

OBSAH

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM	III
POUŽITÉ ZKRATKY.....	IV
A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 1997	
1. Zemědělství a celkový makroekonomický vývoj ČR.....	1
2. Vývoj sektoru zemědělství	2
2.1 Strukturální vývoj	2
2.2 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělství	6
2.3 Podnikové ekonomické výsledky	12
3. Výrobní faktory zemědělství, jejich vývoj a využití	24
3.1 Zemědělský půdní fond	24
3.2 Hmotný investiční majetek.....	25
3.3 Pracovní síly	26
4. Agrární trh	28
4.1 Bilance agrárních komodit	28
4.2 Cenový vývoj na agrárním trhu	41
4.3 Trh, spotřeba a kvalita potravin	45
4.4 Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty.....	52
4.5 Trh s půdou	56
4.6 Zemědělské pojištění.....	57
5. Sociální situace v zemědělství a na venkově	59
5.1 Trh práce a úroveň mezd v zemědělství	59
5.2 Změny sociálního postavení zemědělců	60
5.3 Sociální situace na venkově	61
6. Vztah zemědělství a životního prostředí.....	62
6.1 Mezinárodní a národní aspekty životního prostředí	62
6.2 Environmentální funkce zemědělství.....	64
6.3 Obnovitelné suroviny	64
7. Navazující odvětví.....	65
7.1 Potravinářský průmysl	65
7.2 Služby pro zemědělství a obchod	71
8. Výzkum, školství a poradenství	73
8.1 Zemědělský výzkum	73
8.2 Zemědělské školství	74
8.3 Poradenství	75

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 1997

1. Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru	77
2. Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů	78
3. Opatření a podpory v zemědělství	84
3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu.....	84
3.2 Podpory cen vstupů.....	95
3.3 Přímé platby	96
3.4 Obecné služby.....	97
3.5 Daňová politika	98
4. Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru	100
5. Agroenvironmentální politika.....	101
6. Regionální politika a politika rozvoje venkova	103
7. Ostatní opatření se vztahem k zemědělství.....	105
8. Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky	106
8.1 Souhrnné čisté výdaje státu na podporu agrárního sektoru a venkova ..	106
8.2 Ekvivalent produkčních subvencí (EPS)	108
8.3 Ekvivalent spotřebitelských subvencí (ESS)	109

TEXTOVÁ PŘÍLOHA

1. Přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství, a projednávaných v roce 1997	111
---	-----

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulky k části A

Tabulky k části B

Tabulky mezinárodní komparace

POUŽITÉ ZKRATKY

AGC	Agrocenzus
AK ČR	Agrární komora ČR
a. s.	akciová společnost
ASA	Agricultural Systems Analyses
b. c.	běžné ceny
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu)
CN	celní nomenklatura
CPI	Consumer price index (index spotřebitelských cen)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČEB	Česká exportní banka
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČOV	čistírna odpadních vod
ČPH	čistá přidaná hodnota
ČPP	čistý příjem ze zemědělské činnosti pro všechny pracovníky
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
ČZPI	Česká zemědělská a potravinářská inspekce
č. ž.	čisté živiny
DC	domácí cena - průměrná cena zemědělských výrobců
DEM	německá marka
DJ	dobyččí jednotka
DP	daňový poplatník
DPH	daň z přidané hodnoty
ECU	European Currency Unit (evropská měnová jednotka)
EFTA	European Free Trade Agreement (Evropské sdružení volného obchodu)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.
EPS	ekvivalent produkčních subvencí
ESS	ekvivalent spotřebitelských subvencí

ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU 12	Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko)
EU nebo EU 15	Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)
EUROSTAT	Evropské statistické centrum
FAO	Food and Agriculture Organisation (Organizace pro výživu a zemědělství)
FNM ČR	Fond národního majetku ČR
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
HDP	hrubý domácí produkt
HIM	hmotný investiční majetek
HPH	hrubá přidaná hodnota
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
IERGZ	Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Zywnosciowej
ISS	Integrované střední školy
IVV MZe ČR	Institut výchovy a vzdělávání MZe ČR
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
Kč	koruna česká
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
KZP	konečná zemědělská produkce
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
MJ	měrná jednotka
MK ČR	Ministerstvo kultury ČR
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MR	Maďarská republika
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MZe ČR	Ministerstvo zemědělství ČR
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí ČR
NAZV	Národní agentura zemědělského výzkumu
nf	náklady faktorů
NH	národní hospodářství
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NP	národní park

n. p.	národní podnik
OAK	Okresní agrární komora
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OON	ostatní osobní náklady
o. p.	orná půda
OP	ostatní podpory
OU	odborné učiliště
OÚ	Obecní úřad
PAU	The Policy Advisory Unit (Poradenská jednotka pro zemědělství)
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PHARE	Poland and Hungary Assistance for Restructuring Economy (Pomoc pro Polsko a Maďarsko na restrukturalizaci ekonomiky)
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PHO	pásmo hygienické ochrany vodních zdrojů
POV	Program obnovy vesnice
PPO	podniky právnických osob
PR	Polská republika
PS ČR	Poslanecká sněmovna ČR
PTC	podpora tržních cen
RC	referenční cena světová
RES	Registr ekonomických subjektů
RIF	Restituční investiční fond
RTO	rostlinné tuky a oleje
RV	rostlinná výroba
RZ	rozvojové země
s. c.	stálá cena
SC	spotřebitelská cena
SFTR	Státní fond tržní regulace
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR
SHR	soukromě hospodařící rolníci
SMS	Státní meliorační správa
SNS	Společenství nezávislých států
SOU	Střední odborné učiliště
SP	spotřebitelé
s. p.	státní podnik

SPV	Středisko praktického vyučování
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SSHR	Správa státních hmotných rezerv
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
STS	Strojně traktorová stanice
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZeŠ	Střední zemědělská škola
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet
TAIX	Technical Assistance Information Chance Office (Úřad pro výměnu informací a technickou pomoc)
tc	tržní ceny
TOZ	trvale se obracející zásoby
UK GATT	Uruguayské kolo GATT
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚO MZe ČR	Územní odbor MZe ČR
USD	americký dolar
ÚSES	územní systém ekologické stability
UZ	učňovské zařízení
VUC	Výzkumný ústav cukrovarnický
VÚEPP	Výzkumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
VÚRH	Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický
VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
WTO	World Trade Organisation (Světová obchodní organizace)
ZO	zahraniční obchod
z. p.	zemědělská půda
ZVO	zemědělská výrobní oblast
ZZN	zemědělské zásobování a nákup
ž. hm.	živá hmotnost
ŽV	živočišná výroba

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve „Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále jde o údaje rezortní statistiky, výběrového šetření VÚZE, výročních zpráv některých institucí (PGRLF, SFTR atd.), data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

V uspořádání tabulkové přílohy došlo ke změnám. Ukazatele, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou prezentovány v unifikované časové řadě, zahrnující výchozí rok 1989 a posledních pět sledovaných let (ve zprávě za rok 1997 jde o léta 1993, 1994, 1995, 1996, 1997). Tabulková příloha je při tom koncipována jako privátní databáze ukazatelů v absolutních hodnotách. Výpočty indexů, podílu apod. jsou věcí jejich uživatelů.

Uzávěrka dat pro „Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ byla s ohledem na daný termín zpracování její konečné verze stanovena na 27. 4 1998. Ve zprávě jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné k tomuto termínu. Většina údajů jak za hospodářský rok 1997/98, tak za kalendářní rok 1997 mají charakter předběžných dat, což není v jednotlivých případech komentováno. Pokud jsou použity kvalifikované odhady VÚZE, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech zprávách stejná. Ve zprávě za rok 1997 se to týká především údajů za rok 1996, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve zprávě za rok 1996 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Výběrové šetření VÚZE, konané počátkem roku 1998 sleduje nejen údaje za rok 1997, ale i za rok 1996. Proto data z výběrového šetření (pokud není výslovně uvedeno jinak) za rok 1997 i za rok 1996 pocházejí z tohoto šetření.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý
- x údaj není smysluplný
- 0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová



Vážení přátelé,

dostáváte do rukou Zprávu o stavu českého zemědělství za rok 1997, která na rozdíl od čtyř předchozích vydaných „Zpráv“ byla letos poprvé předložena k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Uváděné

údaje vycházejí ze šetření Českého statistického úřadu a Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky.

Naše zemědělství se v roce 1997 dostalo následkem předchozí vládní politiky do velmi tíživé situace. Hrubá zemědělská produkce poklesla oproti roku 1996 o 5,9 % a pokles za období let 1989 až 1997, vyjádřený ve stálých cenách, dosáhl hodnoty 32,5 mld. Kč. Tato ztráta se od roku 1991 nakumulovala do hrozné výše 40,8 mld. Kč. V zemědělství dále přetrvává celkově nízká likvidita a záporná výnosnost kapitálu. Rozdíl v úrovni nominálních mezd mezi průmyslem a zemědělstvím se prohloubil a dosáhl relace pouhých 79 %. Příčiny jsou dány celkovým ekonomickým vývojem země, ale i dalšími níže uvedenými faktory.

V restitučním a privatizačním procesu se nepodařilo uskutečnit propojení zemědělské prvovýroby se zpracovatelským průmyslem. Naopak, došlo k jejich dalšímu oddělení. Dnes, s odstupem času, kdy se vám tato „Zpráva“ dostává do rukou, již víte, jak velké obtíže toto odtržení přináší. V oblasti zahraničního agrárního obchodu jsme vázáni mezinárodními dohodami (GATT-WTO, Asociační dohoda, CEFTA), které uzavřely předchozí vlády, čímž nás mnohdy postavily před téměř neřešitelné problémy při přijímání potřebných opatření na ochranu našeho trhu. Naším cílem je tyto vztahy upravit. První výsledky naší agrární diplomacie naznačují, že to jde.

V roce 1997 i nadále pokračovala disproporce mezi růstem cen vstupů do zemědělství a cen produktů zemědělských prvovýrobců. S tím souvisel i růst vnitřního zadlužení, kdy v důsledku nepříznivých podnikatelských podmínek museli zemědělci šetřit na rozvojových a reprodukčních vkladech.

Zemědělcům v roce 1997, ale i v roce 1998 ukázala svou nevypočitatelnost i příroda. Nejvážnější z kalamitních situací byly katastrofální povodně, které si vyžádaly i několik lidských životů. Zemědělcům, postiženým povodněmi jsme pomáhali a stále ještě pomáháme třemi typy podpor. Formou přímých dotací bylo vyplaceno 418 milionů Kč. Z dvacetileté půjčky PGRLF vyčerpali zemědělci do těchto dnů 230 milionů Kč a z desetileté půjčky, určené na nákup hnojiv a obnovení půdní úrodnosti, bylo použito přes 400 milionů Kč.

V nejbližším období musíme zejména zabezpečit ekonomickou stabilizaci zemědělské prvovýroby. Zemědělci totiž nutně potřebují pro své podnikání dlouhodobější perspektivu. Je třeba podpořit konkurenceschopnost výroby v intenzivních oblastech a posílit zdroje pro podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství v oblastech extenzivních. K tomu je nasměrován systém podpor pro zemědělství, zpracovaný pro rok 1999. Kromě přímé podpory zemědělců je však také třeba zkvalitňovat odbytové a marketingové vztahy agrokomplexu, neboť nejenže musíme umět zboží vyrobit, ale především ho musíme umět za odpovídajících podmínek uplatnit na trhu. Budeme se proto snažit i legislativními změnami urychlit proces vzniku odbytových družstev, či jiných podobných organizací, a tím umožnit výrobcům podnikání ve stabilním prostředí a všem spotřebitelům stabilní ceny potravin. K tomuto společnému cíli musí přispět i odvětví potravinářského průmyslu. Dosažení vyšší kvality a atraktivity výrobků je proto nutné doprovázet snižováním jednotkových nákladů v potravinářských firmách.

Na základě programového prohlášení vlády je v současné době připravována koncepce agrární politiky. Jejím cílem je zejména ukončit zmenšování rozměru a ekonomický propad našeho zemědělství a přijmout systémová opatření k posílení konkurenceschopnosti celého agrárního sektoru, abychom se v budoucnu stali důstojnými partnery v rámci Evropské unie. Věřím, že zemědělci přijmou tento cíl za vlastní a že přispějí k jeho naplnění.

Ing. Jan Fenc
Ministr zemědělství ČR

ÚVOD

„Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ je rozdělena - stejně jako předchozí „Zprávy“ - na dvě části.

Část A poměrně podrobně charakterizuje změny, k nimž v zemědělství došlo v roce 1997. Zabývá se vývojem zemědělství z hlediska změn vlastnických a podnikatelských struktur, z hlediska výrobních a ekonomických výsledků a situace na agrárním trhu. Pozornost věnuje také vztahu zemědělství a životního prostředí, sociálním aspektům vývoje zemědělství a venkova a stručně charakterizuje situaci v navazujících odvětvích (potravinářský průmysl, služby pro zemědělství a obchod, zemědělský výzkum, školství a poradenství).

Část B je zaměřena na uplatňování zemědělské politiky ve sféře legislativní, institucionální, v oblasti dotační politiky a podpory zlevnění úvěrů, environmentálními a regionálními aspekty a v závěru souhrnným vyhodnocením výdajů zemědělské politiky.

Tabulková příloha představuje utříděný přehled sociálně ekonomických ukazatelů (v kratších či delších časových řadách) vycházející ze statistických podkladů Českého statistického úřadu, rezortní statistiky (výkazy SFTR, PGRLF apod.) a z výběrového šetření, které organizoval VÚZE ve shodě s metodickými principy sítě testovacích podniků a v návaznosti na tzv. Informační síť zemědělského účetnictví EU. V souvislosti se získáváním statistických údajů je potřeba poděkovat odboru zemědělství a ostatním odborným útvarům ČSÚ za účinnou spolupráci.

Číselné údaje v příloze i textu „Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ jsou uváděny v hodnotách, které byly k dispozici k 27. 4. 1998. Většinou jde tedy o předběžné údaje a odhady. Naproti tomu údaje za rok 1996, které byly v minulé „Zprávě“ publikovány jako předběžné, jsou v letošní „Zprávě“ uvedeny již v definitivních hodnotách, které se mohou od předběžných údajů a odhadů lišit.

V souladu se zákonem č. 252/1997 Sb., o zemědělství, který byl přijat na podzim roku 1997, byla „Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ předložena k projednání a ke schválení Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Do „Zprávy“ byla na základě §6 zákona o zemědělství zařazena kapitola „Návrh nezbytných opatření vyplývajících ze Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1997“.

S O U H R N

Situace zemědělství ČR v transformačním období a v roce 1997 byla ekonomicky nepříznivá.

Stav zemědělství ČR je odrazem ekonomického vývoje země. Přesto, že zemědělský sektor prošel obdobím velmi radikálního transformačního procesu, který vyústil ve zvýšení produktivity práce a narovnání majetkových vztahů v zemědělské prvovýrobě, nalézá se agrární sektor ve vážných ekonomických potížích, které plynou zejména z:

- **nedůsledně provedeného procesu restituce a privatizace**, v němž nedošlo k navrácení značné části majetku právnických osob a následně k oddělení subjektů zemědělské prvovýroby a zpracovatelského průmyslu,
- **malé integrovanosti zemědělských prvovýrobců**, zejména v oblasti marketingu a odbytu svých produktů. Zemědělská prvovýroba postrádá přirozená a dobrovolná marketingová sdružení typu hospodářských družstev, fungujících v předválečné ČR, která by umožnila zvýšit jejich podíl na přidané hodnotě ze zpracování a obchodu, ale i snížit náklady při hromadném nákupu zemědělských potřeb na neziskové bázi,
- **dlohodobé disproporce mezi nárůstem cen vstupů do zemědělství a cen zemědělských prvovýrobců**,
- **růstu vnitřního zadlužení**, kdy v důsledku nepříznivých podnikatelských podmínek musejí zemědělci šetřit na rozvojových a reprodukčních vkladech,
- **výrazného poklesu státní ingerence v oblasti finančních podpor**, zejména ve srovnání s našimi nejvýznamnějšími obchodními partnery,
- **nízké úrovni ochrany trhu**, která je zvláště patrná ve srovnání s EU, jako dominantním partnerem v agrární obchodě,
- **omezení zemědělské výroby z titulu celospolečenských zájmů**, která nebyla po řadu let kompenzována,
- **uplatňování pro zemědělství ekonomicky nevýhodného zákona o hospodářské soutěži**, který staví na stejnou úroveň roztržitěné a málo organizované zemědělské prvovýrobce a finančně silné, integrované obchodní řetězce.

Důsledkem uvedené situace zemědělství ČR je:

- **zmenšení rozměru** a ekonomické váhy zemědělství v naší ekonomice,
- **dlohodobě trvajících ztrátovost sektoru jako celku**,
- **podlomení jeho konkurenční schopnosti**,
- **pasívní saldo** v zahraničním agrárním obchodě, a to včetně některých našich tradičních vývozních komodit.

Skutečnost nízké konkurenceschopnosti a zmenšeného rozměru zemědělství ČR je alarmující v kontextu budoucího vstupu ČR do Evropské unie.

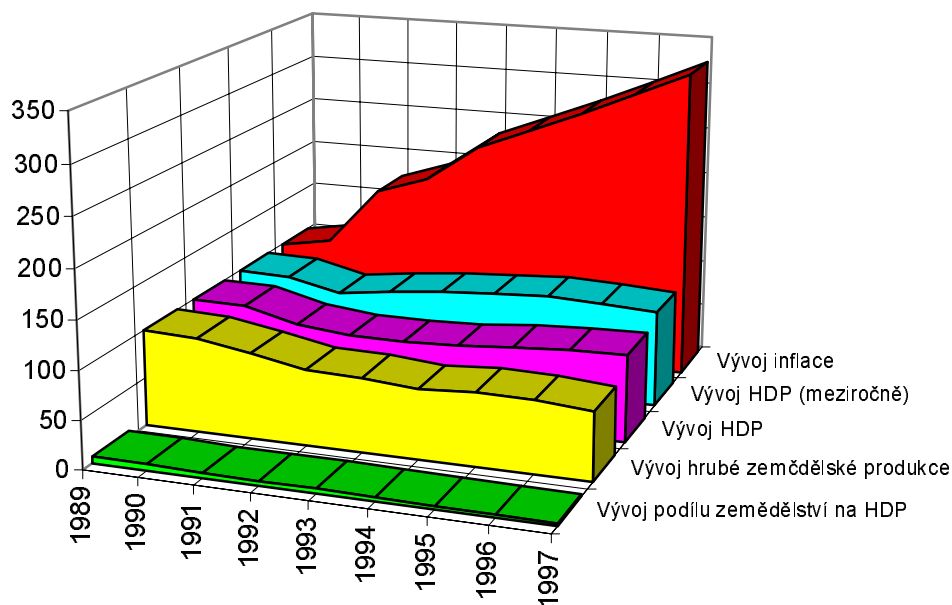
Celkový vývoj ekonomiky ČR v roce 1997 nepřinesl pozitivní výsledky.

Tempo růstu HDP se snížilo na 1 %, míra inflace dosáhla 8,5 % a v porovnání s rokem 1996 poklesla o 0,3 % a míra nezaměstnanosti se zvýšila na 5,2 %. Záporné saldo zahraničního obchodu se meziročně snížilo o 16,9 mld. Kč a dosáhlo výše 140,8 mld. Kč, deficit státního rozpočtu se zvýšil na 15,7 mld. Kč a státní dluh vzrostl na 676 mld. Kč.

Rozměr zemědělství neustále klesá, přičemž problémy v odbytů a zpeněžování zemědělské produkce přetrvávají.

Hrubá zemědělská produkce, vyjádřená ve stálých cenách roku 1989 poklesla v období let 1989 až 1997 o 32,5 mld. Kč. Klesá rovněž podíl zemědělství na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP). V roce 1989 činil podíl zemědělství na HDP 7,4 % a tento podíl poklesl v roce 1997 na 2,1 %.

Rozměr zemědělství ČR a jeho makroekonomický rámec



Pramen: ČSÚ, Výběrová šetření VÚZE

Poznámka: Všechny ukazatele, kromě meziročního vývoje HDP = index (1989 = 100)

Klíčovým problémem zemědělství ČR je souběh vysoké zadluženosti a nízké výnosnosti podnikání.

Zadluženost vyjádřená podílem cizích zdrojů na celkovém kapitálu zemědělských podniků stále roste. Tento vývoj je zapříčiněn dvěma základními faktory. Jednak nízkou výnosností zemědělského podnikání a jednak dluhy vzniklémi v průběhu transformace sektoru. Rozhodující část zadluženosti, zhruba tři pětiny, má svůj transformační původ. Jde o závazky z pronájmu zemědělského majetku a nevypořádané závazky družstev a jejich právních nástupců vůči oprávněným osobám podle zákona o transformaci družstev, které se odhadují na 12 až 14 mld. Kč.

Zemědělské podniky v průběhu celého transformačního období hospodařily se ztrátou, která v roce 1997 dosáhla 1,3 mld. Kč.

V souhrnu zemědělských podniků podle výběrového šetření VÚZE není vykazován pozitivní hospodářský výsledek. Účetně vykázaná ztráta za období let 1991 až 1997 dosáhla 37,1 mld. Kč. Při započtení ztráty 3,7 mld. Kč zbytku státních statků, které v roce 1994 již nehospodařily na zemědělské půdě a proto nebyly zahrnuty do hospodářského výsledku zemědělství ČR, dosáhla ztráta zemědělství za uvedené období částky 40,8 mld. Kč.

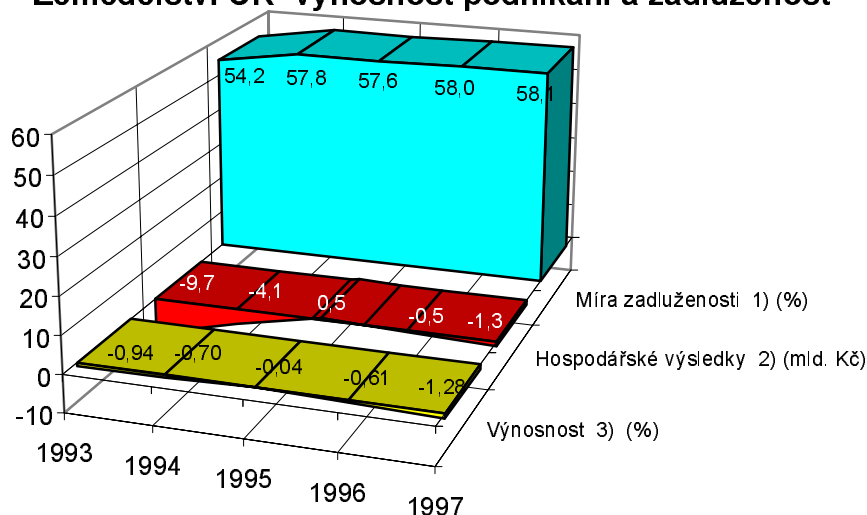
Hospodářské výsledky zemědělství ČR v letech 1991 až 1997 (mld. Kč)

Hospodářský výsledek	1991	1992	1993	1994 ¹⁾	1995	1996	1997	Celkem
Zisk (+), ztráta (-)	- 9,1	-12,9	- 9,7	- 4,1	+ 0,5	-0,5	-1,3	- 37,1

Pramen: Výsledky výběrových šetření VÚZE za soubor zemědělských podniků, uvedené v Zelených zprávách

Poznámka: 1) Není započtena ztráta státních statků za rok 1994 ve výši 3,7 mld. Kč

Zemědělství ČR- výnosnost podnikání a zadluženost



Pramen: Výběrová šetření VÚZE. Všechny ukazatele = Index (1993 = 100)

Poznámky: 1) Míra zadluženosti = (cizí kapitál / celkový kapitál) x 100

3) Výnosnost = (hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100

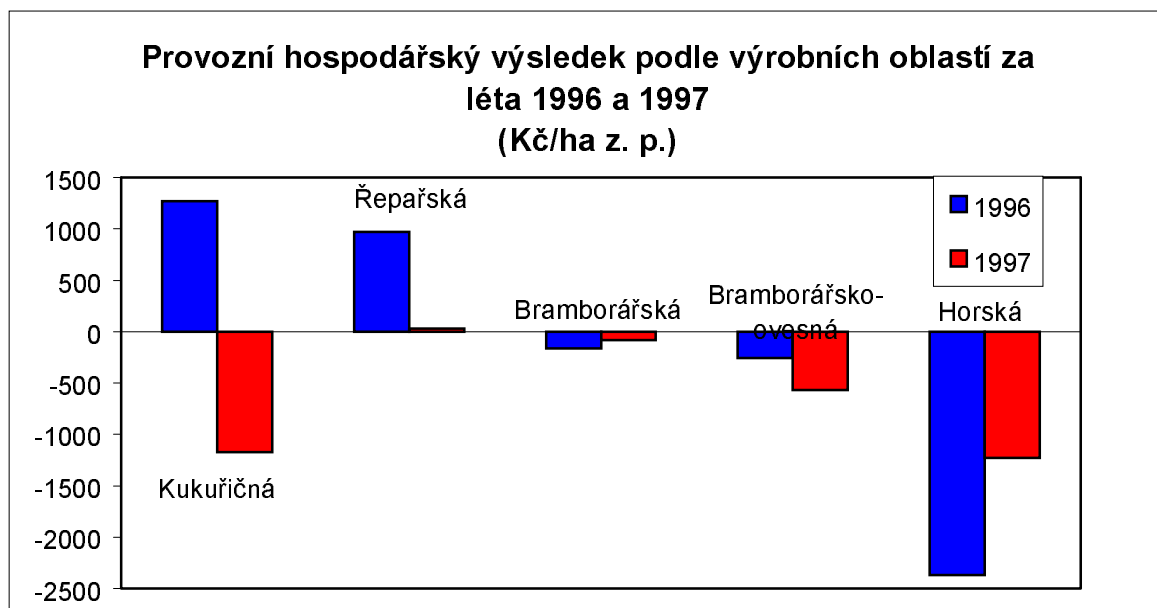
1) a 3) Informace jsou k dispozici pouze za právnické osoby

2) Období je přizpůsobeno ostatním údajům, které jsou k dispozici až od roku 1993

Hospodářský výsledek je nižší u oblastí s horšími přírodními podmínkami.

S výjimkou kukuřičné oblasti (vliv povodní) se v roce 1997 projevuje výrazná tendence poklesu výnosů a nevýrazná tendence poklesu nákladů na 1 ha zemědělské půdy směrem k horším přírodním podmínkám. Provozní hospodářský výsledek vykázal kladnou hodnotu jen v řepařské výrobní oblasti a od ní směrem k horské výrobní oblasti narůstá provozní ztráta. Snížila se ztráta v bramborářské a horské oblasti. Mezi výrobními oblastmi existují podstatné rozdíly ve výši majetku a

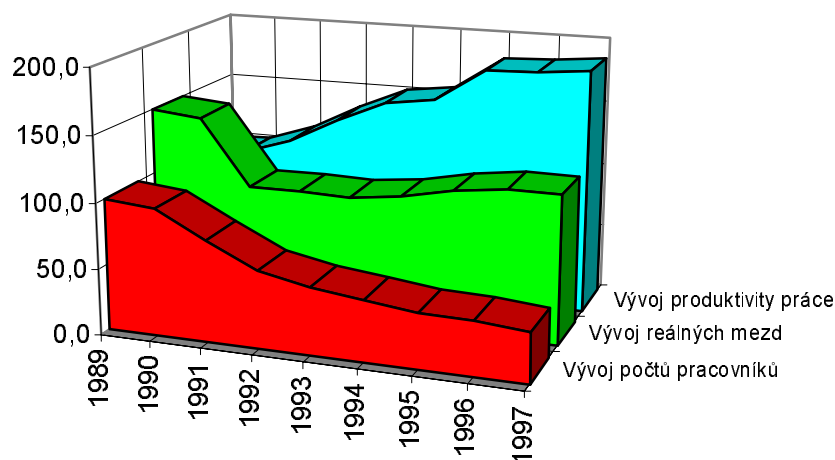
jeho struktuře. Od lepších k horším oblastem se hodnota celkového majetku na 1 ha z. p. snižuje, rychleji však klesají oběžná aktiva.



Produktivita práce v zemědělství rostla výrazně rychleji než reálné mzdy.

Rychlejší růst produktivity práce před růstem reálných mezd byl způsoben nutností přizpůsobování sektoru tržním podmínkám a dosažená vysoká produktivita práce je komparativní výhodou zemědělství ČR. Tento vývoj však byl doprovázen mzdovou disparitou, tzn. nižšími nominálními i reálnými mzdami pracovníků v zemědělství ve srovnání s ostatními sektory národního hospodářství ČR.

Zemědělství ČR - vývoj reálných mezd, počtů pracovníků a produktivity práce



Pramen: ČSÚ. Ukazatele = index (1989 = 100)

Poznámky: Vývoj reálných mezd v zemědělství = bez podnikatelských subjektů fyzických osob

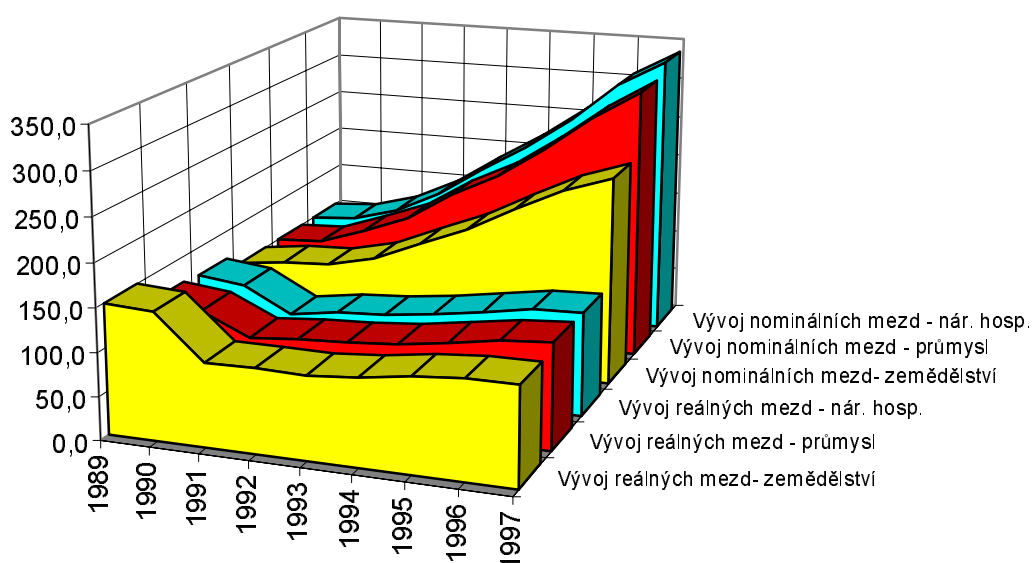
Produktivita práce = hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 na 1 pracovníka

Pracovníci = průměrný evidenční počet pracovníků dle Výkaznictví zaměstnanosti a mezd ČSÚ

Mzdová disparita mezi zemědělstvím a ostatními odvětvími národního hospodářství se dále prohloubila.

Rozdíl v úrovni nominálních mezd mezi průmyslem a zemědělstvím se dále prohloubil a dosáhl relace 79,0 % a v relaci s národním hospodářstvím 79,4 %. Reálná mzda v zemědělství dosáhla v roce 1997 zhruba tří čtvrtin její úrovně v roce 1989, zatímco v ostatních odvětvích byla již tato úroveň překročena. Meziročně se reálná mzda v zemědělství nezměnila, zůstala stejná jako v roce 1996.

Vývoj mzdové disparity zemědělství ČR



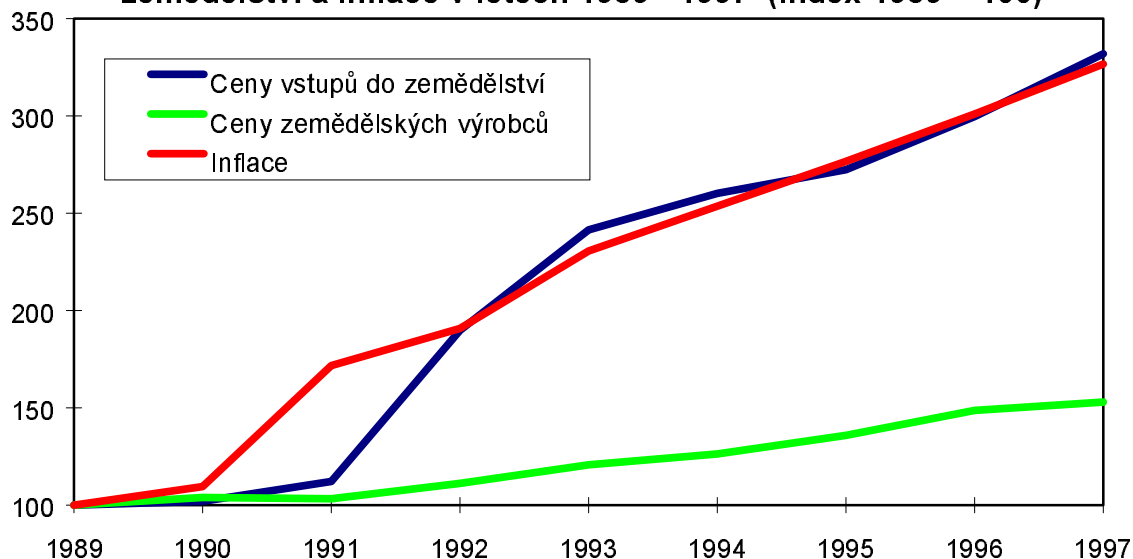
Pramen: ČSÚ, Všechny ukazatele = index (1989 = 100)

Poznámka: Vývoj mezd v zemědělství bez podnikatelských subjektů fyzických osob, služeb a myslivosti

Hlavní příčinou nízké úrovně příjmů zemědělců je rozevírání cenových nůžek mezi cenami zemědělských výrobců, které v období let 1989 až 1997 vzrostly o 52 % a cenami vstupů do zemědělství, které ve stejném období vzrostly o 231,9 %.

Nízká cenová úhrada dosahovaná zemědělci, zvláště v živočišné výrobě, vede k dlouhodobé nestabilitě zemědělského podnikání. Zatímco ceny vstupů prakticky odpovídají cenám v EU, úroveň cen zemědělských výrobců dlouhodobě zůstává pod úrovní EU. Ceny zemědělských výrobců zaostávají o 30 až 50 % za průměrem EU a jsou vážnou překážkou budoucího vstupu zemědělství ČR do EU.

Vývoj indexů cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace v letech 1989 - 1997 (Index 1989 = 100)



Pramen: ČSÚ

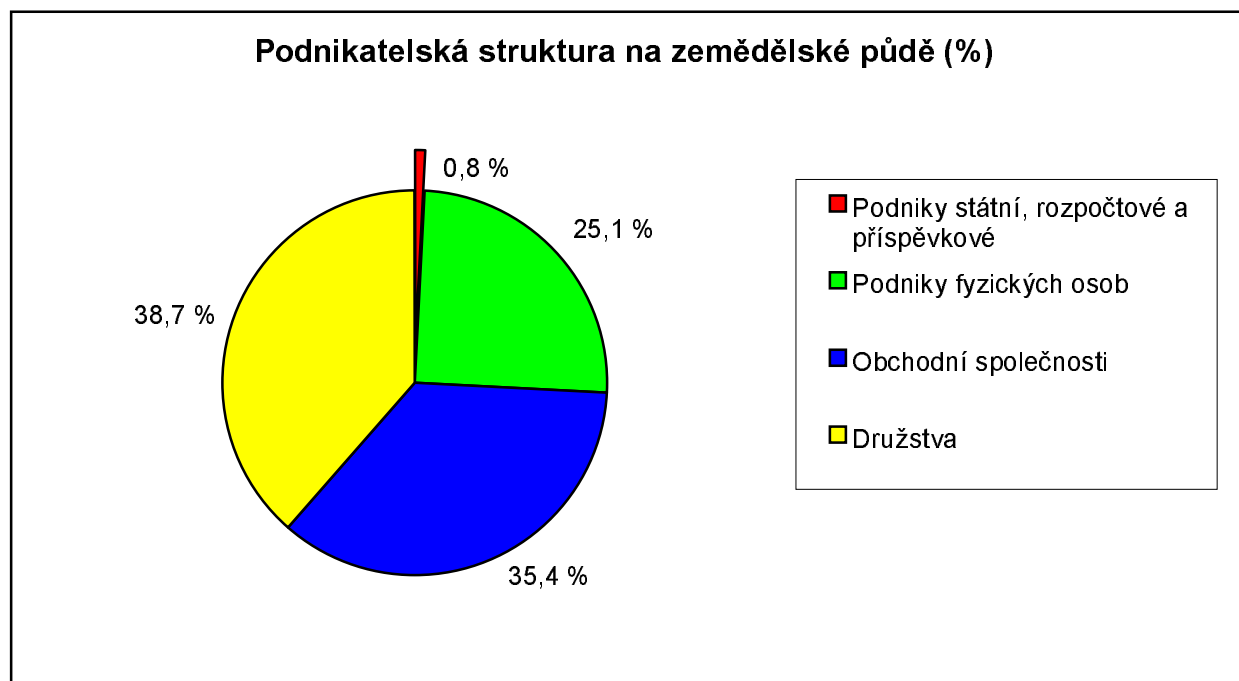
Saldo zahraničního agrárního obchodu skončilo v roce 1997 se schodkem ve výši 20,7 mld. Kč.

Pasivní saldo zahraničního agrárního obchodu se ve srovnání s rokem 1996 snížilo z 22,3 mld. v roce 1996 na 20,7 mld. v roce 1997, tj. o 6,4 %. Vývoz agrárních komodit vzrostl o 17,7 % a dovoz byl vyšší o 8,1 %, přičemž stupeň krytí dovozu vývozem v roce 1997 činil 65,6 %. V souvislosti s tím klesl podíl zemědělských a potravinářských komodit na celkovém dovozu ze 7,4 % v roce 1996 na 7,0 % v roce 1997, ale i na vývozu z 5,6 % na 5,5 %. Na celkovém saldu zahraničního obchodu ČR se agrární saldo podílí 14,7 % a každý rok roste téměř o 1 %.

Z hlediska teritoriální struktury agrárního zahraničního obchodu patří i v roce 1997 k rozhodujícím oblastem z hlediska vývozu země EU a CEFTA (zejména Slovensko). Jejich podíl však meziročně klesl, zatímco výrazně (o více než 4 procentní body) vzrostl podíl zemí SNS, který v roce 1997 přesáhl 19 %. V dovozu agrárních výrobků si stále vedoucí pozici udržuje EU s téměř 50% podílem.

Podnikatelská struktura v zemědělství se v roce 1997 měnila.

Celkový počet registrovaných podnikatelských subjektů zaměřených převážně, nebo výhradně, na zemědělskou prvovýrobu se mírně zvýšil, při výraznějším zvýšení počtu obchodních společností a snížení počtu družstev a státních podniků.



Pramen: ČSÚ, VÚZE

Nadále probíhaly změny ve vlastnických a užívatelských vztazích.

K 31. 12. 1997 bylo ukončeno 92,7 % restitučních případů a k témuž termínu bylo v rámci restitucí vydáno téměř 1300 tis. ha zemědělské a lesní půdy. V procesu privatizace státních statků bylo do konce roku 1997 zrušeno 271 z celkového počtu 316 státních statků a jim podobných podniků. Je nutno dořešit prodej státní půdy, kterou zatím Pozemkový fond ČR pronajímá hospodařícím subjektům.

Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství ČR

Podnikatelská forma	Odhad stavu koncem roku ¹⁾						
	1996				1997		
	počet podniků	obhospodařovaná z. p.		průměrná výměra z. p. (ha)	počet podniků	obhospodařovaná z. p.	
		(tis. ha)	%			(tis. ha)	%
Podniky fyzických osob celkem	24 380	844	23,8	35	24 710	883	25,1
z toho - SHR	22 700	786	22,2	35	22 850	812	23,1
Obchodní společnosti celkem	1 672	1 130	31,9	676	1 869	1 245	35,4
z toho - společnosti s. r. o.	1 225	763	21,5	623	1 349	827	23,5
- akciové společnosti	413	355	10,0	860	484	403	11,4
Družstva	1 081	1 530	43,2	1 415	1 011	1 364	38,7
Státní podniky	41	30	0,8	732	22	19	0,5
Ostatní	30	11	0,3	367	30	10	0,3
Podnikatelské subjekty celkem	27 204	3 545	100,0	130	27 642	3 521	100,0

¹⁾ Odhad za podnikatelské subjekty vymezené shodně se zpravodajskými jednotkami AGC 1995

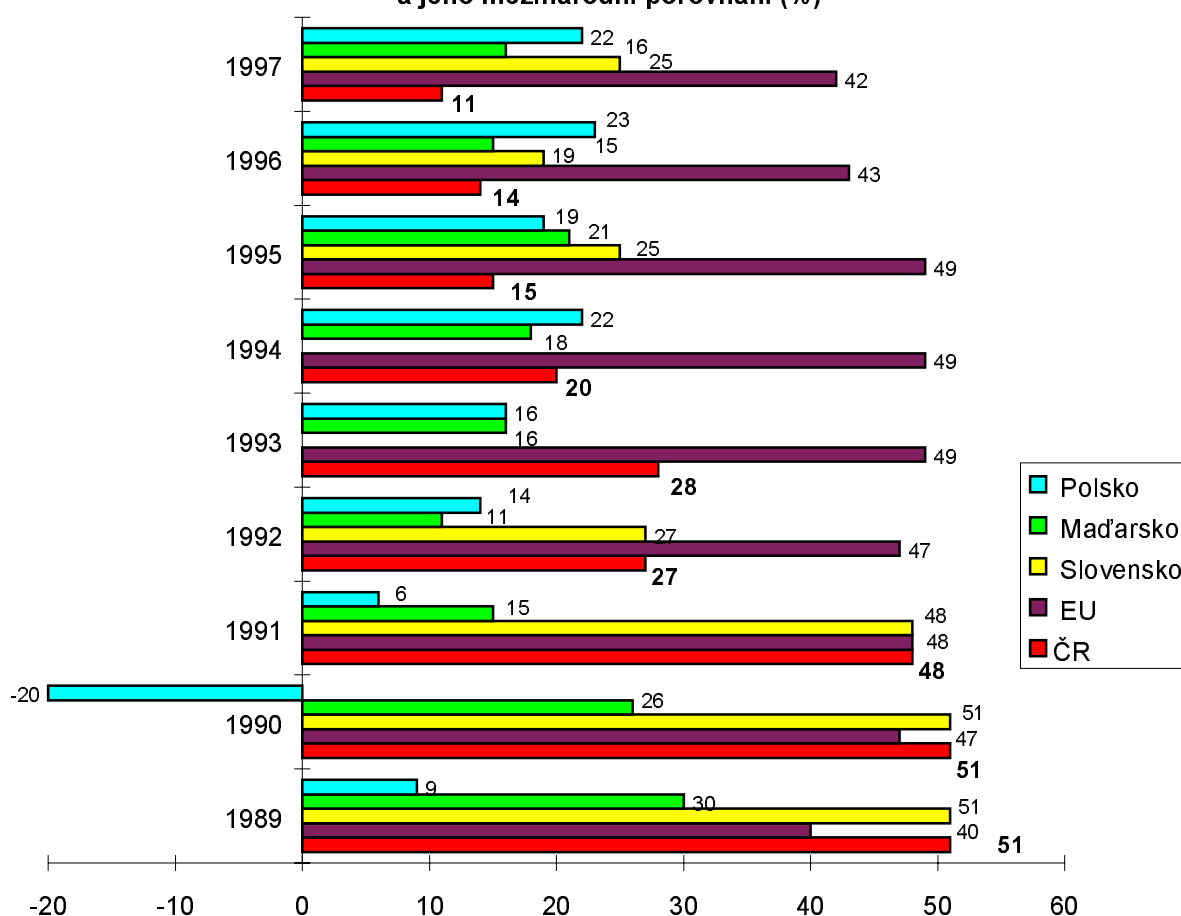
Pramen: Odhad VÚZE s využitím údajů RES, výsledků ČSÚ v roce 1996 a 1997 a výběrového šetření VÚZE

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Podpora zemědělství po roce 1989, vyjádřená ekvivalentem produkčních subvencí (EPS), výrazně poklesla.

Hodnotou EPS ve výši 11 % se v roce 1997 řadí ČR k zemím OECD s nejnižší úrovní podpor. V letech 1996 a 1997 došlo k dalšímu poklesu celkové úrovně EPS. Na výsledné hodnotě EPS se podílel pokles podpory cen jako odraz přibližování cen ČR cenám světovým (také vlivem změn směnného kurzu) a mírný nárůst ostatních podpor.

Vývoj ekvivalentu produkčních subvencí (EPS) zemědělství ČR a jeho mezinárodní porovnání (%)



Pramen: VÚZE

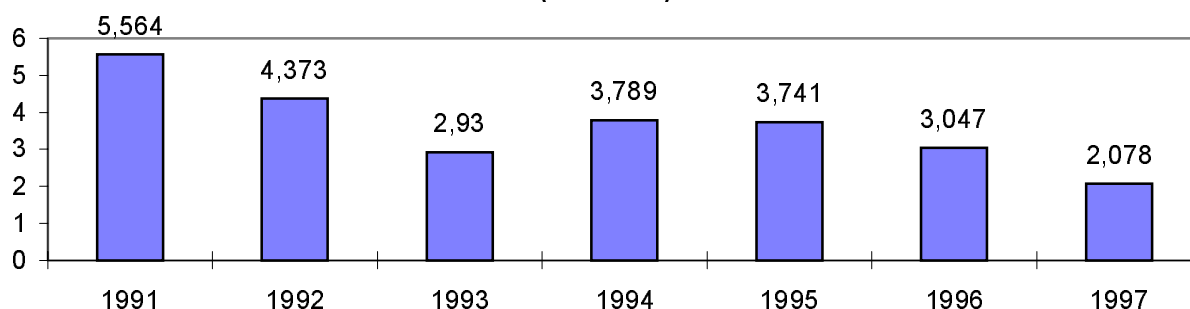
EPS vyjadřuje hodnotu peněžních transferů zemědělským výrobcům od spotřebitelů zemědělských produktů a od daňových poplatníků, vyplývající ze zemědělské politiky příslušné země a v příslušném roce

Výdaje Státního fondu tržní regulace (SFTR) na regulaci agrárního trhu v roce 1997, ve srovnání s předchozím rokem, poklesly o téměř 32 %.

SFTR, včetně FFTR pro ČR v letech 1991 a 1992, vynaložil v období let 1991 až 1997, tzn. od svého vzniku, na regulaci trhu agrárních komodit celkem 25,5 mld. Kč.

V roce 1997 SFTR vynaložil na regulaci trhu celkem 2,078 mld. Kč, což představuje pokles oproti roku 1996 o 31,8 %. Do regulace trhu pro rok 1997 byly zařazeny dvě hlavní komodity, tj. mléko, resp. mlékárenské výrobky, a potravinářská pšenice. Dále byly v průběhu roku 1997 do regulace trhu zařazeny další komodity - bramborový škrob a jatečný skot. Regulace trhu byla zabezpečována intervenčními nákupy (u potravinářské pšenice) a subvencovanými vývozy (u mlékárenských výrobků, bramborového škrobu a jatečného skotu), s uplatněním minimálních (garantovaných) cen a sazeb vývozních subvencí pro regulované výrobky.

**Výdaje SFTR na regulaci trhu od jeho vzniku v roce 1991 až 1997
(mld. Kč)**



Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF) byl rozhodujícím nástrojem při podpoře cen vstupů prostřednictvím garancí na bankovní úvěry a dotací úroků z úvěrů. Podpora prostřednictvím PGRLF byla v roce 1997, ve srovnání s předchozím rokem, zvýšena o 52 %.

Od roku 1994, tzn. od začátku působení, do 31. 12. 1997 bylo prostřednictvím PGRLF poskytnuto zemědělství 45,8 mld. Kč úvěrů, 19 mld. Kč garancí a 5,5 mld. Kč dotací úroků.

V roce 1997 činila dotace úroků z úvěrů v rámci všech programů 2,7 mld. Kč, průměrná úroková sazba hrazená zemědělci dosáhla 6,4 %. Od 1. 7. 1997 byl v důsledku rozpočtových omezení a růstu úrokových sazeb bank pozastaven základní program PGRLF ZEMĚDĚLEC. Na období od 25. 8. 1997 do 31. 10. 1998 byl naopak rozšířen program AGROREGION o oblasti postižené záplavami.

Celkové institucionální výdaje na podporu agrárního sektoru vzrostly téměř o 12 %.

Souhrnná rekapitulace výdajů ze státního rozpočtu a z jiných přímých a nepřímých zdrojů daňových poplatníků na podporu agrárního sektoru v letech 1996 až 1997 podle hlavních finančních toků (institucí) je uvedena v následující tabulce.

**Rekapitulace institucionálních výdajů na podporu agrárního sektoru
(mil. Kč)**

Druh výdaje	1996	1997	Meziroční index (%)
1. Výdaje z rozpočtu MZe ČR celkem	8 215	10 084	122,8
1.1 Výdaje pro PGRLF	2 770	4 208	151,9
1.2 Výdaje na subvenční politiku	2 592	2 374	91,6
1.3 Ostatní výdaje z resortu MZe ČR	2 853	3 502	122,7
2. Výdaje pro SFTR	1 050	960	91,4

Celkem výdaje resortu MZe ČR	9 265	11 044	119,2
3. Výdaje z jiných resortů a zdrojů	1 363	1 911	140,2
3.1 SFŽP ČR	20	26	130,0
3.2 ČMZRB	175	310	177,1
3.3 GA ČR	23	22	95,7
3.4 Pozemkové úřady	515	562	109,1
3.5 Daňové úlevy (bez silniční daně) a odpisy dluhů	630	991	157,3
Celkem výdaje do agrárního sektoru	10 628	12 955	121,9
Celkem výdaje do agrárního sektoru (bez povodní, učňovského školství, IVV a pozemkových úprav)	8 013	8 954	111,7

Pramen: Podklady z jednotlivých kapitol části B Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1997

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Vliv zemědělství na životní prostředí nedoznal v roce 1997 podstatných změn.

Spotřeba průmyslových hnojiv klesla na 76,9 kg čistých živin/ha (snížení proti roku 1996 o 4,2 kg). Jakost povrchových vod se zvýšila, ale podzemní vody nadále vykazovaly vysoký stupeň znečištění zejména dusičnany, přičemž kontaminaci vod (22,9 %) lze považovat za alarmující.

Možnost negativního vlivu zemědělství na životní prostředí je omezována především legislativně, zákonným stanovením omezení a limitů, které vymezují přípustnou míru ovlivňování životního prostředí. Podíl současného využití obnovitelných zdrojů energie na celkové spotřebě energie ve výši 2 % je třikrát nižší než v EU. Dosud nejvýznamnějším alternativním zdrojem energie v ČR je semeno řepky, avšak využití kapacit na zpracování řepkového semene činilo v roce 1997 jen 44 %. Vztah zemědělství k životnímu prostředí se začíná vytvářet teprve v několika posledních letech, kdy začíná docházet k ocenění krajiny tvorby a environmentálních funkcí zemědělství.

V potravinářském průmyslu klesla meziročně nákladová rentabilita o 1,1 %.

Při zvýšení objemu potravinářské výroby o 4,3 % se ekonomické výsledky potravinářského průmyslu, i přes značné rozdíly mezi jednotlivými potravinářskými obory, celkově zhoršily. Hrubá nákladová rentabilita poklesla ze 2,63 % v roce 1996 na 1,50 % v roce 1997, hrubá výnosnost vlastního jmění z 8,70 % na 5,18 % a objem investic se snížil přibližně o 1 mld. Kč na 12,8 mld. Kč.

Ve vlastnické a podnikatelské struktuře potravinářského průmyslu nedošlo v roce 1997 k podstatným změnám. Přímé zahraniční investice vložené v roce 1997 do potravinářského sektoru činily 2912,6 mil. Kč, což představuje nejen zvýšení jejich objemu, ale i zvýšení podílu potravinářského průmyslu na odvětvové struktuře zahraničních investic v ČR z 5,1 % na 7,1 %.

Návrh nezbytných opatření vyplývajících ze „Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1997“ podle §6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství a ze zemědělské části programového prohlášení vlády.

■ V oblasti legislativy:

1. **Stanovit postup pro legislativní řešení problému nerovného postavení smluvních stran při uzavírání smluv a dodávkách zemědělských a potravinářských výrobků.**
2. **Urychlit transformaci Státního fondu tržní regulace v zemědělství (SFTR) na nově koncipovanou intervenční organizaci, která by zajišťovala regulaci agrárního trhu komplexně po vzoru obdobných organizací členských států Evropské unie.**
3. **Novelou zákona o spotřební dani umožnit zavedení vratky části spotřební daně u nafty (tzv. „zelenou naftu“).**

■ V oblasti stabilizace hospodaření v zemědělské prvovýrobě:

4. **Ingerencí státu pokračovat v posilování příjmů zemědělců, zvláště prostřednictvím přímých plateb. Tyto platby vázat na splnění podmínek podpůrných programů zaměřených na zvýšení konkurenceschopnosti i plnění mimoprodukčních funkcí zemědělství.**
5. **Pokračovat v nepřímé pomoci zemědělcům prostřednictvím jednotlivých programů Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, zaměřených zejména na zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství ČR, a tím umožnit zpřístupnění kapitálu pro zemědělce. Zvýšit tlak na efektivnost poskytovaných podpor a rozšířit činnost Fondu i pro potravinářské subjekty.**
6. **Bezodkladně připravit, jako rozpracování zemědělské politiky státu, komoditní rámce rozvoje zemědělsko-potravinářského komplexu pro období před vstupem ČR do EU.**
7. **Podpořit proces zakládání odbytových družstev, obchodních sdružení a organizací za účelem narovnání vztahů mezi producenty, zpracovateli a obchodními sítěmi.**
8. **Podpořit využití zemědělských komodit pro nepotravinářské účely, zejména výroby bioetanolu z rostlinných komodit.**
9. **Navrhnout způsoby posílení konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu v předvstupním období našeho vstupu do EU, mimo jiné s využitím podpor Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu.**

■ V oblasti přibližování k EU:

10. **Pokračovat v procesu přibližování ČR k EU, jak v oblasti legislativy, tak i při uplatňování praktických zkušeností členských států EU ve všech aspektech zemědělské politiky.**
11. **Trvale aktualizovat základní negociační přístup pro vstup zemědělství ČR do EU tak, aby byla zabezpečena dlouhodobá stabilita domácího zemědělství i po vstupu ČR do EU.**

12. Připravit podmínky pro realizaci programu SAPARD EU, který bude využit na zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství v ČR.

■ **V oblasti transformace vlastnických vztahů:**

13. Ukončit proces privatizace státních statků.

14. Připravit podmínky pro prodej státní půdy za výhodných podmínek pro uživatele - prvovýrobce.

15. Legislativně dořešit transformaci zemědělských družstev.

■ **V oblasti zahraničního agrárního obchodu:**

16. Realizovat opatření na ochranu agrárního trhu vyplývající z uzavřených mezinárodních dohod a ze zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

17. Zamezit pronikání nekvalitní, subvencované nebo podvodně deklarované zemědělské a potravinářské produkce na domácí trh.

18. Podpořit export vybraných zemědělských a potravinářských výrobků licenční politikou, prostřednictvím PGRLF a SFTR a zlepšenou prezentací zemědělství ČR v zahraničí.

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 1997

1. Zemědělství a celkový makroekonomický vývoj ČR

Makroekonomický vývoj ČR v roce 1997 stručně charakterizují údaje v následující tabulce. Podrobnější údaje uvádí tabulka A1/01.

Vybrané makroekonomické ukazatele

Ukazatel	MJ	1996	1997
HDP	mld. Kč s. c. 1994	1269,4	1281,8
Inflace ¹⁾	%	8,8	8,5
Nezaměstnanost	%	3,5	5,2
Podíl investic na HDP	%	33,0	30,7
Saldo ZO	mld. Kč	-157,7	-140,8
Saldo běžného účtu platební bilance	mld. Kč	-121,5	-100,1
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-1,6	-15,7
Kurz DEM	Kč/DEM	18,1	18,3
Kurz ECU	Kč/ECU	34,0	35,8
Kurz USD	Kč/USD	27,1	31,7
Státní dluh	mld. USD	20,8	21,3
Státní dluh	mld. Kč	565,0	676,0

1) Index spotřebitelských cen.

Pramen: Statistická ročenka ČSÚ 96, 97; Bulletin ČSÚ 4/96, 4/97; materiály ČNB

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

Rok 1997 byl sice čtvrtým rokem růstu HDP, ovšem s jeho výrazným zpomalením ze 3,9 % v roce 1996 na 1,0 % v roce 1997. Pokračující stav značné nerovnováhy výkonu hospodářství v tvorbě HDP a souhrnné spotřeby se projevil ve stále velkém deficitu zahraničního obchodu a ve vysokém deficitu běžného účtu platební bilance, i když obě tyto hodnoty mírně poklesly. Mírně vzrostl státní dluh. Přetrvávala nízká úroveň souhrnné produktivity práce (pod 50 % evropského průměru). Zůstává rovněž výrazné podhodnocení směnného kurzu koruny vzhledem k paritě kupní síly, ukazující také zaostávání naší konkurenceschopnosti za vyspělým světem. Míra inflace se jen nepatrně snížila a pro následující rok 1998 je možné naopak předpokládat její další růst nad 10 %.

Nezaměstnanost výrazně vzrostla, přestože problém přezaměstnanosti nebyl v řadě podniků dosud vyřešen. Investiční činnost se jako součást užití HDP snížila. Ke snížení vnitřní poptávky přispěla jak faktická devalvace koruny, tak i trvajících restriktivní měnová politika. Převís růstu reálných mezd proti růstu souhrnné produktivity práce se snížil, ovšem trval i nadále (0,7 %).

Nemalé prostředky bylo nutno vynaložit na zmírnění následků katastrofálních záplav. Vzrostly problémy politického a sociálního vývoje země s hrozbou stagnace až poklesu životní úrovně v nejbližším období.

Přes zpomalení privatizace vykázal podíl nestátního sektoru mírný růst, přetrvávaly však nesrovnalosti ve vykonávání vlastnických práv a ve způsobu chování podnikatelských subjektů.

Zemědělství vykázalo v roce 1997 pokles hrubé produkce o 5,9 % při poklesu pracovních sil o 7,7 %. Podíl jeho pracovníků na celkové zaměstnanosti činil 4,0 %. Přes rychlejší pokles investic se zemědělství v roce 1997 (s lesnictvím a myslivostí) podílelo 3,9 % na investicích podnikatelského sektoru. Podle zpřesněného propočtu souhrnného zemědělského účtu činil v roce 1996 podíl zemědělství na HDP 2,7 %, v roce 1997 je odhadován na 2,1 %.

Významnější podíl na národohospodářských ukazatelích než vlastní zemědělství vykazuje sektor výživy, zahrnující vedle zemědělství i potravinářský průmysl.

Relace zemědělství a potravinářského průmyslu¹⁾ k národnímu hospodářství (%)

Ukazatel	1996	1997
Podíl na HDP ²⁾	8,0	7,0
Podíl na zaměstnanosti v NH	6,8	6,7
Podíl potravin, nápojů a tabákových výrobků na celkových vydáních domácností	30,5	29,2
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu	5,6	5,5
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu	7,4	7,0
Podíl agrárního obchodu na saldu celkového zahraničního obchodu	14,0	14,7

1) Za podnikatelské subjekty o nejméně 20 zaměstnancích.

2) Odhad podílu potravinářského průmyslu na HDP proveden podle poměru jeho tržeb k tržbám průmyslu celkem.

Pramen: Průmysl ČR, ČSÚ, 1997; Odhady tvorby a užití HDP 4/1997, ČSÚ; Bulletin ČSÚ 4/1997; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

2. Vývoj sektoru zemědělství

2.1 Strukturální vývoj

2.1.1 Změny vlastnických a uživatelských vztahů

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování uplatněných restitučních nároků v zemědělství, vyjádřené zejména ukazateli počtů ukončených restitučních případů a vydaných správních rozhodnutí, k 31. 12. 1997 ve

srovnání se stavem k 31. 12. 1996 pokročilo. Svědčí o tom především 92,7 % ukončených restitučních případů k 31. 12. 1997 (proti 90,3 % k 31. 12. 1996). Podle kvalifikovaného odhadu bylo ke konci roku 1997 vydáno v rámci restitucí 1 290 tis. ha zemědělské a lesní půdy.

Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	1996		1997	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky²⁾	233205	100,0	230978	100,0
Ukončené restituční případy³⁾	210556	90,3	214010	92,7
Vydaná správní rozhodnutí⁴⁾	324671	100,0	359763	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	303076	93,3	337634	93,8
- podaná odvolání⁵⁾	17118	5,3	20179	5,6

1) K 31. 12. daného roku.

2) Pokles celkového počtu uplatněných restitučních nároků byl způsoben vyloučením duplicitních a neoprávněných nároků.

3) Jde o případy ukončené, resp. téměř ukončené.

4) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí.

5) Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe ČR.

Pramen: Údaje Ústředního pozemkového úřadu MZe ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Privatizace státních podniků hospodařících na zemědělské půdě

Postup privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodařících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) byl v roce 1997 limitován nejen vyřizováním restitučních nároků podle zákona č. 229/1991 Sb. a jeho pozdějších úprav, ale také revokací privatizačního řízení. V řadě případů docházelo po odstoupení původního nabyvatele (např. v důsledku neschopnosti splácet své závazky za privatizovaný majetek) k dalšímu privatizačnímu řízení, např. vypsáním nové veřejné soutěže.

Realizace privatizačních projektů však přesto dále pokročila (Tabulka A2.1/01). Počet schválených privatizačních projektů státních statků k 31. 12. 1997 se zvýšil na 440 (proti 432 k 31. 12. 1996) a jejich majetek na 21 925 mil. Kč (proti 21 488 mil. Kč k 31. 12. 1996). U státních statků byla nejrozšířenější metodou privatizace forma přímého prodeje předem určenému zájemci (55,3 %). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku soukromým právnickým osobám.

Majetek schválených privatizačních projektů státních statků podle právní formy nabyvatele (k 31. 12. 1997)

Navržená právní forma nabyvatele	Majetek celkem (mil. Kč)	Podíl (%)
Akiová společnost	1857	8,47
Společnost s r. o.	9980	45,52
Ostatní obchodní společnosti	320	1,46
Zemědělské družstvo	765	3,49
Obec	2149	9,80
Fyzická osoba	6854	31,26
Celkem	21925	100,00

Pramen: Údaje odboru privatizace MZe ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

K 31. 12. 1997 bylo z celkového počtu 316 státních statků zrušeno celkem 271 (proti 227 k 31. 12. 1996). Ze zbývajících 45 statků bylo po tomto termínu 12 státních statků transformováno podle zákona č. 77/1997 Sb. (za účelem vypořádání restitučních nároků a dokončení privatizace), 1 státní statek byl v likvidaci, 12 státních statků bylo v konkurzu a 20 státních statků bude zrušeno soudem formou likvidace podle odst. 4, § 20 zákona č. 77/1997 Sb., popř. konkurzem.

Úloha Pozemkového fondu ČR v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

V privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního státního majetku má rozhodující úlohu Pozemkový fond ČR. V oblasti restitucí PF ČR vydává oprávněným osobám (po vypořádání přímých restitucí povinnými osobami) náhrady za znehodnocení nemovitostí a inventář. Náhrady vydává v nemovitostech, v hotovosti do 10 000 Kč a v akciích Restitučního investičního fondu (RIF). Vydává také náhradní pozemky na restituce ze státní půdy.

Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě Pozemkového fondu ČR

Položka restitučních náhrad	V průběhu roku 1997	Celkem od založení PF ČR k 31. 12. 1997
Uzavřeno převodních smluv	3278	15014
Vydáno nemovitostí jako náhrad (mil. Kč)	790	6273
Poskytnuto náhrad v hotovosti do 10 tis. Kč (mil. Kč)	71	195
Vydáno náhradních pozemků (ha)	6814	14463
Vydáno akcií RIF v nominální hodnotě 1000 Kč (ks)	712000	3551141
Vypořádáno oprávněných osob akciemi RIF	3853	16709

Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. K 31. 12. 1997 bylo pronajato nejvíce zemědělské půdy (52,5 %) ostatním právnickým osobám (obchodním společnostem), 31,6 % fyzickým osobám (restituentům a soukromým zemědělci) a 15,1 % družstvům (Tabulka A2.1/02).

2.1.2 Podnikatelská struktura v zemědělství

Z údajů Registru ekonomických subjektů ČR (RES) týkajících se podniků fyzických a právnických osob zaměřených převážně nebo výhradně na zemědělskou prvovýrobu (Tabulka A2.1/03) vyplývá především, že v roce 1997:

- došlo k dalšímu, i když zpomalenému, nárůstu celkového počtu registrovaných zemědělských podniků o 2,0 %, z toho podniků fyzických osob (PFO) o 1,9 % a podniků právnických osob (PPO) o 4,3 %;
- v kategorii PPO pokračoval úbytek registrovaných družstev (o 2,4 %) a státních podniků (o 33,0 %), zatímco počet obchodních společností vzrostl celkem o 10,7 %, z toho společností s ručením omezeným o 8,8 % a akciových společností o 18,6 %.

Zatím nejobsáhlejší údaje o stavu podnikatelské struktury v našem zemědělství poskytl Agrocensus 1995, který zároveň dokumentoval omezenou vypovídací schopnost údajů RES (evidování i takových subjektů, které po registraci přestaly, případně vůbec nezačaly podnikat). Agrocensus se vztahoval pouze na subjekty, které v dané době zemědělskou výrobu skutečně provozovaly a které odpovídaly určitým velikostním kritériím. Vzhledem k tomu, že další Agrocensus se má uskutečnit nejdříve v roce 2000, je v mezidobí nutno průběžné změny odhadovat. Na základě parametrů Agrocenzu, příslušnou interpretací údajů RES a při využití běžných statistických šetření a dalších dostupných údajů ČSÚ, MZe ČR a VÚZE (testovací podniky) byl proveden odhad podnikatelské struktury zemědělství v roce 1997, srovnatelný s odhadem za rok 1996, který byl stanoven stejnou metodikou.

Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství ČR

Podnikatelská forma	Odhad stavu koncem roku ¹⁾						
	1996				1997		
	počet podniků	obhospodařovaná z. p.		průměrná výměra z. p. (ha)	počet podniků	obhospodařovaná z. p.	
		(tis. ha)	%			(tis. ha)	%
Podniky fyzických osob celkem	24380	844	23,8	35	24710	883	25,1
z toho - SHR	22700	786	22,2	35	22850	812	23,1
Obchodní společnosti celkem	1672	1130	31,9	676	1869	1245	35,4
z toho - společnosti s r. o.	1225	763	21,5	623	1349	827	23,5
- akciové společnosti	413	355	10,0	860	484	403	11,4
Družstva	1081	1530	43,2	1415	1011	1364	38,7
Státní podniky	41	30	0,8	732	22	19	0,5
Ostatní	30	11	0,3	367	30	10	0,3
Podnikatelské subjekty celkem	27204	3545	100,0	130	27642	3521	100,0

1) Odhad za podnikatelské subjekty vymezené shodně se zpravidajskými jednotkami AGC 1995.

Pramen: Odhad VÚZE s využitím údajů RES, výsledků běžných statistických šetření ČSÚ v roce 1996 a 1997 a výběrového šetření VÚZE

Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

Pokračující, i když mírný, nárůst počtu zemědělských podniků a pokles jejich průměrné výměry svědčí o tom, že podnikatelská struktura v našem zemědělství není dosud stabilizovaná, resp. není standardní ve srovnání s vývojem v EU (pokles celkového počtu farem a růst jejich průměrné velikosti). Nehledě na zvyšující se podíl PFO, dominantní postavení v našem zemědělství zaujímají PPO. Ve struktuře tří hlavních podnikatelských forem zastoupených v našem zemědělství - PFO, obchodní společnosti a družstva - si v roce 1997 udržela vedoucí postavení družstva. Jejich klesající podíl na obhospodařované z. p. se však již výrazně přiblížil zvyšujícímu se podílu obchodních společností (38,7 %, resp. 35,4 %).

2.2 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělství

Souhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků jsou v současné době sledovány pomocí dvou oficiálních šetření: výkazem P 3-04 ČSÚ a výběrovým šetřením v síti testovacích podniků, jímž byl pověřen VÚZE Praha. Výsledky obou šetření nelze vzhledem k jejich odlišnosti¹ bezprostředně porovnávat, a proto musí být interpretovány opatrně.

¹ Zatímco šetření ČSÚ je orientováno pouze na zemědělské podniky s více než 20 zaměstnanci, jejichž výměra činí zhruba 80 % výměry zemědělské půdy všech zemědělských podniků v Agrocentru, resp. zhruba 65 % půdního fondu z evidence ČÚZK, výběrové šetření VÚZE představuje vzorek všech zemědělských podniků hospodařících na půdách, z nichž jsou nápočtem (metodika nápočtu je uvedena ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 1996) získány souhrnné údaje za zemědělství, které však nezahrnují zemědělské podniky bez půdy (specializované podniky s výrobou vajec, jatečné drůbeže a prasat). Šetření ČSÚ nesleduje na rozdíl od šetření VÚZE všechny položky výsledovky a rozvahy a časově je realizováno k 31. 1. 1998, jde tedy o dosti předběžné údaje. Šetření ČSÚ nerozlišuje právní formu podnikání, výsledky šetření v síti testovacích podniků sledují dvě základní právní formy, což však činí určité problémy při sumarizaci těch položek, které mají poněkud odlišný obsah v podvojném a jednoduchém účetnictví

2.2.1 Produkce, náklady a výnosy

Hrubá zemědělská produkce odhadovaná ČSÚ a vyjádřená ve stálých cenách roku 1989 dosáhla v roce 1997 hodnoty 76 118 mil. Kč (Tabulka A2.2/03). Proti roku 1996 je to pokles o 5,9 %, zejména vlivem poklesu živočišné produkce (o 8,4 %). Podíl rostlinné produkce na hrubé zemědělské produkci stoupl v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 o 1,5 procentního bodu.

Ostatní souhrnné výsledkové ukazatele lze odhadnout především na základě údajů výběrového šetření sítě testovacích podniků za podniky hospodařící na půdě. Pro dopočet byly vybrány ukazatele zjistitelné z výsledovky právnických osob a z výkazu příjmů a výdajů fyzických osob, které vypovídají o relativně stejných účetních případech. Do celkových výdajů není zahrnuta osobní spotřeba podnikatele a pomáhajících rodinných příslušníků.

Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Položka	1996	1997	Meziroční index (%)
Hrubá zemědělská produkce ¹⁾	80916	76118	94,1
v tom - rostlinná produkce	36438	35370	97,1
- živočišná produkce	44478	40748	91,6
Tržby za prodej zboží	4565	4796	105,1
Tržby za prodej výrobků a služeb	96564	98902	102,4
Výnosy celkem ²⁾	123382	126142	102,2
Náklady vynaložené na prodané zboží	3858	4001	103,7
Osobní náklady	25757	25840	100,3
Odpisy investičního majetku	11788	11722	99,4
Náklady celkem ³⁾	123122	126513	102,8

1) Ve stálých cenách roku 1989, ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1996, Bulletin 4/1997.

2) U fyzických osob příjmy celkem.

3) U fyzických osob výdaje celkem.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1996; Bulletin 4/1997

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Z hlediska vývoje souhrnných ukazatelů došlo v roce 1997 k relativně rychlejšímu růstu celkových nákladů (102,8 %) ve srovnání s celkovými výnosy (102,2 %). Tržby za vlastní výrobky a služby se zvýšily proti roku 1996 o 2,4 %. Po vyloučení meziročních cenových vlivů zůstal jejich objem na úrovni roku 1996.

Souhrnný přehled ekonomických ukazatelů v zemědělství 1997 publikovaný ČSÚ umožňuje porovnat pouze údaje za tržby za vlastní výrobky a služby, které činí 92 315 mil. Kč, což představuje 93,3 % v porovnání s výběrovým šetřením VÚZE. Údaje o výnosech a nákladech šetření ČSÚ souhrnně nevyjadřuje.

2.2.2 Nově vytvořená hodnota (přidaná hodnota)

V roce 1997 došlo u podniků hospodařících na půdě k poklesu účetní přidané hodnoty o 2 % zejména vlivem minimálního růstu výkonů, který nepokryl meziroční zvýšení výkonové spotřeby. Obchodní marže má na vývoj účetní přidané hodnoty minimální vliv.

Účetní přidaná hodnota podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Položka	1996	1997	Meziroční index (%)
Obchodní marže	707	795	112,4
Výkony¹⁾	105067	105607	100,5
Výkonová spotřeba²⁾	66863	68261	102,1
Účetní přidaná hodnota	38911	38141	98,0

1) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků, služeb a ostatní příjmy.

2) U fyzických osob nákup materiálu a provozní režie.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

ČSÚ udává za rok 1997 v součtu za sledované podniky následující hodnoty obdobných ukazatelů:

- výkony včetně obchodní marže 101 239 mil. Kč
- výkonová spotřeba 65 813 mil. Kč
- účetní přidaná hodnota 35 427 mil. Kč

Relace uvedených ukazatelů jsou v obou šetřeních velmi blízké, výše účetní přidané hodnoty činí v šetření ČSÚ 92,9 % její hodnoty ze šetření VÚZE.

2.2.3 Hospodářský výsledek, majetek a financování

Odhad hospodářského výsledku

Podle údajů ČSÚ za zemědělské podniky sledované výkazem P 3-04 měl souhrnný hospodářský výsledek zemědělství za rok 1997 zápornou hodnotu, tj. ztrátu ve výši 894,1 mil. Kč. Souhrnná ztráta všech zemědělských podniků získaná nápočtem z výsledků výběrového šetření je vyčíslena na 1,3 mld. Kč. Rozdíl obou šetření se pohybuje okolo 400 mil. Kč.

Výsledky šetření VÚZE umožňují strukturální analýzu souhrnného hospodářského výsledku především z hlediska jednotlivých skupin podnikatelských subjektů.

Hospodářský výsledek základních skupin podnikatelských subjektů (Kč/ha z. p.)

Podnikatelská forma	1996 ¹⁾	1997
Zemědělská družstva	-392	-894
Obchodní společnosti	31	-398
Podnikatelské subjekty fyzických osob ²⁾	947 (138)	1563 (653)

1) Údaje za rok 1996 jsou v tabulce pro srovnatelnost vzaty ze Zprávy o stavu českého zemědělství za rok 1996.

2) Údaj v závorce upravuje hospodářský výsledek zahrnutím osobního důchodu podnikatelských subjektů fyzických osob.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák, F. Slavík (VÚZE)

U zemědělských družstev i obchodních společností došlo ke zhoršení hospodářského výsledku vlivem meziročního snížení hospodářského výsledku z provozní činnosti. U podnikatelských subjektů fyzických osob je zvýšení rozdílu příjmů a výdajů výrazem meziročního předstihu růstu příjmů před růstem výdajů.

Na základě výsledků na 1 ha z. p. byl proveden, tak jako v minulých letech, odhad hospodářského výsledku za souhrn hlavních podnikatelských forem a za celé zemědělství².

Hospodářský výsledek za souhrn zemědělských podniků podle výběrového šetření VÚZE (mil. Kč)

Podnikatelská forma	1996	1997
Zemědělská družstva	-667	-1352
Obchodní společnosti	39	-549
Podnikatelské subjekty fyzických osob	130	639
Celkem	-498	-1262

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Podrobná analýza ekonomických výsledků hlavních podnikatelských forem je uvedena v kap. A.2.3.

Odhad základních souhrnných rozvahových ukazatelů

U podniků hospodařících na půdě byl proveden odhad souhrnu majetku a zdrojů jeho financování. Pro odhad byly vybrány ukazatele zjistitelné z rozvahy podniků právnických osob a z výkazu o majetku a závazcích fyzických osob, které vypovídají o relativně stejných kategoriích majetku a kapitálu.

² Nápočtu VÚZE u právnických osob se blíží odhady Svazu zemědělských družstev a společností publikované v týdeníku Zemědělec č. 12/1998, které vyčíslují ztrátu právnických osob na 2 až 2,1 mld. Kč.

Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Položka	1996	1997	Meziroční index (%)
Majetek celkem	202380	196967	97,3
Hmotný investiční majetek	123708	120271	97,2
Zásoby	41310	41097	99,5
Pohledávky celkem	21323	20859	97,8
Peněžní prostředky¹⁾	5346	4697	87,9
Kapitál celkem	202380	196967	97,3
Vlastní jmění	90618	91205	100,6
Cizí zdroje	111762	105177	94,1
Závazky celkem	84139	76639	91,1
Úvěry	25083	26964	107,5

1) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

U podniků hospodařících na půdě došlo v roce 1997 k poklesu majetku v jeho celé struktuře. Pokles majetku v účetních cenách byl z hlediska vývoje zdrojů financování doprovázen i při růstu úvěrů poklesem cizích zdrojů. I přes pokles cizích zdrojů zůstává nadále jejich podíl na celkovém kapitálu vyšší než 50 %.

2.2.4 Souhrnný zemědělský účet

Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) je jedním z klíčových ukazatelů pro posuzování ekonomické výkonnosti sektoru zemědělství³ v rámci národního hospodářství. V EU se vypracovává SZÚ každoročně za každý členský stát. V České republice se v rámci příprav na vstup do EU zpracovává SZÚ ve VÚZE od roku 1994 podle platné metodiky EU (Eurostat) za metodické asistence ASA Bonn (SRN). Podrobný popis metodiky tvorby SZÚ lze nalézt ve „Zprávě o stavu českého zemědělství 1996“.

Zpřesnění souhrnných zemědělských účtů do roku 1996

Vybrané údaje SZÚ za roky 1994-97 jsou uvedeny v Tabulce A2.2/02. Některé číselné hodnoty do roku 1996 se podstatně liší od dříve publikovaných údajů z následujících důvodů:

- změna v Celní statistice a z ní vyplývající změny v bilancích komodit RV a ŽV;
- zpřesnění metodických postupů zjišťování údajů, které ČSÚ nesleduje;

³ Zemědělstvím je pro potřeby SZÚ chápána pouze výroba rostlinných a živočišných výrobků. Proto nelze bezprostředně srovnávat obdobné ukazatele za souhrn zemědělských podniků s ukazateli SZÚ.

- za všechny sledované roky byly nově vyjádřeny dotace vcházející do SZÚ v souladu s metodikou stanovení podpor do agrárního sektoru, která je kompatibilní s údaji pro EU;
- zpřesněny byly i náklady na pracovní sílu vycházející z počtu pracovníků v zemědělství pobírajících mzdu.

Odhad souhrnného zemědělského účtu za rok 1997

Sestavení SZÚ pro rok 1997 vychází většinou z předběžných údajů, které budou zpřesňovány v průběhu roku 1998. Hodnota konečné zemědělské produkce (KZP) v roce 1997 činila 110,9 mld. Kč, což představuje nominální pokles o 2,8 % proti předchozímu roku, z toho rostlinné výroby o 3,75 % a živočišné výroby o 2,2 %. Vliv cenových pohybů i objemových změn se výrazněji projevil u rostlinné výroby než u výroby živočišné.

V roce 1997 došlo k růstu podílu mezispotřeby na KZP na 68,1 % ze 63,8 % v roce 1996. Tento nárůst byl způsoben rychlejším cenovým růstem vstupů v poměru k růstu cen zemědělských výrobců.

Hrubá přidaná hodnota zemědělství, která je rozdílem konečné zemědělské produkce a mezispotřeby, v tržních cenách poklesla nominálně o 14,4 %. I tento nominální pokles její hodnoty lze do značné míry vysvětlit cenovými nůžkami, tj. vyšším růstem cen vstupů (mezispotřeby) ve srovnání s cenami zemědělských výrobců. Při zohlednění dále v tabulce uvedených cenových změn KZP a mezispotřeby, a z toho plynoucí změny cen přidané hodnoty, dochází u tvorby přidané hodnoty k cenovému poklesu. To odráží nepřírozený vývoj za stavu, kdy ostatní ceny více či méně rostou. Lze to interpretovat jako tlak okolního prostředí na zemědělství vedoucí ke zmenšování jeho efektivity.

Meziroční index vývoje základních ukazatelů SZÚ

Ukazatel	Změny hodnot 1997/96	Změny objemu¹⁾ 1997/96	Změny cen²⁾ 1997/96
Konečná zemědělská produkce	-2,8	-5,7	2,9
Mezispotřeba	3,7	-6,3	10,7
Hrubá přidaná hodnota v tržních cenách (HPH tc)³⁾	-14,4	-10,7	-4,1

1) Změny objemu jsou dopočítávány ze změn cen a změn hodnot.

2) Za změny cen konečné zemědělské produkce jsou vzaty údaje ČSÚ o cenách zem. výrobců, za změny cen mezispotřeby údaje o cenách vstupů do zemědělství.

3) Indexy změn objemů a cen přidané hodnoty jsou dopočítány pro rozdíl KZP a mezispotřeby.

Pramen: ČSÚ; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer, I. Foltýn, I. Zedníčková (VÚZE)

Značný pokles nominální hodnoty ukazatele hrubé přidané hodnoty zemědělství vedl meziročně ke snížení jeho podílu na hrubém domácím produktu ze 2,7 % na 2,1 %.

Hrubá přidaná hodnota v nákladech faktorů klesla proti roku 1996 o 11,1 %, náklady na pracovní sílu zůstaly zhruba na stejné úrovni při poklesu evidenčního počtu pracovníků o 7,7 %. Při vyjádření pohybu zisku/ztráty jako čistého podnikatelského přebytku podle metodiky Eurostatu došlo k poklesu tohoto ukazatele ze zpřesněných 3 mld. Kč v roce 1996 do ztráty -1,2 mld. Kč.

2.3 Podnikové ekonomické výsledky

2.3.1 Podnikové ekonomické výsledky podnikatelských subjektů právnických a fyzických osob

Analýza hospodaření podnikatelských subjektů právnických osob

Náklady

V roce 1997 nepokračoval, přes stálý růst cen průmyslových vstupů, rychlý růst nákladů z minulých let, což svědčí o tom, že u řady podniků docházelo ke snižování objemu některých nákladových druhů. Celkové náklady se meziročně zvýšily o 6,6 %, přičemž existují značné rozdíly ve vývoji nákladů mezi družstvy a obchodními společnostmi. U družstev se celkové náklady zvýšily jen o 1,7 %, kdežto u obchodních společností pokračovala i v roce 1997 tendence rychlého růstu nákladů z minulých let a došlo k jejich zvýšení o 18,5 %.

Náklady (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Náklady celkem	36403	37033	31926	37845	34759	37056	106,6
z toho - provozní	34483	34745	30656	35765	33047	34854	105,5
- finanční	1817	2138	1160	1854	1607	2026	126,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

U zemědělských družstev provozní náklady i jejich jednotlivé složky (spotřeba materiálu a energie, služby, osobní náklady a odpisy) stagnovaly, kdežto u obchodních společností se dále zvyšovaly (Tabulka A2.3/01, A2.3/04, A2.3/05 a A2.3/06). Finanční náklady se v obou podnikatelských skupinách zvýšily hlavně vlivem růstu nákladových úroků. Podstatně vyšší růst finančních nákladů byl však u obchodních společností.

Ve vztahu k tržbám byl u obchodních společností podíl nákladů nižší, zejména v důsledku lepšího využití osobních nákladů.

Náklady na 1 Kč tržeb

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Náklady celkem	1,34	1,36	1,29	1,32	1,33	1,35
z toho - materiál a energie	0,54	0,55	0,54	0,55	0,54	0,55
- osobní náklady	0,32	0,32	0,27	0,28	0,30	0,31
- odpisy	0,13	0,12	0,11	0,11	0,12	0,12

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Výnosy a tržby

V roce 1997 došlo k meziročnímu růstu výnosů o 5,5 %, při výrazné stagnaci u družstev (zvýšení jen o 0,8 %) a růstu u obchodních společností o 17,2 %. Na výnosech se nejvíce podílejí tržby za prodej vlastních výrobků a služeb.

Výnosy a tržby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Výnosy celkem	35859	36139	31951	37447	34417	36321	105,5
z toho - tržby za vlastní výrobky a služby	27096	27319	24701	28599	26141	27543	105,4
z toho - tržby RV	9493	9649	8936	9948	9266	9684	104,5
- tržby ŽV	12930	12965	12723	14229	12843	13345	103,9

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

V dynamice tržeb za rostlinné a živočišné výrobky jsou mezi družstvy a obchodními společnostmi stejné tendence jako u celkových výnosů, tj. u družstev stagnují a u obchodních společností dochází k růstu zhruba o 11 - 12 %.

Účetní přidaná hodnota

Zhoršení výrobních výsledků v roce 1997 spolu s rychlejším růstem nákladů proti výnosům se nepříznivě odrazilo i v úrovni a vývoji přidané hodnoty, která u souhrnu právnických osob meziročně poklesla o 1,9 %, při snížení u zemědělských družstev o 5,9 % a zvýšení u obchodních společností o 8,3 %.

Účetní přidaná hodnota (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Obchodní marže	189	190	301	246	223	207	92,8
Výkony	30109	29608	26616	30272	28785	29636	103,0
Výkonová spotřeba	18212	18428	17191	19989	17797	18841	105,9
Přidaná hodnota	12086	11370	9726	10529	11211	11002	98,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Ve vnitřní skladbě přidané hodnoty je u zemědělských družstev patrné snížení výkonů, zvýšení výkonové spotřeby a snížení přidané hodnoty jako jednoho z důležitých ukazatelů charakterizujících efektivnost materiálových a energetických vkladů. U obchodních společností byly tyto relace podstatně příznivější.

Hospodářský výsledek

Zhoršení efektivnosti vkladů v roce 1997 spolu se snížením úrovně přidané hodnoty se odrazilo ve výrazném zhoršení hospodářského výsledku, zejména z provozní činnosti, což negativně ovlivnilo jeho úroveň za běžnou činnost i za účetní období.

Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
HV - provozní ¹⁾	-51	-446	473	148	117	-245
- z finančních operací ²⁾	-810	-1020	-715	-899	-773	-978
- za běžnou činnost ³⁾	-868	-1470	-262	-770	-668	-1232
- mimořádný ⁴⁾	324	576	287	372	326	497
- za účetní období ⁵⁾	-544	-894	25	-398	-342	-735

1) HV provozní = provozní výnosy - provozní náklady.

2) HV z finančních operací = finanční výnosy - finanční náklady.

3) HV za běžnou činnost = provozní hospodářský výsledek + hospodářský výsledek z finančních operací - daň z příjmů za běžnou činnost.

4) HV mimořádný = mimořádné výnosy - mimořádné náklady - daň z příjmů z mimořádné činnosti.

5) HV za účetní období = hospodářský výsledek za běžnou činnost + mimořádný hospodářský výsledek (+/-) převod podílu na hospodářském výsledku společníkům.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Majetek a jeho struktura

Zhoršení hospodářských výsledků vedlo k zastavení tendence z minulých let ke zvyšování majetku. Jeho hodnota v roce 1997 byla zhruba shodná s rokem 1996, avšak mezi oběma podnikatelskými skupinami jsou značné rozdíly. U družstev hodnota majetku poklesla, u obchodních společností naopak pokračovala tendence zvyšování hodnoty majetku jak fixního, tak oběžného. Dochází tak postupně k vyrovnání hodnoty majetku mezi družstvy a obchodními společnostmi. Také základní struktura majetku se mezi nimi již v podstatě neliší.

Majetek a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Majetek celkem	58593	58090	51951	56166	56241	57249	101,8
Stálá aktiva	37379	37150	31336	35009	35385	36353	102,7
Hmotný investiční majetek	33739	33797	29486	32812	32373	33421	103,2
Oběžná aktiva	21012	20682	18887	20224	20160	20414	101,3

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Rozdíly mezi oběma podnikatelskými skupinami existují ve struktuře hmotného investičního majetku i oběžného majetku, což je jednou z příčin lepších hospodářských výsledků obchodních společností. U obchodních společností pokračovala v roce 1997 tendence z minulého roku, kdy byla preferována snaha po zvyšování aktivní složky hmotného investičního majetku, tj. strojů a zařízení, a v meziročním srovnání zde došlo ke zvýšení o 10,6 %, kdežto u družstev jen o 5,9 %. U obou podnikatelských skupin se projevil mírný pokles hodnoty základního stáda, který byl o něco vyšší u obchodních společností rychleji reagujících na nepříznivé ekonomické výsledky živočišné výroby. Horší ekonomická situace zemědělských družstev ovlivnila také pokles nedokončených investic prováděných ve vlastní režii, kdežto u obchodních společností došlo k jejich zvýšení.

Ve struktuře oběžného majetku existuje v družstvech větší podíl méně likvidního oběžného majetku, hlavně zásob (výrobky a zvířata), než je tomu u obchodních společností, kde převládají dlouhodobé a krátkodobé pohledávky. Přitom v obchodních společnostech je vyšší podíl krátkodobých pohledávek po lhůtě splatnosti (47,6 %) než u zemědělských družstev (36,1 %) (Tabulka A2.3/02).

Kapitál a jeho struktura

V souhrnu za právnické osoby nedošlo v roce 1997 meziročně k podstatnějším změnám v úrovni a struktuře základních složek kapitálu. Vlastní kapitál se na celkovém kapitálu podílí zhruba 41 % a cizí kapitál 58 % při rozdílné úrovni i tendencích vývoje u zemědělských družstev a obchodních společností.

Kapitál a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Kapitál celkem	58593	58090	51951	56166	56241	57249	101,8
Vlastní kapitál	24508	23376	21637	25210	23413	23769	101,5
Cizí kapitál	33890	34508	30107	30757	32609	33279	102,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

U zemědělských družstev klesá výše i podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu, zatímco u obchodních společností je tendence opačná. Navíc v roce 1997 výše jejich vlastního kapitálu převyšovala jeho hodnotu u zemědělských družstev, i když rozdíl hodnot tohoto ukazatele činil ještě v roce 1995 zhruba 10 000 Kč/ha z. p. ve prospěch zemědělských družstev. Na nízkou a snižující se úroveň vlastního kapitálu zemědělských družstev má zejména vliv nízká a snižující se úroveň základního jmění, neuhrazená ztráta z minulých let a zhoršující se úroveň hospodářského výsledku. U obchodních společností se naopak hodnota základního jmění stále zvyšuje a podniky si tak zabezpečují větší hospodářskou stabilitu.

V roce 1997 se velmi zpomalil růst cizího kapitálu. Krátkodobé závazky stagnovaly a bankovní úvěry se zvýšily o 18,7 % (v minulém roce činil jejich meziroční růst 41,1 %). Dlouhodobé závazky se u obou podnikatelských skupin mírně snížily, pravděpodobně vlivem částečného vypořádávání restitučních a transformačních nároků (Tabulka A2.3/03).

Z hlediska zdrojů krátkodobého financování byla v roce 1997 v porovnání s minulými lety situace částečně odlišná v tom, že se prohloubila druhotná platební neschopnost, která se týkala 25 až 28 % podnikatelských subjektů, kdežto v roce 1996 se týkala 20 % podniků. Prvotní platební neschopnost byla v obou letech zhruba stejná.

Finanční analýza

Finanční analýza se opírá o charakteristiku a hodnocení ukazatelů likvidity, zadluženosti, produktivnosti a výnosnosti kapitálu.

Likvidita

Ukazatele likvidity vypovídají o nízké platební schopnosti zemědělských podniků s tendencí jejího zhoršování u zemědělských družstev. Jen hodnota ukazatele celkové likvidity odpovídá zhruba požadovaným parametrům. Velký podíl zásob na oběžném majetku v zemědělství však vypovídací schopnost tohoto ukazatele zhoršuje, protože zásoby patří mezi nejméně likvidní prostředky.

Likvidita

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Okamžitá likvidita¹⁾	0,20	0,19	0,13	0,13	0,17	0,17
Běžná likvidita²⁾	0,99	0,92	0,77	0,85	0,91	0,89
Celková likvidita³⁾	2,98	2,89	2,24	2,46	2,69	2,73

1) Okamžitá likvidita = peněžní prostředky / krátkodobé závazky.

2) Běžná likvidita = (peněžní prostředky + krátkodobé pohledávky) / krátkodobé závazky.

3) Celková likvidita = oběžná aktiva / krátkodobé závazky.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Zadluženost

Nepříznivá ekonomická situace je doprovázena i zvyšující se úvěrovou zadlužeností, kdy celkové úvěry za právnícké podnikatelské subjekty dosahují 30 % podílu z vlastního kapitálu. Vliv na tuto skutečnost mají i změny ve struktuře kapitálu, kdy dochází ke zvyšování podílu cizího kapitálu na celkovém kapitálu. Příznivější situace je u obchodních společností, kde se míra i stupeň zadluženosti snižují.

Zadluženost

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Úvěrová zadluženost¹⁾ (%)	26,05	30,79	24,38	28,08	25,70	30,06
Míra zadluženosti²⁾ (%)	57,84	59,40	57,95	54,76	57,98	58,13
Stupeň zadluženosti³⁾	1,38	1,48	1,39	1,22	1,39	1,40

1) Úvěrová zadluženost = úvěry celkem / vlastní kapitál x 100.

2) Míra zadluženosti = cizí kapitál / celkový kapitál x 100.

3) Stupeň zadluženosti = cizí kapitál / vlastní kapitál.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Produktivnost

Stupeň využití majetku se v roce 1997 v porovnání s rokem 1996 mírně zlepšil, a to jak vlivem růstu tržeb za vlastní výroby a služby, tak i vlivem stagnace, resp. mírného růstu objemu majetku. Reprodukční schopnost aktiv (doba, za kterou by se aktiva obnovila z vlastních zdrojů, tj. z hospodářského výsledku a odpisů) je v zemědělství značně nepříznivá.

Produktivnost aktiv a základního jmění (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Produktivnost celkových aktiv ¹⁾	46,24	47,03	47,55	50,92	46,48	48,11
Produktivnost fixních aktiv ²⁾	72,49	73,54	78,83	81,69	73,88	75,77
Produktivnost základního jmění ³⁾	172,42	181,69	128,50	125,22	157,12	157,70
Reprodukční schopnost aktiv ⁴⁾ (roky)	20,57	24,34	19,62	21,04	20,18	23,25

1) Produktivnost celkových aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / celková aktiva x 100.

2) Produktivnost fixních aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / fixní aktiva x 100.

3) Produktivnost základního jmění = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb / základní jmění x 100.

4) Reprodukční schopnost aktiv = celková aktiva / (hospodářský výsledek + odpisy).

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Výnosnost kapitálu

Zhoršení hospodářských výsledků v roce 1997 se projevilo ve výrazném zhoršení výnosnosti celkového i vlastního kapitálu při podstatně nepříznivějším výsledku u zemědělských družstev.

Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Výnosnost celkového kapitálu ¹⁾	-0,93	-1,54	0,05	-0,71	-0,61	-1,28
Výnosnost vlastního kapitálu ²⁾	-2,22	-3,82	0,12	-1,58	-1,46	-3,09

1) Výnosnost celkového kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál x 100.

2) Výnosnost vlastního kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období / vlastní kapitál x 100.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Souhrnné hodnocení finanční analýzy ukazuje, že 71 % podnikatelských subjektů právnických osob (65 % obchodních společností a 75 % zemědělských družstev) má vážné finanční potíže. Dobrá finanční situace je jen u 7,3 % podniků právnických osob (12,1 % obchodních společností, 4 % zemědělských družstev). Nestabilní finanční situace je u 16 % obchodních společností i družstev. Zbývající podíl podniků je před bankrotem.

Analýza ziskových a ztrátových podniků

Výrazné zhoršení hospodářského výsledku se projevilo i poklesem podílu ziskových podniků z 53,9 % v roce 1996 na 43,3 % v roce 1997, přičemž u zemědělských družstev činil podíl ziskových podniků jen 37,5 % a u obchodních společností 53 %. Stejně jako v minulých letech je vyšší podíl ziskových podniků v lepších přírodních podmínkách.

Ze zpracovaných číselných podkladů (Tabulka A2.3/07 a A2.3/08) lze odvodit, že ziskové podniky v porovnání se ztrátovými:

- jsou lépe vybaveny oběžným majetkem, což se odráží ve vyšším provozním kapitálu;
- mají vhodnější strukturu hmotného investičního majetku, tj. podstatně vyšší podíl jeho aktivní složky - strojů a zařízení;
- mají vyšší provozní náklady, ovlivněné hlavně vyššími intenzifikačními vklady, které jsou však efektivnější;
- mají vhodnější kapitálovou strukturu projevující se vyšším a rostoucím podílem vlastního kapitálu.

Uvedené skutečnosti ovlivňují u ziskových podniků vyšší tvorbu vlastních zdrojů pro reprodukci. Rozdíl tohoto ukazatele mezi oběma skupinami je trojnásobný až čtyřnásobný ve prospěch ziskových podniků. Lepší ekonomické výsledky ziskových podniků se odrážejí i ve vyšší likviditě a solventnosti, nižší zadluženosti, vyšší produktivnosti majetku a zejména ve vyšší a zvyšující se výnosnosti kapitálu, zatímco u ztrátových podniků se záporná výnosnost kapitálu stále prohlubuje.

Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1996	1997	1996	1997
Likvidita - běžná	1,06	1,09	0,78	0,74
- okamžitá	0,23	0,23	0,13	0,11
Zadluženost - úvěrová	24,49	29,10	26,83	31,00
- míra zadluženosti	55,77	55,14	59,87	60,75
Produktivnost - celkových aktiv	48,32	50,63	44,91	45,90
- fixních aktiv	80,27	83,82	68,84	69,32
Výnosnost kapitálu - celkového	0,73	1,23	-1,75	-3,49
- vlastního	1,67	2,76	-4,41	-8,95

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Celkově je i u ziskových podniků stále nízká likvidita i výnosnost kapitálu. Reprodukční schopnost aktiv se u ziskových podniků snížila z 16,5 roků v roce 1996 na 14,8 roků v roce 1997 a u ztrátových podniků se zvýšila z 25 roků na 46,8 roků.

Analýza hospodaření podnikatelských subjektů fyzických osob

Podkladem pro analýzu jsou tak jako v minulých letech údaje jednoduchého účetnictví⁴.

⁴ Vysvětlivky ke konstrukci jednotlivých ukazatelů, použitých při analýze hospodaření podniků právnických osob, platí i pro podniky fyzických osob, pokud není uvedeno jinak.

Výdaje

Celkové výdaje v roce 1997 dosáhly 18 685 Kč/ha z. p., což je meziroční zvýšení o 10,7 %. Na výdajích se nejvíce podílí nákup materiálu (38,1 %), kde také došlo k nejvyššímu zvýšení o 25,9 %. K menšímu zvýšení došlo u odpisů hmotného investičního majetku (o 13,6 %), které se na výdajích v roce 1997 podílely jen 13,8 %. Hodnota ostatních výdajových položek (kromě mezd) se v roce 1997 snížila. Celkové výdaje dosahují asi 50 % celkových nákladů právnických osob (Tabulka A2.3/09).

Příjmy

Celkové příjmy v roce 1997 dosáhly 20 248 Kč/ha z. p. a představovaly tak zvýšení oproti roku 1996 o 12,8 %. Na celkových příjmech se stále zhruba 90 % podílejí příjmy z prodeje výrobků a služeb, především příjmy za rostlinné a živočišné výrobky. Příjmy z rostlinné výroby se meziročně zvýšily o 33,6 % a příjmy z živočišné výroby o 2,6 %.

Mezi příjmy za prodej výrobků a služeb fyzických osob a tržbami za prodej výrobků a služeb právnických osob existují již menší rozdíly, než je tomu u výdajů, resp. nákladů. Příjmy fyzických osob jsou zhruba o 9 tis. Kč/ha z. p. nižší, než je tomu u právnických osob. V rostlinné výrobě je úroveň příjmů mezi oběma podnikatelskými skupinami zhruba stejná, kdežto v živočišné výrobě vykazuje podnikatelská skupina fyzických osob příjmy nižší o 7 až 8 tis. Kč/ha z. p. Příčinou je nižší rozsah živočišné výroby, a tím nižší nákladovost zemědělské výroby fyzických osob. Podnikatelská skupina fyzických osob se rychleji přizpůsobuje změnám tržním podmínkám a méně efektivní živočišnou výrobu provozuje v menším rozsahu. U fyzických osob se na příjmech také méně podílejí příjmy za služby. Na straně výdajů jsou fyzické osoby poněkud zvýhodněny zákonnou úpravou daně z pozemku.

Z výše uvedeného také vyplývá, že se u fyzických osob projevuje vyšší efektivnost vkladů s tendencí k zlepšování.

Výdaje na 1 Kč příjmů

Ukazatel	1996	1997
Výdaje celkem	0,94	0,92
z toho - nákup materiálu	0,31	0,35
- provozní režie	0,35	0,29
- odpisy	0,13	0,13

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek v jednoduchém účetnictví je představován rozdílem příjmů a výdajů. V roce 1997 ovlivnil rychlejší růst příjmů než výdajů příznivě úroveň hospodářského výsledku, který dosáhl výše 1 563 Kč/ha z. p., což představuje meziroční zvýšení o 47,0 %.

Při započtení osobního důchodu podnikatele a rodinných příslušníků v průměrné výši 910 Kč/ha z. p. dochází ke snížení rozdílu příjmů a výdajů na 653 Kč/ha z. p. Osobní důchod podnikatele a rodinných příslušníků je propočten podle stejné metodiky jako za rok 1996 a jeho hodnota se zvýšila proti roku 1996 o 12,5 %.

Majetek a závazky

Hodnota majetku i závazků v roce 1997 poklesla ve všech složkách majetku i závazků (Tabulka A2.3/10). V porovnání s právnickými osobami disponují fyzické osoby nižší hodnotou majetku zhruba o 25 tis. Kč/ha z. p. Z toho zhruba polovinu rozdílu představuje hmotný investiční majetek a polovinu majetek oběžný. U hmotného investičního majetku jde o jeho neproduktivní složku, tj. budovy a stavby. Produktivní složka hmotného investičního majetku, tj. stroje a zařízení, je naopak u fyzických osob vyšší zhruba o 1 500 Kč/ha z. p. Nižší hodnota oběžného majetku se týká především zásob a pohledávek. Fyzické osoby disponují pro podnikatelské aktivity výhodnější majetkovou i kapitálovou strukturou než právnické osoby.

Vyšší efektivnost vkladů, kladný hospodářský výsledek a vhodnější majetková a kapitálová struktura se odráží v příznivější úrovni i příznivějších vývojových tendencích vybraných ukazatelů finanční analýzy.

Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	1996	1997
Produktivnost - celkového majetku	47,34	57,32
- hmotného investičního majetku	64,75	75,89
Zadluženost - míra zadluženosti	35,31	33,38
- úvěrová zadluženost	31,83	29,96

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Analýza podniků s kladným a záporným saldem příjmů a výdajů

V roce 1997 hospodařilo 68 % podniků s kladným rozdílem příjmů a výdajů. V předchozím roce šlo o stejný podíl, avšak rozdíly mezi oběma kategoriemi se většinou prohloubily.

Efektivnost výdajů, produktivnost a zadluženost

Ukazatel	Kladný rozdíl příjmů a výdajů		Meziroční index (%)	Záporný rozdíl příjmů a výdajů		Meziroční index (%)
	1996	1997		1996	1997	
Výdaje na 1 Kč příjmů	0,91	0,86	94,5	1,04	1,11	106,7
Produktivnost celkového majetku	55,98	69,16	123,5	44,67	48,30	108,1
Uvěrová zadluženost	34,38	30,49	88,7	26,48	28,82	108,8

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Pozitivní vliv na kladný rozdíl příjmů a výdajů měly především příjmy z rostlinné výroby, které v této skupině byly o 39,1 % vyšší než ve skupině se záporným rozdílem. Další příčinou lepších výsledků ve skupině s kladným rozdílem příjmů a výdajů byla vyšší efektivnost vkladů, vyšší produktivnost majetku a jeho jednotlivých složek a tendence ke snižování zadluženosti.

Závěr analýzy úhrnných a podnikových ekonomických výsledků

V roce 1997 došlo v zemědělství ke snížení hrubé produkce, zejména vlivem snížení objemu produkce živočišné výroby. Dále se zhoršila ekonomická situace mnoha zemědělských podniků, což se projevilo ve snížení hospodářského výsledku a v prohloubení diferenciací mezi jednotlivými skupinami podnikatelských subjektů. K výraznému zhoršení úrovně hospodářského výsledku došlo u zemědělských družstev a obchodních společností, kde poklesl počet ziskových podniků na 43,3 %. Z toho u zemědělských družstev činil podíl ziskových podniků jen 37,5 % a u obchodních společností 53,0 %. Podstatně lépe si vedla podnikatelská skupina fyzických osob, kde došlo meziročně ke zlepšení hospodářských výsledků. Lepší hospodářské výsledky ve srovnání s podniky právnických osob jsou zejména ovlivněny nižšími náklady na zemědělskou výrobu (včetně daně z pozemků), vyšší efektivností vkladů, vhodnější majetkovou a kapitálovou strukturou a vyšší výnosností kapitálu, což do jisté míry souvisí s jejich odlišnou výrobní strukturou.

Celkově je stále v průměru za zemědělství nízká likvidita, klesá solventnost řady podniků a výnosnost kapitálu je velmi nízká. Ukazuje se zároveň, že zhruba 70 %

podnikatelských subjektů právnických osob má vážné finanční potíže a dobrá finanční situace je zhruba jen u 7 % podniků této podnikatelské skupiny. Z analýzy vyplývá, že ztíženou ekonomickou situací v zemědělství lépe v průměru řeší podniky fyzických osob, kde více než u právnických osob působí pozitivní podnikatelské a motivační vlivy, související s oceněním významu svého vlastnictví.

2.3.2 Regionální ekonomický rozvoj

Ke stručné analýze byly využity výsledky výběrového šetření v kategorizaci výrobních oblastí používané do roku 1995. Analýza byla provedena za podnikatelské subjekty právnických osob.

Výnosy, náklady a hospodářský výsledek

Se zhoršujícími se přírodními podmínkami se u zemědělských podniků projevuje jednoznačná tendence poklesu výnosů na 1 ha z. p., ovlivněná především poklesem tržeb za rostlinné výrobky a v podstatně menší míře i tržeb za živočišné výrobky. Rozdíl v tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb mezi krajními oblastmi je více než trojnásobný. U nákladů na 1 ha z. p. a jejich jednotlivých složek dochází rovněž směrem k horším přírodním podmínkám k poklesu, avšak mírnějšímu než u výnosů. S tím souvisí i pokles přidané hodnoty, kde rozdíl mezi krajními oblastmi je méně než trojnásobný. Provozní hospodářský výsledek vykázal kladnou hodnotu jen v řepařské výrobní oblasti a v dalších méně příznivých oblastech narůstá provozní ztráta. Vysokou provozní ztrátu vykazují netypicky i podniky v kukuřičné výrobní oblasti, což bylo ovlivněno také povodněmi. Hospodářský výsledek za účetní období byl ve všech výrobních oblastech záporný, s nejvyšší ztrátou v kukuřičné a nejnižší ztrátou v bramborářské oblasti (Tabulka A2.3/11).

Majetek, kapitál a jejich struktura

Ve výši majetku i v jeho struktuře existují u podniků v různých výrobních oblastech podstatné rozdíly. Hodnota objemu majetku v méně příznivých výrobních podmínkách klesá, a to diferencovaně vzhledem k jeho povaze. Rozdíly ve výši majetku fixní povahy jsou mezi krajními oblastmi menší, než je tomu u majetku oběžné povahy, zejména u zásob (Tabulka A2.3/12).

Klesající tendence se projevuje také u celkového kapitálu, přičemž dochází i ke změně jeho struktury. V horších přírodních podmínkách se podíl cizího kapitálu na celkovém

kapitálu zvyšuje. Na těchto strukturálních rozdílech se podílí pokles objemu vlastního kapitálu, a to vlivem poklesu objemu základního jmění, tendencí zhoršování hospodářského výsledku a zvyšování neuhrazené ztráty z minulých let (Tabulka A2.3/13).

Zhoršující se výrobní i ekonomické výsledky v horších přírodních podmínkách se projevují i v převládající tendenci zhoršování vybraných ukazatelů finanční analýzy. Navíc se většina ukazatelů finanční analýzy zhoršila i meziročně.

Ukazatele finanční analýzy v jednotlivých výrobních oblastech

Ukazatel	Kukuřičná		Řepařská		Bramborářská		Bramborářsko- ovesná		Horská	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Produktivnost celkového majetku	55,15	58,19	49,67	49,99	46,41	49,00	43,60	45,41	26,67	29,00
Míra zadluženosti	66,08	67,53	53,22	52,91	58,28	60,28	62,77	61,13	65,28	66,60
Úvěrová zadluženost	35,00	35,95	22,38	27,82	27,14	32,23	27,02	29,48	38,41	40,35
Výnosnost celkového kapitálu	-0,34	-2,38	0,60	-1,08	-1,19	-1,04	-1,07	-1,61	-4,67	-2,73

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Výsledky za podnikatelské subjekty fyzických osob vykazují v jednotlivých výrobních oblastech podobné tendence (Tabulka A2.3/14 a A2.3/15).

3. Výrobní faktory zemědělství, jejich vývoj a využití

3.1 Zemědělský půdní fond

Celková výměra půdního fondu ČR k 1. 1. 1998 činí podle údajů ČÚZK 7 886 tis. ha. Zemědělský půdní fond ke stejnému datu má výměru 4 280 tis. ha. Ve srovnání s předcházejícím rokem došlo ke zvýšení výměry zemědělské půdy o 321 ha, což představuje historický zvrat ve vývoji půdního fondu, neboť v minulosti docházelo vždy k úbytku zemědělské půdy. Na jednoho obyvatele ČR připadá 0,40 ha zemědělské a 0,29 ha orné půdy.

Výměra jednotlivých kultur se ve struktuře zemědělského půdního fondu rovněž pozvolna mění, ubývá orné půdy, chmelnic, vinic a ovocných sadů, přibývají louky a pastviny. Podíl orné půdy z půdy zemědělské (procento zornění) činí 72,2 %, oproti roku 1996 došlo ke snížení procenta zornění o 0,18 % (Tabulka A3.1/01).

Hospodářské využívání současného zemědělského půdního fondu je do značné míry podmíněno úpravou vodního režimu půd. Stav odvodnění se oproti roku 1996 nezměnil. K 31. 12. 1997 bylo odvodněno 1 087 tis. ha z. p. (více než čtvrtina celkové výměry zemědělského půdního fondu ČR). Rovněž vybudovaná závlahová zařízení zůstávají ve

stejném rozsahu jako v roce 1996, tj. přibližně na 124 tis. ha z. p. Hlavní závlahová zařízení, která byla v majetku státu, jsou v současné době z převážné části zprivatizována. Na produkční schopnost zemědělského půdního fondu ČR má výrazný vliv i erozní ohroženost půdy. V současné době je vodní erozí ohroženo více než 54 % orné půdy, které leží na pozemcích se sklonem přes 3°.

Zemědělské využívání půdního fondu omezují státem vyhlášená chráněná území, přičemž je kladen důraz na jejich vodohospodářské, krajinné, stabilizační, zdravotně hygienické, rekreační a estetické funkce. V posledních letech nedošlo ke změnám ve výměrách ani chráněných oblastí - národních parků (NP) a chráněných krajinných oblastí (CHKO), ani v chráněných vodohospodářských územích - pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů (PHO) a chráněných oblastech přirozené akumulace vod (CHOPAV).

Využití půdy jako výrobního faktoru zemědělství je ovlivněno rovněž vlastnickými vztahy k půdě. V České republice je mimořádně vysoký podíl pronajaté půdy (podle údajů Agrocenzu zhruba 90 %), což nepůsobí pozitivně na úroveň ochrany a zlepšování půdního fondu. Ve srovnání s rokem 1996 nedošlo v této oblasti k žádným podstatným změnám.

3.2 Hmotný investiční majetek

Investice do zemědělství, které se zvyšovaly zejména v letech 1995 a 1996, se v roce 1997 snížily. U statisticky sledovaných podniků byly podle údajů ČSÚ v roce 1997 pořízeny hmotné investice (bez pozemků) v objemu 13 998 mil. Kč. V porovnání s rokem 1996 jde o pokles 13,5 %, který souvisí také s omezením působnosti PGRLF na základě úsporných rozpočtových opatření. Snížení investic omezilo obnovu technologických linek a projevilo se i v mírném zvýšení stupně opotřebení základních skupin hmotného investičního majetku.

I přes obecné zvýšení průměrného opotřebení základních skupin hmotného investičního majetku zůstává v roce 1997 u podniků fyzických osob stupeň opotřebení výrazně nižší ve srovnání s podniky právnických osob. U fyzických osob je stupeň opotřebení odvozen od normativního systému daňových odpisů promítnutého do účetnictví.

Stupeň opotřebení základních skupin hmotného investičního majetku (%)

Základní skupiny HIM	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby		Fyzické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Budovy a stavby	31,3	32,0	16,8	17,9	27,5	27,9	7,2	8,1
Stroje a zařízení	66,6	67,5	43,8	46,5	61,0	62,0	51,9	53,8
Trvalé porosty	72,9	63,3	29,7	31,4	57,2	52,8	7,4	11,6
Základní stádo	49,2	49,7	40,4	44,8	47,1	48,7	36,8	46,8

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Mezi základními typy podnikatelských subjektů je odlišná i struktura hmotného investičního majetku.

Struktura hmotného investičního majetku v zemědělských podnicích (%)

Vybrané skupiny HIM	Podniky právnických osob		Podniky fyzických osob	
	1996	1997	1996	1997
Pozemky	1,1	1,0	11,6	8,8
Budovy a stavby	66,7	66,3	39,8	45,4
Stroje a zařízení	20,7	21,6	35,2	35,4
Trvalé porosty	0,7	0,7	0,7	0,5
Základní stádo	7,3	6,8	4,7	5,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podíl pozemků na hmotném investičním majetku souvisí s podílem obhospodařované vlastní a připachtované půdy. Podíly budov a staveb, strojů a zařízení mají vztah k převládajícímu výrobnímu zaměření podnikatelských subjektů. V tržbách podniků právnických osob má vyšší zastoupení živočišná výroba, v tržbách podniků fyzických osob převládá naopak rostlinná výroba.

3.3 Pracovní síly

V zemědělství se v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 projevila výraznější tendence snižování zaměstnanosti. V zemědělství⁵ průměrně pracovalo asi 200,6 tis. pracovníků, což ve srovnání s rokem 1996 představovalo 7,7 % úbytek zemědělských pracovníků (úbytek zemědělců v roce 1996 oproti roku 1995 činil 2,0 %) (Tabulka A3.3/01). Podíl pracovníků

⁵ Průměrný počet pracovníků v zemědělské výrobě bez souvisejících služeb a myslivosti (ve fyzických osobách), předběžný údaj.

zemědělství ve struktuře zaměstnanosti v národním hospodářství celkem⁶ poklesl z 4,3 % v roce 1996 na 4,0 % v roce 1997.

Z hlediska zaměstnanosti podle jednotlivých právních forem zemědělských podniků pokračoval i v roce 1997 trend nárůstu počtu pracovníků v obchodních společnostech (o 2,3 %) a úbytku pracovníků ze státních podniků (o 21,4 %), družstev (o 15,4 %) a podniků fyzických osob (o 6,1 %). V roce 1997 v důsledku tohoto diferencovaného vývoje představovali 44,6 % celkové zaměstnanosti v zemědělství pracovníci družstev, 39,7 % pracovníci obchodních společností, 15,5 % pracovníci podniků fyzických osob a 0,2 % pracovníci státních podniků. Oproti roku 1996 se podíl pracovníků družstev ve struktuře zaměstnanosti v zemědělství snížil o 4,1 procentního bodu a pracovníků státních podniků o 0,1 procentního bodu, podíl pracovníků obchodních společností se zvýšil o 3,9 procentního bodu a pracovníků podniků fyzických osob o 0,3 procentního bodu.

Vzdělanostní struktura pracovníků v zemědělství⁷ zůstává stabilizována a vykazuje přibližně 20 % pracovníků se základním vzděláním, 56 % vyučených (vč. pracovníků se středním odborným vzděláním bez maturity), 20 % s úplným středním vzděláním (s maturitou) a 4 % s vysokoškolským vzděláním (změny v roce 1997 oproti roku 1996 se pohybují v rozmezí -0,5 až +0,2 procentního bodu).

Zemědělství pracovníci dosahují výrazně nižší vzdělanostní úroveň než pracovníci národního hospodářství celkem. Mezi zemědělci byly v roce 1997 (v zaokrouhlených údajích) vyšší podíly pracovníků se základním vzděláním (o 9 procentních bodů), vyučených (o 10 procentních bodů), naopak nižší byly podíly pracovníků s úplným středním vzděláním (o 13 procentních bodů) a vysokoškolským (o 7 procentních bodů). Struktura vzdělání mužů v zemědělství i v národním hospodářství celkem vykazuje nejvíce vyučených a dále s úplným středním vzděláním, mezi zemědělskými muži je nejméně vysokoškoláků, kdežto mezi muži v národním hospodářství je nejméně pracovníků se základním vzděláním. Ve struktuře vzdělání zemědělských žen dominují ženy vyučené a dále se základním vzděláním, mezi ženami v národním hospodářství celkem dosahují nejvyššího podílu ženy s úplným středním

⁶ *Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 1996, ČSÚ 1997; 1. - 4. čtvrtletí 1997, ČSÚ 1998.*

⁷ *Následující údaje o vzdělanostní struktuře, struktuře podle pohlaví, zaměstnání a regionální struktuře čerpají z pramenů: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (podzim 1996), ČSÚ 1997; (podzim 1997), ČSÚ 1998. Neuvádějí průměrné počty za roky 1996 a 1997, nýbrž srovnávají průměrné počty za podzim 1996 a podzim 1997, a vztahují se kromě zemědělství i k myslivosti a souvisejícím činnostem.*

vzděláním a dále ženy vyučené. Podíl vysokoškoláček je v zemědělství i v národním hospodářství nejnižší.

Podíl žen mezi pracovníky v zemědělství se v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 snížil přibližně na 35 % (tj. o 3 procentní body). V roce 1997 byl o 8,3 procentního bodu nižší než podíl žen v národním hospodářství celkem a rozdíl v těchto podílech se mírně prohloubil. Úbytek žen ze zemědělství byl přibližně stejnoměrně rozložen ve všech vzdělanostních kategoriích.

Podle klasifikace zaměstnání byla v roce 1997 následující struktura odvětví: 3,8 % představovali vedoucí a řídící pracovníci, 1,9 % odborní pracovníci, 8,8 % techničtí pracovníci, 4,2 % nižší administrativní pracovníci (úředníci), 1,7 % provozní pracovníci ve službách a obchodě, 35,6 % kvalifikovaní dělníci, 12,0 % řemeslníci a opraváři, 20,9 % obsluha strojů a zařízení a 11,1 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci⁸.

Zaměstnanost v zemědělství zůstává nadále výrazně regionálně diferencována. Nejvyššího podílu na celkové zaměstnanosti regionu v roce 1997 dosahovali - obdobně jako v roce 1996 - zemědělci v jižních Čechách (7,7 %), východních Čechách (6,4 %) a na jižní Moravě (5,8 %). Z celkového počtu zemědělských pracovních sil představovali nejvyšší podíl zemědělci jihomoravského (25,1 %), východočeského (17,1 %) a severomoravského regionu (14,9 %). Meziroční úbytek pracovních sil ze zemědělství nabyl nejvyšších absolutních i relativních hodnot v jihočeském, severočeském a východočeském regionu. Mírný nárůst zemědělských pracovních sil zaznamenal pouze západočeský region.

4. Agrární trh

4.1 Bilance agrárních komodit

Nabídka a poptávka se na agrárním trhu postupně vyrovnává. Převís nabídky, charakteristický v minulých letech u většiny komodit, byl postupně eliminován a přetrvává pouze u mléka a cukru. Zemědělství výrobci se po počátečních těžkostech již více orientují v tržním rozhodování a snaží se obchodovat na základě dlouhodobých smluvních vztahů. Výkyvy na trhu agrárních komodit začínají být převážně sezonní záležitost, což se odráží i ve změnách regulace trhu prostřednictvím SFTR (viz kap. B.3.1.1).

Objem a částečně i struktura zemědělské rostlinné produkce byly v hospodářském roce 1997/98 poznamenány záplavami, zejména v produkční oblasti Moravy a východních Čech.

4.1.1 Bilance základních rostlinných komodit

Obiloviny

Bezcelní dovoz kvótovaného množství základních obilovin a pozastavení udělování vývozních licencí v hospodářském roce 1996/97 vedlo v bilanci roku 1997/98 ke zvýšení poměru počátečních zásob k jejich celkové domácí spotřebě na 19,1 %. Celková produkce obilovin ze sklizně roku 1997, i když byla ovlivněna povodněmi, se zvýšila o 5,1 % proti předchozímu roku. Výši produkce ovlivnila též sklizeň kukuřice na zrna převedením ploch původně určených ke sklizni na zeleno. Nepříznivé povětrnostní podmínky snížily kvalitu obilí, zvláště potravinářské pšenice a sladovnického ječmene.

Bilance výroby a spotřeby obilovin¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	652,0	1307,1	200,5
Výroba	6644,1	6982,8	105,1
Dovoz	864,6	130,5	15,1
Celková nabídka	8160,7	8420,4	103,2
Domácí spotřeba ²⁾	6841,5	6796,1	99,3
v tom - potraviny ³⁾	2059,0	2138,0	103,8
- osiva	384,0	386,1	100,5
- krmiva	4398,5	4272,0	97,1
Vývoz	12,1	323,0	2669,4
Celková poptávka	6853,6	7119,1	103,9
Konečná zásoba	1307,1	1301,3	99,6

1) Hospodářský rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

3) Domácí spotřeba obilovin pro potravinářské užití včetně vývozu výrobků z nich.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe ČR)

Pšenice

Sklizňové plochy pšenice v roce 1997/98 vzrostly proti roku 1996/97 o 26,9 tis. ha, tj. o 3,4 %. Přesto došlo ke snížení celkové produkce o 86,9 tis. t, tj. o 2,3 %. Červencové srážky a povodně negativně ovlivnily potravinářskou kvalitu pšenice zvláště v produkčních oblastech

⁸ ČSÚ uvádí data o struktuře zaměstnání v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech poprvé za podzim

Moravy. Domácí potřeba potravinářské pšenice však byla pokryta z ostatního území České republiky.

Bilance výroby a spotřeby pšenice¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	444,3	689,2	155,1
Výroba	3727,2	3640,3	97,7
Dovoz	195,8	40,0	20,4
Celková nabídka	4367,3	4369,5	100,1
Domácí spotřeba ²⁾	3675,0	3524,0	95,9
v tom - potraviny ³⁾	1250,0	1300,0	104,0
- osiva	183,0	194,0	106,0
- krmiva	2242,0	2030,0	90,5
Vývoz	3,1	150,0	4838,7
Celková poptávka	3678,1	3674,0	99,9
Konečná zásoba	689,2	695,5	100,9

1) Hospodářský rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

3) Domácí spotřeba obilovin pro potravinářské užití včetně vývozu výrobků z nich.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe ČR)

Na trhu potravinářské pšenice došlo ke stabilizaci CZV.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců pšenice potravinářské (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	2977	2623	2696	2815	3016	3131	3240	3374	3459	3518	3639	3867
1996/97	4310	3962	3946	4095	4229	4329	4447	4580	4694	4821	4818	4800
1997/98	4711	4206	4184	4316	4365	4346	4389	4346	4300	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Vzhledem k mírné nadprodukci krmného obilí se vývoj CZV krmné a potravinářské pšenice odlišuje. Zatímco CZV potravinářské pšenice od VIII. měsíce roku 1997/98 stagnují či mírně stoupají, CZV krmné pšenice klesají. Vývoj cen pšenice na vnitřním trhu je kromě jiného i odrazem situace na světových trzích, kde došlo ke zvýšení stavu zásob obilí a ke stabilizaci cen.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců pšenice krmné (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	2431	2217	2204	2275	2358	2425	2520	2667	2696	2844	3056	3142
1996/97	3361	3273	3271	3493	3626	3691	3731	3819	3886	3997	3948	4009
1997/98	3956	3699	3624	3610	3610	3599	3522	3503	3451	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

1997, proto ji nelze srovnat s podzimem 1996.

Ječmen

V roce 1997/98 se proti minulému roku zvýšily sklizňové plochy ječmene celkem o 7,8 %, tj. o 46,7 tis. ha. Celková produkce ječmene dosáhla 2 484,5 tis. t, tj. o 222,1 tis. t více než v roce 1996/97. Nižší sladovnická kvalita, ovlivněná červencovým vývojem počasí v produkčních oblastech jarního ječmene, negativně ovlivnila úroveň vývozu sladu.

Bilance výroby a spotřeby ječmene¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	100,2	389,3	388,5
Výroba	2262,4	2484,5	109,8
Dovoz	273,9	20,0	7,3
Celková nabídka	2636,5	2893,8	109,8
Domácí spotřeba ²⁾	2240,2	2372,9	105,9
v tom - potraviny ³⁾	520,0	580,0	111,5
- osiva	141,0	132,9	94,3
- krmiva	1579,2	1660,0	105,1
Vývoz	7,0	125,0	1785,7
Celková poptávka	2247,2	2497,9	111,2
Konečná zásoba	389,3	395,9	101,7

1) Hospodářský rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

3) Domácí spotřeba obilovin pro potravinářské užití včetně vývozu výrobků z nich.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe ČR)

CZV sladovnického ječmene se na vnitřním trhu po sklizni stabilizovaly. U kvalitních partií se očekává mírný růst.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců ječmene sladovnického (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	3062	2869	2885	3035	3139	3220	3255	3392	3458	3515	3709	3801
1996/97	3870	3792	3906	4013	4042	4138	4175	4304	4387	4413	4446	4434
1997/98	4405	3960	3904	4014	4023	3993	4064	4018	4051	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Vývoj CZV sladovnického a krmného ječmene se v souladu s jejich rozdílnou nabídkou značně liší.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců ječmene krmného (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	2135	2008	2046	2095	2146	2246	2261	2460	2407	2449	2724	3036
1996/97	2982	2882	3044	3307	3472	3548	3683	3835	3886	3875	3858	3733
1997/98	3515	3422	3449	3483	3407	3414	3361	3370	3404	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

Vzhledem ke značné nabídce krmného obilí na tuzemském i zahraničním trhu se očekává další snižování CZV krmného ječmene.

Žito

Sklizňové plochy žita vzrostly proti roku 1996/97 o 12 tis. ha, tj. o 18,9 %. Zvýšila se úroveň hektarových výnosů i kvalita zrna. Produkce žita ve výši 259,4 tis. t pokryla spolu se zásobami celkovou domácí spotřebu.

Bilance výroby a spotřeby žita¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	25,0	94,4	377,6
Výroba	204,3	259,4	127,0
Dovoz	200,3	5,0	2,5
Celková nabídka	429,6	358,8	83,5
Domácí spotřeba ²⁾	335,0	273,4	81,6
v tom - potraviny ³⁾	250,0	222,0	88,8
- osiva	25,0	21,4	85,6
- krmiva	60,0	30,0	50,0
Vývoz	0,2	5,0	2500,0
Celková poptávka	335,2	278,4	83,1
Konečná zásoba	94,4	80,4	85,2

1) Hospodářský rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

3) Domácí spotřeba obilovin pro potravinářské užití včetně vývozu mouky.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šiman (MZe ČR)

V hospodářském roce 1996/97, v souvislosti s nízkou domácí produkcí a se značným dovozem potravinářského žita, dosáhla CZV vyšší úrovně, která se udržela i v roce 1997/98.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců žita (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	2651	2324	2254	2341	2442	2491	2571	2639	2725	2891	2966	3237
1996/97	3260	3654	3667	3665	3969	3906	4096	4047	3981	3814	4120	4164
1997/98	3805	3671	3601	3769	3902	3912	4012	4039	4045	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE)

V závěru hospodářského roku se v souvislosti se stavem zásob a vývojem poptávky očekává mírné oživení CZV žita.

Cukr

Produkce cukrovky v hospodářském roce 1997/98 dosáhla 3 722 tis. t, tj. o 13,8 % méně než v roce 1996/97. Snížení bylo ovlivněno poklesem sklizňových ploch zhruba o 11 % a hektarových výnosů o 3,1 %. Průměrná cena zemědělských výrobců cukrovky v hospodářském roce 1997/98 dosáhla 848 Kč/t, tj. o 82 Kč méně než v předchozím roce. Cena cukrovky je odvozována z ceny cukru na tuzemském trhu, proto klesly v důsledku přebytku cukru i ceny zemědělských výrobců cukrovky.

Bilance výroby a spotřeby cukru¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	42,1	61,3	145,6
Výroba cukru ze sklizené řepy	610,0	531,7	87,2
Dovoz	8,9	10,0	112,4
Celková nabídka	661,0	603,0	91,2
Domácí spotřeba	467,5	450,0	96,3
v tom - průmyslové zpracování	245,0	240,0	98,0
- maloobchod	222,5	210,0	94,4
Vývoz	132,2	100,0	75,6
Celková poptávka	599,7	550,0	91,7
Konečná zásoba	61,3	53,0	86,5

1) Hospodářský rok u cukrovky - cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku.

Pramen: Celní statistika; VUC; SSHR; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), R. Adamec (MZe ČR)

Výroba cukru byla v hospodářském roce 1997/98 ve srovnání s předchozím rokem nižší, ale stále podstatně převyšuje objem domácí spotřeby cukru. K zachování rovnováhy na domácím trhu bude nutno exportovat přibližně 100 tis. t cukru.

Měsíční průměry cen průmyslových výrobců krystalového cukru (Kč/kg)

Hospodářský rok	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1995/96	15,46	15,51	15,65	15,90	15,98	15,98	16,07	16,01	16,16	16,16	16,07	15,90
1996/97	14,24	13,69	13,30	13,13	12,88	12,08	11,50	11,08	10,97	10,82	11,08	11,77
1997/98	12,53	12,66	12,74	12,76	12,90	12,90	.	.	.	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE)

CPV krystalového cukru dosáhly v hospodářském roce 1996/97 průměru 12,21 Kč/kg. V první polovině hospodářského roku 1997/98 ceny mírně rostly, ale zůstaly nižší než ve srovnatelném období roku 1996/97.

Brambory

Neuplatněná produkce a z toho vyplývající nízká rentabilita výroby konzumních, průmyslových i sadbových brambor v hospodářském roce 1996/97 byla příčinou poklesu sklizňových ploch brambor v roce 1997/98 o 15,3 %. Proti minulému roku klesl i hektarový výnos o 8,1 %. Celkový pokles produkce brambor v hospodářském roce 1997/98 o 22,1 % měl vliv na vyrovnaní bilance nabídky a poptávky u konzumních brambor a na snížení ztrát z neuplatněné produkce.

Bilance výroby a spotřeby brambor¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Výroba	1800,3	1401,7	77,9
Dovoz	12,4	20,0	161,3
Celková nabídka	1812,7	1421,7	78,4
Domácí spotřeba²⁾	1810,0	1411,7	78,0
v tom - škrob	150,0	110,0	73,3
- konzum	796,0	800,0	100,5
- krmiva a ztráty	567,0	281,7	49,7
- sadba	297,0	220,0	74,1
Vývoz	2,7	10,0	370,4
Celková poptávka	1812,7	1421,7	78,4

1) Hospodářský rok u raných brambor začíná 1. 6. běžného roku a končí 31. 5. následujícího roku, u brambor konzumních a průmyslových začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: P. Hrdý (MZe ČR)

V roce 1997 poklesla domácí produkce i dovoz raných brambor. CZV se přesto přibližovaly úrovni minulého roku.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců raných brambor (Kč/t)

Hospodářský rok	VI.	VII.	VIII.
1995/96	11094	7625	5681
1996/97	8214	6338	4508
1997/98	8652	5847	4617

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Ceny konzumních brambor pozdních (ostatních) byly až do konce kalendářního roku na všech stupních potravinového řetězce stabilní. Po zveřejnění zpráv o možném nedostatku brambor na trhu ceny prudce vzrostly.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců ostatních konzumních brambor (Kč/t)

Hospodářský rok	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.
1995/96	5681	5687	5849	6017	6202	6238	6288	6196	6161
1996/97	3560	2996	2736	2550	2548	2455	2409	2275	2177
1997/98	3776	3675	3638	3757	4059	4406	5411	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

V hospodářském roce 1997/98 byly CZV konzumních brambor v ČR jedny z nejvyšších v Evropě. Vyšší úroveň byla zaznamenána pouze na Slovensku, ve Velké Británii, Irsku a ve Španělsku.

Bramborový škrob a jeho deriváty

V podzimní škrobárenské kampani v roce 1996/97 bylo vyrobeno ze zpracovaných asi 121 tis. t průmyslových brambor přibližně 21 tis. t škrobu. Při jarní kampani se zpracovalo téměř 60 tis. t neuplatněné produkce konzumních brambor a sadby na trhu. Průměrná cena výrobců bramborového škrobu dosáhla 20 197 Kč/t a v roce 1998 v porovnání s rokem 1997 mírně klesá.

Řepka olejná

Ačkoliv nepřízeň počasí, vytrvalé deště a krupobití ke konci vegetačního období ovlivnily v roce 1997/98 sklizeň řepkového semene, v důsledku dobrého přezimování a vývoje porostů v jarním období bylo dosaženo produkce o 7,7 % vyšší než v roce 1996/97.

Bilance výroby a spotřeby řepky olejné¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	Meziroční index (%)
Výroba	520,6	560,5	107,7
Dovoz	0,3	1,0	333,3
Celková nabídka	520,9	561,5	107,8
Domácí spotřeba²⁾	465,3	501,5	107,8
v tom - potravinářský průmysl	314,6	329,5	104,7
- chemický a krmivářský průmysl	90,0	70,0	77,8
- metylester řepkového oleje	59,2	100,0	168,9
- osivo	1,5	2,0	133,3
Vývoz	55,6	60,0	107,9
Celková poptávka	520,9	561,5	107,8

1) Hospodářský rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe ČR)

Dokončením výstavby zpracoven řepky olejné metodou za studena a rozšířením výroby metylesterů řepky olejné se zvyšuje zájem o řepkové semeno. Tím rostou i přes zvýšení nabídky také ceny zemědělských výrobců.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců řepky olejné (Kč/t)

Hospodářský rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
1995/96	5493	5447	5483	5551	5530	5755	5900	5907	5830	5606	-	6143
1996/97	6028	5866	5879	5826	6051	6036	6094	6375	6250	6230	-	7375
1997/98	6651	6415	6473	6579	7127	7078	7361	7150	7170	.	.	.

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Předpokládá se, že v důsledku zvýšené poptávky po řepkovém semeni na domácích i zahraničních trzích překročí CZV počátkem příštího hospodářského roku 7 500 Kč/t.

Ovoce

V roce 1997 bylo v České republice sklizeno celkem 431,9 tis. t ovoce, tj. o 6,5 % více než v roce 1996. Sklizeň ovoce z intenzivních sadů, které mají pro tržní produkci rozhodující význam, byla v roce 1997 vyšší o 16 % (171,5 tis. t) v porovnání s rokem 1996. Zvýšil se především objem sklizně jablek, hrušek, švestek a slív.

Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Domácí výroba	405,6	431,9	106,5
z toho - intenzivní sady	147,8	171,5	116,0
Dovoz	119,6	94,8	79,3
Celková nabídka	525,2	526,7	100,3
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	362,4	312,5	86,2
Nákup ke zpracování ³⁾	72,8	83,3	114,4
Vývoz	90,0	130,9	145,4
Celková poptávka včetně ztrát	525,2	526,7	100,3

1) Hospodářský rok u většiny čerstvého ovoce mírného pásma je totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Včetně hroznů moštových.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika; ÚKZÚZ

Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE), I. Pischnothová (MZe ČR)

CZV se v roce 1997 snížily v porovnání s rokem 1996 u statisticky sledovaných druhů ovoce o 19 %, spotřebitelské ceny ovoce se naopak zvýšily o 4 %.

V roce 1997 byla mírně nadprůměrná sklizeň jablek (291,0 tis. t), které jsou v ČR rozhodujícím druhem ovoce. V intenzivních sadech bylo sklizeno 147,8 tis. t jablek, tj. o 27 % více než v roce 1996. Z toho podíl nestandardních jablek činil přibližně 35 %.

Dovoz konzumních jablek v roce 1997 činil 46,8 tis. t, což bylo o 2,5 tis. t méně než v roce 1996. Podíl konzumních jablek z dovozu na domácí produkci konzumních jablek z intenzivních sadů dosáhl 48,9 %. Prodej tuzemských konzumních jablek stagnoval. Ve srovnání s rokem 1996 pokračoval i v roce 1997 pokles CZV a SC jablek.

Zelenina

Produkce zeleniny se v roce 1997 snížila proti roku 1996 zhruba o 12 %. Sklízňové plochy poklesly o 2,6 tis. ha a dosáhly 33,5 tis. ha. U většiny sledovaných druhů zeleniny se snížily i hektarové výnosy.

Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Domácí výroba	613,2	541,4	88,3
Dovoz	241,6	255,6	105,8
Celková nabídka	854,8	797,0	93,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	703,8	700,2	99,5
Nákup ke zpracování ³⁾	148,7	93,1	62,6
Vývoz	2,3	3,7	160,9
Celková poptávka včetně ztrát	854,8	797,0	93,2

1) Hospodářský rok je u převážné většiny druhů zeleniny totožný s kalendářním rokem.

2) Včetně ztrát.

3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika; ZUČM

Zpracoval: I. Součková (VÚZE), I. Pischnothová (MZe ČR)

Dovoz zeleniny se v roce 1997 opět zvýšil. Do ČR bylo dovezeno 255,6 tis. t zeleniny v hodnotě 3,1 mld. Kč. Vývoz činil pouze 1,5 % celkového dovozu.

Ceny zemědělských výrobců zeleniny se v roce 1997 proti roku 1996 zvýšily o 12,5 %. Vývoj byl podle jednotlivých druhů značně diferencovaný. Např. index CZV se u cibule zvýšil na 144,3 %, u papriky na 142,5 %, ale u hlávkového zelí bílého naopak klesl na 91,9 %.

4.1.2 Bilance základních živočišných komodit

Mléko

Další pokles průměrných stavů krav s tržní produkcí mléka ze 707 tis. ks v roce 1996 na 619 tis. ks v roce 1997 ovlivnil snížení celkové roční produkce mléka o 11,1 %. Zvýšení průměrné roční dojivosti o 65 l mléka na krávu ve srovnání s rokem 1996 neeliminovalo vliv poklesu stavů krav. Podíl nakoupeného mléka k dalšímu zpracování z produkce se zvýšil z 83,4 % v roce 1996 na 89,5 % v roce 1997 při udržení jeho kvality.

Bilance výroby a spotřeby mléka (mil. l)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	49,8	40,0	80,3
Výroba	3039,0	2703,0	88,9
Nákup mléka	2534,0	2419,0	95,5
Dovoz	140,0	105,0	75,0
Celková nabídka	2723,8	2564,0	94,1
Domácí spotřeba	1908,8	1881,0	98,5
Vývoz	775,0	647,0	83,5
Celková poptávka	2683,8	2528,0	94,2
Konečná zásoba	40,0	36,0	90,0

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ;

Celní statistika; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE), M. Hrubá (MZe ČR)

Nižší nabídka mléka k dalšímu zpracování a omezený dovoz mléčných výrobků (zejména sýrů) se projeví také snížením vývozu mlékárenských výrobků v přepočtu na mléko.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců mléka tř. j. I. (Kč/tis. l)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1996	6756	6871	6896	6918	6937	6895	6872	6893	6889	6948	6974	6994
1997	7047	7137	7126	7098	7083	7079	7135	7119	7146	7193	7290	7359

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Průměrná CZV mléka I. tř. j. se v roce 1996 ve srovnání s rokem 1995 zvýšila o 6,5 % a v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 jen o 3,5 %, i když se v závěru roku projevila tendence výraznějšího zvýšení cen. Zpomalení růstu CZV v roce 1997 nepřineslo oživení poptávky po mlékárenských výrobcích.

Jatečný skot

Pokles výroby jatečného skotu o 5,4 % v roce 1997 byl důsledkem trvalého snižování jeho stavů. V průběhu roku 1997 poklesly stavy skotu celkem o více než 252 tis. ks, tj. o 13,2 %. Nabídka byla v jednotlivých čtvrtletích roku 1997 poměrně vyrovnaná.

Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	8,6	8,6	100,0
Výroba ¹⁾	310,4	293,6	94,6
Dovoz	13,9	4,3	30,9
Celková nabídka	332,9	306,5	92,1
Domácí spotřeba	308,9	273,4	88,5
Vývoz	15,4	26,9	174,7
Celková poptávka	324,3	300,3	92,6
Konečná zásoba	8,6	6,2	72,1

1) Celkový prodej skotu.

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ;

Celní statistika; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: J. Ouředník, A. Wiesnerová (VÚZE), M. Cypra, J. Hojer (MZe ČR)

Snížená spotřebitelská poptávka po hovězím masu se projevila omezením dovozu a zvýšením vývozu živých zvířat a hovězího masa.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců - skot průměr (Kč/t ž. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1996	29850	29120	30240	29370	29120	28730	28510	28790	29440	29670	29490	28370
1997	28240	27810	27480	26770	26540	26670	27170	28560	30340	30590	30670	30140

Pramen: ČSÚ, výpočet VÚZE

Zpracoval: J. Ouředník, A. Wiesnerová (VÚZE)

Nižší CZV jatečného skotu po větší část roku 1997 (ve srovnání s cenami ve stejných měsících roku 1996) neměly vliv na vývoj spotřebitelské poptávky po hovězím masu. Na nepříznivý vývoj cen reagoval SFTR rozhodnutím o zařazení jatečného skotu do regulace trhu, což se projevilo zvýšením jeho cen v druhé polovině roku.

Jatečná prasata

Stavy prasat během roku 1997 poklesly o více než 88 tis. ks, tj. o 2,2 %. Stavy prasnic se snížily o 12,6 tis. ks, tj. o 3,9 %. Důsledkem byl pokles domácí produkce jatečných prasat o 4,8 %, z toho tržní produkce o 6,1 %. Výrazně nižší zájem o vepřové maso v roce 1997 se projevil poklesem dovozu vepřového masa a vícenásobným zvýšením vývozu.

Bilance výroby a spotřeby vepřového masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	9,5	9,6	101,1
Výroba ¹⁾	714,0	680,0	95,2
Dovoz	8,4	3,4	40,5
Celková nabídka	731,9	693,0	94,7
Domácí spotřeba	720,8	663,8	92,1
Vývoz	1,5	18,9	1260,0
Celková poptávka	722,3	682,7	94,5
Konečná zásoba	9,6	10,3	107,3

1) Celkový prodej prasat včetně samozásobení.

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ;

Celní statistika; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: J. Ouředník, A. Wiesnerová (VÚZE), M. Cypra, J. Hojer (MZe ČR)

V jednotlivých čtvrtletích roku 1997 byla nabídka jatečných prasat poměrně vyrovnaná. Ke zvýšení poptávky došlo v druhé polovině roku a jejím výsledkem byl růst cen zemědělských výrobců jatečných prasat.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců prasat tř. j. I. (Kč/t ž. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1996	35981	34079	33885	33725	32926	31745	30729	31640	36258	40607	41233	38395
1997	35076	34032	33387	31868	30286	30198	30580	33864	39296	41598	41612	38668

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Ouředník, A. Wiesnerová (VÚZE)

Nízké ceny zemědělských výrobců v lednu až červenci 1997 neměly vliv na oživení spotřebitelské poptávky. Spolu s příznivou situací na zahraničních trzích se však podílely na zvýšeném vývozu jatečných prasat a vepřového masa.

Jatečná drůbež

Trvalé zvyšování poptávky po drůbežím mase od roku 1995 pokračovalo i v roce 1997. Růstu poptávky se přizpůsobovala výroba (+6,7 %), která spolu se zvýšeným dovozem (+23,5 %) drůbežího masa (při snížení jeho vývozu) plně pokryla domácí spotřebu.

Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Počáteční zásoba	8,5	7,0	82,4
Výroba ¹⁾	178,0	190,0	106,7
Dovoz	18,3	22,6	123,5
Celková nabídka	204,8	219,6	107,2
Domácí spotřeba ²⁾	187,2	206,5	110,3
Vývoz	10,6	8,1	76,4
Celková poptávka	197,8	214,6	108,5
Konečná zásoba	7,0	5,0	71,4

1) Celkový prodej drůbeže včetně samozásobení.

2) ČSÚ odhadl naturální spotřebu drůbežího masa v roce 1997 na úrovni 34,9 tis. t ž. hm.

Podle odhadu VÚZE použitého v bilanci činila v roce 1997 naturální spotřeba drůbežího masa 18,9 tis. t ž. hm.

Pramen: Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ;

Celní statistika; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Na zvýšení dovozu měly vliv příznivé ceny dováženého drůbežího masa, které částečně tlumily zvyšování cen zemědělských výrobců. Na domácí spotřebě se dovoz drůbežího masa podílel 11 %.

Měsíční průměry cen zemědělských výrobců kuřat tř. j. I. (Kč/t ž. hm.)

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1996	21742	21731	21924	22255	22677	23730	24700	25608	25618	25818	25930	26112
1997	26051	26316	26108	26418	26407	26815	27162	27382	27563	27527	27660	27782

Pramen: ČSÚ

Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

Vyšší poptávka a nižší nabídka v počátku roku 1997 se projevila zvýšením hladiny cen zemědělských výrobců. Ve srovnání se stejnými měsíci roku 1996 se zvýšily CZV kuřat v lednu až květnu o 16 - 21 %. V průběhu června a července došlo k vyrovnání nabídky a poptávky, které se odrazilo ve zpomalení růstu CZV, zejména jatečných kuřat.

4.2 Cenový vývoj na agrárním trhu**4.2.1 Vývoj souhrnných cenových indexů**

Zpomalení ekonomického růstu národního hospodářství v roce 1997, charakterizované poklesem růstu hrubého domácího produktu, vyšší nezaměstnaností, mzdovou restrikcí především u zaměstnanců rozpočtové sféry ap., se významně odrazilo v útlumu domácí poptávky, a to nejen po zbytných potřebách, ale také po potravinách. Pokles domácí poptávky se projevil ve zpomaleném růstu cen na všech úrovních potravinového řetězce kromě cen vstupů do zemědělství.

Meziroční souhrnné cenové indexy (%)

Ukazatel	1996/95	1997/96
Ceny zemědělských výrobců	108,3	102,9
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	109,0	107,3
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů	107,7	104,6
Ceny vstupů do zemědělství	110,1	110,7

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;

Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

V roce 1997 se ve srovnání s rokem 1996 projeví především tyto tendence:

- výrazné zpomalení růstu spotřebitelských cen potravin a nápojů (-3,1 procentního bodu), meziroční souhrnný index spotřebitelských cen potravin a nápojů (104,6) tak byl nejnižší od počátku cenové liberalizace (rok 1991);
- zpomalení růstu spotřebitelských cen potravin v podmínkách celkové ekonomické stagnace významně přibrzdl vývoj inflace (index 108,5 představuje nejmenší hodnotu meziroční inflace od roku 1991);
- všeobecné snížení růstu cen zasáhlo v relativně nejnižší míře (-1,7 procentního bodu) i ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů při výrazné mezioborové diferenciaci cenového vývoje;
- výše uvedené vlivy se nejvíce projeví ve snížení růstu cen zemědělských výrobců (-5,4 procentního bodu);
- pouze souhrnný index cen vstupů do zemědělství vzrostl, a tím po dvouleté stabilizaci opět rozevřel „cenové nůžky“ mezi cenami vstupů do zemědělství a cenami zemědělských výrobců. Rozhodující úlohu v tomto vývoji měl růst cen průmyslových krmiv (index 122,6) a pohonných hmot a mazadel (index 118,7).

4.2.2 Vývoj cen zemědělských výrobců

Na rozdíl od většiny předchozích let bylo tempo růstu cen rostlinných a živočišných výrobků v souhrnu vyrovnané (meziroční index cen RV 103,3 a ŽV 102,7), ovšem s výraznou výrobní diferenciací.

Meziroční indexy cen rostlinných výrobků (%)

Ukazatel	1996/95	1997/96
Rostlinné výrobky celkem	116,7	103,3
z toho - obiloviny	136,2	113,3
- luštěniny	105,8	108,1
- olejniny	109,2	110,1
- brambory celkem	69,5	72,7
- ovoce	115,7	81,2
- zelenina	94,9	112,5

*Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců
a spotřebitelské ceny potravinářského zboží*

Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE)

V roce 1997 pokračoval tlak zemědělských výrobců na přibližování cen obilí na tuzemském trhu cenám na světových trzích, i když v menší míře než v roce 1996. Koncem roku 1997 se ceny obilovin v důsledku vyšší nabídky stabilizovaly. Růst cen pokračoval u většiny základních rostlinných výrobků s výjimkou brambor (počátkem roku 1997 přetrvávala ještě vyšší nabídka ze sklizně roku 1996) a ovoce (vyšší sklizeň v roce 1997/98).

Meziroční indexy cen živočišných výrobků (%)

Ukazatel	1996/95	1997/96
Živočišné výrobky celkem	105,1	102,7
z toho - mléko	106,2	103,8
- jatečný skot	100,4	96,4
- jatečná prasata	104,2	98,6
- drůbež	100,1	112,3
- vejce	118,3	115,1

*Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců
a spotřebitelské ceny potravinářského zboží*

Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE)

Změna ve struktuře poptávky po živočišných výrobcích, vyvolaná do značné míry snížením tempa růstu reálných mezd, ovlivnila vývoj cen živočišných výrobků. Trvalý pokles zájmu o červené maso a preference masa bílého se projevil ve výraznější cenové diferenciaci než v minulých letech.

4.2.3 Vývoj cenových indexů ve výrobních vertikálách

Meziroční indexy cen ve výrobních vertikálách (Tabulka A4.2/05) dokládají, že vývoj cen se na jednotlivých úrovních potravinového řetězce postupně vyrovnává. Výjimku tvoří pouze ty výrobky, u nichž se v daném roce výrazněji zvýšila poptávka. Svědčí o tom např. porovnání řetězového indexu CZV jatečných kuřat, který meziročně vzrostl na 113,4,

zatímco index CPV výrobků jatečných, resp. masa, pouze na 103,0 a SC masa a masných výrobků na 103,3.

4.2.4 Podíl ceny zemědělské suroviny na cenách finálních výrobků

Podíly cen zemědělských výrobců⁹ na spotřebitelské ceně u vybraných reprezentantů potravinářských výrobků jsou uvedeny v následující tabulce.

Podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně (%)

Výrobek	1996	1997
Vepřové půlky se sádlem	64,39	65,53
Hovězí čtvrtě	65,37	68,33
Máslo čerstvé	66,42	63,10
Tvaroh konzumní měkký	61,03	60,80
Eidam cihla	63,38	64,72
Pasterované polotučné mléko	52,06	51,73
Kuře kuchařské	55,88	58,66
Kachna kuchařská	48,25	50,13
Vejce čerstvá tříděná	72,36	69,68
Kapr	46,14	49,71
Brambory pozdní	56,74	39,56
Brambory rané	40,73	39,15
Cibule	39,63	40,56
Karotka	31,21	34,26
Česnek	42,39	51,35
Jablka	35,81	26,48
Cukr krystal	26,56	33,95
Ztužený potravinový tuk	19,28	19,47
Pšeničné mouky a krupice	36,64	44,02
Víno bílé stolní	28,39	35,96

Pramen: Propočty VÚZE

Zpracoval: O. Štiková, H. Sekavová, H. Baudisová (VÚZE)

Tak jako v předchozích letech je podíl cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně vyšší u potravin živočišného původu. U výrobků živočišného původu činil interval tohoto podílu 49,71 - 69,68 %, u výrobků rostlinného původu 19,47 - 51,35 %. U většiny potravin živočišného původu se podíl cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně zvýšil (kromě másla, tvarohu, mléka a vajec). K nejvyššímu snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně došlo u pozdních brambor, jablek a cukru. Naopak nejvíce se tento podíl zvýšil u česneku, vína a pšeničné mouky.

⁹ Podíl cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně byl propočten pro stejné vybrané reprezentanty a podle stejné metodiky jako v předcházejících Zprávách o stavu českého zemědělství.

Ke snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně nejčastěji došlo v případech, kdy se zvýšily oba druhy cen, ale výrazněji rostly spotřebitelské ceny (máslo, tvaroh, mléko, vejce, rané brambory). Dále v případech, kdy došlo ke snížení obou druhů cen, ale výraznější snížení bylo u cen zemědělských výrobců (jablka, pozdní brambory).

K růstu podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně došlo především v případech, kdy se zvýšily oba druhy cen, ale k většímu růstu došlo u cen zemědělských výrobců (kuře, kachna, kapr, eidam, cibule, česnek, ztužený pokrmový tuk, pšeničné mouky a krupice, víno). Dále v případech, kdy došlo ke zvýšení cen zemědělských výrobců, ale ke snížení spotřebitelské ceny (karotka, hovězí maso), případně ke snížení obou druhů cen, ale s větším snížením ceny zemědělských výrobců (cukr, vepřové maso).

4.3 Trh, spotřeba a kvalita potravin

4.3.1 Struktura potravinářského obchodu

Rok 1997¹⁰ znamenal pro český obchod další významnou etapu rozvoje, i když koncentrace vnitřního obchodu ještě zdaleka nedosáhla vrcholu. Mezinárodní obchodní řetězce se dále rozšířily, nejagresivnější formu expanze projevila obchodní skupina REWE.

Největší domácí firmy reagovaly na tuto situaci velmi razantně. Např. Interkontakt Group posílila své postavení doma a zásadním způsobem v zahraničí. V ČR realizovala akvizici několika subjektů, na Slovensku posílila svou síť převzetím firmy Zdroj, v Polsku získala kontrolu nad největším maloobchodním řetězcem a připravila svůj vstup na Ukrajinu.

Stabilní rozvoj zaznamenala spotřební družstva, byl posílen centrální nákup zabezpečovaný společností COOP Centrum. Došlo rovněž k založení dalších družstevních sítí.

Ve srovnání s rokem 1996 nedošlo k zásadnějším změnám v nákupních zvyklostech obyvatel, od počátku devadesátých let je však zřejmý posun ve výběru nákupního místa ve prospěch velkoplošných prodejen. V roce 1991 se realizovala největší část nákupů v malých samoobsluhách (59 % domácností), v současné době tam nakupuje 52 % domácností. Podobně poklesl podíl pultových prodejen z 21 % na 15 %. Naopak supermarkety dnes představují hlavní místo nákupu potravin pro 26 % populace (v roce 1991 to bylo 19 %). Z

výzkumů nákupních podmínek je zřejmé, že spokojenost spotřebitelů převažuje nad nespokojeností. Z provedeného průzkumu vyplynulo, že při nakupování potravin je podle názorů spotřebitelů nejdůležitější kvalita zboží, dále cenová úroveň nabídky a s mírným odstupem následuje příjemná a ochotná obsluha, čistota prodejny a širší sortimentu.

4.3.2 Vývoj spotřebitelských cen

Úhrnná hladina cen spotřebního zboží a služeb v roce 1997 vzrostla oproti roku 1996 o 8,5 %, což představuje o 0,3 procentního bodu nižší nárůst než v roce 1996.

Meziroční indexy spotřebitelských cen zboží a služeb (%)

Skupina	1996/95	1997/96
Zboží a služby celkem	108,8	108,5
v tom - potraviny, nápoje, tabák	108,3	104,8
- odívání	110,4	108,8
- bydlení	112,2	118,7
- zařízení a provoz domácnosti	104,4	105,3
- zdravotnictví	103,1	105,1
- doprava	107,6	109,2
- volný čas	106,6	106,9
- vzdělání	138,1	110,0
- veřejné stravování a ubytování	105,8	106,6
- ostatní zboží a služby	108,4	108,6

Pramen: Indexy spotřebitelských cen, ČSÚ, 1997, 1998

Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

Vývoj spotřebitelských cen v roce 1997 byl ovlivněn značným zvýšením cen výdajů na bydlení, kde se promítl především vzestup cen nájemného, vody, elektřiny, plynu a ostatních paliv. Progresivní cenový pohyb nastal opět v oblasti vzdělání, i když se dynamika růstu cen této výdajové skupiny meziročně významně snížila. Podstatně stouply také ceny dopravy (zejména veřejné) a odívání.

Ve srovnání s rokem 1996 se výrazně zpomalilo tempo růstu cen skupiny potravin, nápoje, tabák. Přírůstek spotřebitelských cen této kumulované skupiny byl nejnižší a činil 4,8 %, z toho cen potravin jen 4,4 %.

¹⁰ *Nákupní chování české populace a vývoj českého obchodu v roce 1997 (společná tisková informace INCOMA Praha a GfK Praha ze dne 16. 12. 1997).*

Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží (%)

Potravinová skupina	1996/95	1997/96
Potraviny	108,0	104,4
v tom - maso a masné výrobky	106,8	103,3
- ryby a rybí výrobky	104,1	112,3
- mléko, mléčné výrobky, vejce	113,8	105,4
- oleje a tuky	105,2	104,0
- mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	117,7	111,4
- cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	101,0	100,1
- brambory a bramborové výrobky	79,4	84,1
- ovoce a ovocné výrobky	111,7	103,8
- zelenina a zeleninové výrobky	105,6	103,1
Nápoje	104,8	105,9
v tom - nealkoholické nápoje	102,0	104,1
- alkoholické nápoje	105,4	106,2

Pramen: Ceny zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží, ČSÚ, 1997, 1998

Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

Dynamika růstu spotřebitelských cen potravin byla v roce 1997 o 4,1 procentního bodu nižší než úhrnný cenový index.

Vývoj spotřebitelských cen jednotlivých potravinových skupin v roce 1997 (Tabulka A4.3/01) byl značně diferencovaný. K nejvyššímu zvýšení cenové hladiny (o 12,3 %) došlo u ryb a rybích výrobků, přitom znatelně vzrostly především ceny sladkovodních ryb. V roce 1997 pokračoval značný nárůst spotřebitelských cen mlýnských, pekárenských a těstářenských výrobků a překračoval celkové zvýšení cen potravin o 7 procentních bodů. V rámci skupiny nejvíce stouply ceny chleba, běžného pečiva a ovesných vloček. Výrazné zpomalení tempa cenového růstu bylo patrné u agregované skupiny mléko, mléčné výrobky, vejce. Zmírnilo se meziroční tempo růstu cen vajec a vaječných výrobků, i když je stále vysoké. Téměř zanedbatelný cenový přírůstek zaznamenalo konzumní mléko; tempo růstu cen všech mléčných výrobků se snížilo.

Indexy růstu cen všech ostatních potravinových skupin byly nižší než průměrný přírůstek cen potravin. Jen mírně pod hranicí průměrného růstu cen potravin se pohybovaly ceny olejů a tuků. Cenový vývoj uvnitř skupiny byl však zcela odlišný než v roce 1996. Značné zpomalení cenového růstu, především vlivem snížení ceny ovoce mírného pásma, bylo charakteristické pro skupinu ovoce a ovocné výrobky. V porovnání s přírůstkem v roce 1996 se snížil zhruba o polovinu růst cen masa a masných výrobků, přitom nejvyšší zvýšení cen nastalo opět u drůbeže. Spotřebitelské ceny výsekových mas hovězího a vepřového i masných výrobků zaznamenaly jen velmi mírný nárůst, stejně jako zelenina a zeleninové výrobky.

Celkovou stagnaci cen si zachovala kumulovaná skupina cukr, cukrovinky a ostatní potraviny, avšak cena cukru po zanedbatelném zvýšení v roce 1996 razantně klesla. Jedinou potravinovou skupinou, u které byl zřetelný významný posun cenové hladiny směrem dolů (o 15,9 %), byly opět brambory a bramborové výrobky.

4.3.3 Vývoj spotřeby potravin

Změny ve spotřebě potravin v roce 1997 byly poměrně značné oproti relativně stabilizovanému vývoji v předchozích dvou letech.

Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	1996	1997 ¹⁾	Meziroční index (%)
Maso celkem v hodnotě na kosti	85,3	81,4	95,4
v tom - hovězí	18,2	16,0	87,9
- telecí	0,3	0,3	100,0
- vepřové	49,2	45,6	92,7
- drůbež	13,6	15,3	112,5
- ostatní	4,0	4,2	105,0
Ryby celkem	5,2	5,5	105,8
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	199,2	195,0	97,9
Vejce (ks/obyv./rok)	276	314	113,8
Máslo	4,2	4,1	97,6
Sádlo	5,2	5,1	98,1
Rostlinné tuky a oleje	15,8	16,1	101,9
Cukr rafinovaný celkem	39,5	39,5	100,0
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	108,8	107,7	99,0
Brambory celkem	77,2	76,0	98,4
Luštěniny	2,0	2,0	100,0
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	79,5	81,0	101,9
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	42,1	41,0	97,4
Jižní ovoce	31,4	30,0	95,5

1) Odhad VÚZE - na základě údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, analýzy statistiky rodinných účtů a salda zahraničního obchodu.

Pramen: Spotřeba potravin v České republice za rok 1996, ČSÚ

Zpracoval: O. Štiková, H. Baudisová (VÚZE)

U základních potravinových skupin, které představují rozhodující podíl na celkové spotřebě (maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky a výrobky z obilovin), se v roce 1997 snížila spotřeba o 1,0 - 4,6 %, přestože u některých výrobků z těchto skupin došlo k podprůměrnému cenovému nárůstu. Základní příčinou tohoto vývoje byla zřejmě stagnace a u některých skupin obyvatelstva i pokles reálných příjmů (především mezd), provázený prudkým růstem nákladů spojených s bydlením (od poloviny roku). Ze stejného důvodu se zvýšila spotřebitelská poptávka po levnějších substitučních potravinách, jako jsou vejce, výrobky z obilovin nebo drůbež. Výsledkem zvýšené poptávky bylo většinou nadprůměrné

zvýšení jejich cen. Kromě toho spotřebitelé vnímají spíše vývoj celkové průměrné hladiny cen. Cenu konkrétní potraviny hodnotí v souvislosti s výší a vývojem cen substitučních potravin (např. cena kuřat nebo vajec ve vztahu k ceně masa vepřového či hovězího). Tím lze do jisté míry vysvětlit na první pohled paradoxní jev, že se snižuje spotřeba těch potravin, jejichž průměrné roční ceny rostou jen mírně, zatímco u potravin s výrazným růstem cen se spotřeba zvyšuje.

Na vývoj spotřeby působily i další vlivy. Např. zvyšování spotřeby zeleniny a ryb i pokračující trend snižování spotřeby živočišných tuků a růst spotřeby tuků rostlinného původu souvisí také s účinností zdravotní osvěty. Naopak výrazný pokles spotřeby hovězího masa může být rovněž poznamenán pochybnostmi o jeho zdravotní nezávadnosti.

4.3.4 Vývoj podílu výdajů na potraviny na celkových výdajích obyvatelstva

Celkové nominální výdaje domácností se v roce 1996¹¹ oproti roku 1995 zvýšily zhruba o 16 % (z toho nejvíce vzrostla vydání za plyn, osobní dopravní prostředky, dopravu a spoje, palivo, nealkoholické nápoje a rekreaci). Výdaje za potraviny, nápoje a tabák se zvýšily o 13,4 %, z toho výdaje za potraviny o 13,5 %. Na celkový růst výdajů domácností měl nejvyšší vliv růst cen - úhrnný cenový index v roce 1996 k roku 1995 činil 8,8 % (z toho za potraviny, nápoje a tabák 8,3 %, za potraviny 8,0 %). Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák na výdajích celkem (bez daní, pojištění a ostatních plateb) i nadále klesal, a to ze 31,2 % v roce 1995 na 30,5 % v roce 1996. Přitom se snížil podíl výdajů za potraviny, zatímco podíl výdajů za nápoje a tabákové výrobky stagnoval (Tabulka A4.3/02).

Při srovnání struktury výdajů v jednotlivých typech domácností, členěných podle sociálních skupin, se kromě příjmové úrovně projevuje i rozdílné demografické složení a odlišný způsob života domácností ekonomicky aktivních osob a domácností důchodců. Domácnosti důchodců vynakládají nejvíce prostředků na uspokojování základních životních potřeb, proto i v roce 1996 dosahovaly tyto domácnosti nejvyššího podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák (40,3 %). Nejnižšího podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák dosahovaly v roce 1996 domácnosti samostatně činných osob (26,4 %). Z výše a struktury vydání v těchto domácnostech je patrná jejich vyšší životní úroveň a odlišný životní styl (nejvyšší vydání za osobní dopravní prostředky, rekreaci, vzdělání a kulturní služby, veřejné stravování atd.). V domácnostech zemědělců je struktura vydání spojena s poněkud odlišným

způsobem života na venkově, mají nejnižší vydání za bydlení, dopravu a spoje a za lékařskou péči.

V domácnostech s minimálními příjmy důchodců činil podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák 47,3 % z celkových výdajů v roce 1996; v domácnostech s minimálními příjmy s dětmi 38,7 %. Z hlediska porovnání struktury výdajů mezi těmito domácnostmi a domácnostmi základního souboru je zřejmé, že v roce 1996 opět zesílily difference mezi výdaji domácností s minimálními příjmy s dětmi a průměrnou domácností základního souboru. Domácnosti s minimálními příjmy realizují nejvyšší vydání (absolutní i relativní) za potraviny a za bydlení. I tak dosahovala úroveň těchto výdajů v domácnostech s minimálními příjmy s dětmi pouze 60 - 70 % jejich absolutní výše v průměrné zpravodajské domácnosti.

4.3.5 Kvalita potravin

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích (platnost od 1. září 1997), stanovil odpovědnost výrobce za jakost a zdravotní nezávadnost potravin uváděných do oběhu. Státní dozor nad dodržováním povinností plynoucích ze zákona provádí Česká zemědělská a potravinářská inspekce, orgány veterinární služby a orgány hygienické služby. Tento zákon ovlivní kvalitu potravin až v roce 1998.

Pozornost kontrolních orgánů je zaměřována především na subjekty a oblasti s největší četností závad. Proto je nutné interpretovat vyhodnocené údaje pouze jako trendy ve vývoji s ohledem na výběr kontrolovaných subjektů. Následující výsledky znamenají, že zjištěné podíly nevyhovujících vzorků nereprezentují jakost a zdravotní nezávadnost potravin na trhu. Skutečná kvalita je v průměru příznivější.

Jakost zemědělských produktů

Podíl nevyhovujících výrobků rostlinného původu (%)

Výrobky	1996	1997
Obiloviny, olejniny, luštěniny	2,3	5,1
Ovoce, zelenina	31,3	30,3
Konzumní brambory	19,4	33,7
Suché plody, koření, káva, čaj	18,2	7,6

Pramen: ČZPI

Zpracoval: J. Golářová (MZe ČR)

¹¹ Vzhledem k absenci aktuálních statistických údajů je analýza prováděna vždy s ročním zpožděním.

Výrazné zhoršení kvality bylo v roce 1997 zjištěno u brambor (tuzemských i dovozových). Problémem zůstává kvalita ovoce a zeleniny, kde jsou zjišťovány vady především ve vztahu k deklaraci jakosti.

Výsledky veterinárního dozoru na porážkách hospodářských zvířat

Rok	Celkem poráženo zvířat bez drůbeže (ks)	Z toho nutně (%)	Konfiskováno (%)	Podmíněně požitelné (%)
1996	4986163	2,8	0,9	2,9
1997	5162404	3,0	1,1	2,8

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: J. Golářová (MZe ČR)

Jakost potravinářských výrobků

V roce 1997 byla kontrolní činnost ČZPI zaměřena především na obchodní síť. Kontrola ve výrobě byla realizována na základě výsledků kontroly v maloobchodech, pokud bylo důvodné podezření, že nedostatky mají původ ve výrobě.

Výsledky kontrol potravin v laboratořích ČZPI

Rok	Hodnoceno mikrobiologicky		Hodnoceno na cizorodé látky	
	počet celkem	nevyhovělo (%)	počet celkem	nevyhovělo (%)
1996	5641	27,1	10923	10,8
1997	3534	28,2	6999	9,5

Pramen: ČZPI

Zpracoval: J. Golářová (MZe ČR)

V roce 1997 nedošlo k podstatné změně v jakosti kontrolovaných vzorků. Nejvyšší počty mikrobiologicky nevyhovujících vzorků byly zjištěny u cukrářských a lahůdkářských výrobků. Závažné byly nálezy mykotoxinů v arašídové nugetě, jejichž limit byl v několika případech překročen více než 8krát (arašídý z dovozu). Dalším kritickým zjištěním byl nález salmonely v instantních polévkách z dovozu a nadlimitní obsah ftalátů u některých lihovin.

Z celkového objemu zákazů prodeje potravin v obchodech převažovaly výrazně zákazy dovozových potravin (v hodnotě 8 740 tis. Kč) nad zákazy tuzemských potravin (v hodnotě 2 485 tis. Kč).

Potraviny a suroviny živočišného původu byly kontrolovány Státní veterinární správou ve více než 10 000 potravinářských provozech a prodejnách.

Výsledky kontroly Státní veterinární správou

Rok	Hodnoceno mikrobiologicky		Hodnoceno na cizorodé látky	
	počet celkem	nevyhovělo (%)	počet celkem	nevyhovělo (%)
1996	312785	4,2	55356	3,4
1997	198137	2,8	31449	3,1

Pramen: SVS ČR

Zpracoval: J. Golářová (MZe ČR)

Největší výskyt salmonel byl (stejně jako v předcházejících letech) u drůbeže, drůbežích výrobků a vajec. Kvalitu kontrolovaných vzorků surovin a potravin živočišného původu lze v roce 1997, podle údajů uvedených v tabulce, celkově hodnotit jako zlepšující se.

4.4 Zahraniční obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty

4.4.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodu

V roce 1997 se pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu (kapitoly 1 až 24 celního sazebníku) snížilo proti roku 1996 o 1 424 mil. Kč, neboli o 6,4 %. Vývoz agrárních komodit vzrostl o 5 941 mil. Kč, tj. o 17,7 % a dovoz byl vyšší o 4 517 mil. Kč, resp. o 8,1 %. Celkový obrat zahraničního obchodu s agrárním zbožím se tedy zvýšil v porovnání s rokem 1996 o 11,7 %. Na rozdíl od období 1995-96 došlo v roce 1997 k jeho meziročnímu zvýšení převážně vlivem rozvoje exportu.

Pozice agrárních komodit v celkovém českém zahraničním obchodě se v porovnání s rokem 1996 zásadně nezměnila, i když dlouhodobě (v souladu s vývojem zbožové skladby mezinárodního obchodu) také v českém zahraničním obchodě podíl zemědělských a potravinářských produktů na jeho celkovém obratu klesá. V roce 1996 činil podíl agrárního zboží na českém zahraničním obchodu 6,6 %, v následujícím roce pak 6,3 %. Paralelně došlo k poklesu podílu zemědělských a potravinářských komodit na celkovém českém dovozu ze 7,4 % v roce 1996 na 7,0 % v roce 1997, resp. na celkovém vývozu z 5,6 % na 5,5 %. Trvalým problémem, který se ani přes uspokojivý meziroční vzrůst agrárního vývozu nepodařilo odstranit, je vysoký podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém pasivním saldu českého zahraničního obchodu. Tento podíl se naopak aktuálně zvýšil na 14,7 %, když v roce 1996 dosahoval 14,0 %.

Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR

Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo agrárního zahraničního obchodu		
podíl na celkovém vývozu		meziroční index (%)	podíl na celkovém dovozu		meziroční index (%)	mil. Kč		meziroční index (%)
1996	1997		1996	1997		1996	1997	
5,63	5,51	97,87	7,39	7,03	95,13	-22116	-20692	93,56

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Pozitivním rysem meziroční komparace výsledků agrárního zahraničního obchodu je mírné zlepšení vztahu vývozu a dovozu, vyjádřené jejich vzájemným podílem, resp. stupněm krytí dovozu vývozem. Ten se meziročně poprvé za posledních pět let zvýšil, ze 60,2 % v roce 1996 na 65,6 % v roce 1997 (Tabulka A4.4/02).

V roce 1997 se na celkovém agrárním vývozu ČR podílely kompetitivní produkty 91,3 % a na dovozu 51,9 %. Význam nekompetitivních komodit se v agrárním zahraničním obchodu zvýšil, protože v roce 1996 participovaly kompetitivní druhy zboží na vývozu ČR 92,5 % a na dovozu 53,3 %. Zahraniční obchod s kompetitivními komoditami je aktivní a vykazuje v roce 1997 saldo 4 803 mil. Kč, když v roce 1996 bylo toto aktivum pouze 1 229 mil. Kč.

Podíl kompetitivních komodit na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR

Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo obchodu kompetitivními výrobky		
mil. Kč		meziroční index (%)	mil. Kč		meziroční index (%)	mil. Kč		meziroční index (%)
1996	1997		1996	1997		1996	1997	
92,5	91,3	98,7	53,3	51,9	97,4	1229	4803	390,8

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

4.4.2 Teritoriální struktura agrárního zahraničního obchodu

Rozhodujícím místem agrárního vývozu byly také v roce 1997 země EU, jejichž podíl na celkovém českém agrárním vývozu nicméně nevýrazně poklesl. Do EU bylo v roce 1997 vyvezeno zemědělské a potravinářské zboží za 13 607 mil. Kč, což je o 1 440 mil. Kč, resp. o 11,8 % více než v roce 1996. Zhruba stejný význam mají pro český agrární vývoz země CEFTA. V roce 1997 činila hodnota agrárního zboží exportovaného do těchto zemí 13 129 mil. Kč, což bylo o 1 275 mil. Kč (10,8 %) více než v roce 1996. Členské země EU se na celkovém meziročním přírůstku našeho agrárního vývozu podílejí 24,2 %, země CEFTA 21,5 %. Nejvýraznější zvýšení hodnoty agrárního vývozu v roce 1997 bylo ale dosaženo v obchodě se SNS. Přírůstek sledovaného vývozu zemědělských a potravinářských produktů

do SNS v roce 1997 činil 2 526 mil. Kč, objem vývozu se tedy v této relaci zvýšil v porovnání s rokem 1996 zhruba o 50,6 %. V důsledku této změny participuje SNS ve skladbě českého agrárního vývozu v roce 1997 již 19,07 %.

Význam rozvojových zemí (RZ) je v našem zemědělsko-potravinářském vývozu menší. V roce 1997 bylo do RZ exportováno agrární zboží za 2 095 mil. Kč. Meziročně se vývoz do RZ zvýšil pouze o 302 mil. Kč, tzn. o 16,8 %. Zřetelně podprůměrný přírůstek byl docílen v agrárním vývozu do SR. V roce 1996 bylo na Slovensko vyvezeno zboží za 9 134 mil. Kč, o rok později za 9 683 mil. Kč. Meziroční přírůstek vývozu tedy dosáhl pouze 6,0 %.

Český dovoz zemědělských a potravinářských produktů je sice stále ještě z asi 50 % realizován z EU, nicméně pokles parity domácí měny se v agrárním segmentu zahraničního obchodu projevil redukcí dovozu právě jen v této teritoriální relaci. Snížení hodnoty dovozu z EU v roce 1997 o 198 mil. Kč však představuje pokles pouze o 0,7 %. Zájem českých dovozců agrárních produktů se přesunul na země CEFTA. Hodnota dovozu ze zemí CEFTA se v roce 1997 proti roku 1996 zvýšila o 1 947 mil. Kč, tedy o 22,7 %. V rámci této změny byl nejvyšší přírůstek docílen na polském trhu (téměř 71 %). Významným dodavatelem zemědělského a potravinářského zboží do ČR zůstávají rozvojové země. Také na tomto trhu se zvýšily české nákupy o 1 749 mil. Kč, resp. o 14,6 % proti roku 1996.

Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

Region-země	Vývoz			Dovoz			Saldo		
	podíl na agrárním vývozu		meziroční index (%)	podíl na agrárním dovozu		meziroční index (%)	mil. Kč		meziroční index (%)
	1996	1997		1996	1997		1996	1997	
EU	36,35	34,52	94,97	54,35	49,93	91,87	-18044	-16406	90,92
CEFTA	35,41	33,31	94,07	15,41	17,49	113,50	3289	2617	79,57
z toho - SR	27,29	24,57	90,03	8,92	8,51	95,40	4176	4565	109,32
RZ	5,36	5,32	99,25	21,57	22,86	105,98	-10200	-11647	114,19
SNS	14,91	19,07	127,90	0,33	0,43	130,30	4808	7258	150,96
EFTA	0,76	0,67	88,16	1,25	1,31	104,80	-441	-521	118,14
Ostatní regiony	7,21	7,11	98,61	7,09	7,98	112,55	-1528	-1993	130,43
Celkem	100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-22116	-20692	93,56

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

Rozhodujícím partnerem v agrárním segmentu zahraničního obchodu zůstávají země EU. V roce 1997 se zřetelně zvýšil ve vývozu význam SNS, paralelně však došlo k poklesu významu obchodu se Slovenskem.

4.4.3 Komoditní struktura agrárního zahraničního obchodu

Komoditní skladba českého agrárního vývozu je dosud charakteristická převahou mlékárenských výrobků, jejichž vývoz i podíl na celkovém vývozu má ale klesající tendenci. Po mimořádném zvýšení hodnoty vývozu ze 2 350 mil. Kč v roce 1996 na 5 111 mil. Kč, tedy

o 117,5 %, se v roce 1997 staly druhou nejvýznamnější vývozní komoditní agregací tabákové výrobky. Třetí nejvýznamnější zbožovou skupinou českého agrárního vývozu jsou nápoje a lihoviny, jejichž vývoz v roce 1997 vzrostl o 5,7 %, nicméně jejich podíl v komoditní struktuře poklesl ze 12,5 % v roce 1996 na 11,2 % v roce 1997. Pozitivním prvkem českého aktivního zahraničního obchodu v roce 1997 je výrazné zvýšení vývozu živých zvířat z 1 130 mil. Kč na 1 800 mil. Kč, tedy o 59 %, a masa a drobů z 804 mil. Kč na 1 223 mil. Kč, neboli o 52 %. Zřetelný přírůstek exportu (110,8 %) byl docílen rovněž ve zbožové skupině cukr a cukrovinky.

V komoditní skladbě dovozu je tradičně nejvýznamnější skupina ovoce a ořechy. Dovoz ovoce kontinuálně vzrůstá, v roce 1997 se zvýšil o 1,4 % na 7 259 mil. Kč. Vzhledem k nepoměrně nižšímu vývozu ovoce z ČR se tato agregace také rozhodujícím způsobem (30,9 %) podílí na tvorbě záporného salda českého agrárního zahraničního obchodu. Druhou rozhodující dovozní agregací se v roce 1997 stal tabák a tabákové výrobky. Jejich dodávky do ČR se v roce 1997 realizovaly za 5 938 mil. Kč, což bylo o 55,9 % více než v roce 1996. Přes tento markantní vzrůst hodnoty dovozu se tabák a tabákové výrobky na celkovém pasivu agrárního zahraničního obchodu podílí nevýznamně, a to v důsledku rychlejšího vzestupu vývozu. Třetí nejdůležitější zbožová agregace - zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, krmivo - naopak k pasivnímu saldu zahraničního obchodu významně přispívá. V roce 1997 se zvýšil dovoz krmiv o 5,2 %, na 5 884 mil. Kč a krmiva participovala na tvorbě celkového pasiva agrárního zahraničního obchodu 21,8 %. K významnějšímu zvýšení dovozu v roce 1997 došlo u skupiny nekompetitivních pochutin (kávy, čaje a koření) o 20,1 %, dále nápojů a lihovin o 17,2 % a obilí o 14,4 %. U ostatních významnějších zbožových agregací dovoz v roce 1997 v porovnání s rokem 1996 stagnoval nebo mírně poklesl.

Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

CN	Komodity	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu		meziroční index (%)	podíl na agrárním dovozu		meziroční index (%)	mil. Kč		meziroční index (%)
		1996	1997		1996	1997		1996	1997	
4	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, med	17,57	13,88	79,00	3,32	2,53	76,20	4037	3949	97,82
7	Zelenina, poživatelé rostliny, kořeny, hlízy	1,94	1,68	86,60	7,07	6,47	91,51	-3279	-3223	98,29
8	Ovoce, ořechy	1,89	2,20	116,40	12,88	12,08	93,79	-6527	-6394	97,96
10	Obiloviny	2,57	0,70	27,24	4,93	5,21	105,68	-1880	-2859	152,07
11	Mlýn. výrobky, slad, škroby apod.	4,91	4,47	91,04	0,78	0,63	80,77	1211	1385	114,37
12	Olejnata semena a plody	9,63	7,18	74,56	3,01	2,89	96,01	1548	1093	70,61
15	Živočišné a rostlinné tuky a oleje	4,44	4,24	95,50	3,95	3,57	90,38	-712	-476	66,85
17	Cukr a cukrovinky	3,12	5,58	178,85	2,58	2,23	86,43	-390	863	x
19	Přípravky z obilí	5,56	5,71	102,70	3,77	4,20	111,41	-232	-273	117,67
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	3,96	4,62	116,67	5,96	5,54	92,95	-1988	-1509	75,91
21	Různé potravinové přípravky	3,45	3,79	109,86	8,20	8,31	101,34	-3435	-3499	101,86
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	12,51	11,23	89,77	4,97	5,39	108,45	1424	1187	83,36
23	Zbytky a odpady v potr. průmyslu, krmivo	4,08	3,50	85,78	10,06	9,79	97,32	-4228	-4504	106,53
24	Tabák a tabákové výrobky	7,02	12,96	184,62	6,85	9,88	144,23	-1460	-827	56,64
	Ostatní komodity	17,35	18,26	105,24	21,67	21,28	98,20	-6205	-5605	90,33
	CELKEM	100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-22116	-20692	93,56

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

4.4.4 Směnné relace

Poměr změn vývozních a dovozních cen, resp. průměrných deklarovaných celních hodnot, se v roce 1997 meziročně zhoršil, a to zejména vlivem poklesu domácího měnového kurzu. K výrazným disproporcím v cenových změnách sledovaných položek, tzn. k poklesu vývozních cen a paralelnímu vzrůstu cen dovozních, došlo u hovězího a vepřového masa, kysaných mléčných výrobků, brambor, ovoce, slunečnicového semene, cukru, čokoládových výrobků a těstovin. Pozitivní vliv na bilanci agrárního zahraničního obchodu mělo naopak zvýšení českých vývozních cen při poklesu cen dovozních. Tato změna byla zaznamenána v roce 1997 u obilovin, řepky, řepkového oleje, margarínu a ostatních jedlých tuků, ovocných a zeleninových šťáv a vína.

4.5 Trh s půdou

Trh se zemědělskou půdou v ČR se i přes značnou legislativní připravenost dosud nerozvinul, a to především z těchto důvodů:

- Půdní fond ČR je vlastnický velmi roztržštěn. K 1. 1. 1998 je evidováno 3 962 tis. listů vlastnictví a je rozdělen do 12 900 tis. pozemkových parcel. Převážnou část zemědělské půdy, přes 3 400 tis. ha, vlastní fyzické osoby nebo různé typy obchodních společností. Více než 800 tis. ha zemědělské půdy je ve vlastnictví státu.
- Na trhu s půdou je více než 3 miliony subjektů potenciálních drobných prodejců s průměrnou výměrou pozemku 0,44 ha, zatímco potenciálních kupců půdy pro zemědělské účely je relativně malý počet (větší podniky fyzických osob a některé podniky právnických osob).
- Průměrná výše nájemného u orné půdy, luk a pastvin se pohybuje kolem 425 Kč/ha. Toto relativně nízké nájemné, které většinou nedosahuje ani 1 % úřední ceny zemědělské půdy, a převažující velkovýrobní charakter využívání půdy nevytvářejí dostatečnou motivaci pro zakoupení zemědělské půdy.

V současné době se na trhu s půdou projevuje největší zájem o nákup malých a středně velkých pozemků.

Tržní ceny zemědělských kultur podle velikosti pozemku (Kč/m²)

Zemědělské kultury	Velikost pozemku (ha)								Průměrná cena
	do 0,10	0,10 - 0,25	0,25 - 0,50	0,50 - 1,00	1,00 - 2,00	2,00 - 5,00	5,00 - 10,00	nad 10,00	
Orná půda	62,55	46,28	35,22	37,40	22,41	21,42	8,68	4,01	19,08
Louky	28,00	25,63	16,03	14,40	8,70	4,17	2,24	1,89	6,83
Pastviny	32,69	33,98	28,48	11,98	8,76	54,87	22,47	2,18	27,70
Zahrady	80,77	65,64	47,06	31,45	15,39	24,74	17,50	2,52	55,31
Ovocné sady	80,87	28,70	37,92	46,00	28,61	3,05	.	.	38,78
Vinice	12,09	39,06	26,00	10,79	.	.	.	.	23,38
Chmelnice	.	.	13,76	5,64	10,07	9,15	10,87	.	9,50
Zemědělská půda celkem	61,90	45,50	30,74	29,66	18,48	16,42	6,29	3,31	17,90
Lesy	70,07	36,38	19,80	17,55	7,58	7,86	6,80	10,93	11,98
Počet prodejů (%)	59,10	17,36	8,52	6,20	4,20	2,90	1,12	0,60	100,00
Výměra prodané půdy (%)	16,30	14,45	10,35	14,58	13,91	15,06	11,07	4,28	100,00

Pramen: Specifické výběrové šetření VÚZE 1993 - 1996

Zpracoval: I. Klimová, J. Hrdina (VÚZE)

Od roku 1993 do roku 1996 se v ČR prodalo v průměru ročně přibližně 6 až 8 tis. ha zemědělské půdy, tj. 0,14 až 0,19 % z celkového zemědělského půdního fondu. Největší počet prodávaných pozemků je zaznamenán u orné půdy. Většina pozemků (cca 85 % z celkové výměry prodané půdy) se nakupovala za účelem scelení pozemků již vlastněných, v menší míře pro převedení do stavebních pozemků.

Výsledky šetření tržních cen zemědělské půdy signalizují, že u tržních cen pozemků se neprosazuje na rozdíl od úředních cen jednoznačně význam půdně klimatických a produkčních podmínek. Např. tržní cena zemědělské půdy nad 5 ha v kukuřičné oblasti je 4,57 Kč/m², v řepařské 8,92 Kč/m², v bramborářské 3,16 Kč/m², v bramborářsko-ovesné 2,01 Kč/m² a v horské 2,88 Kč/m². Tržní cena půdy je především ovlivněna polohou pozemku ve vztahu k velkým městským aglomeracím, rekreačním oblastem, k současným a předpokládaným tržním centrům, mimořádnými okolnostmi při koupi a prodeji a také vlivy spekulativními.

Ani v roce 1997 nebyl schválen zákon o prodeji zemědělské půdy ve vlastnictví státu, který je očekáván s velkým zájmem, zejména ze strany zemědělců, kteří v minulém období zprivatizovali ostatní majetek bývalých státních statků.

4.6 Zemědělské pojištění

V roce 1997 došlo ve struktuře pojišťovacích institucí jen k dílčím změnám. Zemědělské pojištění nabízely zejména Česká pojišťovna, a. s., ČS-Živnostenská pojišťovna, a. s., Chmelařská vzájemná pojišťovna, a. s., Generali Pojišťovna, a. s. a Moravskoslezská KOOOPERATIVA, družstevní pojišťovna, a. s. Nejvýznamnější institucí zabezpečující zemědělské pojištění a omezující rizika zemědělského podnikání je se svým cca 90% podílem Česká pojišťovna, a. s.

Srovnání roku 1997 a 1996 se soustřeďuje na vlastní zemědělské pojištění, tj. pojištění hospodářských zvířat a plodin, v jehož pravidlech nedošlo k významnějším změnám. Pojištění hospodářských zvířat zahrnuje především pojištění pro případ nálezů a jejich likvidaci. Pojištění se může vztahovat také na omezení dalších rizik živelné povahy, včetně požáru, povodně a záplav. V rámci pojištění hospodářských zvířat bylo v roce 1997 pojištěno asi 90 % zvířat. Pojištění plodin se vztahuje v případě živelných pohrom na všechny druhy polních plodin, chmel, vinnou révu, ovoce i na kultury ve sklenících, okrasné rostliny a na travní a lesní porosty. Pojištění plodin na orné půdě je využíváno zemědělci asi na 35 % ploch.

Pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Položky	1996	1997	Meziroční index (%)
Pojištění zvířat	486	521	107,2
Vyplacené pojistné plnění	334	460	137,7
Pojištění plodin	442	477	107,9
Vyplacené pojistné plnění	506	871	172,1

Pramen: Česká pojišťovna, a. s.

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

V meziročním srovnání došlo k navýšení pojištění zvířat i plodin asi o 7 - 8 %. Pojistné plnění u zvířat se zvýšilo o téměř 38 % zejména v důsledku hromadné nákazy klasického moru prasat a cholery drůbeže na Moravě. Na pojistném plnění u plodin vyplatila pojišťovna v roce 1997 o 72 % více než v roce 1996. Vysoké zvýšení pojistného plnění u plodin je možno do značné míry přičítat záplavám. Z hlediska zemědělského pojištění je však ještě významnější likvidace škod po krupobití. Celkové množství náhrad zemědělcům za krupobitní škody představuje téměř půl miliardy Kč. Náhrady za plodiny zničené v důsledku záplav představují zhruba polovinu této částky. Škodní průběh (vyplacené plnění/přijaté pojistné) se zvýšil v meziročním srovnání u pojištění zvířat téměř o 20, u pojištění plodin o 68 procentních bodů.

Zemědělské pojištění, přes jeho nesporné klady při omezování podnikatelského rizika, se v ČR rozšiřuje nevýrazně (Tabulka A4.6/01). Důvodem je především pokračující insolventnost zemědělských podniků.

5. Sociální situace v zemědělství a na venkově

5.1 Trh práce a úroveň mezd v zemědělství

Agrární trh práce

Hospodářský vývoj odvětví podmínil v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 rychlejší snižování zaměstnanosti v zemědělství, které se promítlo i do situace na agrárním trhu práce. Ve srovnávaných obdobích se zvýšila specifická míra nezaměstnanosti¹² v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech o 0,6 procentního bodu¹³. Tato míra nezaměstnanosti z územního hlediska vzrostla prakticky ve všech regionech ČR (kromě středočeského). Nejvyšších hodnot dosáhla ve „strukturálně postiženém“ severočeském regionu (12,1 %) a dále v „hospodářsky slabých“ regionech s nadprůměrným podílem zaměstnanosti v primárním sektoru národního hospodářství (jihočeském, jihomoravském a východočeském regionu). Uvolnění ze zemědělství rozšířili problémové skupiny uchazečů o práci, a to zejména obtížně umísitelné (nízká úroveň kvalifikace) a opakovaně nezaměstnané (sezonní výkyvy agrární zaměstnanosti). Zároveň se zvýšila poptávka po levné zahraniční pracovní síle s neúplnou kvalifikací, neboť průměrné mzdy manuálních pracovníků v zemědělství - při zohlednění výše sociálních dávek - nejsou pro uchazeče o práci dostatečně motivující.

Vývoj mezd

Na rozdíl od předchozích 3 let, kdy průměrné měsíční nominální mzdy v národním hospodářství celkem (podobně i v průmyslu) meziročně narůstaly přibližně o 18 %, došlo v roce 1997 ke snížení tempa nárůstu na úroveň 10 - 12 % (národní hospodářství 10,5 %, průmysl 12,1 %). V zemědělství se průměrná měsíční mzda zvýšila pouze o 8,5 % a dosáhla 8 493 Kč (Tabulka A5.1/01). Ve srovnání s rokem 1996 se dále prohloubila disparita mezd v zemědělství, a to již pod úroveň 80 % jak vůči průmyslu (79,0 %), tak i vůči průměru v národním hospodářství celkem (79,4 %).

¹² *Specifická míra nezaměstnanosti je relativní ukazatel, konstruovaný a používaný ČSÚ, charakterizující nezaměstnanost určité sociální, odvětvové, věkové aj. skupiny obyvatelstva, kde v čitateli jsou zahrnuti všichni nezaměstnaní z dané skupiny (tj. v našem případě s posledním zaměstnáním v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech) a ve jmenovateli zaměstnaní i nezaměstnaní z téže skupiny.*

¹³ *Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (podzim 1996), ČSÚ 1997; (podzim 1997), ČSÚ 1998.*

Vývoj nominálních mezd se odrazil i ve změnách reálných mezd (Tabulka A5.1/02). Zatímco v národním hospodářství i průmyslu byla v roce 1997 již o několik procent překročena úroveň roku 1989 (ačkoliv v roce 1997 tempo nárůstu zaznamenalo výrazné zpomalení), v zemědělství činí reálná mzda v roce 1997 zhruba tři čtvrtiny úrovně roku 1989 a oproti minulému roku nedošlo prakticky k jejímu zvýšení. Na rozdíl od průmyslu a celého národního hospodářství, kde je předpokládána stagnace reálných mezd až v roce 1998, zaznamenalo zemědělství tento nepříznivý vývoj již v roce 1997 (tedy s ročním předstihem).

5.2 Změny sociálního postavení zemědělců

Reálné ekonomické postavení zemědělských podniků v roce 1997 ovlivnilo také změny sociální struktury odvětví i úroveň sociálně-ekonomického postavení zemědělců. Ve struktuře zemědělské ekonomicky aktivní populace¹⁴ lze podle vlastnického vztahu k výrobním zdrojům rozlišovat tři základní sociální skupiny¹⁵:

- námezdní pracovníci bez vlastnického nebo spoluvlastnického vztahu k výrobním zdrojům (placení zaměstnanci v podnicích právnických i fyzických osob, vč. najatého managementu), jejichž podíl činí 59,1 %;
- sdružení podnikatelé - podílníci na zemědělské půdě, majetku, kapitálu a práci v podnicích právnických osob (členové družstev, akcionáři, společníci v obchodních společnostech), jejichž podíl činí 31,1 %;
- individuální podnikatelé - vlastníci a nájemci výrobních zdrojů (rodinní farmáři a vlastníci kapitálově orientovaných podniků fyzických osob), včetně pomáhajících rodinných příslušníků, jejichž podíl činí 9,8 %.

Ve srovnání s naposledy uváděnou kvantifikací ve „Zprávě o stavu českého zemědělství 1995“ došlo ve vlastnické struktuře k výraznému nárůstu podílu námezdní práce v zemědělství (asi o 21 procentních bodů). Nárůst souvisí zejména se zvyšováním výměry obhospodařované půdy na jeden zemědělský podnik a s rozvojem kapitálově orientovaných podniků fyzických osob s vysokým podílem námezdní práce. V rámci sociální skupiny sdružených podnikatelů, jejichž podíl se ve vlastnické struktuře snížil, stále převažují podíloví

¹⁴ S hlavním zdrojem příjmů ze zemědělství.

¹⁵ Kvantifikace podílů vlastnických skupin na zaměstnanosti v zemědělství byla vytvořena na základě vlastních propočtů s využitím pramene: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (podzim 1997), ČSÚ 1998.

vlastníci zemědělských družstev (z regionálního pohledu zejména v jihočeském, jihomoravském a středočeském regionu).

Roztříštěnost cílů a zájmů reprezentantů jednotlivých sociálních skupin spolu s objektivně se zhoršujícím oceněním práce v zemědělství vede k nespokojenosti, pesimismu a nejistotě zemědělců, k projevům narušování sociálního smíru a růstu deklarativních požadavků na zvýšení odpovědnosti státu za životní úroveň zemědělské populace. Tento vývoj vnitroodvětvového prostředí spolu se snižující se schopností ostatních odvětví absorbovat uvolněné ze zemědělství, přetrvávající nízkou prostorovou mobilitou zemědělců a nezájmem kvalifikovaných, mladých a podnikatelsky schopných o uplatnění v zemědělství představují nepříznivé signály jak pro budoucí konkurenceschopnost českého zemědělství, tak pro stabilitu venkovského prostoru v celospolečenském i regionálním významu.

5.3 Sociální situace na venkově

V průběhu roku 1997 se sociální situace na venkově výrazně nezměnila. V důsledku působení ekonomické reformy se dále prohlubují rozdíly mezi regiony a mikroregiony dané rozdílnými přírodními podmínkami, nerovnoměrně rozvinutou technickou infrastrukturou, rostoucí nezaměstnaností a pokračujícím útlumem zemědělské výroby. Prohlubující se regionální rozdíly se promítají do ekonomické i sociální úrovně jednotlivých okresů, a tím i životní úrovně jejich obyvatel.

Sociální situace v regionech je také ovlivňována počty obyvatel žijících ve venkovských obcích (do 2 tis. obyvatel) a jejich podílem na celkovém počtu obyvatel v okrese. V současné době mají nejvyšší podíly venkovského obyvatelstva okresy Rakovník (58,7 %), Praha-západ (56,3 %) a okres Znojmo (54,3 %). Okresy Rakovník a Praha-západ mají velmi dobré dopravní propojení na Prahu, a proto mají míru nezaměstnanosti pod průměrem ČR. Naproti tomu okres Znojmo vykazuje ke konci roku 1997 míru nezaměstnanosti ve výši 9,4 % a k 31. lednu 1998 v tomto okrese dále vzrostla míra nezaměstnanosti na 10,5 %. Tím se okres Znojmo zařadil mezi okresy s největší nezaměstnaností a vliv vysokého podílu venkovského obyvatelstva na nezaměstnanost se zde plně prosadil.

Také vývoj přirozené reprodukce obyvatelstva vykazuje regionální odlišnosti. K nejvýraznějším pohybům dochází u nejmenších obcí. V řadě malých obcí dochází k výraznému nárůstu počtu obyvatel poproduktivního věku, kteří často představují až 40 % obyvatel obce. Některým obcím hrozí stárnutím obyvatelstva zánik, neboť zde nedochází ani k prosté reprodukci jejich obyvatel. Varujícím signálem pro další rozvoj venkova je

skutečnost, že existují obce, kde není vůbec zastoupena dětská složka. Takové obce nemají šanci nejen na další rozvoj, ale ani na přežití.

Podle údajů ČSÚ ve skupině nejmenších obcí, tj. v obcích do 500 obyvatel, došlo v průběhu roku 1996 (údaje za rok 1997 nejsou dosud k dispozici) v důsledku přirozené reprodukce i migrace k jejich celkovému úbytku ve výši 2 275 obyvatel. Také soubor venkovských obcí jako celek vykazuje úbytek obyvatel o 420 osob. Naproti tomu ve skupině obcí od 500 do 10 000 obyvatel se jejich počet zvýšil o 4 252 obyvatel. Tento proces je podporován rostoucími obtížemi při zajišťování dopravní obslužnosti malých venkovských obcí, a tím také problémy s dosažitelností volných pracovních míst i občanské vybavenosti vyššího stupně.

Již z dřívějších terénních šetření vyplynulo, že v nezemědělských odvětvích se na venkově vyhranila sociálně ekonomická skupina soukromých vlastníků a podnikatelů. Překážku jejího rychlejšího rozvoje tvoří nedostatečně rozvinutá infrastruktura a v mnoha venkovských oblastech také nedostatečně rozvinutý místní trh.

Také v průběhu roku 1997 byl hlavním sociálním problémem venkova nedostatek pracovních příležitostí a jejich nízká diverzifikace. Potvrzuje se předpoklad, že venkov při současné struktuře není schopen absorbovat pracovníky uvolněné ze zemědělství i z dalších odvětví dislokovaných ve městech, ale vykonávaných venkovskými obyvateli.

6. *Vztah zemědělství a životního prostředí*

6.1 Mezinárodní a národní aspekty životního prostředí

Systém hospodaření na půdě i nadále vykazuje základní rysy tradičního hospodaření s výjimkou nižší úrovně spotřeby hnojiv a pesticidů a malého rozsahu využívání závlah. Svědčí o tom využívané technologie pěstování zemědělských plodin a chovu hospodářských zvířat. Výjimkou je především ošetřování trvalých travních porostů, které jsou obhospodařovány převážně extenzivně. Přetrvávající trend v systému hospodaření potvrzuje i nadále vysoký stupeň zornění (72,2 %).

Spotřeba průmyslových hnojiv zaznamenala další pokles (Tabulka A6.1/01) na úroveň 76,9 kg č. ž./ha (což je o 4,2 kg méně než v roce 1996). Snížení spotřeby průmyslových hnojiv je však nerovnoměrné. Zatímco trvalé travní porosty jsou hnojeny extenzivně, kukuřice na siláž a některé tržní plodiny jsou hnojeny intenzivněji (např. pšenice, řepka, cukrovka).

Rizika kontaminace, zejména vod, jsou tedy vázána na určité plodiny a především na ekonomicky životaschopnější zemědělské podniky, které mohou vyšší úroveň hnojení financovat. Spotřeba pesticidů setrvala s hodnotou 0,9 kg účinných látek/ha na úrovni roku 1996. Spotřeba herbicidů a desikantů však mírně vzrostla (o 5,7 %) a naopak u fungicidů poklesla (o 15,7 %). Vzhledem k cenám hnojiv a pesticidů a jejich celkově snížené spotřebě lze předpokládat jejich hospodárnější využívání. Jejich spotřeba je však ve srovnání s vyspělejšími zeměmi EU výrazně nižší.

Pro hodnocení kvality vod jsou použity poslední dostupné údaje z roku 1996. Jakost povrchových vod i v tomto roce stoupla, je však obtížné odlišit podíl snižování kontaminace pocházející ze zemědělství a z komunálních zdrojů. Přetrvávala zhoršená kvalita povrchových vod z hlediska mikrobiálního znečištění a některých dalších ukazatelů, jako jsou např. dusitany. Podzemní vody (mělké vrty) nadále vykazovaly vysoký stupeň znečištění zejména dusičnany, amonnými ionty a dusitany (Tabulka A6.1/02). Z hlediska zdravotního stavu obyvatelstva je závažná zejména stále vysoká kontaminace podzemních vod (22,9 %) dusičnany, což lze považovat za alarmující (ve srovnání s evropskými zeměmi jde o výjimečně vysokou hodnotu¹⁶). Příčinou nepříznivé situace v ČR je předchozí vysoká spotřeba průmyslových hnojiv, nevhodná technologie a časování aplikace průmyslových a statkových hnojiv na půdu a ve značné míře nevyhovující zařízení na farmách (hnojiště, kanalizace, jímky atd.).

Ukazatele kvality vod jsou zpravidla předmětem mezinárodních dohod o snižování znečištění. Lze očekávat, že Evropská unie bude požadovat výrazné snížení úrovně kontaminace, neboť ta je do řady okolních zemí s vodou transportována. Kontaminace ovzduší pocházející z živočišné výroby je v evropském kontextu nevýznamná, protože stavy hospodářských zvířat jsou v ČR relativně nízké (lokální dopady však mohou být významnější). Znečištění půd má místní charakter a není celkově velkého rozsahu.

6.2 Environmentální funkce zemědělství

Zemědělci mohou přinášet společnosti v environmentální oblasti prospěch různým způsobem. Zákon stanoví pro podniky i jednotlivce omezení nebo limity, vymezující přípustnou míru ovlivňování životního prostředí. Pokud zemědělci vynaloží úsilí a finanční

¹⁶ Např. odborníci v Rakousku považují situaci v kvalitě vod ve své zemi za vážnou při hodnotě stejného ukazatele 18 %, avšak s přísnější normou (v ČR 50 mg/l a v Rakousku 45 mg/l).

prostředky na snížení míry záporného ovlivňování životního prostředí nad rámec těchto limitů, jedná se o nesporný přínos (např. nadstandardní technologie na ochranu vod, využívání obnovitelných zdrojů energie, injektáž kejdy do půdy). V jiných případech mohou poskytovat zcela nové služby v environmentální oblasti převážně na základě veřejné objednávky (výsadba biokoridorů, zatravnění podél toků atd.). Vývojem krajiny vznikly na mnoha místech druhově bohaté ekosystémy, jejichž existence je vázána na určitý způsob hospodaření (např. louky v Bílých Karpatech). V těchto případech mohou zemědělci poskytnout společnosti službu tím, že se vzdají rozvoje intenzity nebo změny systému hospodaření s cílem zachovat ekologicky cenné lokality nebo typy krajín. Současné extenzivní využívání trvalých travních porostů představuje na mnoha místech služby tohoto druhu.

Environmentální služby poskytují i takové systémy hospodaření, jejichž cílem je hospodařit v souladu s životním prostředím. V ČR jde především o ekologické zemědělství. V roce 1997 v rámci ekologického zemědělství obhospodařovalo 200 subjektů 20 238,7 ha certifikované zemědělské půdy.

6.3 Obnovitelné suroviny

Cíle Evropské unie předpokládají zvýšení dnešního podílu obnovitelných zdrojů energie ze 6 % na dvojnásobek, tj. na 12 % celkové potřeby energie v roce 2010. V České republice představuje podíl současného využití obnovitelných zdrojů energie méně než 2 % celkové potřeby energie. Dosud nejvýznamnějším alternativním zdrojem energie v ČR je semeno řepky, respektive metylester z něho vyrobený. Celková produkce semene v roce 1997 dosáhla 560 tis. t a v dřívějších letech vybudované kapacity na zpracování řepkového semene byly využity ze 44 %. K vyrobenému množství 27,6 tis. t metylesteru řepkového oleje bylo použito 83 tis. t řepkového semene, k jehož produkci byla využita plocha přibližně 32 tis. ha o. p. Ostatní obnovitelné zdroje surovin (dřevní hmota, sláma, konopí atd.) nejsou dosud v ČR v uspokojivé míře využívány.

7. Navazující odvětví

7.1 Potravinářský průmysl

7.1.1 Podnikatelská struktura

Ke konci roku 1997 bylo podle registru ČSÚ evidováno v potravinářském sektoru 11 133 podnikatelských subjektů, z nichž je však pouze 209 zapsáno v obchodním rejstříku. Naprostou většinu tvoří drobní soukromí podnikatelé živnostenského charakteru.

K privatizaci potravinářského sektoru zbylo již jen několik málo podniků. Podle zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, nebyl transformován Budějovický Budvar, n. p., jehož privatizace se předpokládá v následujících letech, stejně jako privatizace těch podniků, které byly podle tohoto zákona transformovány. Jde o Drůbežářské závody Velké Pavlovice, s. p., Pivovary České Budějovice, s. p. a Strojírny masného průmyslu Mikulov, s. p. Některé podniky byly do konce roku 1997 zakladatelem zrušeny (např. Fruta Brno).

U několika firem zůstává vysoký vlastnický podíl státu (více než 51 %) s předpokladem privatizace v roce 1998, resp. po roce 1998. Jde o Jihomoravské pivovary, a. s., kde je nedořešený církevní majetek, a dále J. Becher, Karlovarská Becherovka, a. s., kde již v roce 1997 došlo k privatizaci značné části majetku, přičemž 59 % bude prodáno po roce 2000.

Prodej akcií Fondu národního majetku pokračoval i u podniků s menším vlastnickým podílem státu. Z významných firem jde např. o prodej 17,07 % akcií Plzeňského Prazdroje, takže FNM ČR u této známé firmy zůstává pouze tzv. zlatá akcie (veřejně neobchodovatelná), která mu umožňuje ovlivňovat rozhodování o ochranné známce Pilsner Urquell a označení původu (do 22. 6. 2004).

Význam státních podniků, měřený jejich podílem na celkových tržbách potravinářského sektoru, stále klesá a je v současné době již téměř zanedbatelný. Největší podíl na tržbách v b. c. realizovaly v roce 1997 akciové společnosti (63,5 %) a společnosti s ručením omezeným (30,0 %).

Rozvrstvení potravinářských podniků z hlediska velikosti ukazuje, že nejpočetnější kategorií zůstávají i v roce 1997 malé a střední firmy do 500 zaměstnanců (při drobných meziročních přírůstcích či úbytcích počtů podniků v jednotlivých skupinách). Ekonomicky nejvýznamnější velikostní kategorií představují podniky od 100 do 299 zaměstnanců s největším podílem na tržbách (zhruba 32 %) z celého potravinářského sektoru.

Vývoj velikostní struktury potravinářských podniků s 20 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index (%)
	1996	1997	
20 - 49 ¹⁾	.	469	.
50 - 99 ¹⁾	.	197	.
100 - 299	257	261	101,6
300 - 499	58	57	98,3
500 - 999	25	20	80,0
1000 - 1999	7	8	114,3
2000 a více	4	5	125,0

1) Do roku 1996 vč. byly sledovány podniky od 100 zaměstnanců, od roku 1997 jsou sledovány podniky od 20 zaměstnanců.

Pramen: ČSÚ - Měsíční podnikový výkaz průmyslu

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Na stav oborové struktury potravinářského sektoru lze orientačně usuzovat podle počtu podniků v jednotlivých výrobních oborech.

Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Výrobní obor	1997
Výroba masa a masných výrobků	185
Zpracování ryb	6
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	41
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5
Výroba a zpracování mléka	77
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	45
Výroba hotových krmiv	56
Výroba ostatních potravinářských výrobků	448
Výroba nápojů	154
Průmysl potravinářský celkem	1017

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Nejpočetnější skupinu podniků tvoří tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků zahrnující především pekárny, cukrárny, těstárny, cukrovary a některé další výroby. Poměrně početná zůstává stále skupina výrobců masa a masných výrobků a skupina výrobců nápojů.

Pro proces restrukturalizace v potravinářském sektoru v roce 1997 bylo příznačné pokračování v procesu odbourávání přebytečných kapacit, vytváření horizontálních i vertikálních kapitálových propojení a fúzí a posilování konkurenceschopnosti, jež je spojeno zejména s uplatňováním standardů EU a přijaté potravinové legislativy. Přímé zahraniční investice vložené v roce 1997 do potravinářského sektoru činily 2 912,6 mil. Kč, což

představuje nejen jejich zvýšení ve srovnání s rokem 1996, ale i meziroční zvýšení podílu potravinářského průmyslu na odvětvové struktuře zahraničních investic v ČR z 5,1 % na 7,1 % v roce 1997. K významným investicím roku 1997 patří kapitálový vstup do nápojářského odvětví (Pepsi-cola a úhrada za 30 % akcií Karlovarské Becherovky firmou Salb, v níž má podíl francouzská společnost). Za období od 1. 1. 1990 do 31. 12. 1997 dosáhl celkový objem přímých zahraničních investic do potravinářského sektoru 16 192,2 mil. Kč, což představuje podíl 6,9 % na odvětvové struktuře zahraničních investic v ČR. Tabák, a. s. a Čokoládovny, a. s. zůstávají k 31. 12. 1997 ve skupině 15 největších společných podniků v ČR.

7.1.2 Vývoj potravinářské produkce

Index průmyslové produkce, který je od ledna 1997 počítán ČSÚ v souladu s mezinárodními standardy z produkce vybraných výrobků a nahrazuje dosavadní index výroby zboží, dosáhl v uvedeném roce za průmysl potravin a pochutin 104,3, což je mírně pod hodnotou indexu za průmysl celkem (104,5).

Nejvyššího přírůstku dosáhla v důsledku exportu výroba těstovin, dále sýrů a tvarohů a výroba margarínu, naopak k poklesu došlo u výroby másla, což svědčí o strukturálních změnách, směřujících zejména ve prospěch výroby rostlinných jedlých tuků, v souladu se spotřebitelskou poptávkou.

Tržby z průmyslové činnosti v odvětví výroby potravin v b. c. v roce 1997 přesáhly úroveň roku 1996 o 11,2 %, když dosáhly hodnoty 222,3 mld. Kč a ve s. c. zaznamenaly vzestup o 3,5 % při objemu 178,5 mld. Kč. V tomto roce došlo také k určitým změnám v oborové struktuře tržeb potravinářského průmyslu.

Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	1996	1997	rozdíl
Výroba masa a masných výrobků	20,9	20,5	-0,4
Zpracování ryb	0,5	0,5	0,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	2,6	2,6	0,0
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5,2	5,2	0,0
Výroba a zpracování mléka	15,3	15,0	-0,3
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	3,8	3,7	-0,1
Výroba hotových krmiv	6,2	6,1	-0,1
Výroba ostatních potravinářských výrobků	26,5	27,8	1,3
Výroba nápojů	19,0	18,6	-0,4
Průmysl potravinářský celkem	100,0	100,0	x

Pramen: ČSÚ - Měsíční podnikový výkaz průmyslu (podniky s 20 a více zaměstnanci)

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

V oborové struktuře potravinářského průmyslu se rozšířil podíl tržeb pouze u tzv. ostatních potravinářských výrobků a klesl podíl výroby výrobků živočišného původu (maso, mléko) a výroby nápojů. Podíl ostatních oborů se meziročně nezměnil.

Podíl tržeb z průmyslové činnosti v odvětví výroby potravin na celkových tržbách za průmysl činí v b. c. 14,9 % a ve s. c. 13,8 %, což jej stále řadí k nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím.

V roce 1997 se zaměstnanost v potravinářském průmyslu ve srovnání s rokem 1996 jen mírně snížila (o 0,4 %) a dosáhla za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci 133 tis. osob. Průměrná měsíční mzda zaměstnanců tohoto sektoru vzrostla o 13,2 % a dosáhla výše 10 324 Kč.

7.1.3 Ekonomické výsledky

V průběhu roku 1997 se v odvětví potravinářského průmyslu i ve většině jeho výrobních oborů dále zvýraznila dlouhodobě nepříznivá tendence poklesu efektivnosti hospodaření.

U podniků se 100 a více zaměstnanci, které zajišťují rozhodující část produkce odvětví, došlo sice v porovnání s rokem 1996 k dílčímu zvýšení objemu jejich celkových výnosů (o 5,7 %), rychlejšího růstu však bylo dosaženo u většiny nákladových vstupů (v průměru o 6,9 %). V souhrnu to znamenalo nejen další pokles objemu vytvořeného hospodářského výsledku (asi 60 % výše dosažené v předchozím roce), ale i celkových disponibilních zdrojů na zajištění restrukturalizace výrobní základny potravinářského průmyslu.

Rychlejší meziroční růst cen výrobců potravin v roce 1997 (v průměru o 7,3 %) ve srovnání s růstem celkových výnosů svědčí o stagnaci hmotného objemu potravinářské výroby či o jejím poklesu v řadě potravinářských výrobních oborů, mj. i v důsledku rostoucí konkurence zahraničních výrobců, případně i distribučních řetězců.

Základní ekonomické výsledky potravinářského průmyslu¹⁾ (mil. Kč b. c.)

Ukazatel	1996²⁾	1997²⁾	Meziroční index (%)
Výnosy	203968	215664	105,7
Hospodářský výsledek před zdaněním	5232	3185	60,9
Náklady celkem	198736	212479	106,9
z toho - výkonová (výrobní) spotřeba	129694	152938	117,9

1) Jde o údaje za podniky OKEČ 15 se 100 a více zaměstnanci (nejsou zahrnuty podniky tabákového průmyslu OKEČ 16).

2) Údaje (a jejich věcná struktura) jsou částečně ovlivněny nestejným počtem podniků a odlišnou strukturou činností podniků v porovnávaných letech.

Pramen: Ekonomické výsledky nefinančních podniků a korporací za 1. až 4. čtvrtletí 1996 a 1997, ČSÚ

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

Při dosažené úrovni hospodářského výsledku, celkově vynaložených nákladech a objemu užívaného vlastního kapitálu došlo v roce 1997 ke snížení průměrné úrovně efektivnosti o více než 40 %, přičemž hrubá nákladová rentabilita (poměr hospodářského výsledku před zdaněním k nákladům celkem) poklesla o 1,13 procentních bodů a hrubá výnosnost vlastního jmění (poměr hospodářského výsledku před zdaněním k vlastnímu jmění) o 3,52 procentních bodů.

Efektivnost hospodaření v potravinářském průmyslu¹⁾ (%)

Ukazatel	1996	1997
Hrubá nákladová rentabilita	2,63	1,50
Hrubá výnosnost vlastního jmění	8,70	5,18

1) Bez tabákového průmyslu; jde o údaje za podniky se 100 a více zaměstnanci.

Pramen: Finanční statistika ČSÚ

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

Úroveň rentability a výnosnosti z hospodářského výsledku po jeho zdanění lze přitom odhadnout přibližně na 40 - 50 % uvedené hrubé rentability a výnosnosti.

Poklesu efektivnosti nezabránil ani výrazně rostoucí podíl obchodní činnosti v roce 1997 a zvyšující se objem obchodní marže, která svým rozsahem přesahuje úroveň celkově dosaženého hospodářského výsledku (což znamená, že hospodářský výsledek z vlastní výrobní a finanční činnosti, včetně činností mimořádných, je záporný, přičemž jeho meziroční snížení oproti roku 1996 představuje více než 4 mld. Kč).

Na pořízení hmotných investic bylo v souvislosti s obnovou výrobní základny jednotlivých podniků se 100 a více zaměstnanci a její restrukturalizaci v roce 1997 vynaloženo téměř 12,8 mld. Kč (což představuje proti roku 1996 snížení asi o 1 mld. Kč). Protože uvedené částky v jednotlivých letech převyšují objem vytvářených disponibilních zdrojů, svědčí růst celkově používaného kapitálu o zvyšování míry zadluženosti potravinářského průmyslu. Ta dosáhla v roce 1997 v průměru 57,6 %, podíl vlastního jmění pak 40,8 % z celkových pasiv. Míra zadlužení vlastního jmění představovala koncem roku 1997 v průměru 141 %.

Přes růst celkové zadluženosti se snížil podíl závazků nezaplacených ve lhůtě splatnosti na celkových pasivech. Zlepšila se tak poněkud platební disciplína potravinářských podniků, zejména vůči podnikům zemědělské prvovýroby. Naopak rychlejší růst objemu včas nezaplacených pohledávek, především obchodními organizacemi, dále zhoršuje finanční situaci potravinářských výrobců a vede k nutnosti krytí potřebných chybějících zdrojů dalšími bankovními úvěry (pokud je při úrovni své likvidity některé potravinářské podniky vůbec dostanou).

Hodnota vybraných položek aktiv a pasiv potravinářského průmyslu¹⁾ (mil. Kč)

Ukazatel	Stav 31. 12. 1996	Stav 31. 12. 1997	Meziroční index (%)
Investiční majetek²⁾	.	67696	x
Zásoby celkem	24962	27279	109,3
Pasiva³⁾	.	150819	x
Vlastní jmění	60125	61519	102,3
Pohledávky po lhůtě splatnosti	13728	15253	111,1
Závazky po lhůtě splatnosti	8027	8201	102,2

1) Jde o podniky se 100 a více zaměstnanci; jejich počet není v obou obdobích shodný; nejsou zahrnuty podniky tabákového průmyslu.

2) V zůstatkových cenách (údaje roku 1996 jsou neporovnatelné - podle platné metodiky byly uváděny v pořizovacích cenách).

3) Údaj nebyl v roce 1996 statistikou sledován.

Pramen: ČSÚ - údaje finanční statistiky za jednotlivá čtvrtletí 1996 a 1997

Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

V jednotlivých výrobních oborech (v podnicích se 100 a více zaměstnanci) bylo dosaženo výrazně odlišné úrovně zadluženosti i úrovně efektivnosti jejich celkové činnosti. Ve většině z nich míra rentability v roce 1997 klesla, v některých dokonce výrazně. Výjimkou jsou pouze některé obory nápojářského průmyslu (především výroba lihu a lihovin, resp. výroba vína, které dosáhly průměrné nákladové rentability 22,0 %, resp. 10,0 %), zlepšila se i efektivnost výroby krmiv (na 2,95 % nákladové rentability). Bezkonkurenční úroveň nákladové rentability i intenzity její změny však dosáhl tabákový průmysl (26,7 %), jehož celkový hospodářský výsledek přesahuje objem zisku vytvořeného ve všech ostatních

výrobních oborech potravinářského průmyslu. Nadprůměrné rentability dosáhl i pekárenský průmysl (6,82 %), i když zde došlo k jejímu dílčímu meziročnímu poklesu.

Záporná rentabilita (ztráta) byla v roce 1997 vykázána v oboru cukrovarnického průmyslu (-8,48 %) a v oboru zpracování ryb a rybích výrobků (-3,52 %). V těchto oborech, v předchozím roce ziskových, byl meziroční pokles efektivnosti nejvýraznější. Nadále ztrátová byla i výroba nealkoholických nápojů (-2,04 %) a nově se jí stal průmysl drůbežářský (-0,97 %), průmysl mlýnský (-0,28 %) a průmysl škrobářský (-1,08 %).

K nepříliš efektivním patřily v roce 1997 i podniky rozhodujících oborů potravinářského průmyslu, tj. průmyslu masného a mlékářského, které dosáhly průměrné nákladové rentability 0,16 %, resp. 1,22 %. U těchto oborů jde o stav dlouhodobě nepříznivý.

7.2 Služby pro zemědělství a obchod

I v roce 1997 pokračovala tendence dalšího rozšiřování sítě podnikatelských subjektů, provozujících služby pro zemědělství. Celkový počet registrovaných subjektů v této oblasti se zvýšil o 8 %, z toho počet podniků fyzických osob o 8,6 %. Počet podniků právnických osob stagnoval. U právnických osob jde především o obchodní společnosti, z nichž více než tři čtvrtiny představují společnosti s ručením omezeným, méně než pětinu tvoří společnosti akciové. Celkový počet obchodních společností se poněkud zvýšil (o 1,7 %), zatímco počet družstev a státních podniků během roku výrazně poklesl (o 23,1 %, resp. 25,0 %).

Hodnota služeb poskytnutých subjekty s 20 a více zaměstnanci představovala v roce 1997 zhruba 7,5 mld. Kč. Většina podniků služeb se přitom zabývá poskytováním prací výrobní povahy pro rostlinnou výrobu. Rozhodující podíl jejich výnosů (56,7 %) připadá na subjekty s 20 - 99 zaměstnanci. Jde především o skladování a posklizňovou úpravu rostlinných produktů, výrobu průmyslových krmiv (jejich podstatná část je však zajišťována podniky zařazenými do potravinářského průmyslu), o šlechtění osiv a sadby, agrochemické služby, dále o opravářské a mechanizační podniky a podniky poskytující přepravní služby. U společností poskytujících služby pro živočišnou výrobu jde především o služby plemenářské a chovatelské, zajišťované převážně podniky se 100 a více zaměstnanci. Nákladová rentabilita dosáhla v roce 1997 v podnicích služeb v průměru 1,00 % (z toho u služeb pro rostlinnou výrobu 1,25 %, u služeb pro živočišnou výrobu 0,14 %).

Z činností mimo výrobní služby, tj. u oborů zajišťujících vstupy do zemědělství či potravinářského průmyslu, bylo v roce 1997 příznivé úrovně rentability dosaženo pouze ve

výrobě průmyslových hnojiv a dusíkatých sloučenin (v průměru 7,36 % nákladové rentability), ve výrobě pesticidů a jiných agrochemických výrobků (6,24 %) a ve výrobě strojů pro potravinářský průmysl (4,72 %). Výrazně ztrátová byla v uplynulém roce tuzemská výroba traktorů a ostatních strojů pro zemědělství (v průměru -4,29 %).

Velkoobchodní činností se základními zemědělskými produkty a živými zvířaty se v současné době zabývá více než 550 podnikatelských subjektů, velkoobchodem s potravinami, nápoji a tabákem rovněž více než 500 subjektů. Rozhodující podíl na trhu mají podniky se 100 a více zaměstnanci (zejména u velkoobchodu se zemědělskými komoditami). Při celkových výnosech v rozsahu 20,5 mld. Kč u velkoobchodu se zemědělskými komoditami a 45,8 mld. Kč u velkoobchodu s potravinářskými výrobky, nápoji a tabákem (v podnicích s 20 a více zaměstnanci), bylo v roce 1997 dosaženo rentability, která nevybočuje z průměru celého agrárního sektoru. V zemědělském velkoobchodu činila průměrná výše nákladové rentability 0,34 %, u potravinářského velkoobchodu pak 0,65 %.

Značný počet podnikatelských subjektů (více než 170) se v současné době zabývá zprostředkováním obchodu se zemědělskými výrobky a živými zvířaty a zprostředkováním obchodu s potravinářským zbožím a tabákovými výrobky. U subjektů s více než 100 zaměstnanci bylo v roce 1997 dosaženo v souhrnu záporné nákladové rentability -2,97 %.

Jednou z významných příčin nízké rentability většiny uvedených činností je vysoký podíl cizích finančních zdrojů. V roce 1997 dosáhl podíl vlastního jmění z celkových pasiv v průměru jen 36,8 % při poměrně výrazné variabilitě v jednotlivých oborových agregacích a zejména u jednotlivých podnikatelských subjektů. Hospodářské výsledky nákupních organizací jsou zhoršovány i dlouhodoběji uplatňovanou praxí úvěrování podniků zemědělské prvovýroby, např. dodávkami krmných směsí, kdy jsou pohledávky vyrovnávány až tržbami z rostlinných komodit po jejich sklizni. Tato praxe se při nízké likviditě zemědělských výrobců rozšiřuje.

V průběhu roku 1997 docházelo k dalšímu kapitálovému propojování (i jeho výraznějším změnám) podniků zemědělského zásobování s obchodními firmami, výrobci a distributory pesticidů, hnojiv i některých potravinářských komodit (sladu, mlýnských produktů, tuků a olejů apod.). Došlo i k částečnému rozšiřování činnosti různých marketingových družstev či jiných forem obchodních aktivit (nákupu, společného prodeje apod.) zemědělských prvovýrobců (např. mlékárenská družstva). Organizovanost výrobců je však stále nedostatečná.

8. Výzkum, školství a poradenství

8.1 Zemědělský výzkum

8.1.1 Situace a výdaje v zemědělském výzkumu

Do roku 1997 vstoupilo MZe ČR opět s nižším počtem přímo řízených příspěvkových výzkumných ústavů. Do postavení společnosti s ručením omezeným byly transformovány Výzkumný ústav včelařský v Máslovicích a Výzkumný ústav výživy zvířat v Pohořelicích. Nebyla ukončena privatizace Výzkumného ústavu potravinářského Praha. Počet servisních ústavů zůstal zachován.

V roce 1997 pokračovalo řešení projektů přijatých v rámci Výzkumných programů 1996 - 2000 a dokončovalo se řešení projektů zahájených ještě před rokem 1996 v interní grantové agentuře MZe ČR. Celkem MZe ČR financovalo 371 projektů výzkumu a vývoje. Na tyto projekty bylo z rozpočtové kapitoly MZe ČR rozděleno celkem 283,5 mil. Kč. Dalších 152,4 mil. Kč bylo určeno na institucionální podporu příspěvkových výzkumných ústavů a 100,3 mil. Kč na institucionální příspěvek pro servisní organizace.

8.1.2 Výsledky výzkumu

Rok 1997 byl druhým rokem platnosti Výzkumných programů 1996 - 2000, proto výsledky z řešení ještě nebyly k dispozici. Původní představa vyhlásit třetí výběrové řízení v rámci uvedeného cyklu nebyla pro úsporná opatření, ke kterým došlo v průběhu roku 1997, uskutečněna. Bylo rozhodnuto nepokračovat dále ve výběrovém řízení a začít připravovat novou aktivitu na léta 1999 - 2005, jejíž pravidla budou srovnatelná s pravidly používanými v EU.

8.2 Zemědělské školství

8.2.1 Vzdělávání mládeže

V rezortu zemědělství probíhá nadále optimalizace sítě školských zařízení. Ve srovnání s rokem 1996 bylo zrušeno 9 středních odborných učilišť (SOU), 2 integrované střední školy (ISŠ) a 1 středisko praktického vyučování (SPV), celkem 12 zařízení. Z toho bylo 6 zařízení předáno Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR, protože již na nich neexistovala

výuka zemědělských, lesnických nebo potravinářských učebních nebo studijních oborů. Součástí ISS nebo SOU jsou i odborná učiliště pro žáky ze zvláštních škol a učiliště pro žáky s nedokončenou základní docházkou. Tato zařízení nemají právní subjektivitu. Počet žáků v nich stoupá.

Učňovská zařízení rezortu zemědělství

Typ zařízení	Počet zařízení	Počet žáků 97/98
Integrované střední školy	13	3538
Střední odborná učiliště	116	17252
Odborná učiliště a učiliště v kapacitách SOU	82	3480
Nástavbové studium v kapacitách SOU	0	8069
Střediska praktického vyučování	5	373
Celkem (včetně lesnických UZ)	216	32712

Pramen: Zahajovací výkazy SOU a SPV IVV MZe ČR

Zpracoval: A. Staněk (MZe ČR)

Z hlediska zaměření přípravy je největší podíl z 32 712 žáků zařazen do oboru služeb (57,8 %) a zemědělského oboru (27,3 %), zbývající obory (lesnické, potravinářské a ekologické) a rodinné školy jsou zastoupeny podstatně méně.

Učňovská zařízení jsou příspěvkovými organizacemi a jsou financována ze státního rozpočtu prostřednictvím MZe ČR. S ohledem na trvalé uplatňování vlivu MZe ČR na vzdělávání pracovníků pro rezort, vypracovalo MZe ČR a předložilo k odborné diskusi koncepci středních zemědělských škol a školních statků.

8.2.2 Vzdělávání dospělých

Převážná část aktivit v oblasti dalšího odborného vzdělávání byla zajišťována prostřednictvím hromadných poradenských akcí pořádaných ÚO MZe ČR a OAK. Finanční částka určená pro akce s celostátní působností byla v průběhu roku stanovena na 987 tis. Kč. Z této částky byl poskytnut příspěvek na některé mezinárodní konference a sympozia, na cyklus seminářů k zákonu o potravinách, zimní rolnickou školu apod. Část prostředků byla použita na analytickou studii potřeby kvalifikovaných pracovníků v rezortu zemědělství a zjišťování potřeb v oblasti poradenství. Široká škála vzdělávacích nabídek se uskutečnila prostřednictvím zemědělských škol všech stupňů bez finanční spoluúčasti MZe ČR. V rámci propagace byla odborem vzdělávání a výzkumu zajišťována pro MZe ČR publikační činnost, výroba odborných videopořadů, pravidelné televizní relace, účast na tuzemských výstavách a soutěž o Zlatý klas výstavy Země živitelka 97.

8.3 Poradenství

8.3.1 Situace

V roce 1997 provádělo poradenskou činnost v rezortu zemědělství 136 právnických a fyzických osob, které jsou zapsány v registru zemědělských poradenských organizací. Kromě těchto subjektů se poradenskou činností zabývali i pracovníci OAK, poradci zájmových společenstev AK ČR, dále pracovníci škol, zemědělských univerzit, výzkumných ústavů atd.

8.3.2 Poradenské programy

K 31. 12. 1997 byl vyhodnocen společný česko-německý poradenský projekt zaměřený na podporu výrobně ekonomické orientace podnikatelů, na metody objektivizace nákladů v zemědělském podnikání a zavádění metod standardizace poradenské práce. Projekt byl na AGROFORU 97 německou stranou hodnocen jako jeden z nejúspěšnějších poradenských programů v zemích střední a východní Evropy. Koncem roku byly společně s nizozemskou stranou zahájeny přípravné práce na poradenském programu „Zlepšení úrovně prvovýroby a zpracování mléka“.

8.3.3 Výdaje

Na finanční podporu poradenství byla vynaložena částka 12,3 mil. Kč, která byla použita jako příspěvek na částečnou úhradu nákladů spojených s poskytováním individuálních poradenských služeb v zemědělské prvovýrobě, na pořádání hromadných poradenských akcí a v rámci příprav obnovení programu DIGIT (ekonomické analýzy) na konání kvalifikační přípravy pro činné zemědělské poradce. Výše uvedená částka byla použita takto:

- 2,8 mil. Kč využilo 29 zájmových společenstev AK ČR na uspořádání 126 seminářů s účastí 8 700 posluchačů a 1 300 klientů se individuálně obrátilo o radu na 47 poradců.
- 7 mil. Kč bylo převedeno do rozpočtu jednotlivých ÚO MZe ČR na podporu poradenských aktivit daného území. Tyto aktivity zahrnovaly cca 450 seminářů pro 17 tis. účastníků a 90 poradců poskytlo odbornou pomoc 1 200 zemědělcům.
- 2,5 mil. Kč bylo použito jako příspěvek na kvalifikační kurz pro zemědělské poradce „Ekonomická optimalizace hospodaření zemědělských podniků“.

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 1997

1. Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru

V roce 1997 pokračoval proces zdokonalování agrární legislativy, včetně její harmonizace s předpisy EU. Některá zákonná opatření byla v roce 1997 schválena Poslaneckou sněmovnou a Senátem Parlamentu ČR, jiná jsou ve stadiu návrhu zákona nebo návrhu věcného záměru zákona. Mezi legislativní opatření zásadního významu, které byly projednávány v roce 1997, patří zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, a vládní návrh zákona o podmínkách převodu zemědělských a odloučených lesních pozemků ve vlastnictví státu. Celkový přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství a projednávaných v roce 1997, je uveden v Textové příloze.

Legislativní opatření sledující cíl harmonizace legislativy ČR s legislativou EU

V roce 1997 se jednalo především o tyto právní předpisy:

- Zákon o lihu spolu s prováděcími vyhláškami.
- Zákon o potravinách a tabákových výrobcích a k němu řada navazujících prováděcích vyhlášek.
- Návrh zákona o hnojivech a jejich používání.
- Návrh veterinárního zákona.
- Návrh věcného záměru zákona o vodách.
- Návrh věcného záměru novely zákona o vinohradnictví a vinařství.
- Návrh věcného záměru novely zákona o ochraně chmele.
- Návrh věcného záměru novely zákona o ochraně práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.
- Příprava tezí návrhu věcného záměru novely zákona o krmivech.
- Příprava tezí návrhu věcného záměru zákona o označování zemědělských výrobků a potravin pocházejících z ekologických způsobů hospodaření.

Legislativní opatření k posilování úlohy zemědělství, včetně péče o krajinu a životní prostředí

V průběhu roku 1997 se MZe ČR podílelo na právních normách s dopadem na životní prostředí a péči o krajinu. Kromě již zmíněných norem jde o nově přijatý zákon o zemědělství a o novelu zákona o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech. Podpůrné programy k mimoprodukčním funkcím zemědělství byly stanoveny nařízením vlády č. 341/1997 Sb.

Legislativní opatření k majetkovým a vlastnickým vztahům a k rozvoji podnikatelské struktury

Legislativním opatřením v oblasti majetkových vztahů byla příprava vládního návrhu zákona o podmínkách převodu zemědělských a odloučených lesních pozemků ve vlastnictví státu, který by měl umožnit privatizaci asi 500 tis. ha zemědělské půdy, spravované Pozemkovým fondem ČR. Dále MZe ČR připravilo vládní návrh novely zákona o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, protože uvedený zákon neřeší způsob, jakým by mělo být provedeno vyrovnání majetkových podílů.

Mezi právní předpisy vztahující se k vlastnickým vztahům patří i novela zákona o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.

2. *Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů*

Ministerstvo zemědělství ČR

MZe ČR zajišťuje ze své rozpočtové kapitoly dotační politiku státu vůči zemědělství, lesnictví a vodnímu hospodářství. Součástí zemědělské politiky jsou také výdaje na učňovské školství, institucionální příspěvky na servisní činnosti, granty na výzkumné projekty, které poskytuje z rozpočtové kapitoly MZe ČR Národní agentura zemědělského výzkumu, a ostatní výdaje. Strukturu výdajů podle jednotlivých směrů a dotačních titulů v letech 1996 a 1997 ukazuje následující tabulka (podrobněji pro rok 1997 Tabulka B2/01).

Dotace a další výdaje zemědělské politiky z rozpočtové kapitoly MZe CR (mil. Kč)

Dotace, výdaje	1996	1997	Meziroční index (%)
Zemědělství	2592	2374	91,59
v tom - restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním	27	17	62,96
- obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	92	75	81,52
- údržba krajiny v kulturním stavu	1452	1669	114,94
- podpora včelařství	64	76	118,75
- podpora chovu skotu masného určení	355	278	78,31
- udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sádí	428	240	56,07
- podpora ozdravování zvířat a plodin	141	13	9,22
- pěstování lnu	0	6	x
- povodně	33	0	0,00
Lesní hospodářství	595	726	122,02
Vodní hospodářství	355	400	112,68
z toho - povodně	0	56	x
Dotace celkem (bez PGRLF)	3542	3500	98,81
Výdaje na vědu a výzkum	411	418	101,70
Výdaje na učňovské školství	1622	1593	98,21
Ostatní výdaje MZe CR (servisní činnosti pro MZe CR, propagace, poradenství, program konzervace genetického potenciálu plodin a zvířat ad.)	204	171	83,82

Pramen: MZe ČR - Analýza realizace dotační politiky za rok 1996 a 1997

Zpracoval: A. Juřica, A. Picková (VÚZE)

Státní fond tržní regulace v zemědělství

Regulace trhu zemědělských a potravinářských výrobků v České republice je od roku 1993 zabezpečována Státním fondem tržní regulace v zemědělství (SFTR), zřízeným na základě zákona ČNR č. 472/1992 Sb., ve znění zákona ČNR č. 10/1993 Sb. a zákona č. 242/1995 Sb. Regulační opatření ke stabilizaci trhu přijatá Radou SFTR (za účasti členů Poradního sboru - zástupců prvovýroby, zpracovatelů a výzkumu) zajišťuje výkonný aparát SFTR. Do regulace trhu pro rok 1997 byly zařazeny dvě hlavní komodity, tj. mléko, resp. mlékárenské výrobky, a potravinářská pšenice. Rada SFTR v závěru roku 1996 projednala (s realizací v prvním pololetí 1997) situaci v nadprodukcí brambor ze sklizně 1996 a odsouhlasila poskytování subvencí na vývoz bramborového škrobu. V březnu 1997 rozhodla o uvolnění subvencí na vývoz jatečného skotu.

Regulace trhu byla zabezpečována intervenčními nákupy (u potravinářské pšenice) a subvencovanými vývozy (u mlékárenských výrobků, bramborového škrobu a jatečného skotu) s uplatněním minimálních (garantovaných) cen a sazeb vývozních subvencí pro regulované výrobky. Kromě funkcí regulace trhu se SFTR při uplatnění zálohových plateb u obilovin stává také nástrojem úvěrové politiky (viz kap. B.3.1.1.).

Pro rok 1997 byly po několika korekčních opatřeních poskytnuty dotace ze státního rozpočtu pro SFTR v konečné výši 960 mil. Kč. Celkové zdroje fondu (vč. zůstatku z roku 1996, z tržeb za prodej zásob potravinářské pšenice ap.) v roce 1997 činily 2 133 mil. Kč. Celkové výdaje SFTR na regulaci trhu v roce 1997 dosáhly 2 078 mil. Kč. Rekapitulaci příjmů ze státního rozpočtu a výdajů SFTR v letech 1996-97 ukazuje následující tabulka (podrobněji Tabulka B3.1/02).

Výdaje na regulaci trhu prostřednictvím SFTR (mil. Kč)

Ukazatel	1996	1997	Meziroční index (%)
Dotace ze státního rozpočtu v rozpočtovém roce	1050	960	91,43
Celkem výdaje SFTR na regulaci trhu	3047	2078	68,20
v tom - výdaje na vývoz mlékařenských výrobků	1126	1112	98,76
- výdaje na regulaci trhu obilovin	1921	804	41,85
- výdaje na vývoz hovězího masa	0	129	x
- výdaje na vývoz škrobu	0	33	x
Celkem výdaje na subvencování vývozu	1629	1274	78,21
Celkem výdaje na podporu vnitřního trhu	1418	804	56,70

Pramen: SFTR

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR), F. Vaniček (VÚZE)

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

PGRLF (a. s. plně vlastněná státem) je nástroj agrární úvěrové politiky, poskytující garance na bankovní úvěry a dotace úroků. V roce 1997 byla část prostředků fondu věnována na podporu vývozu vybraných komodit. PGRLF se v roce 1997 stal akcionářem Chmelařské vzájemné pojišťovny, a. s. Příklad z rozpočtu MZe ČR do fondu v roce 1997 činil 3 458 mil. Kč (2 770 mil. Kč v roce 1996). Na řešení následků povodní bylo dále v roce 1997 účelově převedeno z PF ČR celkem 750 mil. Kč.

Průměrná úroková sazba hrazená farmáři na úvěry poskytnuté v roce 1997 dosáhla 6,4 %. Více než dvojnásobné zvýšení sazby oproti roku 1996 je důsledkem zvyšování úrokových sazeb bank. Od roku 1994 do 31. 12. 1997 bylo fondem podpořeno 45,8 mld. Kč úvěrů zemědělcům, byla poskytnuta garance ve výši 19 mld. Kč a vyplaceno 5,5 mld. Kč dotací úroků z úvěrů. Do stejného data dosáhly dospělé garance výše 262 mil. Kč.

PGRLF poskytoval své podpory v roce 1997 v rámci těchto programů: PROVOZ (provozní úvěry), ZEMĚDĚLEC (investice), RESTITUENT (úvěry na restituční

vypořádání), NABYVATEL (úvěry na první splátky za privatizovaný státní zemědělský majetek), KRAJINA (bonifikace pro horší podmínky), MLÁDÍ (bonifikace pro mladé farmáře), AGROREGION (bonifikace pro problémové regiony) a TOZ (pomoc při splácení starých úvěrů na zásoby). V roce 1997 došlo k rozšíření o program KRMNÉ OBILÍ (pouze dotace úroků u úvěrů poskytnutých nákupním organizacím na zálohový nákup krmného obilí ze sklizně 1997), o program EXPORT (pouze dotace úroků u úvěrů poskytnutých vývozním organizacím na vývoz vybraných komodit) a o program KPV (pomoc farmářům politicky pronásledovaným za minulého režimu). Program SLUŽBY byl k 28. 11. 1996 zrušen. Od 1. 7. 1997 byl v důsledku rozpočtových omezení a růstu úrokových sazeb bank pozastaven program ZEMĚDĚLEC. Na období od 25. 8. 1997 do 31. 10. 1998 byl naopak rozšířen program AGROREGION o oblasti postižené záplavami (zvýhodnění dotací úroků o 3 procentní body úrokové sazby, a to i na již uzavřené smlouvy) pro farmy, kde škoda přesahuje 10 % výměry půdy nebo stavu zvířat k 30. 6. 1997.

V letech 1995-96 PGRLF odkoupil pohledávky prvovýroby ke zpracovatelům masa a mléka v hodnotě téměř 500 mil. Kč; do konce roku 1997 bylo dlužníky uhrazeno 27 mil. Kč.

Úroveň podpor PGRLF od roku 1994 je uvedena v následující tabulce.

Podpory PGRLF podle typu podnikatelských subjektů a typu programu k 31. 12. 1997 (mil. Kč)

Typ podniku/program	Počet žádostí	Z toho		Výše zprostř. úvěru (mil. Kč)	Z toho v roce 1997 (mil. Kč)	Poskytnuté garance (mil. Kč)	Podíl gar. na úvěrech (%)	Poskytnuté dotace ¹⁾ (mil. Kč)	Vyplaceno z poskytnutých dotací (mil. Kč)
		schváleno	zamítnuto						
Soukromě hospodařící rolníci	4401	4061	329	8110	1468	4630	57,09	2801	1276
Společnosti s ručením omezeným	2231	2028	201	9518	2272	5243	55,09	2617	1154
Akciové společnosti	1500	1409	89	14287	7682	3974	27,82	2927	1422
Zemědělská družstva	3276	3136	132	13504	3125	5022	37,19	3280	1616
Ostatní	108	85	23	414	75	164	39,61	110	61
ČR celkem	11516	10719	774	45833	14622	19033	41,53	11735	5529
Podle typu programu:									
Provoz	3822	3611	207	10896	3768	2322	21,31	1219	898
Zemědělec	6890	6389	484	25135	5088	13814	54,96	8726	3686
Služby ²⁾	536	478	58	3793	-44	2794	73,66	1370	616
Restituent	14	13	1	18	0	0	0,00	4	3
Nabyvatel	30	22	8	34	2	34	100,00	0	0
Krajina	2735	2597	125	0	0	0	x	0	0
Mládí	1249	1158	86	0	0	0	x	0	0
Agroregion	1401	1326	74	0	0	0	x	0	0
Krmné obilí	100	98	2	2975	2975	0	0,00	265	202
TOZ	79	73	4	231	82	69	29,87	0	0
Export	45	35	10	2751	2751	0	0,00	151	124
Povodně ³⁾	339	337	1	0	0	0	x	52	0
Půjčky ³⁾	58	51	5	208	208	0	0,00	0	0

¹⁾ Výše poskytnutých dotací představuje celkovou potřebu prostředků na dotaci úroků na úvěry poskytnuté k 31. 12. 1997 až do doby jejich splacení.

²⁾ Snížení zprostředkovaných úvěrů oproti stavu k 31. 12. 1996 bylo způsobeno nerealizovanými úvěrovými obchody.

³⁾ "Povodně" a "Půjčky" nejsou zahrnuty v součtu ČR celkem.

Pramen: Zpráva o činnosti PGRLF za rok 1997 (stav k 31. 12. 1997 - od založení v roce 1994)

Zpracoval: A. Juřica, A. Picková (VÚZE)

Souhrnně lze konstatovat, že:

- dominující postavení mezi programy má program ZEMĚDĚLEC, což je v souladu s prioritním cílem modernizace zemědělství;
- ve struktuře úvěrů podle délky splácení převažují úvěry se splatností nad 3 roky;
- relativně zanedbatelná výše dospělých záruk není v souladu s ekonomickou situací zemědělských podniků; v nejbližších letech lze očekávat rostoucí nároky na likviditu fondu.

Ostatní instituce

Kromě uvedených hlavních institucí se na zajišťování zemědělské politiky podílely další instituce z rezortu MZe ČR a z jiných rezortů. Jejich výčet a orientační finanční zdroje investované na podporu agrárního sektoru jsou uvedeny v následující tabulce.

Další instituce podílející se na zabezpečování zemědělské politiky (mil. Kč)

Instituce	Rezort	Podpora agrárního sektoru			Zaměření podpor
		1996	1997	meziroční index (%)	
PF ČR, SMS	MZe ČR	508	1154	227,17	povodně, nájemné, TOZ, meliorace, vodní toky
Pozemkové úřady	MV ČR	515	562	109,13	pozemkové úpravy
Institut výchovy a vzdělávání MZe ČR	MZe ČR	49	38	77,55	vzdělávání pracovníků rezortu
SVS ČR, SRS, ÚKZÚZ, ČZPI	MZe ČR	42	28	66,67	monitoring cizorodých látek (dotace služeb nad rámec činností ze zákona)
ČMZRB	MPO ČR	175	310	177,14	dotace úroků a garance v rámci podpory malého a středního podnikání v potravinářství ¹⁾
MŽP ČR - SFŽP ČR	MŽP ČR	20	26	130,00	údržba krajiny, vodní toky
GA ČR ²⁾	státní rozpočet	23	22	95,65	zemědělský výzkum

¹⁾ V roce 1997 byla poskytnuta podpora i podnikům postiženým záplavami bez ohledu na jejich velikost (program REKONSTRUKCE).

²⁾ Včetně jiných rezortních grantových agentur (MŠMT ČR, MŽP ČR ad.).

Pramen: různé zdroje

Zpracoval: J. Němec, A. Juřica, O. Štiková, J. Mezera, J. Pražan (VÚZE)

Na zajišťování zemědělské politiky v oblasti trhu a vývozu se v omezeném rozsahu dále podílely Plodinová burza Brno, EGAP a ČEB. Další státní instituty zasahující do zemědělské politiky jsou Licenční komise při MPO ČR, útvary MMR ČR pro realizaci regionální a venkovské politiky a finanční úřady v kompetenci MF ČR.

Zahraniční zdroje

Kromě domácích institucionálních zdrojů se na podporách českého agrárního sektoru podílely v období 1996-97 také zahraniční zdroje prostřednictvím programů zahraniční pomoci (PHARE, FAO ad.). Převážná část této pomoci, jak ukazuje následující tabulka, byla soustředěna na zdokonalení činnosti státní správy a výzkumně servisních činností.

Přehled nejdůležitějších zahraničních pomocí v období 1996-97

Zdroj - Program	Projekt	Příjemce podpory
PHARE ¹⁾	Poradenská jednotka pro zemědělskou politiku	MZe ČR
	Subsektorové politiky podle hlavních komodit	MZe ČR
	Rezortní informační systém	MZe ČR
	Přeshraniční spolupráce mezi ČR a Rakouskem a SRN (PHARE CBC - Cross Border Cooperation)	příhraniční regiony ČR (návrhy projektů OÚ)
FAO	Zlepšení kvality výrobků z ryb při jejich zpracování	VÚRH Vodňany
	Zlepšení kontroly zdraví zvířat - veterinární biotechnologie	SVS ČR
Ostatní	Modelování a analýzy agrárního trhu (zdroje: SRN)	VÚZE, MZe ČR
	Souhrnný zemědělský účet (zdroje: SRN)	ČSÚ, VÚZE
	Obnova venkova (zdroje: Velká Británie)	výzkum, MZe ČR
	British Know-How Fund	vzdělávací instituce

1) Programy PHARE před výběrovým řízením: Vytváření marketingových organizací výrobců; Vytváření národní poradenské služby; Začlenění rostlinolékařské služby do systému EUROPHYT; Harmonizace legislativy s EU

Pramen: Podklady MZe ČR

Zpracoval: T. Rättinger (VÚZE)

Souhrnná rekapitulace finančních transferů do agrárního sektoru

Souhrnná rekapitulace výdajů ze státního rozpočtu a z jiných přímých i nepřímých zdrojů na podporu agrárního sektoru v období 1996-97 je podle hlavních finančních toků (institucí) uvedena v následující tabulce.

Rekapitulace institucionálních výdajů na podporu agrárního sektoru (mil. Kč)

Druh výdaje	1996	1997	Meziroční index (%)
1. Výdaje z rozpočtu MZe ČR celkem	8215	10084	122,8
1.1 Výdaje pro PGRLF	2770	4208	151,9
1.2 Výdaje na subvenční politiku	2592	2374	91,6
1.3 Ostatní výdaje rezortu MZe ČR	2853	3502	122,7
2. Výdaje pro SFTR	1050	960	91,4
Celkem výdaje rezortu MZe ČR	9265	11044	119,2
3. Výdaje z jiných rezortů a zdrojů	1363	1911	140,2
3.1 SFŽP ČR	20	26	130,0
3.2 ČMZR	175	310	177,1
3.3 GA ČR	23	22	95,7
3.4 Pozemkové úřady	515	562	109,1
3.5 Daňové úlevy (bez silniční daně) a odpisy dluhů	630	991	157,3
Celkem výdaje do agrárního sektoru	10628	12955	121,9
Celkem výdaje do agrárního sektoru (bez povodní, učňovského školství, IVV a pozemkových úprav)	8013	8954	111,7

Pramen: Podklady z jednotlivých kapitol části B Zprávy o stavu zemědělství za rok 1997

Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Celkové institucionální výdaje do agrárního sektoru, které lze podle metodiky OECD zahrnout do zdrojů podpor tohoto sektoru, vzrostly v roce 1997 oproti roku 1996 téměř o 12 %. Do těchto výdajů nejsou zahrnovány výdaje na servisní činnosti pro MZe ČR (111 mil. Kč v roce 1996 a 100 mil. Kč v roce 1997), na zemědělské učňovské školství (které v roce 1996 činily 1 622 mil. Kč a 1 593 mil. Kč v roce 1997), na činnosti IVV MZe ČR (49 mil. Kč v roce 1996 a 38 mil. Kč v roce 1997), na pozemkové úpravy (které v roce 1996 dosáhly výše 515 mil. Kč a v roce 1997 výše 562 mil. Kč) a na řešení následků povodní. Na druhou stranu výdaje pro SFTR se týkají jak podpory podniků v agrárním sektoru, tak podpory spotřebitelů.

Na politiku rozvoje venkova vynaložil stát, mimo zdrojů pro rozvoj agrárního sektoru, prostředky z více rezortů (MMR ČR, MŽP ČR, MK ČR). V rámci subvenční politiky MZe ČR byly poskytovány dotace obcím do 5 tis. obyvatel na zásobování pitnou vodou (355 mil. Kč v roce 1996 a 343 mil. Kč v roce 1997).

3. Opatření a podpory v zemědělství

3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu

3.1.1 Podpora cen

Obiloviny

Potravinářská pšenice - zásoby z minulých let

SFTR měl k 1. lednu 1997 na zásobách celkem 90 696 t potravinářské pšenice. SFTR si na jaře roku 1996 od SSHR zapůjčil 146 780 t potravinářské pšenice. Tuto pšenici měl SFTR vrátit ze sklizně roku 1996. Vzhledem k tomu, že SFTR nakoupil pouze malé množství pšenice, rozhodla Rada SFTR, že do skladů SSHR bude zatím vrácena pšenice z mimořádného nákupu 1996 a pšenice z náhrad za nedodané objemy ze sklizně 1995, tj. celkem 15 967 t. Rada SFTR rovněž rozhodla, že pšenice pocházející ze zálohového nákupu 1996 za cenu 3 500 Kč/t a v množství 74 729 t, bude prodána na vnitřní trh mlýnům. Dále doporučila požádat vládu ČR o prodloužení termínu pro vrácení zbývajících zapůjčených pšenice SSHR do 30. 11. 1997, s čímž vláda usnesením č. 89/1997 souhlasila.

Za těchto podmínek bylo SSHR vráceno v prvním pololetí roku 1997 celkem 15 934 t potravinářské pšenice (rozdíl ve výši 33 t byl způsoben povolenými ztrátami). Ze sklizně roku 1997 zbývalo vrátit 130 846 t potravinářské pšenice. Pšenice pocházející ze zálohového nákupu 1996 v množství 74 729 t byla prodána na základě kupních smluv mlýnským subjektům za cenu 4 800 Kč/t. Prodej umožnil vyplatit smluvním pěstitelům doplatek k ceně ve výši 1 006 Kč/t. Celková realizační cena za potravinářskou pšenici ze sklizně roku 1996 tedy činila 4 506 Kč/t.

Celkové tržby za potravinářskou pšenici dosáhly 451 763 tis. Kč. Náklady spojené se skladováním a prodejem potravinářské pšenice byly vykázány ve výši 47 475 tis. Kč.

Potravinářská pšenice a žito - sklizeň roku 1997

Rada SFTR schválila nové „Zásady regulace trhu obilovin ze sklizně 1997“, které zahrnovaly dva způsoby regulace trhu potravinářské pšenice a žita.

Prvním z nich byl intervenční nákup potravinářské pšenice dané kvality za minimální (garantované) ceny odstupňované podle měsíců, tj. od 3 900 Kč/t v období sklizně (do října 1997) až do 4 140 Kč/t (v červnu 1998)¹⁷. Podle zásad by SFTR začal nakupovat za předpokladu, že cena potravinářské pšenice poklesne o více než 5 % pod minimální (garantovanou) cenu.

Intervenční nákup potravinářské pšenice za minimální (garantovanou) cenu se neuskutečnil, protože ceny zemědělských výrobců na volném trhu se pohybovaly nad touto cenou. Pro navrácení zápůjčky potravinářské pšenice do SSHR vypsali SFTR výběrové řízení na nákup potravinářské pšenice a uzavřeli kupní smlouvy na nákup pšenice celkem se 13 subjekty. Na základě kupních smluv uzavřených se subjekty vybranými ve výběrovém řízení a částečně také na Plodinové burze nakoupil SFTR celkem 130 810 t potravinářské pšenice. Nákup se uskutečnil za průměrnou cenu 4 583 Kč/t. Celé množství bylo vráceno SSHR v termínu do 30.11.1997. Na nákladech spojených s nákupem potravinářské pšenice k vrácení do SSHR vynaložil SFTR celkem 637 608 tis. Kč.

Druhý způsob regulace představoval finanční podporu skladování v rámci termínovaných obchodů s potravinářskou pšenicí. Podmínkou bylo, že mlýnský subjekt uzavře dlouhodobou smlouvu s pěstitelem obilovin a na tuto smluvní množství vyplatí v termínu do 30. 4. 1997 pěstiteli zálohu ve výši 3 000 Kč/t s tím, že fyzické plnění smluv proběhne v lednu až červnu 1998. Na uzavřené smlouvy byl SFTR připraven poskytnout podporu termínovaného soukromého skladování potravinářské pšenice a žita, odstupňovanou od 330 Kč/t v lednu 1998 až po 530 Kč/t v červnu 1998. Na základě výběru mlýnských subjektů ve výběrovém řízení byly uzavřeny smlouvy mezi mlýnskými subjekty a pěstiteli. Mlýnské subjekty poskytly zálohu na cenu (3 000 Kč/t) na 187 409 t pšenice a žita v celkové výši 562 mil. Kč. Finanční podpora z prostředků SFTR je vyplácena v prvním pololetí roku 1998 po uskutečnění dodávek.

Situace na trhu s obilovinami v roce 1997 byla do značné míry ovlivněna záplavami na Moravě a v severovýchodních Čechách, v jejichž důsledku se nenaplnily předpovědi o velkých přebytcích. V některých (zaplavených) oblastech se dokonce projevil nedostatek potravinářských obilovin. Tento stav ovlivnil vývoj cen.

¹⁷ Garantované (minimální) ceny všech regulovaných komodit jsou uvedeny v tabulce B3.1/01.

Cena potravinářské pšenice v žádném období neklesla pod stanovenou minimální (garantovanou) cenu, a proto nebyly intervenční nákupy zahájeny. Zvyšování ceny potravinářské pšenice do určité míry ovlivnil i nezbytný nákup SFTR za cenu 4 500 - 4 600 Kč/t do zásob SSHR. Vývoj spotřebitelských cen navazujících potravinářských výrobků se v roce 1997, po předchozím celoročním růstu v roce 1996, stabilizoval.

Krmné obilí ze sklizně 1997

V roce 1997 byl v rámci PGRLF zaveden program KRMNÉ OBILÍ. Podstatou podpory byla dotace úroků bankovních úvěrů, které vybrané nákupní organizace obdržely na zálohový nákup krmného obilí ze sklizně 1997 (za podmínky poskytnutí výrobcům 3 000 Kč/t zálohové ceny do 30. 4. 1997, do celkového limitu 1 mil. t obilí). Celkem bylo v roce 1997 vyplaceno 202 mil. Kč dotací úroků.

Bramborový škrob

Vzhledem k nadprodukcí brambor ze sklizně 1996 schválila Rada SFTR dne 16. 12. 1996 subvencování vývozu bramborového škrobu v množství do 6 tis. t (tj. asi 33 tis. t brambor) z jarní kampaně. Vývozní subvence byla schválena ve výši 5 500 Kč/t s podmínkou, že příslušný výrobce bramborového škrobu nakoupí na 1 t vyváženého škrobu 5,5 t brambor za minimální cenu 1 500 Kč/t (bez DPH, při škrobnatosti 14 %). Na tomto základě bylo vypsáno výběrové řízení pro výrobce bramborového škrobu a jeho modifikací. Do výběrového řízení se přihlásily tři škrobárny s požadavkem na vývoz 6 tis. t. Celkový subvencovaný vývoz bramborového škrobu a jeho modifikací za rok 1997 činil 5 965 t a subvence činila 32 808 tis. Kč.

Po ukončení škrobářenské kampaně 1997/98 v důsledku stále vysokých zásob bramborového škrobu a jeho nízké světové ceny rozhodla Rada SFTR 16. 2. 1998 o pokračování subvencovaného vývozu bramborového škrobu a výrobků z něj ve výši 8 tis. t, v celkové hodnotě subvencí 44 mil. Kč a s termínem vývozu do 31. 8. 1998.

Mléko, máslo a mlékářenské výrobky

Po stagnaci domácí produkce mléka v letech 1995-96 došlo v roce 1997 k prudkému poklesu stavu dojnic. Navíc se v roce 1997 nepodařilo dostatečně zvýšit

užitkovost dojníc, která meziročně vzrostla pouze o 1,5 %. Důsledkem byl klesající objem celkové produkce mléka (oproti roku 1996 o více než 11 %), avšak při stoupající tržnosti (z 83 % v roce 1996 na téměř 90 % v roce 1997). Celkové téměř 5% snížení dodávek mléka do mlékáren se v roce 1997 projevilo snížením výroby másla a sušeného mléka určených především pro vývoz.

Objem přebytků mléka v roce 1997 činil 705 mil. litrů, což v přepočtu na tučnost 3,6 % představuje 785 mil. litrů mléka. V rozdělení na jednotlivá čtvrtletí roku byly do regulace zařazeny následující objemy mléka o tučnosti 3,6 %:

1. čtvrtletí	175 mil. l	3. čtvrtletí	217 mil. l
2. čtvrtletí	234 mil. l	4. čtvrtletí	159 mil. l

Na základě výběrového řízení na subvencovaný vývoz mlékárenských výrobků (kromě másla) a po posouzení závazných přihlášek na subvencovaný vývoz másla představovaly uvedené objemy přebytku mléka v rámci uzavřených smluv následující množství a sortiment mlékárenských výrobků:

máslo	21 624 t	bílé sýry	8 965 t
sušené mléko	14 750 t	tvrdé sýry	4 567 t
kondenzované mléko	1 736 t		

Celkově bylo SFTR na regulaci trhu mléka vynaloženo 1 112 140 tis. Kč. Z této částky bylo 94 008 tis. Kč použito na úhradu vývozních subvencí ze skluzu z roku 1996. Na subvence vývozu bylo v roce 1997 vynaloženo 1 018 132 tis. Kč.

Subvence byly v roce 1997 poskytovány odděleně na subvencovaný vývoz másla a subvencovaný vývoz ostatních mlékárenských výrobků. Pro máslo byly určeny vždy zálohové subvence, přičemž zálohová subvence byla po skončení daného období přehodnocena a vypořádána. Subvencovaný vývoz ostatních mlékárenských výrobků byl uskutečňován na základě výběrového řízení, kde základním kritériem výběru byla subvence, přepočítaná na litr mléka o tučnosti 3,6 %.

**Subvence SFTR poskytnuté na vývoz másla
a ostatních mlékárenských výrobků v roce 1997**

Čtvrtletí	Subvence na máslo (Kč/t)	Subvence na mléko (Kč/l)
1.	41910	1,2710
2.	40970	1,4093
3.	31840	1,2740
4.	20730	0,9939

Pramen: SFTR

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

Průměrná sazba subvence na veškerý sortiment včetně másla, přepočtená na jeden litr mléka o tučnosti 3,6 %, za celý rok 1997 činila 1,425 Kč/l.

Jatečný skot

Počátek roku 1997 byl charakterizován nadprodukcí jatečného skotu, která se projevila hromaděním jatečných zvířat u zemědělců a zásob masa a masných výrobků u zpracovatelů. Přebytky produkce vedly následně k poklesu cen o 8,5 %. Podle bilance nabídky a poptávky byl očekáván reálný přebytek ve výši 12 tis. t ž. hm. jatečného skotu.

S cílem zotavit ceny zemědělských výrobců rozhodla Rada SFTR o zařazení jatečného skotu do regulace trhu v roce 1997 a schválila poskytnutí subvencí pro vývoz jatečného skotu, hovězího masa a vybraných masných výrobků na celkem 10 tis. t ž. hm. při stanovení minimálních (garantovaných) cen placených zemědělcům. Smlouvy na subvencovaný vývoz byly uzavřeny s 12 vývozci. Skutečně bylo v přepočtu na živou hmotnost vyvezeno 10 469 t a na subvence bylo vynaloženo 129 006 tis. Kč. Subvencovaným vývozem se podařilo nadprodukcí domácí suroviny odčerpat, čímž se vytvořily podmínky pro růst cen jatečných zvířat, aniž by bylo ohroženo zásobování domácího trhu.

Ostatní komodity - komodity s podporou PGRLF

V roce 1997 zavedl PGRLF program EXPORT. Podstatou podpory je dotace úroků (10 procentních bodů úrokové sazby) u úvěrů, poskytnutých bankami vývozním podnikům na sjednané exportní smlouvy (mimo smluv se SR) u těchto komodit (v závorce jsou uvedeny limity podpory): cukr (100 mil. Kč na 115 tis. t), násadová vejce a drůbež (20 mil. Kč), semena hořčice, máku, margarín a rostlinné oleje (50 mil. Kč; navíc u olejů z řepky s podmínkou, že bylo použito 70 % domácí

suroviny a minimální cena uhrazená výrobci řepky dosáhla 6 000 Kč/t), slad (150 mil. Kč na 175 tis. t), ovoce a zelenina a výrobky z nich (70 mil. Kč) a výrobky ze lnu (20 mil. Kč). Celkem bylo v roce 1997 poskytnuto 124 mil. Kč dotací úroků.

Souhrnné výdaje na regulaci trhu

Rozsah regulace trhu prostřednictvím SFTR podle výrobků v letech 1993-97 ukazují Tabulky B3.1/02 a B3.1/03. Rekapitulace výdajů na regulaci trhu vynaložených prostřednictvím SFTR a PGRLF v období 1996-97 je uvedena v následující tabulce.

Výdaje na regulaci trhu (mil. Kč)

Výdaje	1996	1997
Výdaje na regulaci trhu - SFTR celkem	3047	2078
- export mléčných výrobků	1126	1112
- regulace trhu obilovin ¹⁾	1921	804
- export jatečného skotu	0	129
- export škrobu	0	33
Výdaje PGRLF na regulaci trhu celkem	0	326
- program KRMNÉ OBILÍ	0	202
- program EXPORT	0	124
Celkem čisté výdaje na regulaci trhu	3047	2404
- podpora exportu	1629	1398
- podpora vnitřního trhu	1418	1006

1) Včetně nákladů na správní výdaje SFTR.

Pramen: SFTR

Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE)

3.1.2 Opatření v oblasti zahraničního obchodu

Přístup na trh

Celní tarify

V roce 1997 byl uplatňován celní tarif v souladu s režimem notifikovaným ve WTO. GŘ cel snížilo automaticky cla podle pravidel obsažených v Dohodě o zemědělství UK GATT a na základě celního sazebníku na rok 1997, schváleného nařízením vlády č. 301/1997 Sb., ze dne 4. 12. 1996.

Tarifní kvóty

Pro umožnění minimálního a běžného přístupu na domácí trh třetím zemím otevřela ČR v roce 1997 celkem 31 smluvních celních kvót, z toho 26 kvót se

sníženou celní sazbou a 5 kvót s nulovou celní sazbou. Rozhodující část dovozů zemědělských a potravinářských výrobků zahrnutých do těchto a ostatních upravených množstevních omezení byla realizována v rámci zmíněných smluvních celních kvót nebo kvót vyplývajících z preferenčních dohod o zónách volného obchodu.

Základní seznam smluvních tarifních kvót, který je dán závazky ČR ve WTO, byl tvořen v podstatě stejnými komoditami jako v roce 1996. V řadě případů (živé ovce a kozy, solené, sušené nebo uzené hovězí, koňské a skopové maso, kysané mléčné výrobky, pšeničný, kukuřičný a bramborový škrob, slunečnicový olej, glukóza, margarín a ostatní jedlé rostlinné a živočišné tuky, melasa, těstoviny, limonády, pivo, destiláty) nedošlo k žádné meziroční změně množstevních dovozních kvót. Rovněž u většiny dalších komodit byl zaznamenán malý meziroční nárůst dovozních kvót (chovný a jatečný skot, hovězí maso, chovná a jatečná prasata, vepřové maso, drůbeží maso, sušené mléko, máslo, konzumní brambory a brambory k výrobě škrobu, vinné hrozny, řepkový olej, zmrzlina, nedenaturovaný etylalkohol).

Pro zlepšení přístupu na trh byly vládou ČR u vybraných položek tarifní kvóty meziročně značně zvýšeny (u semene řepky o 38 tis. t a u slunečnicových semen o 13,3 tis. t). Naproti tomu nová bezcelní kvóta byla zavedena na dovoz 340 t semen cukrové řepy a píce. K výraznému meziročnímu poklesu dovozní celní kvóty, avšak v rámci závazků vůči WTO, naopak došlo u vína.

Zmíněné kvóty byly v roce 1997 plně vyčerpány u živého skotu, hovězího masa, živých prasat a vepřového masa, živých ovcí a skopového masa, čerstvých hroznů, slunečnicového oleje, těstovin, lihovin, drůbežího masa, bramborového škrobu, semen cukrové řepy a píce, glukózy a zmrzliny.

Stejně jako v roce 1996 byly i v roce 1997 pro obiloviny otevřeny smluvní dovozní kvóty s nulovým clem, aby se usnadnil jejich potřebný dovoz. Na tyto kvóty bylo dovezeno v 1. pololetí roku 1997 celkem 449,3 tis. t a ve druhém pololetí 20,1 tis. t. Po sklizni 1997 byly tyto kvóty uzavřeny.

Importní licence

Vyhláškou MPO ČR č. 115/1997 Sb., ze dne 7. 5. 1997 o podmínkách úředního povolení k dovozu a vývozu zboží a služeb byl u dovozu zemědělských a

potravinářských komodit v rámci automatických licencí k monitorování dovozních aktivit, stanoven seznam zboží podléhajícího licenčnímu řízení. Jednalo se zejména o chovný a jatečný skot, hovězí a vepřové maso, mléko a mléčné výrobky, drůbeží vejce, obilí, pšeničnou mouku, brambory, zelí, jablka, semena řepky a řepkový olej, škrob, margaríny, tuky a oleje živočišného a rostlinného původu, cukr a glukózu, těstoviny, melasu, nealkoholické nápoje, etylalkohol, droždí, jablečnou šťávu apod. Byl rovněž vyhlášen seznam zvlášť nebezpečných jedů, omamných a psychotropních látek rostlinného původu podléhajícího licenčnímu řízení při dovozu a vývozu.

Ostatní opatření k přístupu na domácí trh

Jako reakce na zhoršující se obchodní bilanci státu byla v 1. pololetí 1997 zavedena dovozní depozita na většinu dovážených zemědělských a potravinářských komodit (vyhlášky MPO ČR č. 90/1997 Sb. a č. 102/1997 Sb.). S ohledem na přijetí dalších opatření, především uvolněním pevného kurzu koruny, účinnost dovozních depozit byla podstatně snížena a proto byla ve druhém pololetí zrušena.

Podle zákona č. 252/1997 Sb. (zákon o zemědělství) lze na dovoz vybraných komodit uvedených v příloze zákona (např. na skot, prasata, chovné a jatečné ovce, maso, škrob, brambory, řepkové semeno, vinné hrozny, víno a etylalkohol apod.) uplatnit zvláštní ochranná opatření formou dodatečného cla. Na ostatní zemědělské výrobky a potraviny lze uplatnit nouzová opatření podle Dohody o zřízení WTO. V roce 1997 však nebyla tato možnost využita, protože podmínky uplatnění dodatečného cla nebyly naplněny.

K dalším opatřením upravujícím přístup na domácí trh patří zákon č. 16/1997 Sb. (a vyhláška č. 82/1997 Sb.), regulující mezinárodní obchod s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin. Dále je to vyhláška MZe ČR č. 83/1997 Sb. (proti zavlékání škodlivých organizmů).

V roce 1997 byly uplatněny zákazy některých dovozů z titulu nesplnění veterinárních nebo fytosanitárních standardů ČR. Jednalo se např. o zákaz dovozu prasat z Nizozemska (mor prasat), hovězího skotu z Velké Británie a brambor z EU (neošetření brambor v ČR uznanými chemickými přípravky). Naopak EU uplatnila zákaz vývozu brambor z ČR do EU z důvodu napadení kroužkovitostí.

Opatření k podpoře vývozu

Exportní subvence a další exportní podpory

Přímé exportní subvence ve výši 1 274 mil. Kč byly v roce 1997 použity prostřednictvím SFTR u vývozu přebytků mléčných výrobků, hovězího masa a škrubu (viz kap. B.3.1.1). Exportní podpory byly rozšířeny na pojišťování exportních úvěrů a dotace úroků u bankovních úvěrů při vývozu vybraných komodit prostřednictvím PGRLF v rámci programu EXPORT. V rámci tohoto programu, na který PGRLF vynaložil 124 mil. Kč, bylo vyvezeno zboží za 2,8 mld. Kč. S platností od 1. 4. 1997 zavedl EGAP úpravu pojistných sazeb pro pojišťování teritoriálních a kombinovaných úvěrových rizik. Význam EGAP i České exportní banky pro podporu agrárního vývozu byl v roce 1997 zanedbatelný. Závazky vůči WTO v oblasti přímého subvencování exportu byly v roce 1997 dodrženy.

Exportní licence

Systém přidělování licencí a množstevních limitů zajišťuje Licenční správa MPO ČR na základě závěrů mezirezortní licenční komise. V zájmu ochrany domácích spotřebitelů trvalo pozastavení vydávání licencí na vývoz pšenice a souřeže, pšeničné mouky a sladovnického ječmene i v 1. pololetí 1997. S platností od 1. 4. 1997 byla navíc zavedena množstevní omezení na export žita, ovsa a řepkových pokrutin.

Na základě vyhlášky MPO ČR č. 115/1997 ze dne 7. 5. 1997 nabyl účinnosti nový seznam zboží podléhajícího licenčnímu řízení při vývozu se stanovenými množstevními omezeními, která se však mohou měnit podle situace na vnitřním trhu. Jde o vybrané kategorie živého skotu a prasat, druhy hovězího a vepřového masa, a dále o sušené a kondenzované mléko, obiloviny, pšeničnou mouku, zpracovaná obilná zrna, slad, semena řepky a slunečnice, chmel, cukr, melasu, etylalkohol, otruby a vedlejší mlýnské produkty, řepkové pokrutiny a šroty. Od 12. 6. 1997 byly např. otevřeny licence na vývoz 50 tis. t pšenice a 50 tis. t pšeničné mouky. V rámci přidělených neautomatických vývozních licencí s množstevním omezením byl zaznamenán největší zájem o vývoz sušeného mléka, chmelu, sladu, cukru a živého skotu.

Bilaterální a regionální obchodní dohody

Evropská dohoda (ED)

Preferenční celní kvóty pro dovoz zboží ze zemí EU nad rámec Evropské dohody byly otevřeny až začátkem října na základě nařízení vlády ČR č. 247/1997 Sb., tzv. Autonomní opatření, ze dne 27. 8. 1997. Preferenční sazby cla byly stanoveny pro dovoz 500 t sušeného mléka, 7 500 t brambor k výrobě škrobu a konzumních brambor, 1 000 t rajčat (od 1. 6. do 31. 10. 1997), 200 t živočišných a 500 t rostlinných tuků a olejů a nulové sazby cla pro dovoz 500 t lněného oleje a 500 t ostatních rostlinných tuků a olejů. U řady dalších komodit (vybrané druhy neochucených mlékárenských výrobků, sušená vejce bez skořápek, resp. sušené žloutky, stromy, zákrsky, keře, podhoubí a některé druhy řezaných květín, sadbové brambory, vybrané druhy čerstvé a zpracované zeleniny a ovoce, kukuřice k setí, loupaná podzemnicová jádra, hořčičná semena, kokosový olej a některé přípravky pro výživu zvířat) byly stanoveny preferenční celní sazby bez množství omezení. Toto nařízení pozbylo platnost 31. 12. 1997.

Dnem 3. dubna 1997 vstoupilo v platnost Rozhodnutí č. 1/97 Rady přidružení ČR/EU o změně cel na tzv. zpracované zemědělské výrobky. Toto Rozhodnutí nahrazuje tabulku II Protokolu č. 3 Evropské dohody.

Zmíněné úpravy ED, spočívající v doplnění koncesí na vybrané agrární komodity a ve změně cel na tzv. zpracované zemědělské výrobky, zohledňují rozšíření EU, závěry Uruguayského kola GATT a závazky ČR v rámci ED.

V roce 1997 byl připraven Protokol k ED, týkající se sanitárních a fytosanitárních opatření (vzájemného uznávání certifikátů) a opatření na ochranu zvířat v obchodu. Dále se jedná o Dohodu týkající se určitých úprav v obchodu živým hovězím skotem, Dohodu o reciproční ochraně a kontrole vín, aromatizovaných vinných nápojů a lihovin, a také o Dohodu o recipročním stanovení tarifních kvót pro některá vína.

Využívání koncesí v rámci Evropské dohody lze ze strany ČR sledovat pouze u čerpání preferenčních kvót při dovozu. U vývozních preferenčních kvót není zatím uplatňován účinný obslužný systém kontroly jejich naplňování.

Středoevropská dohoda (CEFTA)

V rámci dohody CEFTA zůstal v roce 1997 v platnosti nový systém preferenčních cel, zavedený začátkem roku 1996. Tento systém je uplatňován v rámci tří seznamů zemědělských a potravinářských výrobků, s rozdílnými úpravami celních sazeb. CEFTA se k 1. 7. 1997 rozšířila o Rumunsko, které převzalo platný systém preferencí u položek s nulovými celními sazbami (s výjimkami do 1. 1. 1999 se sníženým celním zatížením). Byly však dohodnuty nové koncese, resp. došlo k rozšíření stávajících koncesí. Obchod koncesovanými komoditami se Slovenskem byl v roce 1997 realizován na dvoustranné bázi.

Celní unie se SR

Bariéry vzájemného agrárního obchodu se Slovenskem uplatňované v roce 1996 (10% dovozní přírážka ze slovenské strany a slovenské certifikáty na některé dovážené výrobky), byly začátkem roku 1997 sníženy. SR změnila od 1. 1. 1997 sazbu dovozní přírážky na nulu, avšak tato přírážka byla vyhláškou MF SR č. 197/1997 ze dne 21. 7. 1997 opětovně zvýšena na 7 %. Celní unie byla v roce 1997 spojena ze strany SR s uplatňováním množstevních omezení na dovoz z ČR u piva a nealkoholických nápojů. V roce 1997 platila i nadále vzájemná dohoda na zabránění vývozu obilovin do třetích zemí.

Ostatní obchodní dohody

Do doby vstupu Rumunska do CEFTA byla uplatňována v obchodě mezi ČR a Rumunskem dohoda o oblasti volného obchodu. Na základě dohod o volném obchodu se uskutečňoval v roce 1997 obchod zemědělskými výrobky rovněž s Bulharskou republikou, Lotyšskem a Estonskem. Obdobné dohody vstoupily v platnost 1. 1. 1997 s Litevskou republikou a Izraelem. V rámci bilaterálních dohod o oblasti volného obchodu mezi zeměmi EFTA a ČR vstoupila dnem 1. 1. 1997 v platnost dohoda s Lichtenštejnskem. V rámci zmíněných dohod byl sjednán poměrně malý počet a objem koncesí a preferenčních kvót.

3.1.3 Opatření k řízení nabídky

V roce 1997 nebyla uplatňována žádná opatření k přímé regulaci (resp. omezování) nabídky. Nepřímá opatření, která působila na zvyšování nabídky

(podpora masného typu skotu v horších podmínkách, podpora chovu včel a podpora pěstování lnu), jsou uvedena v kap. B.3.3.

3.1.4 Opatření ovlivňující poptávku

V letech 1996 a 1997 nebyla uplatňována žádná specifická opatření, která by přímo ovlivňovala spotřebitelskou poptávku po potravinách. Spotřebitelské ceny byly nepřímo ovlivňovány celními sazbami.

V ČR bylo v letech 1993-95 vynaloženo 721,5 mil. Kč na podporu tzv. Oleoprogramu, tj. na výstavbu kapacit umožňujících zpracování ročně až 200 tis. t řepkového semene na metylester řepkového oleje, určeného k výrobě biopaliv pro vznětové motory. V roce 1997 bylo vyrobeno 27,6 tis. t metylesterů, což představuje zatím pouhé 44 % využití kapacit. Úlevy na spotřební dani pro výrobce bionafty (8 340 Kč/t), které v roce 1997 dosáhly přibližně 537 mil. Kč, lze považovat za nepřímou podporu zpracovatelům bionafty v ČR. Stejný druh podpory ve výši asi 110 mil. Kč představuje snížená sazba DPH u metylesteru řepkového oleje.

3.2 Podpory cen vstupů

V roce 1996 a 1997 šlo o opatření úvěrové a grantové politiky. Nejdůležitějším nástrojem úvěrové politiky je PGRLF, poskytující farmářům garance na bankovní úvěry a dotace úroků. V roce 1997 byla vyplacena dotace části úroků v rámci všech programů PGRLF ve výši 2,7 mld. Kč.

Dalším nástrojem úvěrové politiky jsou návratné finanční výpomoci z let 1991-93, které stát poskytl zemědělcům zejména na zahájení podnikání, a u nichž je podpora tvořena nezaplaceným (resp. značně sníženým) úrokem z dosud nesplacené částky výpomoci (celkem 725 mil. Kč nezaplacených úroků v roce 1997). Navíc v roce 1997 došlo k úpravám splátkových kalendářů a k odepsání 50 % těchto půjček (resp. 30 % v případě jejich nesplácení), což představuje formu přímých subvencí. Z celkové částky výpomocí 6,5 mld. Kč a po odečtení splátek ve výši 1,3 mld. Kč poskytl stát příjemcům výpomocí bonifikaci ve výši 170 mil. Kč, z toho v roce 1997 zhruba 164 mil. Kč.

Třetím nástrojem v této oblasti je dotační politika MZe ČR, v jejímž rámci jsou poskytovány podpory ve formě grantů na specifické investiční akce v zemědělství (vinice, chmelnice, sady, zalesňování - celkem 92 mil. Kč v roce 1997).

Kromě uvedených podpor Pozemkový fond v roce 1996 a 1997 umožnil odložit splátky za privatizovaný státní zemědělský majetek, za provozní úvěry fondu a za staré úvěry v Konsolidační bance na zásoby. Toto opatření se týká pouze privatizovaných farem v oblastech, kde úřední cena půdy nepřesahuje 55 tis. Kč/ha. Dále fond poskytl dotace úroků na staré úvěry na zásoby.

Jednotlivá opatření v této oblasti, včetně jejich kvantifikace, jsou uvedena v následující tabulce.

Podpory vstupů do zemědělství v roce 1996 a 1997 (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1996	1997
Garance úvěrů a dotace úroků úvěrů PGRLF	Úvěry na investice i na provoz	Farmy s více než 50 % příjmů ze zemědělství, podnikatelský záměr (projekt) akceptovaný bankou a odsouhlasený PGRLF, zapojení alespoň do jednoho z programů PGRLF.	1 819	2 702
Dotace úroků u návratných výpomocí	Návratné finanční výpomoci z let 1991-93	Farmy - příjemci návratných finančních výpomocí v období 1991-93. Zůstatek výpomocí je úročen 2 %.	727	725
Dotace za odepsané návratné výpomoci	50 % (resp. 30 %) odepsání výpomocí z let 1991-93	Farmy - příjemci návratných finančních výpomocí v období 1991-93. Bonifikace na základě vyhlášky MF ČR z 12. 12. 1996.	0	164
Granty na zalesňování, obnovu vinic, chmelnic a sadů	1996 a 1997: dotační tituly 1.A, 1.B	Zalesňování: žádost vlastníka půdy, zalesňovací projekt, odsouhlasený úřadem pro ochranu půdy, dotace na 1 sazenici (6 - 7 Kč). Obnova vinic, chmelnic a sadů: žádost farmy, projekt obnovy. V roce 1996: granty až 250 tis. Kč/ha pro vinice a nové chmelnice, až 100 tis. Kč/ha pro sady a obnovené chmelnice. V roce 1997: dosazování chmelnic 100 tis. Kč/ha, výstavba nových chmelnic a vinic 250 tis. Kč/ha, obnova sadů 80 tis. Kč/ha.	119	92
Dotace úroků na staré úvěry	PF ČR	Zemědělské podniky s úvěry na TOZ.	36	100
Úlevy na nájemném	PF ČR: 90 % úlevy nájemného za státní půdu	Privatizované farmy s pronajatou státní půdou a s úřední cenou půdy do 55 tis. Kč/ha.	92	92
Celkem			2 793	3 875

3.3 Přímé platby

V roce 1996 a 1997 byly uplatňovány v zemědělské politice přímé platby, které jsou uvedeny v následující tabulce.

Hlavní součástí přímých plateb jsou úhrady za údržbu krajiny. Po zkušenostech z předchozích let byly tyto platby v roce 1997 poskytovány pouze zemědělským podnikům (viz podmínka minimálního počtu DJ/ha). Mezi přímé platby jsou zařazovány také podpory výroby vybraných komodit, významné zejména u masného typu skotu. V důsledku rozpočtových omezení byly v průběhu roku 1997 podpory masného typu skotu sníženy. Nestabilita podpor vyvolala protestní akci dotčených zemědělců.

Přímé platby (mil. Kč)

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1996	1997
Platby za údržbu krajiny	1996 a 1997: dotační titul 1.C.	1996: požadavek farmy s hustotou zvířat menší než 1 DJ/ha; platba na ha za údržbu travních porostů (pasením, sečením) v katastrech, kde úřední cena půdy není větší než 31 tis. Kč/ha (platba 3 300 Kč/ha) nebo v katastrech, kde úřední cena půdy je podle nové vyhlášky k cenám půdy větší než 31 tis. Kč/ha, ale nebyla větší než 28 tis. Kč/ha v roce 1995 (platba 3 tis. Kč/ha). 1997: dtto 1996 s těmito rozdíly: úřední cena půdy v katastrech nesmí překročit 35 tis. Kč/ha a žadatel musí být chovatelem hospodářských zvířat (minimálně 0,15 DJ/ha). Sazby: 3 300 Kč/ha při ceně půdy do 31 tis. Kč/ha včetně a 2 500 Kč/ha u ostatních žadatelů.	1 452	1 669
Podpora masného typu skotu v horších podmínkách	1996 a 1997: dotační titul 1.E.	1996: požadavek farmy v katastrech, kde úřední cena půdy je menší než 50 tis. Kč/ha; platba za ks při konverzi dojnic na pastevně chované krávy bez tržní produkce mléka (4 tis. Kč/ks) a za odchované tele masného typu pocházející z uvedených krav (3 tis. Kč/tele). 1997: dtto 1996, avšak prioritně pro farmy v katastrech s úřední cenou půdy ne větší než 20 tis. Kč/ha; přípouštěcí býk musí být licencovaný a počet chovaných krav a prvotetek min. 5 ks.	355	278
Podpora chovu včel	1996 a 1997: dotační titul 1.D.	Požadavek chovatele včel, platba na 1 včelstvo: 120 Kč v roce 1996, 150 Kč v roce 1997. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	64	76
Podpora pěstování lnu	1997: dotační titul 1.F.	Platba 3 tis. Kč/ha sklizňové plochy, za podmínky užití uznaného osiva a uzavřené smlouvy s odběratelem.	0	6
Programy MŽP ČR	MŽP ČR	Programy „Revitalizace říčních systémů“ a „Péče o krajinu“.	20	26
Celkem			1 891	2 055

3.4 Obecné služby

V roce 1996 a 1997 poskytl stát zemědělcům bezplatné (obecné) služby, jejichž hlavní část, která vstupuje do výpočtu ukazatele EPS, je uvedena v následující tabulce.

Výdaje státu na obecné služby pro zemědělské podniky rok od roku klesají. Hlavní příčinou je výrazný pokles výdajů na genetiku (v roce 1997 došlo ke zrušení dotací na nákupy zvířat) a na ochranu zdraví rostlin a zvířat. Výdaje na poradenství jsou nevýznamné; rozvoj informatiky pro podnikatelskou sféru nebyl v letech 1996-97 podporován vůbec.

Obecné podpory zemědělství (mil. Kč)

Veřejná služba	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1996	1997
Výdaje na ochranu zdraví rostlin a zvířat	1996: dotační tituly 3.A.a 3.B. 1997: dotační titul 3 (jen pro rostliny)	1996: Zdraví zvířat: žádost chovatele, plán ozdravení pro vybrané choroby; subvence až do výše 50 % nákladů na ozdravení. Zdraví rostlin: žádost farmy odsouhlasená rostlinolékařským úřadem - dokument o vyhlášení karanténního pásma a o ohniscích výskytu nebezpečných organismů; subvence až do výše 60 % nákladů na ozdravení. 1997: jen podpora biologické ochrany rostlin a množení ovocných dřevin (rezistence k virovým chorobám).	141	13
Výdaje na genetiku	1996: rozpočet MZe ČR 1996 a 1997: dotační tituly 2.A. a 2.B. a 2.V. + Národní program konzervace	Dotace na investice a provoz spojený s vývojem a udržováním genetiky rostlin a zvířat. V roce 1997: vč. ochranných pásem; zrušení dotací na nákupy zvířat. Národní program konzervace a využití genofondu rostlin, hospodářských zvířat a mikroorganismů (45 mil. Kč v roce 1996 a 48 mil. Kč v roce 1997).	490	288
Výdaje na výzkum	1996 a 1997: výdaje MZe ČR + NAZV + GA ČR	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	434	440
Výdaje na poradenství a vzdělávání dospělých	1996 a 1997: výdaje MZe ČR	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného Agrární komorou a zajišťovaného také soukromými firmami.	21	13
Výdaje na monitoring cizorodých látek	1996 a 1997: výdaje ČZPI, SVS ČR, SRS a ÚKZÚZ	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost. Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství (1997: 300 tis. Kč).	42	28
Výdaje na propagaci	1996 a 1997: výdaje MZe ČR	Výdaje MZe ČR na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	10
Výdaje na	1996 a 1997:	Výdaje uvedených institucí na tyto aktivity.	95	104

údržbu melioračních zařízení	výdaje PF ČR, SMS a MZe ČR			
Celkem			1 233	896

3.5 Daňová politika

V roce 1997 byly novelizovány některé daňové zákony. V novele zákona o daních z příjmů je nejpodstatnější snížení daňového zatížení v souvislosti s příjmovými pásmy u fyzických osob (viz novela č. 316/1996 Sb. ze dne 13. 12. 1996 s účinností od 1. 1. 1997) a konec časového rozlišení v jednoduchém účetnictví (viz novela č. 210/1997 Sb. ze dne 31. 7. 1997 s účinností od 3. 9. 1997). V novele č. 203/1997 Sb. ze dne 30. 7. 1997 k zákonu o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí je obsaženo rozšíření osvobození od daně v případě prvního převodu vlastnictví nemovitého majetku mezi osobami blízkými při vypořádání majetkových vztahů a nároků v družstvech.

Na základě zákona č. 61/1997 Sb., o lihu a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, a zákona ČNR č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů (zákon o lihu), dochází ke změně a doplnění zákona ČNR č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, a to pro zdanění lihu a lihovin. Tyto změny upřesňují pravidla pro výrobce a dovozce lihu a lihovin.

Orientační údaje k daňovému zatížení zemědělských podnikatelských subjektů v letech 1996 a 1997, zjištěné na základě výsledků výběrového šetření v rámci sítě testovacích podniků, jsou uvedeny v následující tabulce.

Daňové zatížení zemědělských podniků (Kč/ha z. p.)

Zemědělské podniky	1996	1997	Meziroční index (%)
Podnikatelské subjekty právnických osob	449	449	100,0
Podnikatelské subjekty fyzických osob	929	1003	108,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

V roce 1997 vykázali respondenti podniků fyzických osob ze sítě testovacích podniků vyšší zatížení majetkovými daněmi na 1 ha z. p. oproti respondentům podniků právnických osob. V meziročním srovnání došlo u respondentů podniků

fyzických osob ke zvýšení majetkových daní v přepočtu na 1 ha z. p. o 8 % (Tabulka B3.5/01 a B3.5/02).

Specifické daňové úlevy, které se projevily v ekonomice zemědělství v roce 1997:

- a) osvobození od daně z pozemků po dobu pěti let pro vlastní půdu užívanou SHR (toto opatření je platné do roku 1997 včetně a představuje asi 10 mil. Kč/rok);
- b) možnost odpočtu ztráty zemědělských podnikatelských subjektů od základu daně z příjmu (7 let, počínaje rokem následujícím po roce, ve kterém byla ztráta zjištěna);
- c) snížení silniční daně o 25 % pro speciální zemědělská vozidla (vozidla rostlinné výroby), což činí zhruba 75 mil. Kč/rok.

4. Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru

Podpora zpracovatelů byla v roce 1997 obdobně jako v roce 1996 zajišťována následujícími opatřeními:

- podporou rozvoje malého a středního podnikání a výjimečně podporou podniků postižených záplavami prostřednictvím programů ČMZRB v kompetenci MPO ČR; jde o cenové zvýhodnění záruk a o dotace úroků;
- návratnými finančními výpomocemi pro výstavbu kapacit na zpracování metylesteru řepkového oleje, které byly poskytnuty v období 1992-95 v celkové výši 721,5 mil. Kč (dotace ve formě nehrazených úroků ze zůstatku finanční výpomoci);

specifickými daňovými zvýhodněními: uplatnění nižších sazeb spotřebních daní pro malé nezávislé pivovary (do výstavu piva 200 000 hl včetně); pro výrobce metylesteru řepkového oleje se uplatňuje 5% DPH; pro výrobce bionafty směsné se uplatňuje nulová spotřební daň a 5% DPH a dále vratka spotřební daně na ropné produkty použité při výrobě bionafty směsné.

Přehled a kvantifikace hlavních opatření v roce 1996 a 1997 jsou v následující tabulce.

Opatření k podpoře zpracovatelského průmyslu (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	1996	1997
Dotace úroků u bankovních úvěrů prostřednictvím ČMZRB a cenové zvýhodnění záruk	1996 a 1997: programy ČMZRB pro malé a střední podnikání a výjimečně podpora podniků postižených záplavami	Nezemědělská výroba, podnikatelský záměr akceptovaný bankou a odsouhlasený ČMZRB (s možností získat i bankovní garanci), realizace záměru v ČR.	175	310
Dotace úroků u návratných výpomocí pro výrobu bionafty z dosud neuhrazené výše podpory	Pouze do roku 1995: dotační titul 1.E	Na výstavbu kapacit na zpracování řepky na bionaftu.	82	88
Daňová zvýhodnění pro malé nezávislé pivovary	Snížená spotřební daň	Pouze pro malé pivovary (s vymezeným maximálním objemem roční produkce 200 tis. hl piva).	100	170
Daňová zvýhodnění pro výrobce metylesteru a bionafty směsné - DPH	5% sazba DPH u metylesteru řepkového oleje a bionafty směsné		90	110
Daňová zvýhodnění pro výrobce bionafty směsné - spotřební daň	Nulová spotřební daň u bionafty směsné	Produkce a prodej bionafty směsné.	430	537
Celkem			877	1 215

Pramen: ČMZRB a vlastní výpočty a odhady (u daňových úlev)

Zpracoval: J. Mezera, J. Dvořák (VÚZE)

Výrazné zvýšení podpory vyplývá zejména z rozšíření aktivit ČMZRB a daňových úlev u bionafty. Podpory poskytované prostřednictvím SFTR a PGRLF, zejména v oblasti zahraničního obchodu, viz kap. B.3.1.

5. Agroenvironmentální politika

V roce 1997 byly MZe ČR připraveny následující zákony a vyhlášky vztahující se k životnímu prostředí¹⁸: zákon č. 217/1997 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, nařízení vlády č. 341/1997 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí, vyhláška MZe ČR č. 40/1997 Sb., kterou

¹⁸ Úplná citace zákonů viz Textová příloha.

se stanoví podrobnosti zabezpečení ochrany včel, zvěře a ryb při používání přípravků na ochranu rostlin, vyhláška MZe ČR č. 84/1997 Sb., kterou se upravuje registrace přípravků na ochranu rostlin a zacházení s nimi a technické a technologické požadavky na mechanizační prostředky na ochranu rostlin a jejich kontrolní testování.

Neinvestiční a investiční dotace, které měly kladný vliv na životní prostředí, představovaly v roce 1997 významnou část celkových dotačních prostředků do zemědělství. Svědčí o tom přehled jednotlivých dotačních titulů a výsledků, kterých bylo dotacemi dosaženo:

- 1.A. Restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním. Na zalesňování bylo poskytnuto celkem 17,1 mil. Kč (v porovnání s rokem 1996 došlo ke snížení o 37 %). Celkem bylo v rámci tohoto dotačního titulu zalesněno 432,9 ha zemědělské půdy.
- 1.B. Obnova vinic, chmelnic, ovocných sadů - investiční dotace. Trvalé kultury byly obnovovány s dotační podporou ve výši 74,5 mil. Kč, podporovaná plocha činila celkem 978 ha (268 ha vinic, 341 ha chmelnic a 369 ha ovocných sadů).
- 1.C. Údržba zemědělského půdního fondu v kulturním stavu - neinvestiční dotace. Cílem bylo zabezpečení ekologické stability krajiny a podpora důchodové situace zemědělců. Na tyto účely byla vynaložena částka 1 669,3 mil. Kč. Výsledkem bylo ošetřování více než 524 tis. ha zemědělské půdy. Ve srovnání s rokem 1996 šlo o zvýšení podpory o 15 %.
- 1.D. Podpora včelařství - neinvestiční dotace. Podpora dosáhla v roce 1997 úrovně 76 mil. Kč, což znamená zvýšení o 19 %.
- 3.A. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin - neinvestiční dotace na biologickou ochranu jako náhradu chemické ochrany rostlin. Biologická ochrana byla v roce 1997 podporována dotačními prostředky ve výši 9,4 mil. Kč.

V roce 1997 nepokračovala podpora budování kapacit na výrobu bionafty, na zatravnění, na protierozní ochranu, na udržování genových rezerv rostlinného materiálu a na odbahňování rybníků. Podpora záměrů v oblasti životního prostředí prostřednictvím PGRLF se realizovala bonifikací k dotacím úroků v rámci programu KRAJINA. Podpora byla přiznána 2 597 žadatelům z celkového počtu 2 735.

V roce 1997 probíhala revize pásem hygienické ochrany vod (PHO) s cílem zavést systém pravidelných úhrad újmy na hospodaření. Na Národní program konzervace a využití genofundu mikroorganismů a drobných organismů hospodářského významu, konzervace a využití genofundu rostlin a hospodářských zvířat bylo ve sledovaném roce věnováno celkem 48 mil. Kč (45 mil. Kč v roce 1996). Kontrolní systém ekologického zemědělství byl podporován MZe ČR částkou ve výši 300 tis. Kč. Dotace na monitoring cizorodých látek z rozpočtu MZe ČR v roce 1997 dosáhly výše 28 mil. Kč.

Komplexní pozemkové úpravy (KPÚ), jako jedny z nejúčinnějších opatření ke zlepšení životního prostředí, byly v roce 1997 zahájeny na ploše 39 929 ha a dokončeny na 4 687 ha zemědělské půdy¹⁹. Rozsah realizovaných územních systémů ekologické stability je dosud zanedbatelný. Na přípravu, zpracování a realizaci pozemkových úprav bylo v roce 1997 vynaloženo pozemkovými úřady 562 mil. Kč, z toho na KPÚ 336 mil. Kč (v roce 1996: 515 mil. Kč, z toho na KPÚ 220 mil. Kč).

Cílenou podporu ochrany a zlepšování životního prostředí vykazoval také rezort MŽP ČR. Zemědělci se mohli ucházet o podpory v rámci programů „Revitalizace říčních systémů“ a „Péče o krajinu“. Podpora zemědělců v rámci těchto programů dosáhla v roce 1997 výše 26,3 mil. Kč (v roce 1996 odhadem 20 mil. Kč).

Součástí politiky životního prostředí ve vztahu k zemědělství jsou i poplatky za znečišťování ovzduší a za pronikání odpadních vod do vodních toků. Poplatky, které v roce 1996 dosáhly přibližně 90 mil. Kč a v roce 1997 přesáhly 100 mil. Kč, jsou odváděny SFŽP ČR.

6. Regionální politika a politika rozvoje venkova

Regionální politika a politika rozvoje, resp. uchování venkova, spočívala do roku 1996 v soustavě dotací realizovaných po linii jednotlivých odvětvových ministerstev. V roce 1996 převzalo garanci za vývoj a uplatňování regionální politiky nově vzniklé Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. V rámci své působnosti převzalo MMR ČR také odpovědnost za koordinaci programů ostatních odvětvových ministerstev

¹⁹ Obecně bylo v roce 1997 zahájeno 1 011 pozemkových úprav ve výměře 60 332 ha.

zaměřených na rozvoj venkova. Mimo koordinační funkce zabezpečuje toto ministerstvo i příslušné podpůrné programy.

Především jde o Program obnovy venkova, který je v současné době nejvýznamnějším programem venkovské politiky. Program je zaměřen na obnovu sociálního, kulturního a hospodářského života na venkově, včetně ochrany přírody a krajiny. V roce 1997 obdrželo dotace v rámci programu 1 139 obcí v celkové výši 250 mil. Kč, což činí v průměru na obec zhruba 200 tis. Kč. Přednostně byly podporovány akce ve venkovských obcích do 2 tis. obyvatel. Nejvíce finančních prostředků bylo poskytnuto na podporu místních programů obnovy vesnice (236 mil. Kč, tj. 94,4 % z celkových výdajů programu). Na urbanistické studie a územní plány bylo vynaloženo 10 mil. Kč (4 %) a na podporu vzdělávání a poradenství byly poskytnuty 4 mil. Kč (1,6 % z celkových výdajů programu).

Pro rok 1998 se počítá s rozšířením programu o dva dotační tituly. MMR ČR v roce 1997 schválilo na rok 1998 „Zásady pro poskytování účelových dotací obcím z rozpočtové kapitoly MMR ČR v rámci Programu obnovy venkova“.

Další významné finanční zdroje pro uchování venkova poskytuje rezort životního prostředí prostřednictvím Státního fondu životního prostředí. Přímý vztah k problematice venkova má program Péče o krajinu. V roce 1997 bylo prostřednictvím tohoto programu poskytnuto 143 mil. Kč, tj. asi o 43 mil. Kč více než v roce 1996. Obdobný význam má Program revitalizace říčních toků, zaměřený na vytváření a udržení ekologicky stabilní krajiny. V roce 1997 bylo na tento program vynaloženo 227 mil. Kč, což řádově odpovídá objemu finančních prostředků vynaložených v roce 1996. SFŽP ČR poskytuje venkovským obcím i další podpory, např. v rámci Programu na ozdravení ovzduší (obce do 3 tis. obyvatel) na plynofikaci a převody lokálních topenišť. Fond podporuje i budování kanalizace a čistíren odpadních vod.

Rozhodující toky finančních prostředků směřujících na podporu uchování venkova jsou dosud realizovány prostřednictvím zemědělské politiky MZe ČR (veškeré přímé i nepřímé podpory zemědělským a lesnickým podnikům). Výrazně regionální charakter mají některé programy PGRLF. Program KRAJINA je určen pro oblasti s přikázanými režimy hospodaření a program AGROREGION pro vyjmenované mikroregiony s vysokou mírou nezaměstnanosti a ztíženými výrobními podmínkami. Podpory spočívají ve zvýhodněných dotacích úroků, které jsou

zemědělcům poskytovány na aktivity a investiční záměry v rámci programů PROVOZ a ZEMĚDĚLEC.

Ze systému přímých dotací poskytovaných MZe ČR směřuje do venkovského prostoru program vodního hospodářství. Tento program je určen na zlepšení podmínek pro zásobování pitnou vodou obcí do 5 tis. obyvatel. V roce 1997 bylo na výstavbu vodovodů vynaloženo 343,5 mil. Kč.

Podobnou funkci jako PGRLF mají i programy MPO ČR na podporu malého a středního podnikání prostřednictvím ČMZRB. V roce 1997 byly některé programy (REGION, KREDIT, REGENERACE, VESNICE) uplatněny přednostně v obcích do 1 tis. obyvatel (také pro vytváření pracovních míst pro uvolňované pracovníky ze zemědělství).

Z ostatních programů, které mají vztah k rozvoji venkova, se lze zmínit o programu MMR ČR k podpoře budování technické infrastruktury pro nové byty a o programu MK ČR, který je věnován péči o vesnické památkové rezervace a zóny.

V životě venkova má nadále nezastupitelnou roli zemědělství. V současné době dochází k výrazné diferenciaci zemědělských podniků, především na základě rozdílných přírodních podmínek. Podle kritérií harmonizovaných s EU bylo vybráno 19 okresů, které lze z hlediska zemědělství považovat za výrazně problémové. Jde především o severomoravské okresy Bruntál, Jeseník, Šumperk a Vsetín, z českých okresů lze do této kategorie zařadit Tachov, Cheb, Sokolov a Ústí nad Labem.

7. *Ostatní opatření se vztahem k zemědělství*

Stát poskytuje bezúplatně další služby, které však nelze pro účely výpočtů EPS jednoznačně zařazovat do podpor zemědělství. Jsou to především výdaje na pozemkové úpravy katastrů obcí, které mají povahu obecných transformačních nákladů. Dále jde o výdaje na řešení následků povodní v zemědělství, které mají povahu mimořádných nákladů státu na plošné přírodní katastrofy. Do tohoto okruhu opatření jsou zařazovány i výdaje na učňovské školství, na činnosti Institutu výchovy a vzdělávání MZe ČR a na servisní činnosti pro MZe ČR. Přehled uvedených opatření a výdajů je uveden v následující tabulce.

Ostatní podpory zemědělství (mil. Kč)

Podpora	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1996	1997
Pozemkové úpravy	Výdaje pozemkových úřadů	Výdaje na komplexní i jednoduché pozemkové úpravy.	515	562
Učňovské školství a IVV MZe ČR	1996 a 1997: výdaje z rozpočtu MZe ČR	Náklady učňovského školství (1 622 mil. Kč, resp. 1 593 mil. Kč) a výdaje na činnosti IVV MZe ČR (49 mil. Kč, resp. 38 mil. Kč).	1 671	1 631
Servisní činnosti pro MZe ČR	1996 a 1997: výdaje z rozpočtu MZe ČR	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí pro MZe ČR.	111	100
Řešení následků povodní	1996: část dotačního titulu 1.V, PF ČR (200 mil. Kč) a SMS (85 mil. Kč). 1997: část dotačního titulu 4, PF ČR, SMS a PGRLF	Jednorázové příspěvky zemědělcům v oblastech zasažených povodněmi. V roce 1997 to byly tyto podpory: - 1 500 mil. Kč příspěvek z PF ČR, z toho 750 mil. Kč do PGRLF (na úvěry na dobu 20 let s úrokem 5 % a s odkladem splátky 3 roky, přičemž úročení začíná až po uplynutí těchto 3 let; k 31. 12. 1997 bylo poskytnuto 221 mil. Kč) a 735 mil. Kč na přímou úhradu škod na kulturách a zařízeních (419 mil. Kč zemědělcům, 68 mil. Kč SMS a 248 mil. Kč podnikům povodí Odry, Moravy a Labe), - 100 mil. Kč z dotačního titulu 4 (56 mil. Kč) a ze zdrojů MZe ČR (44 mil. Kč), - SMS: 69 mil. Kč nad rámec příspěvku z PF ČR, - PF ČR: odklad nájemného ve výši 54 mil. Kč na 1 - 3 roky, podle stupně poškození.	318	958

8. Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky

8.1 Souhrnné čisté výdaje státu na podporu agrárního sektoru a venkova

Rekapitulace čistých výdajů státu²⁰ na podporu agrárního sektoru z kap. B.3 - B.6 je podle hlavních směrů užití uvedena v následující tabulce.

²⁰ Tzv. čisté výdaje státu, které vstupují do výpočtů ukazatelů EPS a ESS, vyjadřují skutečnou úroveň podpor v daném roce. Rozdíl oproti institucionálním výdajům vyplývá z časového nesouladu mezi výdaji a realizací u těch podpor, které jsou zajišťovány prostřednictvím fondů (SFTR, PRGLF ad.) a návratných finančních výpomocí.

Cisté výdaje na podporu agrárního sektoru (mil. Kč)

Výdaje	1996	1997	Meziroční index (%)
AGRARNÍ SEKTOR CELKEM	9761	10355	106,1
1. Podpora cen	3047	2404	78,9
1.1 Výdaje na subvencování vývozu	1629	1398	85,8
1.2 Výdaje na podporu domácího trhu	1418	1006	70,9
2. Poplatky (za znečišťování ovzduší)	-90	-100	111,1
3. Přímé platby	1891	2055	108,7
4. Subvencování vstupů	3050	4273	140,1
5. Obecné služby	1233	896	72,7
5.1 Výzkum	434	440	101,4
5.2 Poradenství a vzdělávání dospělých	21	13	61,9
5.3 Informatika	0	0	x
5.4 Genetika	490	288	58,8
5.5 Ochrana zdraví zvířat a rostlin	141	13	9,2
5.6 Monitorování cizorodých látek	42	28	66,7
5.7 Propagace	10	10	100,0
5.8 Meliorace (údržba)	95	104	109,5
6. Daňové úlevy	630	827	131,3
Podpora zemědělců	5837	6736	115,4
Podpora zpracovatelského průmyslu	877	1215	138,5
Podpora obchodu	1629	1398	85,8
Podpora spotřebitelů	1418	1006	70,9

Pramen: Podklady z jednotlivých kapitol části B Zprávy o stavu zemědělství za rok 1997

Zpracoval: T.Doucha (VÚZE)

Čisté podpory agrárnímu sektoru v nominální výši se v roce 1997 ve srovnání s rokem 1996 zvýšily o více než 6 %. Výdaje na podporu cen mají v posledních letech sestupný trend, především jako důsledek snižování rozdílů mezi domácími a světovými cenami zemědělské produkce. To se v roce 1997 projevilo dalším poklesem podílu těchto podpor na celkovém objemu podpor agrárního sektoru na 23,2 %.

Nejvýznamnější oblast podpor v roce 1997 představovaly podpory vstupů (subvencování úroků u úvěrů a dalších cizích finančních zdrojů), které souvisejí s modernizací zemědělství, zejména prostřednictvím programů PGRLF. Tyto podpory v roce 1997 představovaly 41,3 % z celkového objemu podpor a výrazněji meziročně rostou²¹.

²¹ Do těchto výdajů nejsou zahrnovány dospělé garance PGRLF, které k 31. 12. 1997 dosáhly výše 262 mil. Kč, a také výdaje PGRLF na odkoupení pohledávek prvovýroby ke zpracovatelům masa a mléka ve výši zhruba 500 mil. Kč, ze kterých bylo do 31. 12. 1997 uhrazeno dlužníky pouze 27 mil. Kč. Oba tyto výdaje zatím představují dluh soukromých podniků vůči státu.

Další velkou skupinou výdajů představují přímé platby, v nichž největší položku tvoří podpory na údržbu krajiny. V roce 1997 tyto podpory dosahovaly 19,8 % z celkového objemu podpor agrárního sektoru, přičemž od roku 1994 neustále a výrazně rostou, tak jak nabývá na významu oceňování mimoprodukčních funkcí zemědělství na jedné straně a růst ekonomických problémů zemědělských podniků v oblastech s horšími podmínkami, kam jsou tyto podpory převážně alokovány, na straně druhé. Naproti tomu výdaje na obecné služby neustále klesají. Zejména se to týká výdajů na podporu genetiky, informatiky a poradenství. Daňové úlevy jako specifická součást podpor od roku 1994 rostou, zejména v důsledku zvyšování výroby a spotřeby bionafty a biomaziv.

MZe ČR vydalo organizační pokyny k realizaci dotační politiky pro rok 1997, ve kterých stanovilo rovněž provádění kontrol v rámci systému poskytování dotací. Kontroly provádějí u příjemců dotací odborné útvary ÚO MZe ČR a vnější kontrola je zajišťována NKÚ a příslušnými finančními úřady.

8.2 Ekvivalent produkčních subvencí (EPS)

8.2.1 Souhrnný ukazatel EPS

V letech 1996-97 došlo k dalšímu poklesu celkové úrovně EPS a hodnotou 11 % z roku 1997 se ČR řadí k zemím OECD s nejnižší úrovní podpor²². Na výsledné hodnotě EPS se v roce 1997 podílel pokles podpory cen jako odraz přiblížení cen ČR cenám světovým (také vlivem změn směnného kurzu) a mírný nárůst ostatních podpor. V jejich struktuře došlo k výraznějšímu růstu přímých dotací a dotací vstupů, který byl částečně eliminován snížením výdajů na obecné služby. Změnám ve struktuře podpor odpovídá i zmenšení podílu výdajů spotřebitelů a zvýšení podílu výdajů daňových poplatníků na celkové hodnotě EPS (Tabulka B8.3/01).

²² Ke změně hodnot EPS oproti údajům uveřejněných ve zprávě za rok 1996 došlo v důsledku změn v metodice OECD a použití zpřesněných údajů. Z tohoto důvodu jsou uváděny i revidované údaje za rok 1995.

Vývoj ukazatele EPS

Ukazatel	MJ	1995	1996	1997
EPS	mil. Kč	11732	12878	10329
EPS	%	15	14	11
Podpora tržních cen (PTC) ¹⁾	mil. Kč	8317	8651	5639
Podíl PTC na EPS	%	70,9	67,2	54,6
Ostatní podpory (OP) ²⁾	mil. Kč	3415	4227	4690
Podíl OP na EPS	%	29,1	32,8	45,4
Výdaje spotřebitelů (SP)	mil. Kč	4577	7022	4365
Podíl SP na EPS	%	39,0	54,5	42,3
Výdaje daňových poplatníků (DP)	mil. Kč	7155	5856	5964
Podíl DP na EPS	%	61,0	45,5	57,7

1) Včetně podpory krmiv (korekce podpory cen u živočišných produktů).

2) Včetně přímých podpor a poplatků.

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1998

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

8.2.2 Vývoj ukazatele EPS podle hlavních komodit

Ve srovnání s rokem 1996 se v roce 1997 změnily relace mezi podporou rostlinných a živočišných komodit, především v důsledku změn relace cen domácích ke světovým (referenčním) cenám. Zatímco v roce 1996 činil poměr domácí ceny k referenční ceně u rostlinných komodit 62 - 85 %, v roce 1997 se tento poměr zvýšil na 78 - 92 %. To vedlo u většiny rostlinných komodit ke zvýšení EPS a hodnota jejich EPS se ze záporných hodnot v roce 1996 přiblížila v roce 1997 nule (s výjimkou cukru, jehož hodnota EPS zůstala kladná, 12 %). U živočišných komodit, jejichž kladné hodnoty EPS se v roce 1997 snížily, došlo naopak v meziročním porovnání ke snížení poměru ceny domácí k ceně referenční, avšak tento poměr, vyjádřeno procenticky, přesahuje stále 100 %. K významnému snížení kladných hodnot EPS došlo zejména u hovězího a vepřového masa (z 30 % na 19 %, resp. z 23 % na 2 %), zatímco u mléka přetrvává vysoká hodnota tohoto ukazatele (32 % v roce 1996, 28 % v roce 1997) (Tabulka B8.3/02).

8.3 Ekvivalent spotřebitelských subvencí (ESS)

Hodnota ukazatele ESS se od roku 1995 v podstatě nemění, což je výsledkem promítnutí úrovně transferů, kterým spotřebitelé podporují zemědělce v důsledku v

souhrnu mírně vyšších domácích cen oproti cenám světovým²³. V roce 1997 měl ukazatel ESS hodnotu -4 % (-3 % v roce 1996) (Tabulka B8.3/04).

²³ *Tyto transfery nelze zcela ztotožňovat s transfery spotřebitelů u ukazatele EPS, neboť vycházejí ze spotřebovaného, nikoliv vyrobeného množství produkce.*

Textová příloha

1. Přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství, a projednávaných v roce 1997 (stav k 1. 3. 1998)

1.1 Schválené právní normy

1.1.1 Zákony

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 61/1997 Sb., o lihu a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona České národní rady č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů (zákon o lihu) ¹⁾	Vymezuje podmínky pro výrobu, úpravu, skladování, evidenci a oběh lihu v tržním prostředí. Vytváří právní rámec pro podnikatelské aktivity právnických a fyzických osob tak, aby se zabránilo nežádoucím formám podnikání s lihem, které poškozují zájmy státu odčerpáním výnosu spotřební daně a zájmy spotřebitelů zpracováním technických a syntetických druhů lihu k potravinářským účelům.	1. 7. 1997
Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů ¹⁾	Stanovení povinností podnikatelů při výrobě potravin, jejich uvádění do oběhu, včetně dovozu, zejména zajištění jejich zdravotní nezávadnosti, jakož i zajištění pravidelného posuzování shody vyráběných potravin s požadavky na zdravotní nezávadnost a technickými požadavky stanovenými zákonem a vyhláškou. Úprava dovozu a sankcí. Novelizace předpisů, které se týkají dozorových orgánů.	1. 9. 1997 s výjimkou: § 6 od 1. 1. 1998 a § 3 odst. 1 písm. f) a g) od 1. 7. 1998
Zákon č. 217/1997 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění zákona České národní rady č. 38/1993 Sb., a doplňuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů ²⁾	Úprava vlastnických vztahů k pozemkům ve vztahu k ekologicko-ekonomickým podmínkám zemědělské krajiny a hospodaření. Stanovení odborné způsobilosti k projektování pozemkových úprav a postup při pozemkových úpravách v územích s nedokončeným scelovacím řízením.	8. 9. 1997
Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství ²⁾	Vytváří podmínky pro zajištění nezbytné míry potravinové bezpečnosti ČR a předpoklady pro naplňování a podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství. Stanoví existenci náhrady újmy podnikatelům vyvolané zákonným omezením z důvodu ochrany životního prostředí.	12. 11. 1997

1) Předpis je převážně slučitelný s legislativou EU.

2) Legislativa EU do této oblasti nezasahuje, v různých státech upraveno rozdílně.

1.1.2 Nařízení vlády

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 51/1997 Sb., kterým se stanoví preferenční cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. f) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda preferenční cla pro dovoz některých výrobků, které jsou obsaženy v příloze tohoto vládního nařízení. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 301/1996 Sb., celní sazebník.	28. 3. 1997 do 31. 12. 1997
Nařízení vlády č. 73/1997 Sb., kterým se stanoví cla a celní kvóty pro dovoz některých druhů obilovin, vína, papíru, přízí a skleněných baněk pro obrazovky	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz některého zboží uvedeného v tomto nařízení. Po dobu platnosti se pro stanovení zboží nepoužívá nařízení vlády č. 301/1996 Sb., celní sazebník.	2. 4. 1997 do 31. 12. 1997
Nařízení vlády č. 230/1997 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 73/1997 Sb., kterým se stanoví cla a celní kvóty pro dovoz některých druhů obilovin, vína, papíru, přízí a skleněných baněk pro obrazovky	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., ve znění zákona č. 113/1997 Sb., celní zákon, nařizuje vláda změnu ustanovení předchozího nařízení vlády č. 73/1997 Sb. pro stanovené zboží.	30. 9. 1997
Nařízení vlády č. 247/1997 Sb., kterým se stanoví preferenční cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. f) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů, nařizuje vláda preferenční cla pro dovoz některých výrobků, které jsou obsaženy v příloze tohoto vládního nařízení. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 301/1996 Sb., celní sazebník.	7. 10. 1997 do 31. 12. 1997
Nařízení vlády č. 319/1997 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz vína	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda nové stanovení cel a celních kvót pro dovoz vína a obdobných výrobků obsažených v tomto vládním nařízení. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 301/1996 Sb., celní sazebník.	17. 12. 1997 do 1. 1. 1998
Nařízení vlády č. 341/1997 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí	Stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu. Uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu. Definuje dva druhy programů, a to podpůrné programy k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci pro podporu méně příznivých oblastí včetně kritérií přiznání podpory, hodnocení plnění kritérií a výpočtů podpory. Nařízení vlády vychází z ustanovení podle § 2 odst. 5 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.	1. 1. 1998

1.1.3 Vyhlášky MZe ČR

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška MZe ČR č. 40/1997 Sb., kterou se stanoví podrobnosti zabezpečení ochrany včel, zvěře a ryb při používání přípravků na ochranu rostlin ²⁾	Vyhláška vychází z ustanovení § 45 odst. 4 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči. Upravuje podrobnosti zabezpečení ochrany včel, zvěře, ryb při ošetřování porostů, stromů a keřů přípravky na ochranu rostlin. Dotýká se také leteckého ošetřování porostů a odběru vzorků.	7. 3. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 83/1997 Sb., o ochraně proti zavlékání škodlivých organismů při dovozu, průvozu a vývozu rostlin a rostlinných produktů a proti jejich rozšiřování na území České republiky a o soustavné rostlinolékařské kontrole ¹⁾	Vyhláška naplňuje ustanovení § 45 odst. 1 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči. Definuje karanténní škodlivé organismy, na které se vztahuje. Stanoví postupy soustavné rostlinolékařské kontroly, způsoby odborného šetření při výskytu škodlivých organismů a evidenci výskytu. Součástí vyhlášky je i rozsáhlá příloha.	25. 4. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 84/1997 Sb., kterou se upravuje registrace přípravků na ochranu rostlin a zacházení s nimi a technické a technologické požadavky na mechanizační prostředky na ochranu rostlin a jejich kontrolní testování ¹⁾	Podle ustanovení § 45 odst. 3 zákona č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči tato vyhláška upravuje náležitosti žádosti o registraci přípravků na ochranu rostlin a uvádí technické a technologické požadavky. Jde o požadavky na vlastnosti přípravků, balení, skladování, evidenci, způsoby odběru, způsoby kontrolního testování a vzory dokladů varovných označení. Vyhláška obsahuje řadu příloh.	29. 4. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 87/1997 Sb., kterou se vymezují druhy rostlin a podmínky, za kterých se jejich rozmnožovací materiál smí do konce roku 1997 uvést do oběhu jako obchodní, jeho vlastností a způsob kontroly ¹⁾	Vyhláška vychází z ustanovení § 32 odst. 1 zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin. Stanoví druhy rostlin, vlastnosti a způsob kontroly uvádění rozmnožovacího materiálu do oběhu.	30. 4. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 141/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu ⁴⁾	Ministerstvo zemědělství vydává tuto vyhlášku na základě ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 61/1997 Sb., o lihu. Vyhláška stanoví technické požadavky na výrobní zařízení lihovarů a jejich uspořádání, na zařízení pro skladování lihu, metody stanovení objemového množství a objemové koncentrace lihu a způsob výpočtu množství lihu, druhy denaturačních prostředků a jejich minimální množství a účel použití denaturovaného lihu. Dále určuje způsoby členění základních druhů lihu, metody stanovení kvalitativních znaků a druhy norem ztrát lihu. Vyhláška je doplněna řadou příloh.	1. 7. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 191/1997 Sb., kterou se mění vyhláška MZe ČR č. 102/1996 Sb., o způsobu výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát ²⁾	Novela upravuje nové sazby způsobu výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát. Vyhláška zvyšuje tři druhy sazeb.	1. 10. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 256/1997 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška MZe ČR č. 194/1996 Sb., kterou se provádí zákon o krmivech ¹⁾	Rozsáhlá novela vyhlášky č. 194/1996 Sb., která se opírá o ustanovení § 3 odst. 11, § 4 odst. 7, § 6 odst. 2 a § 13 zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech. Novelizuje seznam zakázaných látek, nežádoucích látek, seznam skladištních škůdců a upravuje další podrobnosti předchozí vyhlášky.	15. 10. 1997
Vyhláška MZe ČR č. 285/1997 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška MZe ČR č. 215/1995 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků, ve znění vyhlášky č. 282/1996 Sb. ²⁾	Novela, která mění a doplňuje seznam jednotlivých katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků.	1. 1. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 311/1997 Sb., o chovu a využití pokusných zvířat ³⁾	Vyhláška vychází z ustanovení § 29 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb. Stanoví podmínky pro chovná, dodavatelská a uživatelská zvířata, požadavky na prostor, skladování, péči, výživu a napájení, preventivní péči, ochranu a přepravu zvířat a převzetí a umístění zvířat. Dále vyhláška specifikuje podmínky využití zvířat, složení a činnost odborných komisí, označování zvířat a způsob vedení evidence a rozsah a způsob zkoušek odborných znalostí. Vyhlášku doplňuje řada tabulek a grafů.	1. 1. 1998

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška MZe ČR č. 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobku označeného symbolem „e“ ¹⁾	Podle ustanovení § 18 písm. a) a f) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, stanoví Ministerstvo zemědělství vyhláškou způsob označování potravin a tabákových výrobků. Výrobek musí obsahovat údaje o množství potravin v obalu, datum minimální trvanlivosti a datum použitelnosti potravin, údaje o způsobu použití a složení potravin. Vyhláška také upravuje označování, měření a kontrolu přípustných odchylek od údajů o množství výrobku.	1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 325/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j), k), l), a m) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro tabákové výrobky ¹⁾	Vyhláška stanoví, co se rozumí pojmem tabákové výrobky, člení je na druhy a skupiny, zabývá se jejich označováním, požadavky na jakost a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3 a 4 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 326/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro zmrazené potraviny ¹⁾	Vyhláška stanoví, co se rozumí pojmem zmrazené potraviny, zabývá se jejich označováním, technologickými požadavky a uváděním do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: § 2 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 327/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro maso, masné výrobky, ryby, ostatní vodní živočichy a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich ¹⁾	Vyhláška stanoví, co se rozumí pojmy maso, masné výrobky, ryby a ostatní vodní živočichové a výrobky z nich a vejce a výrobky z nich. Rozděluje je na druhy, skupiny a podskupiny, které jsou uvedeny v přílohách. Specifikuje požadavky na označování, jakost, technologii, uvádění do oběhu, skladování, přepravu a prodej.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 12, 20, 26 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 328/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mléko a mléčné výrobky, zmrzliny a mražené krémy a jedlé tuky a oleje ¹⁾	Vyhláška definuje pojmy mléko a mléčné výrobky, zmrzliny a mražené krémy a jedlé tuky a oleje. V přílohách je člení na druhy, skupiny a podskupiny. Zabývá se jejich označováním, požadavky na jakost a uváděním do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 8 a 13 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 329/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena ¹⁾	Vyhláška vymezuje pojmy škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena. Rozděluje je v přílohách na druhy, skupiny a podskupiny. Stanoví způsoby označování, požadavky na jakost a skladování.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 7 a 11 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j), a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny ¹⁾	Vyhláška stanoví pojmy čaj, káva a kávoviny a rozčleňuje je na druhy, skupiny a podskupiny, jak jsou uvedeny v přílohách. Dále vyhláška upravuje požadavky na jakost, technologické požadavky, označování a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3 a 9 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 331/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění souvisejících zákonů, pro koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčici ¹⁾	Vyhláška určuje, co se rozumí pojmy koření, jedlá sůl, dehydratované výrobky a ochucovadla a hořčice. V přílohách jsou rozděleny na skupiny a podskupiny. Vyhláška určuje způsoby označování, požadavky na jakost a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 7, 12 a 16 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 332/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich ¹⁾	Vyhláška definuje pojmy čerstvé ovoce a čerstvá zelenina, zpracované ovoce, zpracovaná zelenina, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, které jsou v přílohách rozděleny na skupiny a podskupiny. Vyhláška se zabývá požadavky na jakost, označováním, technologickými požadavky, uváděním do oběhu a skladováním.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 8, 14, 20, 24 a 29 od 1. 4. 1998

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška MZe ČR č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta ¹⁾	Vyhláška upravuje pojmy mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta. V přílohách je rozčleňuje na druhy, skupiny a podskupiny. Dále uvádí požadavky na označování, jakost, technologie a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 8, 13 a 18 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 334/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro přírodní sladidla, med, nečokoládové cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové cukrovinky ¹⁾	Vyhláška stanoví, co se rozumí pojmy přírodní sladidla, med, nečokoládové cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoláda a čokoládové cukrovinky. Všechny výrobky jsou v přílohách rozděleny na druhy, skupiny a podskupiny. Vyhláška specifikuje podmínky označování, jakosti, technologie a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 9, 17, 19 a 24 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 335/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), h), i), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovinu, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí ¹⁾	Vyhláška vymezuje pojmy nealkoholické nápoje a koncentráty k přípravě nealkoholických nápojů, ovocná vína, ostatní vína a medovina, pivo, konzumní líh, lihoviny a ostatní alkoholické nápoje, kvasný ocet a droždí. Výrobky jsou v přílohách uspořádány podle druhů, skupin a podskupin. Vyhláška dále upravuje způsob označování, požadavky na jakost, technologické požadavky a uvádění do oběhu.	31. 12. 1997 s výjimkou: §§ 3, 8, 13, 18, 24 a 28 od 1. 4. 1998
Vyhláška MZe ČR č. 336/1997 Sb., kterou se stanoví druhy potravin určené pro zvláštní výživu a jejich způsob použití ¹⁾	Vyhláška se opírá o ustanovení § 18 písm. a) a g) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Rozděljuje druhy potravin určených pro zvláštní výživu. Dále stanoví požadavky na jejich složení, způsoby jejich použití a označení na obale.	31. 12. 1997 s výjimkou: § 3 odst. 5 až odst. 11 od 1. 4. 1998
Vyhláška č. 355/1997 Sb. Ministerstva zdravotnictví a MZe ČR, kterou se stanoví správná výrobní praxe, správná distribuční praxe a bližší podmínky povolení výroby a distribuce léčiv ³⁾	Vyhláška vychází z ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech. Podle této vyhlášky se postupuje při výrobě a distribuci léčiv a kontrole těchto činností. Jde o zásady, požadavky na zaměstnance, prostory a zařízení, dokumentaci a kontrolu jakosti. Vyhláška dále stanoví náležitosti žádosti o povolení výroby a distribuce léčiv.	1. 1. 1998

1) Předpis je převážně slučitelný s legislativou EU.

2) Legislativa EU do této oblasti nezasahuje, v různých státech upraveno rozdílně.

3) Předpis je plně slučitelný s legislativou EU.

4) Legislativa EU nezasahuje do této oblasti s výjimkou alkoholometrických výpočtů, kde je vyhláška plně v souladu s legislativou EU.

1.2 Přípravované právní normy¹⁾

Název	Předmět právní úpravy	Předpokládaná účinnost od
Návrh veterinárního zákona	Zákon stanoví veterinární požadavky na ochranu zdraví zvířat a na suroviny a potraviny živočišného původu, povinnosti fyzických a právnických osob v této oblasti a soustavu a působnost orgánů státní správy na úseku veterinární péče.	1. 7. 1999
Návrh věcného záměru novely zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech	Do novely zákona budou zapracovány nové základní směrnice EU v oblasti výživy zvířat. Důsledkem ustanovení dalších pěti směrnic EU bude úprava těch částí zákona, které se týkají zmocňovacích ustanovení navazujících prováděcích vyhlášek.	1. 7. 2000
Návrh věcného záměru zákona o vodách	Důvodem pro novou právní úpravu je harmonizace s předpisy EU v oblasti ochrany vod. Návrh obsahuje oblasti právní úpravy vod, vodohospodářského plánování, péče a ochrany vod a nakládání s vodami, péče o vodní toky. Dále se zabývá otázkou vodohospodářských děl, ochranou před povodněmi, vodohospodářskou evidencí, pokutami a státní správou v oblasti vod.	1. 1. 2001
Návrh věcného záměru novely zákona č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů	Cílem novely zákona je zvýšení stupně slučitelnosti s právní úpravou EU.	1. 9. 2000
Návrh věcného záměru zákona o označování zemědělských výrobků a potravin pocházejících z ekologických způsobů hospodaření	Vytváří rámec pro uplatňování ekologických aspektů v oblasti zemědělství, zejména o podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství a označování bioproduktů.	1. 9. 2000
Návrh věcného záměru novely zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat	Návrh má za cíl přizpůsobení této právní normy právnímu stavu EU.	1. 1. 2001
Návrh věcného záměru novely zákona č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele	Návrh má za cíl přizpůsobení této právní normy právnímu stavu EU.	1. 1. 2001
Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí	Stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu, definuje druhy podpůrných programů a výpočty podpor, vychází z ustanovení §2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Ruší předchozí nařízení vlády č. 341/1997 Sb.	1. 1. 1999
Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví zvláštní ochranné opatření na dovážené zemědělské výrobky a potraviny pro případ překročení spouštěcí úrovně objemu dovozu	Na základě ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zavádí vláda dodatečné clo, které se připočítává k dovoznímu clu pro vybrané výrobky uvedené v příloze tohoto nařízení. Nevztahuje se na výrobky původem ze Slovenské republiky.	
Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví zvláštní ochranné opatření na dovážené zemědělské výrobky a potraviny pro případ poklesu dovozní ceny pod úroveň spouštěcí ceny	Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, nařizuje vláda dodatečné clo, které se připočítává k dovoznímu clu pro vybrané výrobky uvedené v příloze tohoto nařízení. Nařízení dále popisuje, jak se stanoví dodatečné clo. Nevztahuje se na výrobky původem ze Slovenské republiky.	
Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví nouzová opatření na dovážené zemědělské výrobky a potraviny	Vláda podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, stanoví nouzová opatření. V příloze tohoto nařízení je stanovena množstevní kvóta na dovoz vybraných výrobků mimo výrobky původem ze Slovenské republiky.	
Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví vstupní hodnota na dovážené zemědělské výrobky	Vláda podle ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství stanoví výši vstupní hodnoty pro dovážené zemědělské výrobky uvedené v příloze tohoto nařízení. Netýká se výrobků původem ze Slovenské republiky.	

1) Předpisy budou plně nebo převážně slučitelné s legislativou EU.

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulky k části A		
A1/01	-	Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství
A2.1/01	-	Postup privatizace v rezortu zemědělství k 31. 12. 1997
A2.1/02	-	Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
A2.1/03	-	Počty registrovaných zemědělských podniků v ČR
A2.2/01	-	Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě
A2.2/02	-	Souhrnný zemědělský účet
A2.2/03	-	Hrubá zemědělská produkce
A2.3/01	-	Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/02	-	Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/03	-	Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/04	-	Spotřeba materiálu a energie z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/05	-	Náklady na služby z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/06	-	Spotřeba vlastního meziprojektu z hlediska forem podnikání právnických osob
A2.3/07	-	Výsledky hospodaření ziskových a ztrátových podniků právnických osob
A2.3/08	-	Majetek a kapitál ziskových a ztrátových podniků právnických osob
A2.3/09	-	Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob
A2.3/10	-	Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob
A2.3/11	-	Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí
A2.3/12	-	Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
A2.3/13	-	Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
A2.3/14	-	Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
A2.3/15	-	Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
A3.1/01	-	Vývoj výměry zemědělské a orné půdy
A3.3/01	-	Vývoj počtu pracovníků zemědělství
A4.1/01	-	Bilance výroby a spotřeby obilovin
A4.1/02	-	Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem
A4.1/03	-	Bilance výroby a spotřeby ječmene
A4.1/04	-	Bilance výroby a spotřeby žita
A4.1/05	-	Bilance výroby a spotřeby cukru
A4.1/06	-	Bilance výroby a spotřeby brambor
A4.1/07	-	Bilance výroby a spotřeby bramborového škrobu
A4.1/08	-	Bilance výroby a spotřeby řepky olejné
A4.1/09	-	Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby
A4.1/10	-	Bilance výroby a spotřeby mléka

A4.1/11	-	Bilance výroby a spotřeby hovězího masa
A4.1/12	-	Bilance výroby a spotřeby vepřového masa
A4.1/13	-	Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa
A4.1/14	-	Stavy hospodářských zvířat
A4.1/15	-	Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
A4.2/01	-	Vývoj souhrnných cenových indexů
A4.2/02	-	Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit
A4.2/03	-	Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků
A4.2/04	-	Index cen vstupů do zemědělství
A4.2/05	-	Meziroční indexy cen ve výrobních vertikálách
A4.3/01	-	Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
A4.3/02	-	Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích domácností ČR
A4.4/01	-	Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
A4.4/02	-	Stupeň krytí agrárního dovozu vývozem
A4.4/03	-	Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu podle celní nomenklatury
A4.4/04	-	Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit
A4.6/01	-	Základní údaje o pojištění hospodářských zvířat a plodin
A5.1/01	-	Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
A5.1/02	-	Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech
A6.1/01	-	Aplikace průmyslových hnojiv
A6.1/02	-	Kvalita podzemních vod

Tabulky k části B

B2/01	-	Přehled o přiznávání dotací
B3.1/01	-	Minimální (garantované) ceny uplatňované v roce 1997
B3.1/02	-	Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků
B3.1/03	-	Výdaje SFTR na regulaci trhu
B3.5/01	-	Daňové zatížení podnikatelských subjektů právnických osob
B3.5/02	-	Daňové zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob z hlediska jejich velikosti
B8.3/01	-	Ekvivalent produkčních subvencí v ČR
B8.3/02	-	EPS podle hlavních komodit a podíl komodit na celkovém EPS
B8.3/03	-	Referenční ceny světové a domácí
B8.3/04	-	Vývoj ukazatele ekvivalentu spotřebitelských subvencí

Tabulky mezinárodní komparace

K/01	-	Základní národohospodářské údaje
K/02	-	Mezinárodní srovnání vývoje EPS
K/03	-	Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota v roce 1996

K/04	-	Indexy cen zemědělských výrobců
K/05	-	Počet a plocha zemědělských podniků
K/06	-	Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností
K/07	-	Průměrné míry růstu spotřebitelských cen zemědělských produktů a potravin
K/08	-	Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin
K/09	-	Sklizňové plochy, výnosy a výroba cukru
K/10	-	Počty podniků chovajících skot a prasata
K/11	-	Změna struktury podniků chovajících krávy s tržní produkcí mléka

A2.1/03 - Počty registrovaných zemědělských podniků v ČR¹⁾

Podnikatelská forma	Počet podniků			
	1994	1995	1996	1997
Podniky fyzických osob celkem	78792	86160	90029	91708
v tom - samostatně hospodařící rolníci	74567	82621	86613	87508
z toho - zapsaní v obch. rejstříku	45	48	46	46
- ostatní podniky fyzických osob	4225	3539	3416	4200
z toho - zapsané v obch. rejstříku	47	50	49	51
Obchodní společnosti celkem	1508	1722	1995	2208
z toho - společnosti s ručením omezeným	1237	1392	1550	1687
- akciové společnosti	224	276	392	465
Družstva	1468	1370	1287	1256
Státní podniky	239	202	103	69
Ostatní právní formy²⁾	58	59	66	66
Celkem	82065	89513	93480	95307

1) Údaje se týkají všech ekonomických subjektů v zemědělské prvovýrobě, vedených ve statistickém registru, aktivních i neaktivních, tzn. včetně těch, které po registraci nezačaly činnost, nebo později svoji činnost přerušily, aniž byl proveden výmaz z registru; stav koncem roku.

2) Příspěvkové a rozpočtové organizace, školská zařízení a zahraniční osoby.

Pramen: ČSÚ - Registr ekonomických subjektů; výpočty VÚZE

Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

A2.2/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel		Zemědělská družstva	Obchodní společnosti	Fyzické osoby	Celkem
Hrubá zemědělská produkce ¹⁾	1996	x	x	x	80916
	1997	x	x	x	76118
v tom - rostlinná produkce	1996	x	x	x	36438
	1997	x	x	x	35370
- živočišná produkce	1996	x	x	x	44478
	1997	x	x	x	40748
Tržby za prodej zboží	1996	1928	2332	305	4565
	1997	1845	2568	383	4796
Tržby za prodej výrobků a služeb	1996	45931	34935	15698	96564
	1997	41306	39467	18129	98902
Výkony ²⁾	1996	50998	37604	16465	105067
	1997	44767	41775	19065	105607
Výnosy celkem ³⁾	1996	60950	45377	17055	123382
	1997	54642	51677	19823	126142
Náklady vynaložené na prodané zboží	1996	1618	1963	277	3858
	1997	1557	2229	215	4001
Výkonová spotřeba ⁴⁾	1996	31152	24095	11616	66863
	1997	27863	27585	12813	68261
Osobní náklady	1996	14550	9757	1450	25757
	1997	13283	10965	1592	25840
Odpisy investičního majetku	1996	5800	3748	2240	11788
	1997	4961	4234	2527	11722
Náklady celkem ⁵⁾	1996	61619	45338	16165	123122
	1997	55994	52226	18293	126513
Obchodní marže	1996	310	369	28	707
	1997	288	339	168	795
Účetní přidaná hodnota	1996	20156	13878	4877	38911
	1997	17192	14529	6420	38141
Majetek celkem	1996	100510	68390	33480	202380
	1997	87832	77509	31626	196967
Hmotný investiční majetek	1996	57840	40652	25216	123708
	1997	51101	45281	23889	120271
Zásoby	1996	22977	13598	4735	41310
	1997	20770	15859	4468	41097
Pohledávky celkem	1996	10319	9395	1609	21323
	1997	8472	10574	1813	20859
Peněžní prostředky ⁶⁾	1996	2535	1326	1485	5346
	1997	2029	1477	1191	4697
Kapitál celkem	1996	100510	68390	33480	202380
	1997	87832	77509	31626	196967
Vlastní jmění	1996	42359	26639	21620	90618
	1997	35345	34790	21070	91205
Cizí zdroje	1996	58151	41751	11860	111762
	1997	52176	42445	10556	105177
Závazky celkem	1996	47048	33032	4059	84139
	1997	40989	31918	3732	76639
Úvěry	1996	10399	7422	7262	25083
	1997	10883	9768	6313	26964

1) Ve stálých cenách roku 1989, ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1996, Bulletin 4/1997.

2) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků, služeb a ostatní příjmy.

3) U fyzických osob příjmy celkem.

4) U fyzických osob nákup materiálu a provozní režie.

5) U fyzických osob výdaje celkem.

6) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1996, Bulletin 4/1997

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A2.2/02 - Souhrnný zemědělský účet v b. c. (mil. Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997 ¹⁾
Konečná produkce				
Pšenice	9684	7766	11051	12137
Žito	723	604	654	937
Ječmen	5401	3994	5862	7541
Oves	463	322	528	651
Kukuřice na zrno	281	123	471	810
Ostatní	235	98	173	205
Obiloviny celkem	16787	12907	18740	22281
Luskoviny	395	431	419	341
Brambory	3927	7502	6639	3728
Cukrovka	2213	3162	4013	3156
Okopaniny celkem	6140	10664	10653	6884
Řepka	2456	3629	3092	3662
Ostatní olejniny	1009	1158	852	822
Len	101	144	68	21
Chmel	1389	1452	1446	890
Ostatní obchodní plodiny	310	477	684	561
Obchodní plodiny celkem	5265	6860	6142	5955
Čerstvá zelenina	7312	4825	5199	5053
Čerstvé ovoce	2471	3885	5099	4386
Hrozny	593	415	941	533
Ostatní rostlinné produkty	916	290	198	182
KONEČNÁ ROSTLINNÁ PRODUKCE	39879	40279	47390	45615
Skot (včetně telat)	8196	10233	11105	10416
Prasata	20131	21593	25347	24162
Drůbež	4049	3993	4208	5092
Ostatní zvířata	878	998	1063	1024
Zvířata celkem	33255	36817	41723	40695
Mléko	16706	18102	19795	18182
Vejce	5080	4254	5239	6415
Ostatní živočišné výrobky	3	3	2	1
Živočišné produkty celkem	21790	22358	25036	24599
KONEČNÁ ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE	55045	59175	66759	65293
KONEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE	94923	99454	114149	110908
Mezispotřeba				
Osivo a sadba	3241	3008	3221	3361
Hnojiva a prostředky pro zlepšení půdy	3973	4412	4938	4984
Prostředky na ochranu rostlin	3074	3392	4113	4134
Farmaceutické produkty	718	311	343	335
Krmiva	18641	19423	22055	22660
Ostatní	33289	30300	38155	40060
CELKOVÁ MEZISPOTŘEBA	62936	60846	72825	75535

A2.2/03 - Hrubá zemědělská produkce (mil. Kč s. c. 1989)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997
Hrubá zemědělská produkce	108633	83059	78090	82031	80916	76118
v tom - rostlinná produkce	44694	37387	34679	35694	36438	35370
- živočišná produkce	63939	45672	43411	46337	44478	40748

Pramen: ČSÚ - Statistická ročenka 1992, Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1994, 1995, 1996, Bulletin 4/97

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A2.3/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Tržby za prodej zboží	1170	1220	1712	1861	1327	1411
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	27096	27319	24701	28599	26141	27543
Změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	1050	21	1278	511	1112	193
Aktivace	1963	2268	637	1162	1532	1900
Tržby z prodeje investičního majetku a materiálu	2196	2353	1660	2100	2008	2241
Ostatní provozní výnosy	842	914	939	1418	893	1099
Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních výnosů	84	136	152	213	113	159
Zúčtování opravných položek do provozních výnosů	23	68	50	49	33	63
Převod provozních výnosů	8	0	0	0	5	0
Provozní výnosy	34432	34299	31129	35913	33164	34609
Náklady vynaložené na prodané zboží	981	1030	1411	1615	1104	1204
Spotřeba materiálu a energie	14737	14936	13256	15763	14180	15119
Služby	3475	3492	3935	4226	3617	3722
Osobní náklady	8670	8785	6751	7946	7979	8440
Daně a poplatky	559	550	388	498	500	529
Odpisy investičního majetku	3393	3281	2623	3068	3129	3197
Zůstatková cena prodaného investičního majetku a materiálu	1814	1887	1517	1907	1705	1872
Ostatní provozní náklady	610	617	511	476	579	572
Tvorba rezerv a časového rozlišení provozních nákladů	127	82	203	235	157	133
Zúčtování opravných položek do provozních nákladů	109	85	61	50	92	72
Převod provozních nákladů	8	0	0	-19	5	-6
Provozní náklady	34483	34745	30656	35765	33047	34854
Provozní hospodářský výsledek	-51	-446	473	148	117	-245
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů	547	474	13	319	383	416
Výnosy z finančních investic	43	53	81	31	54	45
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	7	0	1	2	5	1
Ostatní finanční výnosy	151	250	108	270	142	254
Zúčtování rezerv do finančních výnosů	1	2	0	1	1	1
Zúčtování opravných položek do finančních výnosů	3	1	0	0	2	0
Výnosové úroky	255	338	242	332	247	331
Převod finančních výnosů	0	0	0	0	0	0
Finanční výnosy	1007	1118	445	955	834	1048
Prodané cenné papíry a vklady	630	547	74	319	458	464
Nákladové úroky	793	1172	735	1121	765	1143
Ostatní finanční náklady	386	379	329	375	372	381
Tvorba rezerv na finanční náklady	3	9	0	39	2	18
Zúčtování opravných položek do finančních nákladů	5	31	4	0	4	20
Převod finančních nákladů	0	0	18	0	6	0
Finanční náklady	1817	2138	1160	1854	1607	2026
Hospodářský výsledek z finančních operací	-810	-1020	-715	-899	-773	-978
Daň z příjmů za běžnou činnost	7	4	20	19	12	9
Hospodářský výsledek za běžnou činnost	-868	-1470	-262	-770	-668	-1232
Mimořádné výnosy	420	722	377	579	419	664

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Mimořádné náklady	93	142	90	207	91	164
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	3	4	0	0	2	3
Mimořádný hospodářský výsledek	324	576	287	372	326	497
Převod podílu na hospodářském výsledku společníkům (+/-)	0	0	0	0	0	0
Hospodářský výsledek za účetní období	-544	-894	25	-398	-342	-735
Hospodářský výsledek před zdaněním	-534	-886	45	-379	-328	-723
Výnosy celkem	35859	36139	31951	37447	34417	36321
Náklady celkem	36403	37033	31926	37845	34759	37056
Obchodní marže	189	190	301	246	223	207
Výkony	30109	29608	26616	30272	28785	29636
Výkonová spotřeba	18212	18428	17191	19989	17797	18841
Účetní přidaná hodnota	12086	11370	9726	10529	11211	11002

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Aktiva (majetek) celkem	58593	58090	51951	56166	56241	57249
Pohledávky za upsané vlastní jmění	18	9	1498	464	492	157
Stálá aktiva	37379	37150	31336	35009	35385	36353
Nehmotný investiční majetek	5	5	17	21	9	10
Hmotný investiční majetek	33739	33797	29486	32812	32373	33421
z toho - pozemky	158	200	565	614	352	343
- budovy a stavby	23130	23015	18351	20397	21587	22173
- stroje a zařízení	6547	6934	7149	7910	6716	7210
- trvalé porosty	167	161	366	380	228	229
- základní stádo	2517	2413	2057	1948	2378	2270
- nedokončené investice	1011	961	856	1241	946	1037
Finanční investice	3635	3348	1833	2176	3003	2922
Oběžná aktiva	21012	20682	18887	20224	20160	20414
Zásoby	13654	13737	10565	11492	12556	12933
z toho - materiál	1855	1718	1146	1134	1612	1527
- nedokončená výroba	2127	2343	1773	2165	1999	2269
- výrobky	4318	4439	3272	3639	3936	4140
- zvířata	5220	5079	4172	4249	4855	4793
- zboží	57	53	132	156	80	87
Dlouhodobé pohledávky	352	359	1848	1717	826	790
z toho - po lhůtě splatnosti	14	-20	70	98	27	9
Krátkodobé pohledávky	5604	5244	5411	5945	5495	5444
z toho - po lhůtě splatnosti	1752	1893	2383	2827	1948	2176
Finanční majetek	1402	1342	1063	1070	1283	1247
Ostatní aktiva	184	249	230	469	204	325

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Pasiva (kapitál) celkem	58593	58090	51951	56166	56241	57249
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	24508	23376	21637	25210	23413	23769
Základní jmění	15715	15036	19222	22839	16638	17465
Kapitálové fondy	1216	1204	678	1106	1182	1212
Fondy ze zisku	8896	8959	2029	2163	6573	6654
v tom - zákonný rezervní fond	305	294	1045	1072	551	553
- nedělitelný fond	2000	2163	60	52	1344	1447
- statutární a ostatní fondy	6591	6502	924	1039	4678	4654
Hospodářský výsledek minulých let	-775	-929	-317	-500	-638	-827
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-1003	-1155	-719	-1152	-919	-1187
Hospodářský výsledek běžného účetního období	-544	-894	25	-398	-342	-735
Cizí zdroje (cizí kapitál)	33890	34508	30107	30757	32609	33279
Rezervy	248	201	451	550	312	320
Dlouhodobé závazky	20199	19978	15957	14915	18793	18339
z toho - po lhůtě splatnosti	4965	4402	8125	8266	5994	5576
Krátkodobé závazky	7059	7131	8423	8214	7488	7476
z toho - po lhůtě splatnosti	1259	1307	3145	2916	1829	1827
Bankovní úvěry a výpomoci	6384	7198	5276	7078	6016	7144
v tom - dlouhodobé	4578	5346	3476	4611	4192	5063
- běžné	1794	1819	1683	2276	1778	1995
- krátkodobé finanční výpomoci	12	33	117	191	46	86
Ostatní pasiva	195	206	207	199	219	201

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

**A2.3/04 - Spotřeba materiálu a energie z hlediska forem podnikání právnických osob
(Kč/ha z. p.)**

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Spotřeba materiálu a energie	14737	14936	13256	15763	14180	15119
z toho - osiva a sadba	1213	1070	1034	1095	1153	1074
- hnojiva	1254	1352	986	1266	1165	1317
- chem. ochran. prostředky	801	882	731	1010	774	917
- krmiva a steliva	4205	4424	4404	5506	4258	4753
- stavební materiál	127	131	200	161	150	142
- náhradní díly	1310	1208	919	1002	1176	1132
- pohonné hmoty	2222	2225	1774	2040	2072	2152
- elektrická energie	1051	976	850	904	986	951

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/05 - Náklady na služby z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Služby celkem	3475	3492	3935	4226	3617	3722
z toho - opravy a udržování	530	472	614	535	555	491
- agrochem. a polní práce	782	863	1052	1242	872	987
- plemen. a veterin. služby	527	556	404	443	488	519
- poradenské služby	176	153	178	174	177	159
- pachtovné	352	349	457	480	382	390

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/06 - Spotřeba vlastního meziprojektu z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Vlastní osiva	373	399	505	520	410	436
Vlastní hnojiva	695	672	635	635	679	661
Vlastní krmiva	4084	4452	3296	3584	3845	4175
Celkem	5152	5523	4436	4739	4934	5272

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/07 - Výsledky hospodaření ziskových a ztrátových podniků právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1996	1997	1996	1997
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	28268	30399	24453	25247
Ostatní provozní výnosy	973	1207	828	1013
Provozní výnosy	35898	38566	30994	31427
Spotřeba materiálu a energie	15057	16303	13484	14167
Služby	3885	4077	3405	3436
Osobní náklady	8151	8740	7843	8199
Daně a poplatky	511	570	490	496
Odpisy investičního majetku	3113	3327	3141	3093
Ostatní provozní náklady	727	612	462	539
Provozní náklady	35027	37488	31475	32736
Provozní hospodářský výsledek	871	1078	-481	-1309
Hospodářský výsledek z finančních operací	-738	-928	-801	-1020
Mimořádný hospodářský výsledek	318	604	332	413
Hospodářský výsledek za účetní období	429	738	-954	-1918
Účetní přidaná hodnota	12301	12812	10345	9547

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/08 - Majetek a kapitál ziskových a ztrátových podniků právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1996	1997	1996	1997
Aktiva (majetek) celkem	58499	60043	54450	55003
Stálá aktiva	35217	36267	35519	36422
Hmotný investiční majetek	32012	33160	32660	33631
z toho - pozemky	349	404	353	295
- budovy a stavby	19940	20552	22893	23476
- stroje a zařízení	7887	8309	5788	6327
- trvalé porosty	272	265	193	200
- základní stádo	2387	2295	2370	2250
- nedokončené investice	872	1012	1005	1057
Finanční investice	3196	3095	2850	2783
Oběžná aktiva	22211	23091	18532	18263
Zásoby	12698	13509	12443	12471
Dlouhodobé pohledávky	1485	1348	303	341
Krátkodobé pohledávky	6314	6460	4844	4628
Finanční majetek	1714	1774	942	823
Pasiva (kapitál) celkem	58499	60043	54450	55003
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	25632	26691	21652	21421
Základní jmění	18174	18797	15420	16395
Kapitálové fondy	1217	1178	1154	1239
Fondy ze zisku	5858	6071	7140	7121
Hospodářský výsledek minulých let	-46	-93	-1108	-1416
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-480	-646	-1267	-1621
Cizí zdroje (cizí kapitál)	32623	33110	32597	33413
Dlouhodobé závazky	18304	17264	19180	19203
Krátkodobé závazky	7574	7576	7419	7395
Bankovní úvěry a výpomoci	6278	7768	5809	6641

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtišek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/09 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1996	1997
Výdaje celkem¹⁾	16883	18685
z toho - nákup materiálu	5651	7115
- nákup zboží	246	220
- mzdy	1073	1127
- platby do fondů	471	499
- provozní režie	6226	5973
- odpisy	2273	2581
Příjmy celkem	17946	20248
z toho - prodej zboží	461	391
- prodej výrobků a služeb	16177	18518
v tom - tržby z RV	8121	10847
- tržby z ŽV	5551	5694
- ostatní tržby	2505	1977
- ostatní příjmy	1004	956
Rozdíl příjmů a výdajů	1063	1563

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/10 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	1996	1997
Majetek celkem	34172	32304
z toho - hmotný investiční majetek	24982	24401
z toho - pozemky	2897	2136
- budovy a stavby	9937	11072
- stroje a zařízení	8799	8643
- trvalé porosty	164	119
- základní stádo	1184	1232
- zásoby	4898	4564
z toho - materiál	774	726
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	3686	3455
- pohledávky	1663	1852
- peněžní prostředky	1644	1217
Závazky celkem	12067	10782
z toho - úvěry	7037	6448
- závazky	4324	3812
Rozdíl majetku a závazků	22105	21522

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/11 - Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Obchodní marže	1996	56	248	178	272	172
	1997	36	256	160	221	217
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	1996	47837	31960	24438	21666	14290
	1997	47874	33489	25939	22983	14614
v tom - tržby z RV	1996	18147	13838	7275	5596	1210
	1997	17297	14409	8177	6418	1124
- tržby ze ŽV	1996	25165	13220	13321	9300	6769
	1997	26232	14123	14060	10521	6996
- ostatní	1996	4525	4902	3842	6770	6311
	1997	4345	4957	3702	6044	6494
Spotřeba materiálu a energie	1996	23297	17079	13352	12064	8103
	1997	24669	18859	13854	12685	7913
Služby	1996	6522	4748	3181	2829	2399
	1997	6399	4836	3265	2968	2655
Účetní přidaná hodnota	1996	17763	13957	10304	9472	5737
	1997	14197	13266	10487	9539	5462
Osobní náklady	1996	11422	8962	7490	7400	6750
	1997	11336	9742	7761	7800	6947
Daně a poplatky	1996	841	701	433	348	337
	1997	835	747	448	365	466
Odpisy investičního majetku	1996	4634	3271	3025	2972	3289
	1997	4633	3535	3020	2980	2845
Zisk, ztráta z prodeje inv. majetku a materiálu	1996	263	246	322	337	383
	1997	-117	340	330	384	1160
Ostatní provozní výnosy	1996	714	735	689	1091	2845
	1997	2367	1033	803	1173	3356
Ostatní provozní náklady	1996	365	825	467	427	760
	1997	1136	652	503	503	757
Rezervy, opravné položky provozní	1996	-206	-210	-62	-7	-201
	1997	317	29	33	-14	-195
Provozní hospodářský výsledek	1996	1272	969	-163	-255	-2371
	1997	-1174	13	-81	-567	-1231
Nákladové úroky	1996	1086	961	665	652	697
	1997	1605	1432	1030	932	1049
Hospodářský výsledek z finančních operací	1996	-2097	-945	-682	-670	-259
	1997	-1780	-1290	-945	-666	-505
Mimořádný hospodářský výsledek	1996	574	383	228	397	127
	1997	878	577	479	422	362
Hospodářský výsledek za účetní období	1996	-293	389	-627	-534	-2502
	1997	-1957	-723	-553	-816	-1374

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/12 - Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Repařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Aktiva (majetek) celkem	1996	86737	64346	52653	49694	53584
	1997	82270	66997	52932	50617	50390
Stálá aktiva	1996	57129	38410	33995	31507	40137
	1997	54425	41090	34222	32163	37441
Hmotný investiční majetek	1996	55719	34424	31161	29122	38395
	1997	52916	37174	31385	30031	35536
z toho - budovy a stavby	1996	35806	22164	20863	20076	27456
	1997	33637	23858	21083	20410	25216
- stroje a zařízení	1996	10301	8189	5939	5911	5635
	1997	10744	8942	6390	6265	5250
- trvalé porosty	1996	2692	519	24	15	5
	1997	2159	537	39	13	4
- základní stádo	1996	2386	2333	2455	2391	1906
	1997	1995	2218	2317	2358	1764
Finanční investice	1996	1399	3971	2829	2378	1729
	1997	1502	3898	2834	2123	1892
Oběžná aktiva	1996	28930	24865	18091	17703	13185
	1997	26671	25153	18383	18127	12547
Zásoby	1996	17388	14363	12191	11337	7006
	1997	15864	15495	12082	11640	6939
z toho - výrobky	1996	4707	4578	3714	3688	1987
	1997	4697	5144	3779	3720	1719
- zvířata	1996	8189	5012	5057	4401	3178
	1997	6557	5138	4840	4415	3224
Dlouhodobé pohledávky	1996	826	1056	364	1239	291
	1997	198	850	345	1405	339
Krátkodobé pohledávky	1996	9751	7690	4329	4218	5032
	1997	8792	7264	4804	4049	4405
Finanční majetek	1996	965	1756	1207	909	856
	1997	1817	1544	1152	1033	864

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/13 - Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Repařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Pasiva (kapitál) celkem	1996	86737	64346	52653	49694	53584
	1997	82270	66997	52932	50617	50390
Vlastní jmění (vl. kapitál)	1996	29306	29862	21707	18346	18411
	1997	26977	31313	20826	19483	16618
Základní jmění	1996	20504	20533	14854	13918	18255
	1997	19565	22115	14337	15864	18046
Kapitálové fondy	1996	1832	1347	944	1236	1322
	1997	1218	1679	1003	976	908
Fondy ze zisku	1996	8747	7900	7190	4376	4154
	1997	9922	8294	7105	4335	3440
Hospodářský výsledek minulých let	1996	-1484	-307	-654	-650	-2818
	1997	-1771	-52	-1066	-876	-4402
z toho - neuhraz. ztráta minulých let	1996	-1336	-641	-964	-922	-2633
	1997	-2010	-572	-1294	-1280	-4378
Hospodářský výsledek běžného účetního období	1996	-293	389	-627	-534	-2502
	1997	-1957	-723	-553	-816	-1374
Cizí zdroje (cizí kapitál)	1996	57315	34247	30684	31195	34982
	1997	55559	35445	31906	30943	33562
Rezervy	1996	1324	519	194	129	503
	1997	878	474	260	142	593
Dlouhodobé závazky	1996	33315	17568	18380	19567	20356
	1997	35790	17049	18714	18120	18625
Krátkodobé závazky	1996	12420	9476	6219	6541	7052
	1997	9193	9212	6219	6937	7639
Bankovní úvěry a výpomoci	1996	10256	6684	5891	4958	7071
	1997	9698	8710	6713	5744	6705

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/14 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Příjmy celkem	1996		21060	15674	20589	8589
	1997		23859	17666	19955	12429
z toho - prodej zboží	1996		165	423	501	2452
	1997		217	266	564	1885
- prodej výrobků a služeb	1996		19804	14003	18365	3761
	1997		22727	16061	18007	6708
v tom - tržby z RV	1996		12455	5998	4571	19
	1997		16481	7499	4922	973
- tržby z ŽV	1996		4162	5851	11401	3052
	1997		3815	6827	10889	5435
- ostatní tržby	1996		3187	2154	2393	690
	1997		2431	1735	2196	300
- ostatní příjmy	1996		869	940	969	2288
	1997		497	973	1158	3390
Výdaje celkem	1996		19380	14913	20269	8301
	1997		22028	16182	18981	11367
z toho - nákup materiálu	1996		6930	5353	3559	2906
	1997		8160	6918	4098	5209
- nákup zboží	1996		131	326	480	104
	1997		244	227	244	19
- mzdy	1996		773	1145	2137	816
	1997		914	1161	2248	1011
- platby do fondů	1996		427	521	494	401
	1997		491	550	508	285
- provozní režie	1996		6915	5258	10000	1943
	1997		7167	4542	9122	2819
- odpisy	1996		2658	1966	2696	1135
	1997		2961	2370	2512	1448
Rozdíl příjmů a výdajů	1996		1680	761	320	288
	1997		1831	1484	974	1062

1) Pro nedostatečný počet respondentů nejsou údaje statisticky reprezentativní.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A2.3/15 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Repařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Majetek celkem	1996		34318	31821	48612	25346
	1997		33582	29371	48037	22861
z toho - hmotný investiční majetek	1996		23840	24444	36272	17748
	1997		25472	22209	35664	17195
z toho - pozemky	1996		2994	3505	1580	673
	1997		2119	2636	1437	438
- budovy a stavby	1996		8799	7656	25599	6523
	1997		10353	9672	25765	6680
- stroje a zařízení	1996		10766	8160	6786	3789
	1997		11162	7223	6351	3454
- trvalé porosty	1996		283	100	0	80
	1997		194	72	0	49
- základní stádo	1996		586	1456	2056	1783
	1997		549	1413	1900	3643
- zásoby	1996		3995	4766	9224	4524
	1997		3800	4777	8402	3868
z toho - materiál	1996		939	592	1002	535
	1997		810	530	1175	748
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	1996		2897	3508	8011	2882
	1997		2814	3607	7142	2520
- pohledávky	1996		2544	969	1647	574
	1997		2661	1043	2702	282
- peněžní prostředky	1996		2014	1507	1088	1201
	1997		1304	1243	1094	693
Závazky celkem	1996		13428	9830	14622	13589
	1997		11852	8267	14947	12919
z toho - úvěry	1996		8850	6244	5761	2863
	1997		8039	5499	4880	3612
- závazky	1996		4231	2935	8858	6379
	1997		3428	2407	10054	6585
Rozdíl majetku a závazků	1996		20890	21991	33990	11757
	1997		21730	21104	33090	9942

1) Pro nedostatečný počet respondentů nejsou údaje statisticky reprezentativní.

Pramen: Vyběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A3.1/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy (tis. ha)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997
Zemědělská půda¹⁾	4296	4282	4281	4280	4279	4280
Orná půda¹⁾	3232	3173	3158	3143	3098	3091
% zornění	75,23	74,10	73,77	73,43	72,40	72,22
Orná půda v klidu²⁾	-	34,00	57,00	58,35	83,97	56,71

1) Údaje k 1. 1. následujícího roku.

2) Údaje ke sklizni příslušného roku. Jde o souhrnný údaj pro o. p. v klidu a o. p. neosetou.

Pramen: Statistické ročenky půdního fondu ČSFR a ČR

Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

A3.3/01 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství¹⁾

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)					
	1989	1993	1994	1995	1996	1997 ⁴⁾
Podniky právnických osob	531057	253042	215332	186620	184208	169590
v tom - státní podniky	127865	25157	5120	1070	646	508
- družstva	403192	184965	147115	118024	105749	89480
- obchodní společnosti ²⁾	x	42920	63097	67526	77813	79602
Podniky fyzických osob³⁾	2000	17807	31217	35000	33000	31000
Celkem	533057	270849	246549	221620	217208	200590

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.

2) A. s., s. r. o. a ostatní společnosti se zemědělskou činností.

3) Fyzické osoby, vč. námezdních pracovníků a rodinných příslušníků (jediné nebo hlavní zaměstnání).

4) Předběžné údaje.

Pramen: 1989 - 1995: propočty VÚZE podle: Výkaznictví zaměstnanosti a mezd 1989 - 1995, ČSÚ 1990 - 1996;

Statistická ročenka 1989 - 1995, FSÚ, ČSÚ 1990 - 1996; výběrová šetření VÚZE 1991 - 1993;

Vokáč J. a kol.: Analýza sektoru soukromých zemědělců, MZe ČR 1993; Agrocensus 1995, ČSÚ 1996

1996 - 1997: v podnicích právnických osob - Zaměstnanci a průměrné mzdy (Účelová legenda pro MZe ČR), 1996, 1997, ČSÚ 1997, 1998;

podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (podzim 1996), ČSÚ 1997; (podzim 1997), ČSÚ 1998

Zpracoval: H. Horská, D. Spěšná, J. Drlík (VÚZE)

A4.1/05 - Bilance výroby a spotřeby cukru¹⁾ (tis. t)

	1989/90	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Počáteční zásoba	48,3	93,1	94,9	25,1	42,1	61,3
Výroba cukru ze sklizené řepy	567,0	575,6	375,2	476,7	610,0	531,7
Dovoz	47,0	3,1	28,9	25,7	8,9	10,0
Celková nabídka	662,3	671,8	499,0	527,5	661,0	603,0
Domácí spotřeba	495,0	421,9	424,1	455,1	467,5	450,0
v tom - průmyslové zpracování	250,0	219,6	227,7	240,2	245,0	240,0
- maloobchod	245,0	202,3	196,4	214,9	222,5	210,0
Vývoz	105,9	155,0	49,8	30,3	132,2	100,0
Celková poptávka	600,9	576,9	473,9	485,4	599,7	550,0
Konečná zásoba	61,4	94,9	25,1	42,1	61,3	53,0

1) Hospodářský rok u cukrovky - cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku.

Pramen: Celní statistika; VUC; SSHR; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: H. Strnadlová (VÚZE), R. Adamec (MZe ČR)

A4.1/06 - Bilance výroby a spotřeby brambor¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Výroba	2421,8	2395,8	1231,0	1330,1	1800,3	1401,7
Dovoz	94,4	9,3	85,6	94,8	12,4	20,0
Celková nabídka	2516,2	2405,1	1316,6	1424,9	1812,7	1421,7
Domácí spotřeba²⁾	2176,2	2354,4	1311,5	1410,6	1810,0	1411,7
v tom - škrob	366,0	155,0	40,0	92,0	150,0	110,0
- konzum	858,0	900,0	806,0	786,0	796,0	800,0
- krmiva a ztráty	548,2	978,4	185,5	252,6	567,0	281,7
- sadba	404,0	321,0	280,0	280,0	297,0	220,0
Vývoz	340,0	50,7	5,1	14,3	2,7	10,0
Celková poptávka	2516,2	2405,1	1316,6	1424,9	1812,7	1421,7

1) Hospodářský rok u raných brambor začíná 1. 6. běžného roku a končí 31. 5. následujícího roku,
u brambor konzumních a průmyslových začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

2) Materiály VÚZE a MZe ČR.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: P. Hrdý (MZe ČR)

A4.1/07 - Bilance výroby a spotřeby bramborového škrobu¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Počáteční zásoba	15,1	6,0	2,5	0,1	0,3	8,1
Výroba	46,1	26,8	7,0	14,0	27,0	19,5
Dovoz	2,7	0,2	4,4	0,2	0,2	0,2
Celková nabídka	63,9	33,0	13,9	14,3	27,5	27,8
Domácí spotřeba	44,5	16,5	12,9	11,8	14,0	12,3
Vývoz	8,0	14,0	0,9	2,2	5,4	8,0
Celková poptávka	52,5	30,5	13,8	14,0	19,4	20,3
Konečná zásoba	11,4	2,5	0,1	0,3	8,1	7,5

1) Hospodářský rok u brambor (bramborového škrobu) začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.

Pramen: Celní statistika; materiály VÚZE a MZe ČR

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), E. Divišová, P. Hrdý (MZe ČR)

A4.1/08 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98
Počáteční zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	313,2	377,2	451,6	662,2	520,6	560,5
Dovoz	0,0	19,9	18,5	2,9	0,3	1,0
Celková nabídka	313,2	397,1	470,1	665,1	520,9	561,5
Domácí spotřeba ²⁾	313,2	350,1	392,7	492,1	465,3	501,5
v tom - potravinářský průmysl	208,8	225,0	246,4	267,8	314,6	329,5
- chemický průmysl a krmiv.	103,4	105,0	122,0	105,0	90,0	70,0
- metylester řepkového oleje	0,0	19,0	23,0	117,6	59,2	100,0
- osivo	1,0	1,1	1,3	1,7	1,5	2,0
Vývoz	0,0	47,0	77,4	173,0	55,6	60,0
Celková poptávka	313,2	397,1	470,1	665,1	520,9	561,5
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Hospodářský rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.

2) Domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe ČR.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika

Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe ČR)

A4.1/09 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
Obiloviny celkem	1989	1696,3	1661,9	4,69	7793,1
	1993 ²⁾	1631,2	1630,0	4,05	6600,0
	1994 ²⁾	1750,0	1750,0	4,12	7210,1
	1995	1581,3	1576,0	4,19	6601,7
	1996	1586,5	1581,0	4,20	6644,1
	1997	1696,0	1685,8	4,14	6982,8
Pšenice celkem	1989	830,0	828,4	4,94	4089,7
	1993 ²⁾	790,7	790,0	4,27	3370,0
	1994 ²⁾	851,0	851,0	4,58	3897,6
	1995	832,0	830,8	4,60	3822,8
	1996	801,3	798,6	4,67	3727,2
	1997	834,1	825,5	4,41	3640,3
Žito	1989	134,1	134,3	4,15	556,7
	1993 ²⁾	69,0	69,0	3,76	260,0
	1994 ²⁾	80,0	80,0	3,51	280,8
	1995	79,4	79,3	3,30	261,9
	1996	64,1	63,6	3,21	204,3
	1997	75,7	75,6	3,43	259,4
Ječmen celkem	1989	552,5	551,8	4,74	2613,7
	1993 ²⁾	650,5	650,0	3,85	2500,0
	1994 ²⁾	680,0	680,0	3,80	2584,0
	1995	560,2	557,6	3,84	2140,5
	1996	604,1	599,8	3,77	2262,4
	1997	653,5	646,5	3,84	2484,5
Oves	1989	88,0	87,6	3,21	281,0
	1993 ²⁾	68,0	68,0	3,60	245,0
	1994 ²⁾	80,0	80,0	2,79	223,2
	1995	60,1	60,2	3,10	186,7
	1996	66,1	65,5	3,27	214,2
	1997	77,8	77,6	3,18	246,6
Kukuřice na zrno	1989	47,7	41,2	4,24	174,6
	1993 ²⁾	32,2	32,2	4,84	156,0
	1994 ²⁾	35,0	35,0	3,53	123,6
	1995	27,3	26,4	4,28	113,3
	1996	29,9	33,1	5,09	168,7
	1997	35,0	41,2	6,92	285,2
Luskoviny na zrno	1989	58,9	58,2	2,17	126,1
	1993	94,2	93,6	2,43	227,5
	1994	72,3	70,8	2,31	163,2
	1995	60,7	59,9	2,41	144,1
	1996	56,4	54,6	2,48	135,6
	1997	51,6	49,6	2,09	103,7
Brambory celkem	1989	115,4	115,3	21,01	2421,8
	1993	104,9	102,8	23,30	2395,8
	1994	76,8	76,7	16,06	1231,0
	1995	78,1	77,9	17,08	1330,1
	1996	86,5	85,7	21,00	1800,3
	1997	72,8	72,6	19,30	1401,7
Krmné okopaniny	1989	.	18,9	39,32	744,3
	1993	15,6	15,4	40,65	624,8
	1994	14,8	14,7	32,22	474,4

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
	1995	13,4	12,9	37,25	481,8
	1996	12,8	12,5	38,04	474,7
	1997	10,6	10,6	38,08	404,1
Jednoleté pícniny	1989	.	586,8	28,98	17003,4
	1993	462,4	460,0	31,37	14430,4
	1994	.	407,1	23,00	9364,0
	1995	.	412,8	25,81	10654,8
	1996	.	420,0	28,52	11977,7
	1997	.	352,0	29,11	10247,0
Víceleté pícniny na orné půdě (seno)	1989	502,8	463,5	9,79	4532,6
	1993	499,5	477,4	7,15	3416,0
	1994	483,9	481,7	6,68	3219,3
	1995	464,3	462,0	6,96	3215,2
	1996	446,2	440,5	6,87	3027,4
	1997	424,4	420,5	6,63	2787,7
Louky trvalé (seno)	1989	.	485,5	5,35	2597,1
	1993	558,0	546,4	3,34	1822,4
	1994	603,0	589,8	3,55	2091,7
	1995	618,4	613,5	3,77	2313,1
	1996	628,7	613,4	3,51	2150,6
	1997	660,6	641,5	3,67	2354,3
Pastviny	1989	.	219,6	3,48	764,0
	1993	.	229,3	2,18	500,6
	1994	.	246,9	2,48	612,3
	1995	.	264,3	2,73	720,4
	1996	.	262,0	2,46	644,7
	1997	.	270,9	2,54	688,6
Mák setý	1989	7,8	7,6	1,04	7,9
	1993	9,9	8,8	0,78	6,9
	1994	29,3	28,7	0,57	16,5
	1995	35,3	34,3	0,73	25,1
	1996	14,7	14,3	0,68	9,7
	1997	17,9	16,6	0,57	9,5
Olejniny celkem	1989	121,7	121,5	2,79	339,0
	1993	193,7	192,4	2,17	417,1
	1994	250,5	248,8	2,06	511,8
	1995	326,4	325,3	2,26	735,9
	1996	279,8	276,6	2,12	586,1
	1997	274,1	270,0	2,25	608,2
Řepka a řepice	1989	102,4	102,5	3,06	313,3
	1993	167,4	167,0	2,26	377,2
	1994	190,7	189,9	2,38	451,6
	1995	252,3	252,7	2,62	662,2
	1996	228,8	226,5	2,30	520,6
	1997	229,8	227,3	2,47	560,5
Len (rosené stonky)	1989	.	21,2	4,20	88,9
	1993	7,9	7,6	3,31	25,0
	1994	11,0	10,1	2,68	27,1
	1995	10,6	10,0	3,44	34,3
	1996	6,8	5,9	3,10	18,3
	1997	2,2	2,0	3,19	6,4
Cukrovka technická	1989	127,1	126,6	35,52	4497,0
	1993	107,2	106,7	40,37	4308,3
	1994	91,2	91,1	35,57	3240,1

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
	1995	93,7	93,1	39,86	3711,6
	1996	104,1	103,7	41,63	4315,6
	1997	94,5	92,3	40,32	3722,0
Zelenina konzumní	1989	33,1	35,0	17,96	628,7
	1993	35,3	36,6	15,68	573,3
	1994	34,3	34,2	15,28	522,8
	1995	35,0	34,9	15,69	548,1
	1996	36,8	36,1	16,98	613,2
	1997	34,1	33,5	16,14	541,4
Vinná réva	1989	.	11,3	4,56	51,3
	1993	.	9,6	5,36	51,2
	1994	.	10,3	6,25	64,5
	1995	.	10,7	3,99	42,6
	1996	.	11,5	6,04	69,7
	1997	.	11,2	3,20	35,8
Ovoce celkem ³⁾	1989	.	36,6	15,05	550,3
	1993	.	33,6	12,17	409,5
	1994	.	33,0	10,02	330,5
	1995	.	33,1	9,93	328,3
	1996	.	32,6	10,85	353,3
	1997	.	32,6	11,83	385,5
z toho jabloně ³⁾	1989	.	21,8	19,63	427,7
	1993	.	19,9	15,45	308,1
	1994	.	19,6	12,47	244,1
	1995	.	19,8	11,38	225,5
	1996	.	19,7	12,74	251,4
	1997	.	19,8	14,71	291,0

1) Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.

2) Materiály MZe ČR a VÚZE.

3) Sklizňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/1 strom.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ

Zpracoval: J. Kreysová, B. Salamánková (VÚZE)

A4.2/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů (%) (1993 = 100)

Ukazatel	1994 ¹⁾	1995	1996	1997
Ceny zemědělských výrobců	105,9	113,9	123,4	127,1
v tom - rostlinné výrobky	94,9	101,6	118,6	122,5
- živočišné výrobky	110,7	119,7	125,8	129,2
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	105,3	112,2	122,3	131,2
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů	109,3	121,0	130,3	136,3
Ceny vstupů do zemědělství²⁾	107,7	112,8	124,2	137,5

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994 a Indexy průmyslových výrobců, Revize 1994).

2) V roce 1995 a 1996 - propočet VÚZE na základě podkladů ČSÚ.

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;

ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství; ČSÚ - Index cen průmyslových výrobců

Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A4.2/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit (%) (1993 = 100)

Výrobek	1994 ¹⁾	1995	1996	1997
Pšenice potravinářská	91,2	84,4	121,0	131,6
Pšenice krmná	91,6	84,1	118,7	136,0
Ječmen sladovnický	95,6	94,8	119,4	130,1
Ječmen krmný	91,9	83,4	115,4	138,7
Žito	92,3	86,9	127,4	136,3
Oves krmný	95,1	88,1	119,8	133,0
Kukuřice krmná	99,9	105,8	143,1	115,2
Semeno řepky olejné	103,2	104,1	112,8	124,0
Semeno slunečnice	98,7	96,9	110,6	102,1
Chmel sušený	83,8	82,6	80,3	67,5
Cukrovka technická	86,1	105,2	114,8	104,6
Brambory pozdní konzumní	117,6	276,2	178,1	103,7
Brambory průmyslové	177,6	177,2	156,1	153,7
Ovoce	98,0	128,0	153,1	124,3
Zelenina	99,3	119,0	111,7	125,7
Mléko I. tř.	98,2	108,3	115,4	119,5
Mléko II. tř.	99,5	114,4	119,8	127,1
Býci jateční tř. j. A v živém	120,5	129,5	130,4	129,0
Jalovice jatečné tř. j. A v živém	120,7	127,1	126,5	122,6
Krávy jatečné tř. j. A v živém	123,5	139,2	139,7	129,3
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	120,2	128,6	133,2	132,9
Kuřata jatečná tř. j. I.	105,9	97,4	103,5	117,4
Vejce slepičí konzumní tříděná	108,0	94,6	120,4	131,2

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A4.2/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků (Kč/t)

Výrobek	1993	1994	1995	1996	1997
Pšenice potravinářská	3306	2983	2780	3980	4331
Pšenice krmná	2721	2481	2305	3250	3725
Ječmen sladovnický	3138	3009	3001	3776	4119
Ječmen krmný	2565	2297	2121	2934	3523
Žito	2699	2427	2401	3512	3762
Kukuřice krmná	3329	3385	3524	4765	3844
Semeno řepky olejné	5265	5438	5482	5943	6535
Cukrovka technická	809	683	852	930	848
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	2609	4241	7982	5243	2816
Brambory průmyslové	1235	2372	2107	1832	1837
Jablka česaná	6550	6399	8828	11784	8409
Zelí bílé hlávkové	4003	3480	3951	4083	3655
Cibule suchá	5132	.	6990	4826	6842
Mléko kravské tř. j. I. (Kč/tis. l)	5972	5872	6479	6901	7145
Býci jateční tř. j. A v živém	27597	33092	35568	35777	35478
Krávy jatečné tř. j. A v živém	18037	22150	25023	25106	23277
Jalovice tř. j. A v živém	23735	28051	29852	29695	28813
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	26453	31737	34409	35500	35532
Kuřata jatečná tř. j. I.	22878	24350	22224	23641	26802
Vejce slepičí konzumní tříděná (Kč/tis. ks)	1441	1529	1396	1777	1931

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců

Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A4.2/04 - Index cen vstupů do zemědělství (%) (průměr roku 1994 = 100)

Ukazatel	1996	1997
Index cen vstupů do zemědělství celkem	117,2	126,2
Index cen vstupů ze sektoru		
- průmyslu	114,1	126,5
z toho - krmiva hotová (průmyslová)	118,0	139,4
- hnojiva průmyslová	127,0	118,6
- pesticidy	107,7	108,4
- PHM	103,5	122,6
- stroje pro zemědělství	109,8	116,0
- dvoustopá motorová vozidla	113,8	115,4
- díly a příslušenství k motorovým vozidlům	116,7	117,7
- elektrická energie	101,9	103,2
- stavebnictví	120,0	134,2
- dopravy a spojů	108,7	115,9
- lesnictví	112,2	116,0
- zemědělství	125,1	125,0
z toho - rostlinné výrobky	128,0	129,2
- živočišné výrobky a zvířata	113,3	116,8
- zemědělské služby	133,9	.
- pojišťovnictví	107,6	112,9
- ostatních služeb	119,5	133,0

Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A4.2/05 - Meziroční indexy cen ve výrobních vertikálách (%)

Ceny	Reprezentant	1994/93 ⁹⁾	1995/94	1996/95	1997/96
Maso a masné výrobky					
Zemědělských výrobců	býci jateční tř. j. A v živém	120,5	107,4	100,7	99,0
	krávy jatečné tř. j. A v živém	123,5	112,7	100,4	92,5
	prasata jatečná tř. j. I. v živém	120,2	107,0	103,5	99,8
	kuřata tř. j. I. v živém	105,9	92,0	106,2	113,4
Průmyslových výrobců	výrobky jatečné - maso	114,4	103,8	105,8	103,0
Spotřebitelské	maso a masné výrobky	115,1	108,8	106,8	103,3
Mléko a mléčné výrobky					
Zemědělských výrobců	mléko kravské tř. j. I.	98,2	110,3	106,5	103,5
	mléko kravské tř. j. II.	99,5	115,1	104,7	106,1
Průmyslových výrobců	mlékárenské výrobky a zmrzlina	98,7 ¹⁾	108,7	108,7	106,8
Spotřebitelské	mléko, sýry, vejce	103,3 ²⁾	110,3	113,8	105,4
Vejce a vaječné výrobky					
Zemědělských výrobců	vejce slepičí konzumní netříděná	131,0	93,3	120,2	114,9
	vejce slepičí konzumní tříděná	108,0	89,3	127,3	109,0
Spotřebitelské	vejce a vaječné výrobky	109,5	94,7	121,1	111,2
Tuky					
Zemědělských výrobců	semeno řepky olejné	103,2	100,8	108,4	109,9
	semeno slunečnice	98,7	100,1	114,1	92,3
Průmyslových výrobců	oleje a tuky živočišné a rostlinné	102,1 ³⁾	102,4	102,1	101,9
Spotřebitelské	oleje a tuky	102,9 ⁴⁾	110,7	105,2	104,0
Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky					
Zemědělských výrobců	pšenice potravinářská	91,2	92,6	143,3	108,8
	žito	92,3	94,2	146,5	107,1
Průmyslových výrobců	mlýnské a škrobářenské výrobky	100,4 ⁵⁾	90,7	119,2	113,6
	výrobky pekárenské a cukrářské	119,3 ⁶⁾	111,0	127,1	116,7
Spotřebitelské	mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	107,6	108,2	117,7	111,4
Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky					
Zemědělských výrobců	cukrovka technická	86,1	122,2	109,2	91,1
Průmyslových výrobců	cukr	.	128,4	100,4	80,0
Spotřebitelské	cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	109,9 ⁷⁾	120,6	101,0	100,1
Brambory a bramborové výrobky					
Zemědělských výrobců	brambory pozdní konzumní	117,6	234,8	64,5	58,2
	brambory průmyslové	177,6	100,0	88,1	98,9
Průmyslových výrobců	brambory upravené a konzervované	102,0 ⁸⁾	130,6	93,6	94,1
Spotřebitelské	brambory a výrobky z brambor	125,6	164,5	79,4	84,1

1) Výrobky mlékárenské.

2) Mléko a mléčné výrobky.

3) Tuky a oleje rostlinné jedlé.

4) Tuky.

5) Výrobky mlýnské.

6) Výrobky pekárenské.

7) Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky.

8) Výrobky bramborové a škrobářenské.

9) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;

ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994; ČSÚ - Index cen průmyslových výrobců;

ČSÚ - Index spotřebitelských cen

Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A4.3/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží¹⁾ (%)

Ukazatel	1995	1996	1997
Maso a masné výrobky	108,8	106,8	103,3
v tom - maso hovězí výsekové	118,0	106,1	101,6
- maso vepřové výsekové	111,8	108,7	102,6
- drůbež	90,8	115,9	108,4
- vnitřnosti jedlé	107,6	96,6	96,5
- uzenářské zboží	109,0	104,9	103,2
Ryby a rybí výrobky	106,3	104,1	112,3
Mléko, mléčné výrobky, vejce	110,3	113,8	105,4
v tom - mléko konzumní	112,2	111,7	102,0
- mléko konzervované	109,5	117,2	111,8
- sýry	113,9	113,9	107,9
- ostatní mléčné výrobky	112,7	112,0	106,8
- vejce a vaječné výrobky	94,7	121,1	111,2
Oleje a tuky	110,7	105,2	104,0
v tom - máslo	113,2	104,9	106,8
- sádlo	107,7	106,7	100,3
- margarín	108,6	104,3	103,2
- jedlé oleje (kromě olivového)	108,7	102,3	98,2
- olivový olej	110,5	126,1	104,7
Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	108,2	117,7	111,4
v tom - mouka	95,2	113,1	107,3
- chléb a běžné pečivo	110,0	124,7	115,1
- pečivo jemné, cukrářské a trvanlivé	110,7	109,9	107,5
- těstoviny	99,4	104,5	105,3
- rýže	110,7	117,6	96,6
- ostatní obiloviny a výrobky z nich	107,1	109,9	112,4
Cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	120,6	101,0	100,1
v tom - cukr	132,1	103,0	76,1
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	108,4	105,3	102,4
- nečokoládové cukrovinky	116,6	112,4	112,8
- káva	148,3	90,3	102,0
- čaj	97,6	107,3	108,9
Brambory a bramborové výrobky	164,5	79,4	84,1
v tom - brambory	181,9	74,0	82,1
- bramborové výrobky	124,9	97,5	89,1
Ovoce a ovocné výrobky	106,8	111,7	103,8
v tom - čerstvé ovoce mírného pásma	121,4	111,0	96,6
- čerstvé jižní ovoce	100,4	113,4	105,5
- ovocné výrobky	106,3	123,6	112,5
Zelenina a zeleninové výrobky	103,8	105,6	103,1
v tom - čerstvá zelenina	105,7	104,5	103,7
- zeleninové výrobky	97,4	110,7	98,8
Nealkoholické nápoje	98,6	102,0	104,1
Alkoholické nápoje	105,3	105,4	106,2
v tom - pivo	105,4	104,8	107,0
- víno	108,7	108,2	107,9
- lihoviny	102,3	103,7	103,5

1) Z důvodu zásadních změn v metodice sledování a výpočtů indexů spotřebitelských cen (nový spotřební koš, nové skupiny zboží a služeb, nová konstrukce vahového systému) počínaje rokem 1995 nelze navázat na časovou řadu indexů spotřebitelských cen let 1989 - 1994.

Pramen: Interní materiály ČSÚ

Zpracoval: I. Mrhálková (VÚZE)

**A4.3/02 - Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích
domácností ČR (bez daní, pojištění a ostatních plateb) (%)**

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	32,9	32,1	32,0	31,2	30,5
v tom - potraviny	26,9	26,3	26,2	25,6	25,0
- nápoje	4,6	4,1	4,1	4,0	4,0
- tabák	1,4	1,7	1,7	1,6	1,5
Textil, potřeby pro domácnost	18,9	16,9	17,1	16,3	16,3
Doprava a spoje, dopravní prostředky	13,0	12,2	11,2	11,9	13,1
v tom - doprava a spoje	3,1	3,0	2,9	3,0	3,2
- osobní dopravní prostředky	9,9	9,2	8,3	8,9	9,9
Rekreace, vzdělání a kulturní služby	3,4	5,0	5,7	6,1	6,0
v tom - rekreace	2,6	2,3	2,8	3,2	3,3
- vzdělání a kulturní služby	0,8	2,7	2,9	2,9	2,7
Lékařská péče	0,3	1,0	1,2	1,5	1,4
v tom - léčebná péče	0,1	0,3	0,4	0,5	0,4
- léčiva, zdravot. potřeby	0,2	0,7	0,8	1,0	1,0
Bydlení	8,2	12,2	12,6	12,0	12,1
v tom - nájemné a komunální služby	2,5	4,1	4,6	4,3	4,3
- elektřina	2,4	2,8	2,7	2,7	2,7
- plyn	0,9	1,3	1,3	1,3	1,4
- ústřední topení a teplá voda	1,5	2,9	3,2	3,0	3,0
- palivo	0,9	1,1	0,8	0,7	0,7
Ostatní vydání	21,2	16,0	15,8	15,6	15,4
v tom - veřejné stravování	4,6	4,2	4,3	4,3	4,2
- drogistické zboží	3,0	1,6	1,4	1,4	1,3
- kulturní zařízení	7,6	5,6	5,3	5,4	5,4
- ostatní služby	6,0	4,6	4,8	4,5	4,5
Jiná vydání (podíly na družstevní výstavbě, koupě nemovitostí, hospodářské a pěstitelské potřeby)	2,1	4,6	4,4	5,4	5,2

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 1990 - 1997

Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A4.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997
Obrat celkem	611652	841103	1245167	1346973	1570189
Vývoz celkem	302338	410250	574722	594629	714680
Dovoz celkem	309314	430853	670445	752344	855509
Saldo celkem	-6976	-20603	-95723	-157715	-140829
Obrat agrárního obchodu	63773	68917	83232	89062	99520
Agrární vývoz	32276	28722	35596	33473	39414
Agrární dovoz	31497	40195	47636	55589	60106
Saldo agrárního obchodu	779	-11473	-12040	-22116	-20692
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	10,68	7,00	6,19	5,63	5,51
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	10,18	9,33	7,11	7,39	7,03
Podíl salda agrárního obchodu na saldu celkem (%)	-	55,69	12,58	14,02	14,69

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin, Š. Dubovická (VÚZE)

A4.4/02 - Stupeň krytí agrárního dovozu vývozem (%)

Země	1993	1994	1995	1996	1997
EU	79,3	58,1	55,8	40,3	45,3
CEFTA	168,4	111,7	139,8	138,4	124,9
z toho - Slovensko	186,3	126,4	145,3	184,2	189,2
- Maďarsko	49,8	54,9	25,0	12,0	19,2
- Polsko	223,4	118,9	269,9	146,6	105,9
SNS	2108,3	1893,2	2327,8	2713,0	2891,5
Rozvojové země	22,2	14,8	20,7	15,0	15,2
Celkem	102,5	71,5	74,7	60,2	65,6

Pramen: Celní statistika

Zpracoval: J. Vološin, Š. Dubovická (VÚZE)

A4.6/01 - Základní údaje o pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997
Přijaté pojistné	1374	985	894	928	998
Vyplacené plnění	998	617	615	840	1331
Škodní průběh (%)	72,63	62,64	68,79	90,52	133,37

Pramen: Česká pojišťovna, a. s.

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

A5.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997 ¹⁾
Zemědělství²⁾	3455	5061	5840	6882	7829	8493
Průmysl	3335	5962	6888	8148	9587	10748
Národní hospodářství	3170	5817	6894	8172	9676	10695
Relace zem./průmysl (%)	103,6	84,9	84,8	84,5	81,7	79,0
Relace zem./NH (%)	109,0	87,0	84,7	84,2	80,9	79,4

1) Předběžné údaje.

2) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistika zaměstnanosti a mezd FSÚ, ČSÚ 1994 - 1998

Zpracoval: J. Drlik (VÚZE)

A5.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech¹⁾ (%)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997 ²⁾
Zemědělství³⁾	149,8	95,3	100,0	108,0	112,8	112,9
Průmysl	120,1	95,6	100,0	108,5	117,5	121,6
Národní hospodářství	116,4	92,8	100,0	108,7	118,1	120,4

1) Je odvozován z indexu životních nákladů, rok 1994 = 100 %.

2) Předběžné údaje.

3) Bez podniků fyzických osob.

Pramen: Statistická ročenka, FSÚ 1989; Indexy spotřebitelských cen a životních nákladů, ČSÚ 1994 - 1998

Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

A6.1/01 - Aplikace průmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Položka	1989	1993	1994	1995	1996	1997
N	99,24	40,00	57,60	55,61	61,30	55,10
P ₂ O ₅	65,56	13,00	10,30	14,60	11,80	11,70
K ₂ O	57,98	10,50	13,00	12,76	8,00	10,10

Pramen: MZe ČR; Životní prostředí ČR - Ročenka 1990, 1991, 1992, 1993-94, 1995, 1996, 1997

Zpracoval: J. Pražan (VÚZE)

A6.1/02 - Kvalita podzemních vod (mělké vrty) (%)

Položka	Podíl vzorků nevyhovujících státní normě ¹⁾				
	1989	1993	1994	1995	1996
Dusičnany	22,6	21,4	23,1	21,2	22,9
Amonné ionty	30,0	33,7	23,1	27,3	33,7
CHSK _{Mn} ²⁾	34,6	30,0	28,5	19,8	21,7
Ropné látky	13,2	19,5	26,7	16,3	3,7

1) ČSN 75 7111 Pitná voda.

2) CHSK_{Mn} - chemická spotřeba kyslíku.

Pramen: Životní prostředí ČR - Ročenka 1990, 1991, 1992, 1993-94, 1995, 1996, 1997

Zpracoval: J. Pražan (VÚZE)

B2/01 - Přehled o přiznávání dotací

Název dotačního titulu	Počet přijatých žádostí		Počet přiznaných žádostí		Počet přiznaných žádostí (%)		Požadováno (tis. Kč)		Poskytnuto (tis. Kč)		Podíl poskytnutých prostředků (%)	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním	667	459	658	438	98,65	95,42	30198	19205	27292	17132	90,38	89,21
Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	527	319	477	308	90,51	96,55	278357	156465	92486	74483	33,23	47,60
Údržba krajiny v kulturním stavu	9738	9242	9632	9027	98,91	97,67	1506832	1829898	1452164	1669345	96,37	91,23
Podpora včelařství	1	1	1	1	100,00	100,00	78000	78000	64332	76258	82,48	97,77
Podpora masného typu skotu	3260	1896	3212	1816	98,53	95,78	407894	520608	354802	278016	86,98	53,40
Výjimka - dotační titul č. 1.V - Povodně	208	-	200	-	96,15	-	33788	-	32609	-	96,51	-
Pěstování lnu	-	77	-	77	-	100,00	-	5991	-	5985	-	99,90
Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat	704	387	432	301	61,36	77,78	384536	348460	294830	152766	76,67	43,84
Výjimka - dotační titul č. 2.V												
- Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s. p.	1	1	1	1	100,00	100,00	35000	32580	32818	31760	93,77	97,48
Výjimka - dotační titul č. 2.V - Ochranná pásma	-	7	-	7	-	100,00	-	3997	-	3997	-	100,00
Udržování genetického potenciálu osiv a sádí	91	56	59	52	64,84	92,86	181588	204899	99558	51276	54,83	25,03
Podpora ozdravování hospodářských zvířat	156	-	116	-	74,36	-	174889	-	121214	-	69,31	-
Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	151	90	142	88	94,04	97,78	27635	14299	19827	12494	71,75	87,38
Celkem dotace do zemědělství a potravinářství	15504	12535	14930	12116	96,30	96,66	3138717	3214402	2591932	2373512	82,58	73,84
Podpora hospodaření v lesích - celkem ¹⁾	12245	-	11952	-	97,61	-	983142	1050758	594875	725648	60,51	69,06
Podpora vodního hospodářství - celkem ²⁾	476	508	250	333	52,52	65,55	1119924	1146536	355007	400455	31,70	34,93
Celkem dotace ČR	28225	13043	27132	12449	96,13	95,45	5241783	5411696	3541814	3499615	67,57	64,67

1) Počet přijatých a přiznaných žádostí není ve všech případech k dispozici.

2) Včetně dotací na akce řešící likvidaci povodňových škod ve výši 56 107 tis. Kč.

Pramen: MZe ČR - odbor 220: Analýza realizace dotační politiky rok 1997; Analýza dotační politiky rok 1996

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

B3.1/01 - Minimální (garantované) ceny uplatňované v roce 1997

Komodita	MJ	Schváleno Radou SFTR		Výměr MF ČR
		dne	Kč/jedn. bez DPH	číslo
Mléko tř. j. I. při tučnosti 3,6 %	litr	15. 10. 1996	6,80	01/97
Jateční býci tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 480 kg	Kč/kg	21. 3. 1997	35,00	03/97
Jatečné jalovice tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 420 kg	Kč/kg	21. 3. 1997	32,50	03/97
Jatečné krávy tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 450 kg	Kč/kg	21. 3. 1997	26,00	03/97
Pšenice potravinářská intervenční nákup	tuna	21. 2. 1997	3900	03/97

Pramen: Roční účetní závěrka SFTR za rok 1997

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu

Druh výdaje	1993		1994		1995		1996		1997	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
a) Subvence při vývozu										
- jatečných býků a jalovic	150	5,1	27	0,7	0	0,0	0	0,0	129	6,2
- mlékárenských výrobků	1108	37,8	1050	27,7	1064	28,4	1126	37,0	1112	53,5
- pšenice potravinářské	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- žita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- brambor konzumních pozdních	0	0,0	10	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- bramborového škrobu	0	0,0	106	2,8	0	0,0	0	0,0	33	1,6
- sirupu z bramborového škrobu	0	0,0	1	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- ječmenného sladu	0	0,0	44	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- cukru	66	2,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
C e l k e m	1324	45,2	1238	32,7	1064	28,4	1126	37,0	1274	61,3
b) Intervenční nákupy										
- jatečných býků a jalovic	112	3,8	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- jatečných prasat	498	17,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- mlékárenských výrobků	181	6,2	94	2,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- pšenice potravinářské	395	13,5	2305	60,8	1030	27,5	1221	40,1	707	34,0
C e l k e m	1186	40,5	2399	63,3	1030	27,5	1221	40,1	707	34,0
c) Náklady na skladování a prodej										
- hovězího masa	10	0,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- vepřového masa	92	3,1	3	0,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- mlékárenských výrobků	0	0,0	2	0,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0
- pšenice potravinářské	63	2,2	112	2,9	200	5,4	89	2,9	56	2,7
C e l k e m	165	5,6	117	3,1	200	5,4	89	2,9	56	2,7
d) Ostatní výdaje										
- splátka úvěru	242	8,3	0	0,0	1287	34,4	487	16,0	0	0,0
- úroky z úvěru	0	0,0	19	0,5	70	1,9	8	0,2	0	0,0
- odvod DPH	0	0,0	0	0,0	82	2,2	108	3,6	32	1,6
- správní výdaje	6	0,2	7	0,2	7	0,2	7	0,2	8	0,4
- ostatní výdaje	7	0,2	9	0,2	1	0,0	1	0,0	1	0,0
C e l k e m	255	8,7	35	0,9	1447	38,7	611	20,0	41	2,0
VÝDAJE CELKEM	2930	100,0	3789	100,0	3741	100,0	3047	100,0	2078	100,0

Pramen: Podklady SFTR

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

B3.5/01- Daňové zatížení podnikatelských subjektů právnických osob (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Zeměděl. družst.		Obchod. spol.		Průměr		Meziroční index (%)
	1996	1997	1996	1997	1996	1997	
Daň z pozemků	238	229	217	260	230	237	103,0
Daň ze staveb	44	32	47	27	44	31	70,5
Daň silniční	119	113	100	103	113	109	96,5
Daň z převodu nemovitostí	23	29	26	41	24	32	133,3
Ostatní daně	34	31	40	56	38	40	105,3
Daně celkem	458	434	430	487	449	449	100,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík

**B3.5/02 - Daňové zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob
z hlediska jejich velikosti (Kč/ha z. p.)**

Druh daně	Rok, index	Skupina v ha zemědělské půdy					Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 500	501 - 1000	nad 1000	
Daň z pozemků	1996	233	248	339	370	0	311
	1997	1876	276	368	450	346	525
	meziroční index (%)	805,2	111,3	108,6	121,6	x	168,8
Daň ze staveb	1996	55	28	29	25	0	33
	1997	409	32	42	54	40	87
	meziroční index (%)	743,6	114,3	144,8	216,0	x	263,6
Daň silniční	1996	95	55	40	29	91	47
	1997	89	53	45	42	82	54
	meziroční index (%)	93,7	96,4	112,5	144,8	90,1	114,9
Daň z převodu nemovitostí	1996	0	434	0	0	0	65
	1997	139	29	32	45	0	43
	meziroční index (%)	x	6,7	x	x	x	66,2
Ostatní daně	1996	523	605	239	0	0	473
	1997	301	237	283	0	0	294
	meziroční index (%)	57,6	39,2	118,4	x	x	62,2
Daně celkem	1996	906	1370	647	424	91	929
	1997	2814	627	770	591	468	1003
	meziroční index (%)	310,6	45,8	119,0	139,4	514,3	108,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

B8.3/01 - Ekvivalent produkčních subvencí v ČR (mil. Kč)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997
Upravená hodnota produkce	87614	80233	77106	80411	93356	97388
A. Podpora cen	35426	20588	13727	4354	4677	4965
B. Přímé podpory	8555	38	303	1114	1362	1873
C. Dotace cen vstupů	969	2362	914	1162	1935	2211
D. Obecné služby	493	647	1738	1075	923	601
E. Národní podpory	0	0	0	0	0	0
F. Ostatní podpory	2660	0	65	63	7	7
Hrubý celkový EPS ¹⁾	48103	23635	16747	7768	8904	9656
Úprava na podporu krmiv	413	-1958	-271	3963	3974	674
Čistý celkový EPS ¹⁾	48516	21677	16476	11732	12878	10329
EPS (%)	55	27	21	15	14	11

1) Údaje pro rok 1995 a 1997 byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí.

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1998

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.3/02 - EPS podle hlavních komodit (%) a podíl komodit na celkovém EPS (%)

Komodita	1989		1993		1994		1995		1996		1997	
	EPS	podíl	EPS	podíl	EPS	podíl	EPS	podíl	EPS	podíl	EPS	podíl
Pšenice	2	0,34	15	6,63	1	0,37	-42	-34,12	-26	-25,97	0	-0,22
Ostatní obiloviny	21	2,70	27	9,27	12	5,17	-32	-14,81	-29	-17,19	-3	-2,56
Olejníky	48	1,44	-1	-0,09	3	0,44	-8	-2,57	-11	-2,60	-2	-0,86
Cukr	59	3,73	38	5,80	-2	-0,33	20	5,40	27	8,55	12	3,48
RV	21	8,21	21	21,61	4	5,65	-25	-46,10	-17	-37,21	0	-0,16
Mléko	60	32,47	39	37,08	32	35,90	32	55,84	32	54,28	28	56,65
Hovězí maso	79	28,87	31	15,40	30	17,82	30	29,08	30	25,59	19	18,98
Vepřové maso	59	21,56	25	21,72	27	29,13	23	37,16	23	40,71	2	4,77
Drůbež	61	4,75	27	4,61	28	6,92	32	10,80	22	7,16	14	6,57
Vejce	56	4,14	-2	-0,42	16	4,58	37	13,22	24	9,47	23	13,19
ŽV	65	91,79	29	78,39	28	94,35	29	146,10	27	137,21	16	100,16
Celkem	55	100,00	27	100,00	21	100,00	15	100,00	14	100,00	11	100,00

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1998

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

B8.3/03 - Referenční ceny světové a domácí (Kč/t)

Komodita	1989		1993		1994		1995		1996		1997	
	DC ¹⁾	RC ²⁾	DC ¹⁾	RC ²⁾	DC ¹⁾	RC ²⁾	DC ¹⁾	RC ²⁾	DC ¹⁾	RC ²⁾	DC ¹⁾	RC ²⁾
Pšenice	1727	2255	2851	3045	2637	3239	2505	4337	3485	5373	3957	4908
Ječmen	1923	2081	2744	2434	2439	2595	2322	3789	3129	5050	3689	4748
Oves	2416	2294	2655	3460	2410	3263	2251	3223	3070	3622	3423	3711
Olejniný	4367	2824	5263	6591	5438	6479	5482	7286	5943	8102	6532	8283
Cukrovka	552	307	809	533	683	721	852	702	930	700	818	746
Mléko	4806	2412	5972	3782	5896	4303	6435	4934	6847	5321	7025	5582
Hovězí maso	55230	16183	52587	36974	59309	44153	64266	51634	64956	52343	62761	55572
Vepřové maso	30335	16656	37133	32574	38784	35335	40964	43985	47046	50397	48150	59449
Drůbež	23652	14319	30504	29945	32467	32913	29632	32726	31521	38159	35313	43084
Večce	16550	10530	20707	24200	26024	27128	24831	23393	30028	32001	34621	33774

1) DC = domácí cena, tj. průměrná cena zemědělských výrobců.

2) RC = referenční cena světová.

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1998

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

K/01 - Základní národohospodářské údaje

Ukazatel	Rok	EU 15	Z toho			Vybrané státy CEFTA		
			Belgie	Rakousko	Německo	Česká republika	Slovensko	Polsko
Celková plocha (km ²)	1995	3236174	30518	83858	356970	78864	49035	322577
	1996	3236180	30518	83858	356970	78864	49035	322577
Obyvatelstvo (1000 osob)	1995	371575	10131	8040	81539	10331	5364	38609
	1996	372654	10143	8055	81818	10315	5374	38639
HDP/obyv. (parita kupní síly - PPS) (USD)	1995	.	19372	13392	18924	10569	.	3063
	1996	18154	20424	19501	19656	11266	.	3492
Inflace ¹⁾	1995	1,5	2,0	2,2	2,3	9,1	9,9	25,8
	1996	3,5	1,8	1,7	1,0	8,8	5,8	19,9
Nezaměstnanost (% z pracovníků civil. sekt. NH)	1995	10,0	9,9	3,8	8,2	2,9	13,8	14,9
	1996	10,9	9,8	4,4	8,9	3,5	12,6	13,2
Obchodní bilance (mil. ECU)	1995 ²⁾	102627	6744	-5903	52296	-2789	-148	-6155
	1996	129932	7202	-7493	57839	-4700	-1830	-12697
Zemědělská půda (1000 ha) ³⁾	1995	135706	1366	3449	17344	4280	2446	18622
	1996	135260	1371	3432	17335	4279	2444	18474
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti a rybářství - počet (1000 osob)	1995	7857	102	267	1197	312	201	4046
	1996	7514	104	269	1046	301	189	4371,5
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti a rybářství - podíl na celkové zaměstnanosti v civilním sektoru (%)	1995	5,3	2,7	10,0	3,3	6,2	9,4	27,0
	1996	5,1	2,7	7,4	2,9	6,0	8,6	28,2
Počet zemědělských podniků (1000 podniků) ^{3,8)}	1995	.	.	.	.	26,9	9,0	2048,0
	1996	7341,0	71,0	222,0	567,0	27,2	9,0	2041,0
Zemědělská půda na podnik (ha) ^{3,8)}	1995	.	.	.	.	131,9	235,0	6,7
	1996	17,5	18,8	15,4	30,3	130,3	235,0	7,0
Konečná zemědělská produkce (mil. ECU)	1995	207397	6771	3704	32567	2899	1141	17912
	1996	220346	6817	3637	33348	3365	1221	18974
Podíl zemědělství na HDP (PHZ/HDP) (%)	1995	1,7	1,3	1,1	0,8	2,9	5,1	6,6
	1996	1,7	1,3	1,0	0,8	2,7	4,7	6,0
Podíl zemědělství na hrubé tvorbě fixního kapitálu (%)	1995 ⁷⁾	2,9	1,5	.	1,5	3,9	4,2	12,9
	1996	2,9	2,7	.	3,6	3,6	3,6	10,6
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	1995 ⁵⁾	11,8	12,9	8,2	11,5	7,1	9,2	10,2
	1996	9,6	12,2	7,0	10,4	7,4	8,0	10,7
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	1995 ⁵⁾	8,2	11,9	6,5	5,7	6,2	6,4	11,0
	1996	7,4	11,9	4,6	5,3	5,6	5,0	11,2
Obchodní bilance v potravinářských a zemědělských výrobcích (mil. ECU) ⁴⁾	1995 ⁵⁾	-17710,0	-24,0	-1281,0	-16904,0	-350,9	-184,0	-476,3
	1996	-9880,0	941,0	-1708,0	-15083,0	-656,4	-344,0	-1232,1
Podíl spotřeby potravin, nápojů a tabáku na celkových spotřebních výdajích domácnosti (%)	1995	18,2	16,4	17,2	15,2	31,2	37,4	42,6
	1996	.	.	.	.	30,5	37,1	40,8

1) Index spotřebitelských cen.

2) ČR: Údaje k 1. 1. následujícího roku. Pramen: Statistické ročenky půdního fondu ČR.

3) Polsko: Soukromí rolníci.

4) EU15: obchod vně EU; členské státy EU: obchod uvnitř a vně EU.

5) Belgie: Včetně Lucemburska.

6) EU15 a Belgie: Odhad Eurostatu.

7) EU15: Odhad Eurostatu.

8) ČR: Pramen: Agrocenzus 1995.

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí;

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997; ČSÚ; IERGS Varšava, Polsko; VUEPP Bratislava, Slovensko

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

K/02 - Mezinárodní srovnání vývoje EPS (%)

Země - region	1995	1996	1997		
			celkem	v tom	
				podpora cen ¹⁾	ostatní podpory ¹⁾
ČR	15	14	11	55	45
Maďarsko	21	15	16	60	40
Polsko	19	23	22	78	22
Slovensko	25	19	.	.	.
EU	49	43	42	54	46
Švýcarsko	79	77	76	63	37
USA	13	15	16	42	58
Austrálie	10	8	9	40	60
Nový Zéland	3	3	3	47	53
OECD²⁾	40	35	35	60	40

1) % podíl na celkové hodnotě EPS je odhad.

2) Nezahrnuje ČR, Polsko, Maďarsko, Koreu a Mexiko.

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1998

Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

K/03 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota v roce 1996¹⁾

Ukazatel	Země	Národní měny (mil.)		ECU v běžných cenách a směnných kurzech	
		běžné ceny	ceny roku 1990	mil.	jako % konečné produkce
Konečná produkce	EU 15	220346	232648	220346	100,00
	z toho - Belgie	267359	303595	6817	100,00
	- Rakousko	48791	62236	3637	100,00
	- Německo	63561	69688	33348	100,00
	státy CEFTA				
	z toho - Česká republika	114149	.	3357	100,00
	- Slovensko	46876	.	1221	100,00
	- Polsko	51040	.	15145	100,00
Mezispotřeba	EU 15	102861	97842	102861	46,68
	z toho - Belgie	174747	170110	4456	65,37
	- Rakousko	24616	23114	1835	50,45
	- Německo	35322	32553	18532	55,57
	státy CEFTA				
	z toho - Česká republika	72825	.	2142	63,81
	- Slovensko	31982	.	833	68,22
	- Polsko	33114	.	9826	64,88
Hrubá přidaná hodnota v tržních cenách	EU 15	117485	134806	117485	53,32
	z toho - Belgie	92612	133486	2361	34,63
	- Rakousko	24175	39122	1802	49,55
	- Německo	28239	37135	14816	44,43
	státy CEFTA				
	z toho - Česká republika	41324	.	1215	36,19
	- Slovensko	14894	.	388	31,78
	- Polsko	17926	.	5319	35,12
Čistá přidaná hodnota v nákladech faktorů	EU 15	116084	.	116084	52,68
	z toho - Belgie	80644	.	2056	30,16
	- Rakousko	25332	.	1888	51,91
	- Německo	23143	.	12142	36,41
	státy CEFTA				
	z toho - Česká republika	33320	.	980	29,19
	- Slovensko	12475	.	325	26,62

1) Údaje očištěné od DPH.

2) Ceny roku 1992 = 100.

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí;

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997; ČSÚ; IERGZ Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

K/04 - Indexy cen zemědělských výrobců¹⁾

Ukazatel	Indexy nominálního vývoje (1990 = 100)		Indexy reálného vývoje deflované (1990 = 100)	
	1995	1996	1995	1996
Rostlinná výroba				
EU 15	111,3	110,7	88,5	85,3
z toho - Belgie	96,1	94,5	85,1	82,1
- Rakousko	71,5	72,6	61,0	60,7
- Německo	95,9	90,6	82,1	76,5
Státy CEFTA				
z toho - Česká republika ²⁾	140,5	164,0	50,7	54,4
- Slovensko	141,9	154,8	52,1	53,8
- Polsko	505,9	579,8	.	.
Živočišná výroba				
EU 15	99,8	100,8	82,9	81,6
z toho - Belgie	86,9	88,7	77,0	77,0
- Rakousko	74,8	75,2	63,8	62,9
- Německo	90,0	91,1	77,0	76,9
Státy CEFTA				
z toho - Česká republika ²⁾	133,3	140,1	48,1	46,4
- Slovensko	148,6	150,8	54,6	52,4
- Polsko	464,5	541,1	.	.
Celkem				
EU 15	105,3	105,6	85,6	83,3
z toho - Belgie	90,2	90,8	79,9	78,9
- Rakousko	74,1	74,6	63,2	62,4
- Německo	92,0	91,0	78,7	76,8
Státy CEFTA				
z toho - Česká republika ²⁾	135,9	147,2	49,0	48,8
- Slovensko	145,8	152,7	53,6	53,0
- Polsko	478,4	553,5	.	.

1) Bez DPH.

2) 1989 = 100.

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997;

IERGZ Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko

Zpracoval: M. Fischer, F. Vaniček (VÚZE)

K/05 - Počet a plocha zemědělských podniků

Země	Velikostní třída farmy (ha z. p.)	Podniky				Průměrná velikost		Zemědělská půda			
		tis.		% z celku		ha		tis. ha		% z celku	
		1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
Belgie	1 - 10	32,4	.	45,6	.	.	.	119,0	.	8,8	.
	10 - 50	31,0	.	43,7	.	.	.	762,0	.	56,3	.
	≥ 50	6,0	.	8,5	.	.	.	473,0	.	34,9	.
	celkem ¹⁾	69,4	.	97,8	.	19,1	.	1354,0	.	100,0	.
Rakousko	1 - 10	126,3	.	56,9	.	.	.	505,0	.	14,7	.
	10 - 50	84,8	.	38,2	.	.	.	1763,0	.	51,5	.
	≥ 50	8,0	.	3,6	.	.	.	1156,0	.	33,8	.
	celkem ¹⁾	219,1	.	98,7	.	15,4	.	3424,0	.	100,0	.
Německo	1 - 10	260,8	.	46,0	.	.	.	1003,0	.	5,8	.
	10 - 50	232,2	.	41,0	.	.	.	5672,0	.	33,1	.
	≥ 50	71,5	.	12,6	.	.	.	10483,0	.	61,1	.
	celkem ¹⁾	564,5	.	99,6	.	30,4	.	17158,0	.	100,0	.
Česká republika z toho - fyzické osoby	1 - 10	12,7	.	47,2	.	4,4	.	55,5	.	1,6	.
	10 - 50	8,7	.	32,3	.	20,7	.	180,2	.	5,1	.
	≥ 50	2,8	.	10,4	.	211,2	.	590,4	.	16,6	.
	celkem	24,2	24,4	89,9	89,6	34,2	34,6	826,1	844,0	23,3	23,8
	- ostatní právní formy	2,7	2,8	10,1	10,4	1000,2	956,4	2721,6	2701,0	76,7	76,2
	celkem	26,9	27,2	100,0	100,0	131,9	130,3	3547,7	3545,0	100,0	100,0
Slovensko	celkem	9,0	9,0	100,0	100,0	235,0	235,0	2112,0	2112,0	100,0	100,0
Polsko	1 - 5	1118,2	1130,7	54,6	55,4	2,6	.	2894,0	2850,0	21,0	20,0
	5 - 10	546,8	520,4	26,7	25,5	7,1	.	3865,0	3713,0	27,9	26,0
	10 - 15	219,1	216,3	10,7	10,6	12,1	.	2656,0	2632,0	19,2	18,5
	≥ 15	163,8	173,5	8,0	8,5	26,9	.	4405,0	5065,0	31,9	35,5
	celkem	2048,0	2040,9	100,0	100,0	6,7	7,0	13820,0	14260,0	100,0	100,0

1) Podle Reportu EU neodpovídá součet počtu podniků v uvedených velikostních třídách 100 %.

Pramen: Eurostat, harmonizovaná národní data + šetření struktury zemědělských podniků; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí;

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997; Agrocensus 1995; IERGF Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

K/06 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností (%)

Země	Potraviny, nápoje a tabák		V tom							
			potraviny		nealkoholické nápoje		alkoholické nápoje		tabák	
	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1995
EU 15	19,5 ¹⁾	18,2	14,6 ²⁾	14,6 ²⁾	.	.	2,7 ²⁾	2,7 ²⁾	1,7 ²⁾	1,7 ²⁾
z toho - Belgie	16,8	16,4	13,4	13,0	0,6	0,6	1,3	1,2	1,5	1,6
- Dánsko	20,0	20,0	14,1	14,3	0,8	0,8	2,6	2,5	2,5	2,3
- SRN	14,7	15,2	10,6	10,9	.	.	2,6	2,6	1,6	1,7
- Řecko	36,4 ³⁾	36,6	28,3 ³⁾	28,8	1,2 ³⁾	1,2	2,9 ³⁾	2,7	3,9 ³⁾	3,8
- Španělsko	20,0 ³⁾	19,7	17,8 ²⁾	16,8 ³⁾	0,5 ²⁾	0,5 ³⁾	1,3 ²⁾	1,3 ³⁾	1,4 ²⁾	1,5 ³⁾
- Francie	18,0	18,2	14,1	14,2	0,6	0,6	2,0	1,9	1,4	1,5
- Irsko	34,6	33,3	17,3	16,6	1,4	1,4	11,8	11,3	4,1	4,1
- Itálie	19,6	19,3	16,6	16,3	0,4	0,4	1,0	0,9	1,7	1,7
- Lucembursko	18,2 ¹⁾	18,2	10,9 ²⁾	10,9 ²⁾	0,6 ²⁾	0,6 ²⁾	1,3 ²⁾	1,3 ²⁾	5,7 ²⁾	5,7 ²⁾
- Nizozemsko	14,6 ³⁾	14,3	11,1 ³⁾	10,8	0,5 ³⁾	0,5	1,5 ³⁾	1,4	1,5 ³⁾	1,5
- Rakousko	18,3	17,2	14,1	13,0	0,7	0,7	1,8	1,8	1,7	1,7
- Portugalsko	29,8 ²⁾	28,0	23,6 ²⁾	23,6	0,3 ²⁾	0,3 ³⁾	3,7 ²⁾	3,0 ³⁾	2,2 ²⁾	2,4
- Finsko	22,4	20,5	15,7	14,1	0,5	0,5	4,1	4,0	2,1	2,0
- Švédsko	19,9 ³⁾	19,5	14,4 ³⁾	14,3	0,6 ³⁾	0,6	2,9 ³⁾	2,7	2,0 ³⁾	1,9
- Spojené království	20,3	19,5	10,6	10,4	0,8	0,8	6,2	6,0	2,7	2,7
ČR	32,0	31,2	26,2	25,6	1,4	1,5	2,7	2,5	1,7	1,6

1) 1992.

2) 1991.

3) 1993.

Pramen: Eurostat - SEC (země EU); výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 1995, 1996 (ČR)

Zpracovala: H. Sekavová (VÚZE)

**K/07 - Průměrné míry růstu spotřebitelských cen
zemědělských produktů a potravin**

Ukazatel	Meziroční indexy (%)	
	1995	1996
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů		
EU 15	.	.
z toho - Belgie	101,6	101,9
- Rakousko	99,4	99,9
- Německo	101,1	.
Státy CEFTA		
z toho - Česká republika¹⁾	110,3	108,3
- Slovensko	111,9	104,0
- Polsko	126,8	118,4

1) Včetně tabákových výrobků.

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb
a případně dalších nesrovnalostí; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997; ČSÚ;
IERGZ Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer, F. Vaníček (VÚZE)

K/08 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin

Ukazatel		1995	1996
Obiloviny			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	35602,0	36925,0
	výnos (t/ha)	4,99	5,58
	celková výroba (tis. t)	177707,0	206060,7
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	309,0	295,0
	výnos (t/ha)	7,17	8,60
	celková výroba (tis. t)	2215,0	2536,6
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	809,0	855,8
	výnos (t/ha)	5,51	5,26
	celková výroba (tis. t)	4459,0	4498,3
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	6527,0	6707,4
	výnos (t/ha)	6,11	6,28
	celková výroba (tis. t)	39864,0	42135,6
Státy CEFTA			
z toho - Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	1576,0	1581,0
	výnos (t/ha)	4,19	4,20
	celková výroba (tis. t)	6601,7	6644,1
- Slovensko	sklizňová plocha (tis. ha)	848,0	828,0
	výnos (t/ha)	4,12	4,01
	celková výroba (tis. t)	3490,0	3322,0
- Polsko	sklizňová plocha (tis. ha)	8571,0	8720,0
	výnos (t/ha)	3,02	2,90
	celková výroba (tis. t)	25905,0	25298,0
Pšenice			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	13405,0	13783,0
	výnos (t/ha)	6,01	6,62
	celková výroba (tis. t)	80623,0	91300,1
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	210,0	204,5
	výnos (t/ha)	7,26	9,02
	celková výroba (tis. t)	1525,0	1845,6
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	246,0	236,7
	výnos (t/ha)	5,14	5,06
	celková výroba (tis. t)	1265,0	1197,9
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	2572,0	2586,4
	výnos (t/ha)	6,89	7,30
	celková výroba (tis. t)	17726,0	18875,0
Státy CEFTA			
z toho - Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	830,8	798,6
	výnos (t/ha)	4,60	4,67
	celková výroba (tis. t)	3822,8	3727,2
- Slovensko	sklizňová plocha (tis. ha)	437,0	415,0
	výnos (t/ha)	4,43	4,13
	celková výroba (tis. t)	1938,0	1713,0
- Polsko	sklizňová plocha (tis. ha)	2407,0	2480,0
	výnos (t/ha)	3,60	3,46
	celková výroba (tis. t)	8668,0	8576,0

Ukazatel		1995	1996
Brambory			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	1499,0	1539,0
	výnos (t/ha)	29,77	33,06
	celková výroba (tis. t)	44624,0	50887,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	56,0	61,0
	výnos (t/ha)	37,80	40,49
	celková výroba (tis. t)	2117,0	2470,0
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	27,0	26,0
	výnos (t/ha)	26,81	29,58
	celková výroba (tis. t)	724,0	769,0
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	315,0	335,0
	výnos (t/ha)	31,42	39,10
	celková výroba (tis. t)	9898,0	13100,0
Státy CEFTA			
z toho - Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	77,9	85,7
	výnos (t/ha)	17,08	21,00
	celková výroba (tis. t)	1330,1	1800,3
- Slovensko	sklizňová plocha (tis. ha)	40,0	41,0
	výnos (t/ha)	11,03	18,95
	celková výroba (tis. t)	441,0	777,0
- Polsko	sklizňová plocha (tis. ha)	1522,0	1342,0
	výnos (t/ha)	16,35	20,28
	celková výroba (tis. t)	24891,0	27217,0
Řepka olejná			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	2892,0	2666,0
	výnos (t/ha)	2,68	2,78
	celková výroba (tis. t)	7743,0	7405,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	11,8	8,0
	výnos (t/ha)	3,00	2,25
	celková výroba (tis. t)	35,3	18,0
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	96,0	72,0
	výnos (t/ha)	2,82	2,10
	celková výroba (tis. t)	271,0	151,0
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	1003,1	868,8
	výnos (t/ha)	2,85	2,62
	celková výroba (tis. t)	2863,9	2279,3
Státy CEFTA			
z toho - Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	252,7	226,5
	výnos (t/ha)	2,62	2,30
	celková výroba (tis. t)	662,2	520,6
- Slovensko	sklizňová plocha (tis. ha)	67,5	75,0
	výnos (t/ha)	2,20	1,91
	celková výroba (tis. t)	148,7	143,0
- Polsko	sklizňová plocha (tis. ha)	606,0	283,0
	výnos (t/ha)	2,27	1,59
	celková výroba (tis. t)	1377,0	449,0

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí; European Commission; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997; IERGA Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

K/09 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy¹⁾ a výroba¹⁾ cukru

Ukazatel		1996/97	1997/98
Cukrovka - cukr			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	2020,0	2038,0
	výnos (t/ha)	8,18	8,01
	celková výroba (tis. t)	16837,0	16669,0
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	103,0	102,0
	výnos (t/ha)	9,25	8,60
	celková výroba (tis. t)	953,0	880,0
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	52,0	51,0
	výnos (t/ha)	9,04	7,84
	celková výroba (tis. t)	492,0	420,0
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	514,0	505,0
	výnos (t/ha)	8,11	7,71
	celková výroba (tis. t)	4190,0	3914,0
Státy CEFTA			
z toho - Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	104,0	92,0
	výnos (t/ha)	5,87	5,78
	celková výroba (tis. t)	610,0	532,0
- Slovensko	sklizňová plocha (tis. ha)	42,0	43,0
	výnos (t/ha)	5,38	4,56
	celková výroba (tis. t)	226,0	196,0
- Polsko	sklizňová plocha (tis. ha)	453,0	419,0
	výnos (t/ha)	5,07	4,98
	celková výroba (tis. t)	2297,5	2086,0

1) V hodnotách bílého cukru.

Pramen: Eurostat; OECD - údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1996, 1997;

IERGZ Varšava, Polsko; VÚEPP Bratislava, Slovensko; výpočty VÚZE

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

K/10 - Počty podniků chovajících skot a prasata (tis.)

Ukazatel	Rok	EU 15	Z toho			Česká republika
			Belgie	Rakousko	Německo	
Počet podniků chovajících skot	1993	2135	52	125	350	.
	1995	1935	48	117	314	17,6
	1997	.	.	.	.	17,2
Počet podniků chovajících prasata	1993	1552	15	125	294	.
	1995	1276	13	112	239	14,4
	1997	.	.	.	.	14,0

Pramen: ČSÚ; Eurostat

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE), J. Hrbek (ČSÚ)

K/11 - Změna struktury podniků chovajících krávy s tržní produkcí mléka

Ukazatel	Rok	Počet chovaných krav								
		1 - 2	3 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 29	30 - 49	50 - 99	≥100	celkem
Počet podniků (tis.)										
EU 15	1993	199	239	193	136	147	79	21	0	1014
	1995	151	188	161	121	143	86	21	0	871
ČR	1995	5,4	3,6	0,8	0,3	0,3	0,3	0,5	1,7	12,9
	1997	5,3	3,5	0,8	0,3	0,3	0,3	0,5	1,6	12,6
Stav chovaných mléčných krav ¹⁾ (tis. ks)										
EU 15	1993	278	1272	2683	3259	5445	5098	3523	8	21566
	1995	210	1007	2284	2929	5310	5642	3601	0	20983
ČR	1995	7,6	18,0	9,2	4,2	5,8	10,2	39,4	595,0	689,4
	1997	7,5	17,8	8,9	4,3	6,1	10,7	37,1	517,3	609,7

1) Stav k 31. 12. daného roku.

Pramen: ČSÚ; Eurostat

Zpracoval: M. Fischer (VÚZE), J. Hrbek (ČSÚ)